374

Graham Greene

La drum cu MĂTUȘĂ-MEA

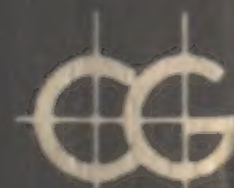
Romancierul Graham Greene (născut în 1904 la Berkhamstead, în Anglia) a conceput această carte (1969) ca un divertisment, dîndu-și frîu liber imaginației și abandonîndu-se plăcerii de a povesti niște întîmplări extraordinare, nu lipsite totuși de acele tîlcuri adînci ascunse în întreaga sa operă, care l-a făcut cunoscut ca pe unul din cei mai importanți prozatori contemporani.

EDITURA UNIVERS

GLOBUS



Lei 13,50



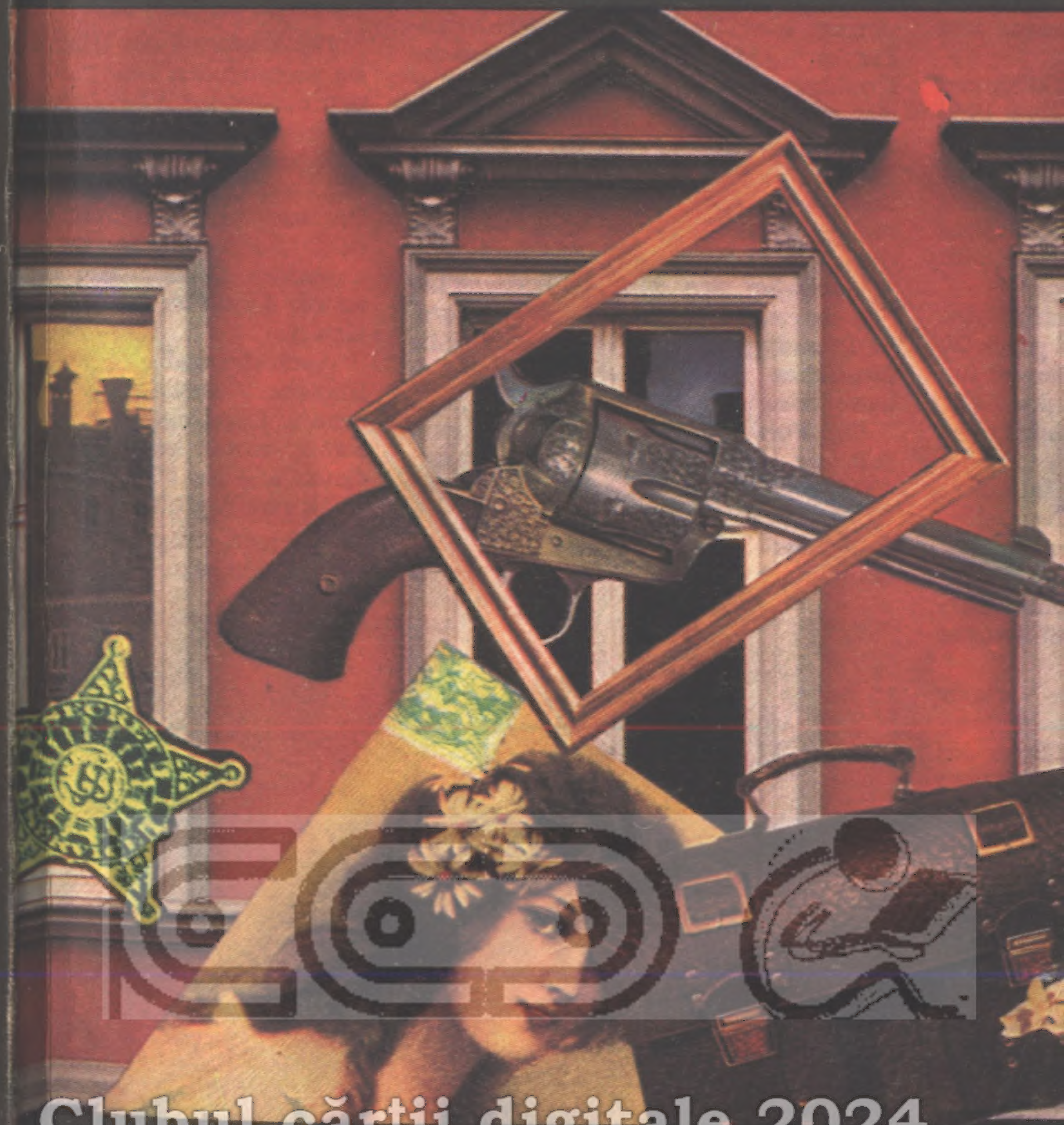
GRAHAM GREENE

LA DRUM cu mătușă-mea

1982

GRAHAM GREENE

LA DRUM cu mătușă-mea



Clubul cărții digitale 2024

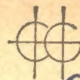
Colecția GLOBUS / Editura Univers

COPERTA COLECȚIEI DE : ION STATE
Grafica : Nicolae Sîrbu. Ilustrația : Val Munteanu

TRAVELS WITH MY AUNT
GRAHAM GREENE
(c) Graham Greene, 1969

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS.

GLOBUS



C. Smoga
Sibiu
23 IV

Graham Greene

La drum cu MĂTUȘĂ-MEA

Traducere și prefață de
PETRE SOLOMON

EDITURA UNIVERS
București
1982

CUVÎNT ÎNAINTE

DE CÎŢIVA ANI ÎNCOACE, romanele lui Graham Greene nu mai ies în lume cu menţiunea care le însoţea altădată : „novel" (roman) sau „entertainment" (divertisment). Ediţia definitivă a operelor sale, publicată începînd din 1970 de „William Heinemann & The Bodley Head" din Londra, trece toate fostele „divertismente" — vreo şapte la număr — în categoria mai largă a „romanelor", desigur în urma unei decizii luate de autorul însuşi, după o matură chibzuinţă. Decizie întemeiată, cred, pe imposibilitatea de a stabili o graniţă precisă între universul „divertismentelor" şi cel al romanelor propriu-zise, dar şi pe dorinţa scriitorului englez de a-şi sublinia cu tărie apartenenţa la o tradiţie, şi la un gen literar, pe care le-a ilustrat de-a lungul a peste cinci decenii.

În *Introducerea* la ediţia din 1974 a primului său „divertisment", „Stamboul Train" (publicat în 1932), Graham Greene afirmă că în această carte şi-a propus „în mod deliberat" „să placă", şi, eventual, să furnizeze materie pentru un film (filmul avea să fie turnat în 1943, în Statele Unite, sub titlul „Orient Express", în regia lui Paul Martin). Aceeaşi dorinţă de „a plăcea" a prezidat şi la scrierea celui de-al doilea „divertis-

ment" al autorului, „A Gun for Sale" („O armă de vînzare") (publicat în românește sub titlul „Ucigașul plătit"), — dorință complicată de astă dată de o intenție programatică, explicată astfel de scriitor în *Introducerea* la ediția din 1973 a cărții sale :

„Mi se părea că, dacă aș alterna romanele cu *thrillers*[1], cărora le-am dat pentru prima oară numele de *entertainments* (intenționasem să le public pe acestea din urmă sub un pseudonim, dar editorul mi-a atras atenția că, în acest caz, n-ar putea să-mi plătească decît micul avans cuvenit unui scriitor necunoscut), romanele mele ar putea fi ceva mai ferite de elementul melodramatic care n-a încetat niciodată să mă atragă".

Graham Greene n-a izbutit niciodată să separe în opera lui „elementul melodramatic" de celelalte elemente constitutive ale artei sale scriitoricești ; ele s-au întrepătruns întotdeauna, doar dozele fiind diferite, de la o carte la alta. De aceea, abandonarea termenului de „divertisment" îmi apare ca o decizie lucidă, a unui romancier ajuns la o desăvîrșită cunoaștere de sine. Renunțînd la o separație cam artificială a genurilor, romancierul englez îngăduie amestecul liber al unor elemente care și așa puteau fi cu greu ținute în frîu. Primul „divertisment" al lui Greene avea ca motto următorul aforism al filosofului american George Santayana : „Totul în natură e liric în esența sa ideală ; tragic în destinul său, și comic în existența sa". Romancierul englez n-a pierdut niciodată din vedere vreunul din elementele acestei viziuni, care este și a lui proprie. Trebuie să constatăm, totuși, că el a evoluat într-un sens care îngăduie comicului un spațiu mai

[1] Termen fără echivalent în românește, desemnînd o carte senzațională.

larg de manifestare — mă refer la „comicul existenței", nu la un gen literar, deci, ci la o filosofie, la un mod de a vedea lumea și viața. Încă în romanul „Un caz de mutilare" („A Burnt-Out Case"), publicat în 1961, Graham Greene acordase rîsului un rol eminent, de remediu împotriva solipsismului și totodată de simbol al umanității. Doctorul Colin, care întruchipează în roman virtuțile unui practician al solidarității, îi spune superiorului misiunii catolice că arhitectul Querry a fost asasinat tocmai cînd era pe cale să se vindece de singurătate și egotism : „Învățase să-și slujească semenii și să rîdă. Un rîs ciudat, totuși un rîs. Personal, mă tem de oamenii care nu rîd..." („Un caz de mutilare", B.P.T., 1968, p. 268).

Într-un alt roman, „Comedianții" („The Comedians"), publicat în 1966, tînărul Philipot, nepotul unui ministru haitian silit să-și ia viața din cauza terorii instaurate de dictatorul Duvalier, caracterizează astfel evoluția aventurierului Jones, ucis în timp ce se pregătea să-i ajute pe partizani : „Era un om minunat. Cu el, începusem să învățăm, dar n-a avut destul timp. Oamenii îl iubeau. Îi făcea să rîdă..." („Comedianții", Editura pentru Literatură Universală, 1969, p. 446).

Dacă Jones și Querry cad victime unor oameni care și-au pierdut, odată cu omenia, umorul, mătușa Augusta, protagonista romanului „La drum cu mătușă-mea" („ Travels with my Aunt"), publicat în 1969, pare să întruchipeze, dimpotrivă, invulnerabilitatea și perenitatea umorului. Această femeie, în vîrstă de șaptezeci și cinci de ani, este în primul rînd un monument de vitalitate. Personajul e oarecum inedit în opera scriitorului — poate doar în „Comedianții" să-i găsim o predecesoare, în așa-zisa „Contesa de Lascot-Villiers",

mama povestitorului, o femeie dornică să-şi trăiască din plin viaţa, fără nici un fel de prejudecăţi ; dar rolul ei în roman e secundar. Un alt personaj asemănător — însă nu fictiv, ci real — este Elisabeth Moor, o doctoriţă originară din Viena, pe care Greene a cunoscut-o în insula Capri şi care, din îndemnul lui, şi-a povestit viaţa aventuroasă într-o carte publicată sub titlul „O femeie imposibilă" („An Impossible Woman"). În *Epilogul* scris anume pentru această carte de memorii, romancierul englez mărturiseşte dealtfel că faimoasa *Dottoressa* i-a slujit drept model pentru mătuşa Augusta : „Chiar în cel de-al optulea deceniu al vieţii ei, avea un fel pasionat de a trăi, pe care nu-l mai cunoscusem la nici o altă femeie, deşi am încercat să-i dau o altă formă şi un alt sediu, în mătuşa Augusta din *«La drum cu mătuşă-mea»*" („An Impossible Woman. The Memories of Dottoressa Moor of Capri", Edited and with an Epilogue by Graham Greene. The Bodley Head, 1975, p. 199).

Tot la capitolul mărturisirilor se cuvine citată afirmaţia pe care-o face scriitorul într-o carte autobiografică, extrem de importantă prin luminile proiectate asupra întregii sale opere : „«La drum cu mătuşă-mea» e singura carte pe care am scris-o ca să mă amuz. Deşi subiectul îl constituie bătrîneţea şi moartea, un subiect potrivit unui scriitor ajuns la vîrsta de şaizeci şi cinci de ani, şi deşi un excelent critic suedez a calificat pe drept cuvînt romanul ca un «hohot de rîs în umbra spînzurătorii», am încercat, scriindu-l, mai mult rîsul decît umbra. Cînd am început să aştern pe hîrtie scena incinerării presupusei mame a lui Henry Pulling, şi a întîlnirii lui cu mătuşa Augusta, n-am crezut nici o clipă că voi continua romanul timp de mai mult decît cîteva zile. Nu ştiam nici măcar care va fi scena următoare — nu ştiam că Augusta era mama lui Henry... Mă simţeam ca un călăreţ care a scăpat hăţurile din mînă, lăsîndu-se condus de cal, sau ca un visător care asistă la desfăşurarea visului său, fără a-i putea schimba cursul. Mai presus de orice, simţeam că am rupt cu trecutul, spre binele ori spre răul meu" (Graham Greene, „Ways of Escape", The Bodley Head, 1980, p. 287).

Cartea pe care Graham Greene a scris-o „ca să se amuze", are darul de a-l amuza copios şi pe cititor ; deşi trivialităţile nu lipsesc, umorul e de cele mai multe ori de bună calitate, avînd totodată „un fond serios". Regăsim aici însuşirile dintotdeauna ale scriitorului : capacitatea de a crea „atmosferă", cu ajutorul unor detalii pregnante, priceperea de a conduce „intriga" într-un mod nu numai convingător, dar şi palpitant, şi mai ales talentul de a-şi însufleţi personajele, punîndu-le în situaţii dramatice, care le obligă să acţioneze şi să-şi dezvăluie identitatea *în acţiune*. Regăsim în acelaşi timp, deşi sensibil modificate, unele din temele favorite ale romancierului englez — tema eşecului, tema suferinţei, tema precarităţii fundamentale a condiţiei umane — ele rămîn în continuare în atenţia acestui romancier care, să nu uităm, e catolic, chiar dacă nu-i un catolic sui-generis, adversar hotărît al dogmelor religiei sale (la care s-a convertit în tinereţe, mînat de dorinţa de a înţelege universul spiritual al femeii cu care avea să se căsătorească). Modificările aduse tuturor acestor teme în „La drum cu mătuşă-mea" (ca şi în cărţile care i-au urmat) au ca rezultat o eroziune a lor din interior ; sub

presiunea umorului, devenit atotputernic sau în orice caz predominant, tabuurile religioase sau morale dispar ; eliberat de propria-i metafizică, scriitorul se abandonează, cu voluptate, planului fizic al existenței, pentru a-și găsi, însă, în el, o nouă etică — etica autenticității. Mătușa Augusta nu este, firește, Graham Greene (decît, în măsura în care Flaubert era Doamna Bovary !), dar ea întruchipează, vădit, unele din aspirațiile și veleitățile romancierului. Ea este o „păcătoasă“ de un tip deosebit față de „păcătoșii“ care populează opera lui Greene : deosebirea principală constă în aceea că nu-i cîtuși de puțin apăsată de dogmele și prejudecățile religiei catolice, peste care trece cu o mare și grațioasă dezinvoltură. Mătușa Augusta, la vîrsta de șaptezeci și cinci de ani, e mult mai tînără sufletește decît fiul ei, Henry Pulling, crescut de o mamă vitregă puritană și autoritară. Iar secretul acestei tinereți îl constituie libertatea interioară, aproape absolută, în care se complace și pe care o cultivă, pentru a se bucura din plin de viață și pentru a-i face și pe alții să se bucure, căci în ciuda aparențelor, e capabilă de dăruire și chiar de o anume abnegație.

Portretul mătușii Augusta se încheagă treptat, din impresiile pe care le face asupra naratorului, ca și din întîmplările pe care i le povestește ea însăși, evocîndu-și existența aventuroasă. „Regret că nu-s în stare să redau tonul vocii ei“, — scrie naratorul, care nu-i altcineva decît Henry Pulling, fiul filistin al extravagantei Augusta. „Îi plăcea grozav să vorbească, să povestească o întîmplare. Își formula cu grijă frazele, ca un scriitor tipicar care-și călăuzește condeiul spre cuvintele pe care le prevede cu mult înainte de a le așterne pe hîrtie... Avea un stil de o precizie clasică, sau poate c-ar fi mai nimerit să spun de modă veche. Cuvintele bizare și, trebuie să recunosc, scandaloase din cînd în cînd, străluceau și mai abitir pe acest fundal vetust“, (Capitolul 7, partea I).

Sub înrîurirea acestei femei pline de viață, Henry Pulling — un tip cazanier și prudent, lipsit de experiență și de imaginație, — ajunge el însuși la un soi de autodepășire, în direcția unei mai mari libertăți interioare și a unei mai adecvate înțelegeri a realității. Călătorind împreună cu Augusta (fără a ști că aceasta îi e mamă), Henry Pulling, fostul director de bancă ieșit la pensie, care n-are alt „viciu“ decît acela de a cultiva gherghine în grădina locuinței lui, descoperă, la vîrsta de cincizeci de ani, lumea reală, așa cum este ea în Anglia, în Franța, în Turcia și în țările din America de Sud pe care le vizitează. O lume în care escrocii și aventurierii abundă, și pe care Graham Greene o descrie cu o paletă bogată, ale cărei culori trimit și aici, ca și în alte romane ale sale, la unele modele din realitatea contemporană. (În paranteză fie spus, scriitorul a respins totdeauna, cu îndreptățită iritare, învinuirea anumitor critici, că ar fi născocit o lume aparte, numită de ei „Greeneland“, țara lui Greene. Această „Greeneland“ cuprinde mai multe elemente din lumea reală, decît universurile imaginare ale altor scriitori contemporani ; Greene este, în orice caz, unul dintre puținii romancieri englezi de astăzi, care au o percepție globală a lumii și care se ostenesc s-o străbată și s-o cunoască. S-ar putea spune despre el ceea ce afirma el însuși în legătură cu François Mauriac : „Însemnătatea domnului Mauriac pentru scriitorul englez rezidă, mai întîi, în faptul că el face

parte din familia marilor romancieri tradiţionali : *el este un scriitor pentru care lumea vizibilă nu a încetat să existe..."*).

Sub acest raport, merită subliniată existenţa, într-un roman conceput şi scris ca un „divertisment", a unor pagini de o mare forţă satirică, aplicată asupra unor fenomene şi realităţi foarte triste. Paraguay-ul generalului Stroessner, deloc inventat de Greene (care n-a inventat nici „Republica haitiană" a dictatorului „Papa Doc", zugrăvită atît de pregnant în „Comedianţii"), primeşte cele mai ascuţite săgeţi ale scriitorului. Episodul relatat în capitolul 5 al părţii a doua, în care Henry Pulling este arestat pentru că şi-a suflat nasul într-o eşarfă de aceeaşi culoare ca aceea a drapelului partidului fascist „Colorado", constituie o bucată antologică. Evident, analiza politică nu reprezintă, într-un asemenea roman, obiectivul suprem al prozatorului, dar prezenţa unor astfel de pagini e un indiciu al interesului său, mereu viu, pentru *actualitatea politică*, sursă permanentă de subiecte, de personaje şi de conflicte în opera lui, mai ales în vremea din urmă.

Modalitatea aleasă de romancier este îndeobşte cea a comentariului ironic, mînuit însă cu discreţie, fiindcă naratorul e mai degrabă un naiv decît un spirit lucid. Graham Greene nu poate intra pe deplin „în pielea" acestui personaj, cu care îşi simte mai puţine afinităţi decît cele ce-l leagă de mătuşa Augusta. Dar îndemînarea dobîndită în folosirea persoanei întîi (începînd cu romanul „Sfîrşitul unei legături", „The End of the Affair", publicat în 1951), îi îngăduie să rezolve, tehnic, problemele cele mai spinoase, asigurînd naraţiunii nu numai fluenţa necesară, ci şi o certă autenticitate.

Intervenţiile frecvente ale Mătuşii în însuşi cursul naraţiunii, îmbogăţesc romanul pe linia autenticităţii, deşi îl complică din punct de vedere arhitectonic. Aşa cum mărturiseşte însuşi autorul, el a făcut loc în roman unui număr de „anecdote" notate în timp ce lucra la volumul de povestiri „Ni-l poţi împrumuta pe soţul dumitale ?" („May We Borrow Your Husband ?"), publicat în 1967, şi scris într-o stare de spirit asemănătoare (de „ilaritate tristă", cum spune Greene în „Ways of Escape", p. 274).

Nu toate aceste anecdote se integrează, organic, în ţesătura epică a romanului, sau măcar în psihologia mătuşii Augusta. Autorul se lasă, efectiv, mînat de plăcerea de a povesti, neglijînd uneori sudura parantezelor pe care le tot deschide. Construcţia ansamblului suferă, fireşte, dar în mod paradoxal senzaţia de autenticitate sporeşte, pe măsură ce naraţiunea, astfel îmbogăţită, curge din gura spurcată a Augustei, care-şi debitează la întîmplare amintirile. În contrast cu această *voce* — pe care prozatorul izbuteşte să o facă audibilă — răsună în roman glasul mai potolit al lui Henry Pulling, personaj lipsit de personalitate şi de biografie, dar tocmai de aceea foarte maleabil, şi capabil de oarecari transformări. El este, în chip ciudat, chiar livresc : Greene se amuză să-i atribuie un fel de curiozitate pentru literatură, servindu-se de el, în realitate, pentru a satiriza un anume prost gust, caracteristic multor cititori englezi, rămaşi la stadiul lecturii romanelor lui Walter Scott sau a poeziilor lui Wordsworth. În orice caz, şi numeroasele aluzii livreşti din carte amplifică şi diversifică registrul bogat al ironiei autorului. Efectul global al romanului e tonic, vivifiant, stenic, în stare a trezi, în mintea oricărui

cititor inteligent, impresia pe care i-au stîrnit-o alte cărţi ale lui Graham Greene, compatriotului său J. G. Ballard: „Aceste cărţi remarcabile, fie că aparţin sau nu genului pe care Greene îl numeşte „divertisment", au avut asupra mea un efect vivifiant, comparabil celui încercat atunci cînd cobori din avion pe pista unui aeroport necunoscut. La Greene, nu te mai sufocai în acel univers de cărămidă roşie şi perdele de dantelă, care era realitatea engleză, cu interminabilele-i prescripţii morale privitoare la toate lucrurile. Dimpotrivă, descopereai priveliştile şi miresmele lumii întregi. Imigrant reticent, sosit în 1946 din Extremul Orient, găseam în romanele lui Greene o viză valabilă pentru toate destinaţiile, înspre realitate..." (J. G. Ballard, articolul „Visa pour la réalité", din revista *Magazine littéraire*, nr. 142, nov. 1978, număr special închinat lui Graham Greene).

La o asemenea călătorie spre realitatea complexă şi contradictorie a lumii contemporane, invită şi amuzantul, dar seriosul roman care este „La drum cu mătuşă-mea".

PETRE SOLOMON

Partea întîi

CAPITOLUL 1

PE MĂTUŞA AUGUSTA am întîlnit-o din nou, după mai bine de-o jumătate de secol, la înmormîntarea mamei mele. Maică-mea a murit înainte de a împlini optzeci şi şase de ani, iar mătuşă-mea era cu vreo unsprezece sau doisprezece ani mai tînără. Cu vreo doi ani în urmă părăsisem Banca la care lucram, cu o pensie bunicică şi cu o strîngere de mînă însoţită de un plic. Centrala din Westminster, care preluase afacerile Băncii, socotise că sucursala noastră era inutilă. Deşi toţi erau de părere că avusesem noroc, mie îmi venea greu să-mi umplu timpul. Nu fusesem niciodată căsătorit, dusesem totdeauna o existenţă tihnită, şi n-aveam nici un „hobby" în afară de pasiunea de a cultiva gherghine. Din toate aceste motive, înmormîntarea maică-mi a fost pentru mine un eveniment nu tocmai neplăcut.

Tatăl meu era mort de peste patruzeci de ani. Fusese antreprenor de construcţii şi ţin minte că obişnuia să-şi facă siesta în locurile

cele mai ciudate cu putință, căci era cam somnoros din fire, ceea ce o scotea din sărite pe maică-mea, o femeie aprigă, care nu se sfia să-l caute pentru a-i tulbura tihna. Îmi amintesc că în copilărie am intrat odată în baie (locuiam pe atunci în Highgate) și l-am văzut pe tata lungit în cadă : dormea îmbrăcat. Fiind cam miop, am crezut mai întîi că-i vreun pardesiu curățat de maică-mea și pus la uscat acolo, dar l-am auzit pe tata murmurînd : „Trage zăvorul pe dinăuntru înainte de a ieși !" Era prea leneș ca să iasă din cadă și prea somnoros, cred, ca să-și dea seama că porunca lui era cu neputință de îndeplinit. Altă dată, într-o vreme cînd conducea șantierul unui cvartal de locuințe noi din Lewisham, își făcea siesta în cabina macaralei-gigant, iar munca pe șantier înceta pînă se trezea el. Maică-mea, care nu suferea de amețeli, se cățăra pe scări pînă la ultima schelă, în speranța că-l va descoperi, deși tata putea foarte bine să-și găsească un locșor de dormit în fundul excavațiilor făcute pentru viitorul garaj subteran. Am avut totdeauna impresia că părinții mei alcătuiau un cuplu destul de fericit : rolurile lor gemene, de vînător și vînat, li se potriveau, probabil ; în orice caz, una din primele imagini despre maică-mea era aceea a unui cap în poziție de pîndă și a unui mers precaut, ca acela al unui cîine de vînătoare. Să-mi fie iertate aceste amintiri : la o înmormîntare te pomenești năpădit de ele, din pricină că stai și aștepți atîta.

Ceremonia avea loc la un crematoriu celebru. Nu era multă lume, dar atîta cîtă era,

părea cuprinsă de starea aceea de așteptare febrilă, pe care oamenii nu o încearcă niciodată în fața unui mormînt. Ușile cuptorului se vor deschide oare ? Sicriul se va poticni oare în drumul lui spre flăcări ? Deodată am auzit în spatele meu un glas, rostind cît se poate de clar, pe un ton bătrînesc :

— Am asistat odată la o incinerare prematură.

Era mătușă-mea Augusta — o recunoscui cu oarecare greutate, amintindu-mi de o fotografie din albumul meu de familie. Sosise cu întîrziere, îmbrăcată cam așa cum s-ar fi putut îmbrăca scumpa și regretata noastră regină Mary, dac-ar mai fi fost printre noi și dacă s-ar fi adaptat cît de cît la moda actuală. I-am privit cu uimire părul de un roșu strălucitor, strîns într-un coc monumental, și cei doi dinți mari, din față, care îi dădeau un aer de vitalitate, cam ca acela al omului din Neanderthal. Cineva spuse : „Sst !" și un pastor începu o rugăciune, pe care cred că o compusese chiar el : n-am mai auzit-o la nici o altă înmormîntare, și am asistat, slavă Domnului, la multe ! E normal ca un director de bancă să aducă un ultim omagiu oricărui vechi client care nu-i „în deficit", cum se spune în limbaj bancar ; și, în orice caz, eu personal am o adevărată slăbiciune pentru înmormîntări. În aceste împrejurări, oamenii își arată de obicei fața lor cea mai bună, sînt serioși și sobri, și optimiști în ce privește propria lor nemurire.

Ceremonia de incinerare a mamei mele s-a desfășurat fără nici o piedică. Florile au fost

scoase, din motive de economie, de pe sicriu, iar acesta, la o simplă apăsare de buton, a lunecat undeva, dincolo de raza privirilor noastre. După aceea, în lumina tulbure a soarelui, am dat mîna cu o sumedenie de nepoţi, nepoate şi veri pe care nu-i văzusem ani de zile, încît nu mai eram în stare să-i recunosc. Era de la sine înţeles că trebuia să aştept urna cu cenuşă, aşa că am aşteptat, în vreme ce coşul crematoriului fumega încetişor deasupra capetelor noastre.

— De bună seamă că eşti Henry, mi se adresă mătuşa Augusta, aţintindu-şi asupra mea privirea gînditoare a ochilor ei bleumarin.

— Da, iar dumneata eşti desigur Tante Augusta.

— E mult de cînd maică-ta nu mi-a mai dat nici un semn de viaţă. Sper că a avut o moarte uşoară.

— A, da, ştii... la vîrsta ei... Inima a încetat brusc să-i bată. A murit de bătrîneţe.

— Bătrîneţe ? Păi, nu era decît cu doisprezece ani mai în vîrstă decît mine ! exclamă Tante Augusta, pe un ton de reproş.

Am făcut cîţiva paşi împreună prin grădina crematoriului. Grădina unui crematoriu seamănă la fel de puţin cu o grădină adevărată, cum seamănă un teren de golf cu un peisaj autentic. Peluzele sînt prea îngrijite, iar copacii prea înşiraţi ca la paradă ; urnele însele au ceva din lădiţele cu nisip de pe care sînt lovite mingile de golf.

— Ia spune-mi, mai lucrezi la Bancă ? mă întrebă mătuşa Augusta.

— Nu, am ieşit la pensie acum vreo doi ani.

— La pensie ? Un tînăr ca tine ? ! Pentru Dumnezeu, cum îţi foloseşti timpul ?

— Cultiv gherghine, Tante Augusta.

Cu o mişcare regească, mătuşă-mea se răsuci pe călcîie făcînd să-i foşnească rochia fantomatică.

— Gherghine ? ! Păi ce-ar fi zis taică-tu ?

— Ştiu că pe el nu-l interesau florile. Pentru el, o grădină însemna pierderea unui teren de construcţie. Ar fi fost în stare să calculeze cîte dormitoare suprapuse ar fi putut să fie construite pe terenul acela. Era un om foarte somnoros.

— Avea nevoie de dormitoare şi pentru alte treburi, nu numai pentru somn, îmi replică mătuşă-mea, cu o vulgaritate care mă surprinse.

— Dormea în locurile cele mai bizare. Ţin minte că odată l-am surprins în baie...

— Într-un dormitor avea altceva de făcut decît să doarmă, îmi taie vorba mătuşă-mea. Tu însuţi eşti dovada.

Începui să înţeleg de ce părinţii mei o văzuseră atît de puţin pe Tante Augusta. Avea un temperament care nu putea să-i placă maică-mi. Fără să fie o puritană, maică-mea ţinea ca lucrurile să fie spuse sau făcute la timpul potrivit. La masă, trebuia să vorbim despre mîncare. Poate chiar şi despre preţurile alimentelor. Cînd ne duceam la teatru, în antract vorbeam despre piesa respectivă sau despre alte piese. La micul dejun, vorbeam despre noută-

țile zilei. Se pricepea să readucă discuția pe făgașul ei normal, ori de cîte ori aceasta o lua razna. Avea și o formulă : „Dragul meu, nu e momentul..." Poate că în dormitor vorbea despre dragoste, începui eu să-mi spun, molipsindu-mă de franchețea mătușii Augusta. Tocmai de aceea nu putea să suporte gîndul că tata dormea în locuri nepotrivite ; și tot din aceeași pricină, văzînd că mă pasionează gherghinele, mă îndemna adeseori să uit de ele în timpul orelor de birou, la Bancă.

La capătul plimbării, urna cu cenușă mă aștepta. Alesesem o urnă de un model foarte clasic, din oțel negru, și aș fi vrut să mă asigur de imposibilitatea unei erori, dar mi se înmînă un colet ambalat în hîrtie maro, cu peceți roșii la colțuri, — un colet extrem de curat, care-mi amintea de un cadou de Crăciun.

— Ce-ai de gînd să faci cu urna ? mă iscodi mătușă-mea.

— Mă gîndeam să o montez pe un mic soclu, printre gherghinele mele.

— Ar arăta cam lugubru, iarna.

— Nu m-am gîndit la asta. Aș putea totuși s-o țin în casă, iarna.

— S-o muți de colo pînă colo ? ! Soră-mea nu prea are șansa să se odihnească în pace !

— O să mă mai gîndesc.

— Ia spune-mi, nu ești însurat, așa-i ?

— Nu, nu sînt.

— Copii ai ?

— Firește că nu.

— Se pune problema, cui o să-i lași moștenire cenușa soră-mi. Probabil că eu o să mor înaintea ta.

— E greu să te gîndești la toate deodată.

— Ai fi putut s-o lași aici, îmi spuse mătușă-mea.

— Mă gîndeam c-o să arate bine în mijlocul gherghinelor, îi răspunsei cu încăpățînare, fiindcă îmi petrecusem toată seara din ajun făcînd schițe pentru un soclu simplu și sobru.

— *A chacun son goût* [1], rosti mătușă-mea, cu un accent franțuzesc surprinzător de corect (familia mea nu mi se păruse niciodată prea cosmopolită).

— Ei bine, Tante Augusta, i-am spus cînd am ajuns la poarta crematoriului (mă pregăteam să plec acasă, unde mă așteptau gherghinele din grădină). Nu ne-am văzut de mulți ani, dar sper...

Îmi lăsasem afară mașina de tuns gazon, neacoperită, și mă temeam că o să înceapă să plouă, — pe cer se vînturau niște nori cenușii, amenințători.

— Mi-ar face multă plăcere dac-ai veni într-una din aceste zile la mine, la Southwood, ca să bei o ceașcă de ceai, urmai eu.

— Pentru moment, aș prefera o băutură mai tare și mai calmantă. Nu în fiece zi îți vezi sora azvîrlită în flăcări. Întocmai ca Fecioara.

— Nu pricep...

— Ioana d'Arc.

[1] Fiecare cu gustul lui (franc.).

— Am acasă o sticlă de „sherry“, dar stau cam departe, și poate...

— Eu locuiesc, oricum, la nord de fluviu și am tot ce ne trebuie, îmi spuse Tante Augusta cu hotărîre în glas și, fără să-mi ceară asentimentul, chemă un taxi. A fost cea dintîi și, privită retrospectiv, cea mai memorabilă dintre călătoriile pe care aveam să le facem împreună.

CAPITOLUL 2

PREVIZIUNILE MELE meteorologice se adeveriră. Ploaia începu să se reverse din norii cenușii, silindu-mă să-mi regăsesc grijile personale. Pe trotuarele lucioase ale străzilor, oamenii își deschideau umbrelele sau se adăposteau prin gangurile de la intrarea magazinelor „Burton“, „Lăptăriile Reunite“, „Pescăriile Mac“, sau „A.B.C.“. Nu știu de ce, dar ploaia la mahala are pentru mine un aer de duminică.

— La ce te gîndești ? mă întrebă mătușa Augusta.

— Mare prost am fost ! Mi-am lăsat mașina de tuns gazon afară, pe peluză, fără nici o husă.

Mătușă-mea îmi spuse, fără pic de simpatie :

— Lasă mașina de tuns gazon, nu te mai gîndi la ea ! Ce ciudat ! S-ar zice că doar la o ceremonie religioasă ni-e dat să ne întîlnim. Data trecută te-am văzut la botezul tău. Am

venit, fără să fiu poftită. Întocmai ca Zîna cea rea, chicoti mătușa Augusta.

— De ce nu te-au poftit ?

— Știam prea multe. Despre amîndoi. Țin minte c-ai fost cuminte, mult prea cuminte. Nici măcar n-ai țipat, ca să scoți drăcușorul din tine. Mă întreb dacă mai e și-acum în tine...

Apoi, către șofer :

— Nu cumva să confunzi Piața cu Scuarul, cu Rondul sau cu Parcul. Eu locuiesc în Piață.

— N-am știut că erați certați. Am găsit fotografia dumitale în albumul de familie.

— Aparențele trebuiau salvate, îmi răspunse mătușă-mea, cu un oftat care răspîndi un iz de pudră parfumată. Maică-ta era o femeie foarte evlavioasă, o adevărată sfîntă. Ar fi meritat să fie îmbrăcată în alb la înmormîntare. Fecioara !

— Nu prea înțeleg... Fecioară înseamnă... Păi, Tante Augusta, ce fel de fecioară a fost maică-mea, dacă m-a născut pe mine ?

— Da, numai că tu ești fiul lui taică-tu, nu al maică-ti !

În dimineața aceea fusesem foarte tulburat, ba chiar ațîțat la gîndul ceremoniei. Dacă n-ar fi fost vorba de incinerarea propriei mele mame, aș fi socotit prilejul ca pe un interludiu agreabil, în stare să rupă monotonia vieții mele zilnice de pensionar, și-mi aminteam cu plăcere de ultima zi petrecută la Bancă, ziua cînd îmi luasem rămas bun de la atîția clienți admirabili. Dar vorbele aruncate ca din întîmplare de mătușă-mea dădeau interludiului o interesa-

Clubul cărții digitale 2024

tură la care nu m-aş fi gîndit niciodată. Se spune că sughiţurile pot fi curmate de o emoţie neaşteptată, deşi o asemenea emoţie le poate şi provoca. Sughiţînd, i-am pus mătuşii mele o întrebare incoerentă.

— Îţi repet că maică-ta oficială era o sfîntă. Fata cu pricina refuzase să se mărite cu taică-tu, care era nerăbdător să-şi normalizeze situaţia — „nerăbdător“ e un fel de a spune, fiindcă sugerează o energie care-i lipsea. Pe scurt, soră-mea a consimţit să ia totul asupra ei, căsătorindu-se cu dumnealui, adică cu taică-tu, un om fără voinţă. După aceea, luni în şir şi-a tot burduşit pîntecul cu perne din ce în ce mai groase. Nimeni nu bănuia nimic. Ea purta pernele pînă şi în pat, iar o dată, cînd taică-tu a încercat să facă dragoste cu ea (după căsătorie, dar înainte de a te naşte tu), s-a arătat din cale-afară de scandalizată. Chiar şi după ce-ai venit tu pe lume, ea i-a refuzat aşa-zisele drepturi despre care vorbeşte Biserica. Lasă că nici el nu era omul care să le respecte !

Mă lăsasem pe spătarul taxiului, sughiţînd întruna. N-aş fi fost în stare să vorbesc, nici dac-aş fi încercat. Îmi aminteam de vizitele mamei mele pe şantier, pînă sus pe schele, şi mă întrebam dacă le făcea împinsă de gelozie sau de teama că se va vedea poate silită să-şi petreacă din nou atîtea luni burduşită cu tot felul de perne.

— Nu ! exclamă mătuşă-mea adresîndu-se şoferului. Aici e Grădina, iar eu ţi-am spus că locuiesc în Piaţă !

— S-o cotesc la stînga, doamnă ?

— Nu, la dreapta. La stînga e Rondul.

— N-o lua în tragic, Henry, îmi spuse Tante Augusta. Soră-mea, adică mama ta vitregă — poate c-ar fi bine să-i spunem astfel — era o persoană de o rară nobleţe.

— Şi tatăl... hic !... tatăl meu ?

— Cam canalie, dar aşa-s mai toţi bărbaţii. Poate că asta-i calitatea lor cea mai de preţ. Sper că şi tu, Henry, eşti o canalie, măcar un pic.

— N-aş... hic !... n-aş crede.

— Se va vedea, la timpul potrivit. Oricum, tu eşti fiul tatălui tău. Cel mai bun leac împotriva sughiţului este să bei de pe cealaltă margine a unui pahar. Poţi imita un pahar cu căuşul mîinii, nu e nevoie să bei cu adevărat, ca să-ţi treacă sughiţul.

Am tras adînc aer în piept, apoi am întrebat-o pe mătuşă-mea :

— Cine-a fost mama mea, Tante Augusta ?

Ea, însă, se depărtase de acest subiect.

— Nu, omule ! îi spuse şoferului. Aici e Rondul !

— Păi ziceaţi că s-o cotesc la *dreapta*, doamnă !

— Atunci scuză-mă. Am greşit. Nu prea ştiu niciodată precis care e dreapta şi care e stînga. Babord şi tribord, asta ştiu, din cauza culorilor : roşu înseamnă stînga. Ar fi trebuit s-o iei spre babord, nu spre tribord.

— Nu-s navigator, doamnă !

— Nu face nimic. Ocoleşte Rondul şi ia-o de la început. Vina e a mea !

Șoferul opri mașina în fața unui local.

— Păi, dacă mi-ați fi zis, doamnă, să vă duc la „Coroana și Ancora" ! exclamă el.

— Henry, îmi spuse mătușă-mea, ce-ar fi să încetezi o clipă cu sughiţurile astea ?

— Hic ? făcui eu.

— Contorul arată șase șilingi și șase pence, ne comunică șoferul.

— Atunci să-l lăsăm s-ajungă la șapte șilingi, zise Tante Augusta. Henry, cred că e bine să te previn, înainte de a intra în local, că în cazul meu un giulgiu alb ar fi fost cam deplasat.

— Dar dumneata n-ai fost niciodată măritată, replicai eu, dintr-o suflare, pentru a o lua înaintea sughițului.

— De peste șaizeci de ani încoace n-am dus aproape niciodată lipsă de un prieten, îmi răspunse mătușa Augusta și adăugă, poate din pricina îndoielii ce mi se citea pe față : Să știi, Henry, că vîrsta ne poate modifica puţintel emoţiile, dar nu le suprimă.

Nici măcar aceste cuvinte nu au avut darul de a mă pregăti sufletește pentru ceea ce aveam să descopăr în curînd. Viața petrecută la Bancă mă învățase, desigur, să nu mă mai mir de nimic, nici măcar de cele mai extravagante cereri de credit, astfel încît îmi făcusem un punct de onoare să nu solicit și să nu ascult vreo explicație. Aprobam sau refuzam pur și simplu cererea respectivă, în temeiul solvabilității anterioare a clientului. Dacă cititorul are impresia că sînt un personaj cam static din fire ar face bine să ia în considerație condițiile care m-au format în lunga mea carieră,

înainte de a mă pensiona. Mătușă-mea nu fusese condiționată de absolut nimic, niciodată — după cum aveam să descopăr ceva mai tîrziu — iar acum n-avea cîtuși de puțin intenția de a-mi explica mai mult decît o făcuse.

CAPITOLUL 3

„COROANA ȘI ANCORA" amintea prin arhitectura ei, de o bancă în stil georgian. Prin ferestre puteam vedea niște indivizi mustăcioși, îmbrăcați în haine de tweed despicate la spate, aidoma costumelor de călărie ; în mijlocul lor se vedea o fată în pantaloni „jodhpuri" [1]. Nu era genul de oameni cărora le-aș fi acordat prea mult credit, și mă îndoiam dacă vreunul dintre ei, cu excepția fetei, călărise vreodată. Păreau să bea cu toții „bitter" și aveam impresia că economiile pe care le-ar fi putut pune deoparte se duceau mai degrabă la croitori și la frizeri, decît la profesorii de echitație. O îndelungată experiență cu clientela Băncii mă făcea să prefer unui băutor de bere elegant îmbrăcat, un băutor de whisky îmbrăcat în straie ponosite.

Am intrat pe o ușă laterală. Apartamentul mătușii mele se afla la etajul al doilea. Pe palierul primului etaj am văzut o canapeluță, despre care aveam să aflu că fusese cumpărată

[1] Un fel de pantaloni de călărie. (Denumirea lor vine de la statul Jodhpur din India).

de mătuşă-mea ca să se poată odihni puţintel pe drum. Generoasă din fire, nu-şi cumpărase un scaun, ci o canapea care abia încăpea pe palierul acela îngust.

— Totdeauna mă odihnesc un pic, cînd ajung aici. Aşază-te şi tu, Henry. Treptele scării sînt înalte, deşi poate că, la vîrsta ta, nu ţi se par înalte.

Şi, examinîndu-mă cu un ochi critic, adăugă :

— Evident că te-ai schimbat mult de la ultima noastră întîlnire, cu toate că n-ai mai mult păr decît atunci.

— Am avut, dar l-am pierdut, îi explicai eu.

— Eu mi l-am păstrat pe al meu. Încă şi azi mă pot aşeza pe el. Rapunzel, Rapunzel, despleteşte-ţi părul ! adăugă ea, uimindu-mă [1]. Nu vreau să spun că pe-al meu l-aş fi putut despleti de la etajul al doilea...

— Zgomotul din local nu te deranjează ?

— Da' de unde ! Şi apoi, un bar ca ăsta e foarte convenabil, cînd mi se termină proviziile. Chiar o să-l trimit pe Wordsworth, numaidecît.

— Cine-i Wordsworth ?

— Eu îi spun Wordsworth pentru că nu mă pot obişnui să-i spun Zachary. De multe generaţii încoace, toţi băieţii mari din familia lui au fost botezaţi Zachary, din pricina acelui Zachary Macaulay [2], care a făcut atîtea pentru

[1] Personaj dintr-un basm al fraţilor Grimm.
[2] Zachary Macaulay, filantrop englez din secolul al XVIII-lea.

ei la Clapham Common [1]. L-am poreclit „Wordsworth" cu gîndul la episcop, nu la poet [2].

— E valetul dumitale ?

— Să zicem mai bine că se îngrijeşte de nevoile mele. E un bărbat foarte drăguţ, foarte blînd şi foarte puternic. Dar să nu cumva să-l laşi să-ţi ceară un „C.T.C." Primeşte destul de la mine.

— Ce-i aia un „C.T.C." ?

— Aşa se spunea la bacşiş sau la cadou în Sierra Leone, în timpul războiului, cînd el era încă un copil. E vorba de iniţialele unei mărci de ţigări, „Cape to Cairo", pe care toţi marinarii obişnuiau să le împartă, cu dărnicie.

Mătuşă-mea vorbea prea repede ca s-o pot înţelege, astfel încît apariţia acelui negru atletic, care deschise uşa îndată după ce ea apăsă pe butonul soneriei, mă luă cam pe nepregătite. Era un bărbat de vîrstă mijlocie, încins cu un şorţ dungat, ca acelea pe care le poartă măcelarii.

— Wordsworth, i se adresă mătuşă-mea cu un soi de cochetărie, văd c-ai spălat vasele rămase de la micul dejun, fără să mă mai aştepţi.

Negrul se zgîia la mine, încît mă întrebam dacă nu cumva aştepta un „C.T.C." ca să mă lase să trec.

— Acesta e nepotul meu, îi explică ea lui Wordsworth.

[1] Clapham Common, cartier londonez pe malul sudic al Tamisei.
[2] E vorba de un episcop, nepot al celebrului poet englez William Wordsworth (1770—1850)

— Spui adevărul, muiere ?

— Sigur că da ! Ah, Wordsworth, Wordsworth ! adăugă mătușă-mea, pe un ton de tachinărie.

Negrul ne lăsă să intrăm. Lumina ardea în salon, căci se întunecase ; o clipă, am rămas orbit de scînteierile bibelourilor de cristal, care-și aruncau razele în toate colțurile încăperii. Pe bufet erau niște îngerași îmbrăcați în straie vărgate, ca țipla unor bomboane de mentă, iar într-o nișă se vedea o Madonă în rochie bleu, cu fața daurită, ca și nimbul ce-o încununa. Pe un piedestal de aur, așezat pe o măsuță, se vedea un pocal bleumarin, încăpător cît patru sticle de vin, și împodobit de jur împrejur cu paiete aurii, printre care se ițeau trandafiri și frunze de iederă verde. Pe rafturile de cărți tronau o mulțime de berze mov, lebede roșii și pești albaștri. Niște negrese îmbrăcate în rochii de un roșu intens țineau în mîini făclii de ceară verzuie. Un candelabru, făcut parcă din cristale de zahăr, cu ghirlande de flori albastre, roz și galbene, scălda în strălucirea lui întreaga priveliște.

— Veneția a însemnat mult pentru mine, pe vremuri, îmi spuse mătușă-mea, cam fără rost.

N-am pretenția că mă pricep la lucrurile astea, dar felul cum era împodobit salonul mi se părea cam excentric și de un gust îndoielnic.

— Ce meșteri minunați ! continuă mătușă-mea. Wordsworth, fii drăguț și adu-ne două whisky-uri. Augusta se simte nițeluș tristuleacă după ţeremonia la care a luat parte.

Îi vorbea ca unui copil sau ca unui amant — deși refuzam să accept ipoteza unor astfel de relații.

— Totul O.K. ? o întrebă Wordsworth. Nu luat pilulă rea ?

— Totul a fost normal, îi răspunse mătușă-mea.

Apoi, către mine :

— Vai, Henry, nu cumva ți-ai uitat pachetul ?

— Nu, îl am aici.

— Poate c-ar fi mai bine ca Wordsworth să-l pună în frigider.

— Nu e nevoie, Tante Augusta. Cenușa nu se alterează.

— Așa e, cred că ai dreptate. Proastă mai sînt ! Totuși, dă-i voie lui Wordsworth să-l pună în bucătărie. N-are rost să ne amintim în fiece clipă de biata soră-mea. Și acum, dă-mi voie să-ți arăt odaia mea. Mai am și acolo destule comori venețiene.

Într-adevăr, avea. Măsuța ei de toaletă era plină de strălucirea lor : oglinzi, pudriere, scrumiere, cutiuțe cu ace de siguranță...

— Îmi luminează pînă și zilele cele mai întunecate, îmi spuse.

În odaie se afla un pat dublu, foarte mare și la fel de înzorzonat ca și sticlăria.

— Mă simt foarte atașată de Veneția, din pricină că acolo mi-am început adevărata carieră, ca și călătoriile, îmi explică ea. Totdeauna mi-a plăcut să călătoresc. Și sufăr enorm de cînd nu mai pot călători după pofta inimii.

— Vîrsta ne atinge pe negîndite, îmi dădui eu cu părerea.

— Vîrsta ? Nu la vîrstă mă refeream. Sper că nu arăt chiar atît de decrepită, Henry ! E vorba de altceva, și anume de faptul că-mi place să fiu însoțită, iar Wordsworth e foarte ocupat acum — se pregătește pentru examenul de admitere la Școala londoneză de studii economice. Asta e odăița lui Wordsworth, adăugă ea deschizînd ușa unei încăperi alăturate, unde zării numaidecît o sumedenie de figurine de cristal reprezentînd personaje din lumea lui Disney, ba chiar și mai oribile : toți șoarecii, iepurii și pisicile rînjitoare din filmele americane de desene animate — personaje suflate în sticlă, cu aceeași minuție ca și candelabrul.

— Sînt tot din Veneția, îmi spuse mătușă-mea. Ingenios făcute, dar nu chiar atît de frumoase. Le-am socotit totuși potrivite pentru o cameră de bărbat.

— Îi plac lucrurile astea ?

— Nu prea stă aici, îmi răspunse mătușă-mea. Ocupat cum e cu studiile, și cu toate celelalte...

— Nu mi-ar plăcea să mă trezesc în mijlocul unor astfel de obiecte.

— Păi și lui i se întîmplă destul de rar.

Mătușa Augusta mă conduse înapoi în salon, unde Wordsworth adusese între timp trei pahare venețiene cu bordura aurită și o carafă cu apă, învrîstată ca o marmură, în culori diferite. Sticla de whisky „Black Label" părea insolită în ciuda banalității ei, întocmai ca

unicul invitat în smoking la un bal costumat : comparația asta îmi trecu prin minte numaidecît, deoarece mă pomenisem de mai multe ori în această situație penibilă, din pricina aversiunii mele pentru orice deghizare.

— Tilifonul sunat tot timpul cît ai lipsit, spuse Wordsworth. Eu zis la toți că ești plecată la înmormîntare șic.

— Ce bine e cînd poți spune adevărul ! oftă mătușă-mea. N-a lăsat nimeni vreun mesaj ?

— Bietu' Wordsworth nu priceput boabă. „Nu poți vorbești englezește ?" spus eu la toți. Ei grăbit atunci închidă tilifon.

Mătușă-mea turnă în pahare whisky, mai mult decît obișnuiam eu să beau.

— Aș vrea ceva mai multă apă, Tante Augusta, o rugai.

— Acum pot să vă mărturisesc la amîndoi ce bine-mi pare că totul a mers strună. Am asistat odată la o înmormîntare foarte simandicoasă — văduva unui literat celebru, care nu prea fusese cel mai fidel dintre soți. Era imediat după primul război mondial, locuiam la Brighton și eram pasionată pe atunci de activitatea Fabienilor [1]. Auzisem despre ei de la taică-tu, pe vremea cînd eram încă o fetișcană. Mă dusesem la crematoriu devreme, ca simplă spectatoare și, rezemîndu-mă de balustrada capelei în care urma să aibă loc ceremonia,

[1] Societatea Fabiană întemeiată în 1884 în Anglia (după numele lui Quintus Fabius Maximus, dictatorul Romei, poreclit „Cunctator" din pricina tacticii defensive folosită de el în campania dusă împotriva lui Hannibal).

încercam să deslușesc numele de pe coroanele mortuare. Eram singură printre flori, numai eu și sicriul. Îl rog pe Wordsworth să mă scuze că pomenesc toate aceste detalii, el a mai auzit povestea asta... Dă-mi voie să-ți umplu paharul !

— Nu, mulțumesc, Tante Augusta. Am băut destul.

— Ei bine, pesemne că, tot bîjbîind pe-acolo, am atins din greșeală un buton, iar sicriul acela a început atunci să alunece, porțile s-au deschis, — simțeam suflul fierbinte al cuptorului și auzeam freamătul flăcărilor. Pe scurt, porțile se închiseră peste sicriu, tocmai în clipa cînd își făcea apariția un întreg alai : domnul și doamna Bernard Shaw [1], domnul H. G. Wells [2], domnișoara E. Nesbit [3] (ca să folosesc numele ei de fată), doctorul Havelock Ellis [4], domnul Ramsay Mac Donald [5], precum și ilustrul văduv, în timp ce pastorul (firește, un pastor aparținînd unei secte) intra pe o ușă aflată peste drum de balustradă. Cineva începu să intoneze un imn umanist compus de Edward Carpenter [6] : „Cosmos, o, Cosmos, oare Cosmos să-ți spunem ?“ Sicriul, însă, dispăruse.

— Și ce-ai făcut, Tante Augusta ?

[1] Bernard Shaw (1856—1950), dramaturg englez.
[2] H. G. Wells (1866—1946), scriitor englez.
[3] E. Nesbit (1858—1924) scriitoare engleză pentru copii, pe numele ei adevărat Hubert Bland.
[4] Havelock Ellis (1859—1939), scriitor englez.
[5] Ramsay Mac Donald (1866—1937), lider laburist din Anglia, fost prim-ministru.
[6] Edward Carpenter (1844—1929), poet englez, influențat de Walt Whitman.

— Mi-am îngropat fața în batistă, prefăcîndu-mă adînc mîhnită, dar cred că nimeni în afară de pastor (care, însă, n-a scos o vorbă), n-a observat absența sicriului. În nici un caz văduvul, nu-și mai văzuse de ani de zile nevasta ! Doctorul Havelock Ellis a rostit o alocuțiune de-a dreptul emoționantă (cel puțin așa mi s-a părut mie atunci : pe vremea aceea încă nu mă aruncasem în vîltoarea catolicismului, stăteam doar pe marginea ei) — o alocuțiune despre demnitatea unei ceremonii funebre oficiate fără iluzii și fără retorism. Ba chiar, fără vreun cadavru, ar fi putut spune. Toată lumea era mulțumită. Acum poți înțelege de ce azi-dimineață eram atît de preocupată să nu mă ating de nimic.

I-am aruncat mătușii mele o privire piezișă, peste paharul cu whisky. Nu știam ce să-i spun. „Ce întîmplare tristă !“ ar fi fost o expresie nepotrivită. Mă întrebam dacă înmormîntarea aceea avusese loc aievea, deși în lunile următoare aveam să-mi dau seama că poveștile mătușii mele erau totdeauna adevărate în esență — doar unele detalii putînd fi adăugate cîteodată, pentru întregirea tabloului. Wordsworth fu cel care găsi cuvintele pe care ar fi trebuit să le rostesc eu însumi :

— La înmormîntări se cade ai mare grijă, spuse el. Și adăugă : În Mendeland — prima mea nevastă fost Mende — cadavrele celor răposați sînt deschise ca să scoată splina de la ei. Cînd splina prea mare, va să zică răposatul fost vrăjitor și atunci toată lumea bate joc de familia lui și pleacă repede, repede de la înmor-

mîntare. Aşa întîmplat cu socru-meu. El mort de malarie, dar ageamiii ăia habar n-avut că malaria măreşte splina. Nevasta şi maică-sa plecat atunci din Mendeland şi venit la Freetown, fiindcă nu vrut să fie bătaia de joc a vecinilor.

— Pesemne că-n Mendeland or fi mulţi vrăjitori, zise mătuşă-mea.

— A, mulţi, prea mulţi chiar !

— Trebuie să plec, Tante Augusta, i-am spus. Nu-mi iese din cap maşina aia de tuns iarbă : mă tem c-o să ruginească în ploaie !

— Spune-mi, Henry, o să-ţi lipsească maică-ta ?

— A, da..., desigur ! îi răspunsei.

În realitate, însă, nici nu mă gîndisem la asta, prins cum eram de pregătirile pentru înmormîntare, de discuţiile cu notarul, cu directorul băncii maică-mi, şi cu agentul imobiliar pe care-l solicitasem să-i vîndă mica vilă din nordul Londrei. Un burlac nu prea ştie ce poate face cu lucrurile agonisite de o femeie. Mobila poate fi vîndută la licitaţie, dar ce să faci cu rufăria de corp demodată a unei femei bătrîne sau cu borcănaşele ei de cremă, pe jumătate goale ? I-am pus mătuşii mele această întrebare, iar ea mi-a răspuns :

— Mă tem că eu şi cu maică-ta aveam gusturi diferite în materie de îmbrăcăminte şi chiar în materie de creme faciale. În locul tău, le-aş da cadou menajerei ei, cu condiţia să ia tot, absolut tot.

— Mă bucur foarte mult că te-am revăzut, Tante Augusta ! Eşti singura mea rudă apropiată.

— Singura de care ai cunoştinţă... Taică-tu avea momente cînd era foarte activ...

— Chiar dac-ar fi fost doar mama mea vitregă, nici o altă femeie n-ar putea să-i ia locul de mamă în amintirea mea !

— Cu atît mai bine.

— Ori de cîte ori construia vreun imobil, taică-meu avea grijă să mobileze un apartament-model, în care cred că se ducea uneori să doarmă, după-amiaza. Se prea poate ca tocmai într-unul din apartamentele acelea să fi fost eu însumi...

Din consideraţie pentru mătuşă-mea, n-am rostit cuvîntul „conceput“.

— Mai bine lasă ipotezele, îmi zise ea.

— Sper c-o să vii să-mi vezi gherghinele, într-o zi. Au înflorit...

— Sigur că da, Henry. Acum, că te-am regăsit, n-o să te las să-mi mai scapi. Îţi place să călătoreşti ?

— N-am avut niciodată ocazia.

— Avînd în vedere că Wordsworth e atît de ocupat, poate că o să facem împreună un voiaj, două.

— Cu plăcere, Tante Augusta.

Mă gîndeam că ar putea fi vorba doar de o excursie pe litoral, nicidecum mai departe.

— O să-ţi telefonez, îmi spuse mătuşă-mea.

Wordsworth mă însoţi pînă la uşă. Abia după ce-am trecut de „Coroana şi Ancora“, mi-am dat seama că uitasem să-mi iau pacheţelul : şi

nu mi-aş fi amintit de el dacă fata cu „jodhpuri" n-ar fi strigat, prin fereastra deschisă, pe sub care tocmai treceam : „Peter ăsta nu-i în stare să vorbească despre altceva decît despre cricket. Toată vara, numai despre asta vorbeşte. Fir'ar mama lui a dracului !"

Nu-mi place să aud asemenea înjurături pe buzele unei fete frumoase, dar cuvintele ei îmi amintiră de maică-mea, ale cărei rămăşiţe le uitasem în bucătăria mătuşii Augusta. M-am întors aşadar la uşa dinspre stradă. Deasupra ei am văzut un şir de sonerii, prevăzute fiecare cu cîte un microfon. Am apăsat pe un buton şi am auzit deîndată vocea lui Wordsworth :

— Cine acolo ?

— Henry Pulling.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele ăsta.

— Păi abia am ieşit. Sînt nepotul mătuşii Augusta.

— A, tipu' ăla !

— Am lăsat un pachet în bucătărie.

— Îl vrei ?

— Te-aş ruga, dacă nu te deranjează...

Comunicarea între oameni implică uneori o mare risipă de timp. Cît de scurte şi adecvate par să fie dialogurile dintre oameni pe scenă sau pe ecran, în vreme ce în viaţa reală ne împiedicăm în vorbe, repetîndu-le la nesfîrşit !

— Un pacheţel învelit în hîrtie maro ? întrebă vocea lui Wordsworth.

— Da.

— Vrei aduc pe el chiar acum ?

— Da, dacă nu te deranjează prea mult...

— Ba mă deranjează, zise Wordsworth. Aşteaptă puţin.

Eram hotărît să-i arăt o mare răceală cînd îmi va aduce pachetul, dar Wordsworth îşi scoase pe uşă o faţă cu un zîmbet prietenos.

— Îţi mulţumesc pentru osteneală, i-am spus cu toată răceala de care eram capabil.

Am băgat de seamă că pachetul nu mai era siligat.

— L-a desfăcut careva ? îl întrebai.

— Vrut doar să văd ce-i înăuntru.

— Puteai să mă întrebi...

— Nu cumva supărat pe Wordsworth, omule?

— Nu mi-a plăcut tonul cu care mi-ai vorbit adineaori.

— A, de vină-i doar microfonu' ăsta. Îl pun să zică tot felul de vorbe nu prea plăcute. Eu stau colo sus, iar vocea mea bubuie jos pe stradă, unde nu vede nimeni că-i doar Wordsworth bătrînu'. E ca o vrajă, omule. Ca tufişu' ăla în flăcări care vorbea către Moise bătrînu'. Odată vine pastorul bisericii Sfîntu' Gheorghe, din scuar. Şi zice, c-un glas mieros : „Dom'şoară Bertram, aş dori să urc la matale ca să stăm puţintel de vorbă despre serbarea noastră de binefacere". „Bine, dom'le", îi răspund eu. „Dar ţi-ai pus zgarda ?" „Fireşte, zice, dar cine eşti ?" „Păi, omule, ai face mai bine să-ţi pui şi botniţa înainte să urci..."

— Şi el ce ţi-a zis ?

— A plecat şi nu mai întors niciodată. Mătuşa matale rîs de prăpădit cînd povestit la ea. Dar eu nu vrut jignesc pe pastor. Bătrînu' Wordsworth ispitit doar de microfonu' ăsta.

— Spune-mi, chiar te pregătești să intri la Școala de studii economice din Londra ?

— A, asta-i o glumă a lu' mătușa matale. Eu lucrat la hotel Grenada Palace. Avut uniformă, ca de general. La dumneaei plăcut uniforma asta. „Ești împăratu' Jones ?“ întreabă ea pe mine. „Nu, doamnă, zic eu, sînt doar Wordsworth bătrînu'“. „A, zice ea atunci, bard al bucuriei, ia strigă să-ți aud chiotele și cîntecele ciobănești !“ Iar eu de colo : „Cucoană, matale scrii pe hîrtie ce spui, că tare place la mine.“ De atunci, eu învățat vorbele astea și tot spun pe ele ca un imn, zău !

Vorbăria lui mă cam ameţise.

— Bine, Wordsworth, îţi mulţumesc pentru osteneală și sper să te revăd într-o bună zi.

— Pachetu' ăsta e chiar important ?

— Da. Presupun că este.

— Atunci, cred că e cazu' dai ciubuc lu' Wordsworth bătrînu'.

— Ciubuc ?

— „C.T.C.“.

Amintindu-mi de avertismentul mătușii mele, mă depărtai grabnic.

Întocmai cum mă așteptasem, mașina mea nou-nouță de tuns iarbă era udă leoarcă ; am șters-o bine și i-am uns cu grijă cuțitele, apoi mi-am fiert două ouă și mi-am pregătit un ceai. Aveam la ce să mă gîndesc în timpul mesei. Puteam oare să accept povestea pe care mi-o spusese mătușă-mea ? În acest caz, cine era mama mea ? Am încercat să-mi amintesc de prietenele maică-mi, de-o vîrstă cu ea, dar la ce bun ? Prieteniile astea luaseră desigur sfîrșit

înainte de a mă naște eu. Iar dacă ea nu fusese decît mama mea vitregă, mai avea oare vreun rost să-i pun cenușa printre gherghinele mele ?

În timp ce spălam vasele, m-am simţit ispitit să spăl și urna în chiuvetă : mi-ar fi folosit pentru marmelada de casă pe care intenţionam să o pregătesc la anul ; un burlac ieșit la pensie trebuie să-și ocupe timpul cu ceva, dacă nu vrea să îmbătrînească prea repede, iar urna ar fi putut să arate destul de bine pe măsuța mea de ceai. Avea o culoare cam închisă, dar un vas de culoare închisă se potrivește perfect pentru magiunul de prune sau pentru marmelada de coacăze și mere. Ispita era mare, dar mi-am amintit ce drăguț se purtase mama mea vitregă, cu toată asprimea ei, cînd eram copil. Și apoi, cum aș fi putut să știu dacă mătușa-mea spunea adevărul ? Am ieșit așadar în grădină și am ales un loc printre gherghine, unde să pot înălța un soclu.

CAPITOLUL 4

TOCMAI PLIVEAM gherghinele — „Polar Beauty“, ,Golden Leader“ și „Requiem“ — cînd telefonul începu să zbîrnîie, într-un fel neobișnuit ; la auzul acestei larme, care sfărîma liniștea grădiniței mele, m-am gîndit că cineva formase greșit numărul. Aveam foarte puţini prieteni, deși înainte de pensionare mă lăudam cu o sumedenie de relaţii. Unii clienţi îmi rămăseseră fideli timp de douăzeci

de ani, cunoscîndu-mă ca funcţionar, casier şi apoi director, în aceeaşi sucursală, dar nu fuseseră altceva decît nişte simple cunoştinţe. Rareori se întîmplă ca un director să fie promovat din rîndurile personalului aceleiaşi sucursale în care e chemat să-şi exercite autoritatea, dar în cazul meu împrejurările fuseseră oarecum neobişnuite. Vreme de aproape un an îi ţinusem locul directorului, care se îmbolnăvise, iar unul dintre clienţii mei, un depunător important, care mă simpatiza foarte mult, ameninţase că-şi va retrage capitalul dacă nu voi rămîne la conducerea sucursalei. Îl chema Alfred Keene, Sir Alfred Keene, şi făcuse avere în industria cimentului ; cum taică-meu fusese antreprenor, exista un interes comun între mine şi acest client care mă invita la masă cel puţin de trei ori pe an şi care mă consulta întotdeauna în privinţa plasamentelor de capital, deşi nu-mi urma niciodată sfatul. Spunea că sfaturile mele îl ajutau doar să ia o hotărîre. Avea o fiică nemăritată, Barbara, care broda dantele — cred că le oferea în dar bisericii parohiale, pentru tombola organizată în cadrul acţiunilor ei de binefacere. Barbara îmi arăta multă simpatie, iar maică-mea mă îndemna să-i fac curte, fiind sigură că fata avea să moştenească averea lui Sir Alfred, dar acest motiv mi se părea necinstit, şi apoi, femeile nu prea mă interesau : pe vremea aceea, Banca era singura mea pasiune, înlocuită acum cu gherghinele.

Din nefericire Sir Alfred muri scurt timp înainte de ieşirea mea la pensie, iar domnişoara Keene plecă să se stabilească în Africa de Sud.

Eram, fireşte, la curent cu toate problemele ei financiare : eu fusesem cel care cerusem, printr-o scrisoare, autorizaţia de la Banca Angliei, şi tot eu îi amintisem acesteia, în repetate rînduri, că încă nu primisem răspuns la cerere. În ajunul plecării ei din Anglia, domnişoara Keene m-a invitat la cină — a doua zi urma să se îmbarce la Southampton. A fost o cină cam tristă, în lipsa lui Sir Alfred, un om foarte jovial, care obişnuia să rîdă în hohote pînă şi de propriile-i glume. Domnişoara Keene rugîndu-mă să am grijă eu însumi de băuturi, am ales un vin de Amontillado, iar pentru masă vinul preferat al lui Sir Alfred, un „Chambertin". Casa era una din acele vile spaţioase din Southwood, înconjurată de tufe de rododendroni care, în seara aceea, şiroiau sub ploaia ţîrîită şi deasă a lui noiembrie. Pe peretele din spatele scaunului ocupat de obicei de Sir Alfred, se vedea un tablou în ulei înfăţişînd o ambarcaţiune de pescari surprinsă de furtună, o copie după Van de Velde [1]. Mi-am exprimat speranţa că domnişoara Keene va avea parte de o traversare mai puţin dramatică.

— Am vîndut casa, cu mobilier cu tot, îmi spuse ea. Voi locui la nişte veri de-ai mei.

— Îi cunoşti bine ? o întrebai.

— Nu i-am văzut niciodată. Sînt nişte veri de-al doilea. Am fost doar în corespondenţă cu ei. Timbrele de pe scrisorile lor sînt timbrele unei ţări străine. N-au portretul reginei.

[1] Willem Van de Velde (1633—1707), pictor olandez, celebru prin „marinele" sale.

— Vei avea, în schimb, mult soare, o încurajai eu.

— Cunoşti Africa de Sud ?

— N-am prea ieşit din Anglia, îi răspunsei. Odată, în tinereţe, m-am dus împreună c-un camarad de şcoală în Spania, unde însă mi s-a făcut rău la stomac din cauza crustaceelor sau poate a uleiului.

— Tata avea o personalitate de-a dreptul strivitoare. N-am avut niciodată prieteni — cu excepţia dumitale, desigur, domnule Pulling.

Mă cuprinde şi acum mirarea, cînd îmi amintesc de seara aceea în care era cît pe-aci s-o cer în căsătorie pe domnişoara Keene, şi totuşi m-am abţinut. N-aveam, desigur, preocupări comune — dantelele şi gherghinele n-au nimic altceva în comun, decît că pasiunea pentru fiecare din ele se cultivă în singurătate. Zvonurile despre marea fuziune bancară ajunseseră pe atunci la urechile mele. Ieşirea mea la pensie era iminentă şi-mi dădeam seama că legăturile mele de prietenie cu clienţii nu-i vor supravieţui multă vreme. Dacă i-aş fi cerut mîna, m-ar fi acceptat oare ? Tot ce se poate. Diferenţa de vîrstă dintre noi nu era prea mare — ea avea aproape patruzeci de ani, iar eu aveam să împlinesc în curînd cincizeci şi cinci. În afară de asta, ştiam că maică-mea şi-ar fi dat consimţămîntul. Cît de mult s-ar fi schimbat totul dacă aş fi cerut-o de nevastă pe domnişoara Keene ! N-aş mai fi auzit niciodată povestea aceea tulburătoare în legătură cu naşterea mea, fiindcă domnişoara Keene m-ar fi însoţit la înmormîntare, iar mătuşă-mea n-ar fi îndrăznit să-mi vorbească în prezenţa ei. N-aş mai fi călătorit niciodată împreună cu mătuşă-mea. Da, aş fi fost scutit de multe necazuri, dar presupun că aş fi pierdut şi multe ocazii.

— Voi locui lîngă Koffiefontein, îmi spuse domnişoara Keene.

— Unde-i asta ?

— N-am habar. Ascultă ! Plouă cu găleata.

Ne-am ridicat de la masă şi ne-am retras în salon, ca să bem cafeaua. Pe un perete atîrna un tablou — o copie după Canaletto, înfăţişînd o scenă veneţiană. Toate tablourile din casa aceea păreau să înfăţişeze peisaje străine, şi însăşi domnişoara Keene urma să plece la Koffiefontein. Îmi spuneam atunci că eu, unul, nu voi călători niciodată atît de departe, şi-mi doream ca domnişoara Keene să rămînă aici, în Southwood.

— Mi se pare tare departe, i-am spus.

— Dacă aş avea ceva care să mă reţină aici... O bucată de zahăr, sau două ?

— Nu, mulţumesc, fără zahăr.

Fusese cumva o invitaţie la adresa mea, ca să vorbesc ? Iată o întrebare pe care n-am încetat să mi-o pun de atunci încoace. N-o iubeam, şi sînt convins că nici ea nu mă iubea, dar poate că o viaţă în comun ar fi fost posibilă. Cu un an mai tîrziu, aveam să primesc o scrisoare de la ea : „Dragă domnule Pulling, mă întreb cum o mai fi la Southwood şi dacă plouă. Aici avem parte de o iarnă frumoasă şi însorită. Verii mei

Clubul cărţii digitale 2024

au o mică (!) fermă de zece mii de acri și pentru ei e o nimica toată să parcurgă un drum de șapte sute de mile ca să cumpere un berbec. Încă nu m-am obișnuit cu lucrurile de pe-aici și mă gîndesc adeseori la Southwood. Cum o mai duc gherghinele ? În ce mă privește, am renunțat la dantele. Aici ducem o existență în aer liber."

I-am răspuns, dîndu-i cît mai multe vești, dar între timp ieșisem la pensie așa că nu mă mai aflam în centrul vieții din Southwood. I-am scris despre sănătatea șubredă a maică-mi și despre gherghinele mele. Erau printre ele unele, de un soi numit cam sinistru „Doliul Regelui Albert", niște flori de un purpuriu întunecat, pe care nu izbutisem să le cultiv cum se cuvine, dar nu-mi făceam sînge rău din pricina asta. Aveau un nume ciudat pentru o floare. În schimb, gherghinele din soiul „Ben Hur" înfloriseră.

Nu răspunsesem la telefon, fiind convins că era vorba de o greșeală, dar cum zbîrnîitul continua să se audă, mi-am lăsat gherghinele și am intrat în casă. Telefonul se afla pe clasoarul în care-mi țineam conturile și corespondența prilejuită de moartea maică-mi. De cînd încetasem să mai fiu director, nu mai primisem niciodată atîtea scrisori ca acum : scrisori din partea notarului, din partea antreprenorului de pompe funebre, din partea fiscului, din partea crematoriului, din partea medicilor care-o îngrijiseră pe maică-mea, din partea Asistenței Sociale, ba chiar și cîteva scrisori de condoleanțe.

Aproape că m-aș fi putut crede din nou un om de afaceri.

Ridicai receptorul și o auzii pe mătușă-mea :

— Greu mai răspunzi !

— Eram ocupat în grădină.

— Apropo, în ce stare era mașina aia de tuns iarbă ?

— Foarte udă, dar fără nici o stricăciune serioasă.

— Am a-ți spune o poveste nemaipomenită : poliția a făcut o descindere în locuința mea.

— Poliția ?... O descindere ?

— Da, și te rog să mă asculți cu atenție, căci s-ar putea să te viziteze și pe tine !

— De ce naiba ?

— Mai ai cenușa maică-ti ?

— Firește că da.

— Poliția dorește s-o vadă. S-ar putea chiar să vrea s-o trimită la analiză.

— Bine, Tante Augusta, dar... te-aș ruga să-mi spui exact ce s-a întîmplat.

— Mă străduiesc, numai că tu mă tot întrerupi cu exclamațiile tale inutile. Era pe la miezul nopții, iar eu și Wordsworth ne dusesem la culcare. Din fericire, îmi pusesem cea mai bună cămașă de noapte. Deodată, am auzit soneria de jos, iar domnii aceia ne-au spus prin microfon că sînt de la poliție și că au un mandat de percheziție. „Pe ce motiv ?" i-am întrebat eu. O clipă, m-am gîndit că s-ar putea să fie la mijloc o acțiune rasistă. Există acum atîtea regulamente pentru și împotriva raselor, încît nu mai știi ce e voie și ce nu e voie...

— Ești sigură că erau de la poliție ?

— Păi firește că le-am cerut să-mi arate mandatul, dar ia spune-mi, tu știi cum arată un mandat ? Pentru mine ar fi fost totuna dacă mi-ar fi arătat un permis de intrare la biblioteca lui British Museum. I-am lăsat să intre, fiindcă totuși erau politicoși, iar unul dintre ei, singurul în uniformă, era înalt și chipeş. Au rămas cam surprinşi la vederea lui Wordsworth, poate și din cauza culorii pijamalei lui.

„E soțul dumneavoastră, doamnă ?" m-au întrebat. „Nu, e Wordsworth", le-am răspuns eu. Numele păru să trezească un ecou în mintea unuia dintre ei— a tînărului în uniformă, care se tot uita pe furiş la Wordsworth, de parcă ar fi încercat să-și amintească ceva.

— Dar ce anume căutau ?

— Ziceau că posedă informații sigure în legătură cu niște droguri care ar fi fost ascunse în apartamentul meu.

— Tante Augusta, doar nu crezi că Wordsworth...

— Firește că nu ! Polițiștii i-au întors pe dos toate buzunarele, și pînă la urmă adevărul a ieșit la iveală. Întrebat ce conținea pachetul învelit în hîrtie maro pe care-l înmînase unui trecător de pe stradă, bietul Wordsworth le-a răspuns că nu știe, așa că m-am băgat pe fir și le-am spus că-i vorba de cenușa surorii mele. Nu știu de ce, dar m-au luat la ochi numaidecît. Polițistul mai bătrîn, care era în civil, mi-a spus : „Doamnă, v-am ruga să lăsați gluma la o parte. Nu ne ajută la nimic." „Pe cît mă pricep eu la umor, i-am replicat eu, nu văd nici o glumă în cenușa surorii mele moarte !" „E un fel de pudră, doamnă ?" mă întrebă polițistul cel tînăr, care era și cel mai isteț — în tot cazul numele de Wordsworth părea să-i spună ceva. „Dacă vrei, poți să-i zici și pudră, i-am spus — o pudră cenușie, o pudră omenească". Și m-au privit amîndoi cu un aer triumfător, de parcă ar fi marcat un prim punct. „Cine-i individul care a primit acea pudră ?" mă întrebă polițistul îmbrăcat în civil. „Nepotul meu", i-am răspuns. „Fiul surorii mele". Nu vedeam nici un motiv să le repet unor membri ai Poliției metropolitane vechea poveste, pe care ți-am spus-o și ție deunăzi. M-au întrebat apoi de adresa ta și le-am dat-o. Polițistul cel isteț m-a întrebat dacă pudra era pentru uzul tău personal. „Vrea s-o pună printre gherghinele lui", i-am răspuns eu. Au cotrobăit peste tot, mai ales în odaia lui Wordsworth, luînd cu ei mostre din toate țigările pe care le-au putut găsi, ba chiar niște aspirine pe care le uitasem într-o cutiuță. Pe urmă au plecat, nu înainte de a-mi spune, foarte politicoși : „Noapte bună, doamnă". Wordsworth a trebuit să coboare ca să le deschidă ușa, iar înainte de a ieși, istețul l-a întrebat pe Wordsworth : „Care-i numele tău mic ?" „Zachary", i-a răspuns Wordsworth, iar istețul a ieșit, cu o mutră năucă.

— Ciudată poveste ! exclamai eu.

— Au citit și cîteva scrisori și m-au întrebat cine-i Abdul ?

— Aș vrea și eu să știu.

— Un tip pe care l-am cunoscut cu mulți ani în urmă. Noroc că păstrasem plicul, pe care stătea scris „Tunis, februarie 1924". Altfel, ar fi

putut să deducă cine știe ce lucruri, legate de prezent...

— Îmi pare rău, Tante Augusta. Îmi închipui prin ce momente grele ai trecut !

— Într-un fel, a fost destul de amuzant, deși mi-a dat o senzație de vinovăție...

Auzind soneria de la intrare, i-am spus mătușii mele :

— Așteaptă puțin pe fir, Tante Augusta.

Și, aruncînd o privire prin fereastra sufrageriei, am zărit casca unui polițist. M-am întors și i-am spus mătușii :

— Au sosit amicii dumitale.

— Deja ?

— Te sun eu, după ce pleacă ăștia.

Era pentru prima oară că primeam vizita poliției. Erau doi agenți : un individ scund, de vîrstă mijlocie, cu o pălărie moale, sub care apărea o față aspră deși nu ursuză, cu un nas spart, și polițistul cel înalt și chipeș, în uniformă.

— Domnul Pulling ? mi se adresă cel dintîi.

— Da.

— Putem intra pentru cîteva momente ?

— Aveți vreun mandat ? îl întrebai eu.

— A, nu, încă n-am ajuns pînă acolo. Vrem doar să stăm puțin de vorbă cu dumneavoastră.

Aș fi vrut să-i spun ceva în legătură cu Gestapo-ul, dar am socotit că-i mai înțelept să mă abțin. I-am condus în sufragerie, dar nu i-am poftit să ia loc. Agentul în civil mi-a arătat o carte de vizită, pe care stătea scris *Sergent Sparrow, John, detectiv.*

— Domnule Pulling, cunoașteți un individ cu numele de Wordsworth ?

— Da, e un prieten al mătușii mele.

— Ați primit ieri de la el un pachet, pe stradă ?

— Sigur că da.

— Ați avea ceva împotrivă dacă am examina acel pachet, domnule Pulling ?

— Firește că aș avea.

— Știți, domnule, noi am fi putut lesne obține un mandat de percheziție, dar am preferat să procedăm cu delicatețe. Îl cunoașteți de multă vreme pe acel Wordsworth ?

— L-am întîlnit pentru prima oară ieri.

— Nu cumva, domnule, v-a cerut să-i faceți favoarea de a-i înmîna acel pachet, iar dumneavoastră, nevăzînd nimic rău în asta și gîndindu-vă că aveți de-a face cu un amploaiat al mătușii dumneavoastră...

— Nu știu despre ce vorbiți. Pachetul îmi aparține. Îl uitasem din întîmplare în bucătărie.

— Pachetul vă aparține ? Admiteți acest lucru, domnule ?

— Știți prea bine ce anume conține pachetul. V-a spus-o chiar mătușa mea. E o urnă cu cenușa mamei mele.

— Mătușa dumneavoastră v-a comunicat totul, nu-i așa ?

— Da, așa e, dar ce-ați fi vrut ? După ce că treziți în toiul nopții o femeie bătrînă...

— Abia trecuse de miezul nopții, domnule. Dar să revenim la cenușa aceea : era a doamnei Pulling ?

— Da. Vă puteţi convinge. Urna e pe bibliotecă.

O pusesem acolo provizoriu, aşteptînd s-o pot aşeza în grădină, — o pusesem deasupra setului cu operele complete ale lui Walter Scott, pe care-l moştenisem de la tatăl meu ; deşi leneş din fire, acesta era un cititor pătimaş, fără să se aventureze pe cărări prea primejdioase. Avea cîţiva scriitori preferaţi şi se mulţumea să le posede operele. În momentul cînd ajunsese să citească tot setul cu operele lui Scott, uitase primele volume, încît fusese bucuros să recitească „Guy Mannering". Avea şi operele complete ale lui Marion Crawford [1], şi nutrea o adevărată pasiune pentru poezia secolului al nouăsprezecelea, pasiune pe care am moştenit-o şi eu — pentru Tennyson [2], Wordsworth [3], Browning [4] şi antologia lui Palgrave, „Tezaurul de aur" [5].

— V-ar deranja dac-aş arunca o privire ? mă întrebă detectivul, dar nu izbuti, fireşte, să deschidă urna. E sigilată, zise el. Cu „scotch".

— Bineînţeles. Pînă şi cutiile cu biscuiţi...

— Aş dori să iau o mostră pentru analiză.

[1] Francis Marion Crawford (1854—1909), romancier de origine americană, autor al mai multor cărţi a căror acţiune se petrece în Anglia, Statele Unite sau India.

[2] Alfred Tennyson (1809—1892), poet englez, autor al multor volume de versuri, mai ales balade.

[3] William Wordsworth (1770—1850), poet englez, reprezentant de frunte al primei generaţii romantice.

[4] Robert Browning (1812—1890), poet englez.

[5] E vorba de antologia „The Golden Treasury of Songs and Lyrics", publicată în 1861 (şi ulterior) de Francis Turner Palgrave (1824—1897).

Începusem să mă cam enervez.

— Dacă vă închipuiţi c-o să vă las să vă jucaţi cu cenuşa sărmanei mele mame într-un laborator al poliţiei...

— Vă înţeleg sentimentele, domnule, dar sîntem în posesia unor indicii destul de serioase pentru a îndreptăţi continuarea anchetei. Am luat nişte cîlţi din buzunarele acelui Wordsworth, iar analiza lor a scos la iveală urme de drog.

— Ce fel de urme ?

— De marijuana, domnule. Şi de „cannabis".

— Cîlţii lui Wordsworth n-au nici o legătură cu cenuşa mamei mele.

— Am putea lesne obţine un mandat, domnule, dar avînd în vedere că s-ar putea foarte bine să fiţi o victimă inocentă, aş prefera să iau provizoriu urna, cu permisiunea dumneavoastră, desigur. Asta ar face şi o impresie mai bună la tribunal.

— Puteţi verifica şi la crematoriu. Ceremonia de incinerare a avut loc abia ieri.

— Am şi verificat, domnule, dar ştiţi, s-ar putea foarte bine — să nu credeţi cumva că vă sugerez un argument pentru apărarea dumneavoastră, asta e treaba avocaţilor — s-ar putea foarte bine ca numitul Wordsworth să fi scos din urnă cenuşa şi s-o fi înlocuit cu marijuana. S-ar putea să se fi simţit urmărit. În acest caz, n-ar fi oare mai bine, din toate punctele de vedere, să ne asigurăm că în urnă se află cenuşa mamei dumneavoastră ? Mătuşa dumneavoastră ne-a spus că aveaţi de gînd să päs-

trați urna în grădină... Ce rost ar avea să priviți zilnic această urnă și să vă întrebați dacă ea conține cu adevărat cenușa scumpei dispărute sau o cantitate ilicită de marijuana ?

Vorbea cu multă convingere, încît începui să-i înțeleg punctul de vedere.

— Am lua doar o mostră infinitesimală, domnule, ceva mai puțin decît o linguriță, lăsînd restul neatins, cu tot respectul cuvenit.

— În regulă, îi răspunsei, luați-vă mostra. Presupun că vă faceți datoria.

Polițistul cel tînăr lua tot timpul notițe.

— Notează că domnul Pulling s-a arătat dispus să ne ajute și că a consimțit să ne predea urna, îi spuse detectivul.

Apoi, către mine :

— Asta o să facă o impresie bună la tribunal, domnule, în cazul cînd se va ajunge acolo.

— Cînd îmi veți restitui urna ?

— Nu mai tîrziu de mîine, dacă totul va fi cum trebuie.

Și-mi strînse cordial mîna, ca și cum ar fi fost convins de nevinovăția mea, deși se prea poate să fi fost o atitudine profesională.

Firește că m-am grăbit să-i telefonez mătușii mele.

— Au luat cu ei urna, i-am spus. Sînt convinși că în loc de cenușa maică-mi conține marijuana. Unde e Wordsworth ?

— După micul dejun a plecat și încă nu s-a întors.

— Au găsit pulbere de marijuana în cîlții din buzunarele lui.

— Vai, ce imprudent e bietul băiat ! Mi s-a părut mie că-i cam tulburat... Și mi-a cerut un „C.T.C." înainte de a ieși.

— Și i-ai dat ?

— Știi bine că țin mult la el, și apoi, mi-a zis că-i ziua lui. Așa că i-am dat douăzeci de lire, mai ales că anul trecut nu și-a serbat ziua de naștere.

— Douăzeci de lire ! Eu nu păstrez niciodată în casă o asemenea sumă !

— Cu banii ăștia poate ajunge pînă la Paris. A plecat taman la timp ca să prindă „Săgeata de aur", da, așa mi se pare acum, cînd stau să mă gîndesc. Și are totdeauna la el pașaportul, pentru a dovedi că nu-i un imigrant clandestin. Vrei să-ți spun ceva, Henry ? Eu însămi am chef să respir puțin aerul mării.

— N-o să-l poți găsi la Paris.

— Nu mă gîndeam la Paris. Mă gîndeam la Istanbul.

— Păi Istanbulul nu-i pe malul mării.

— Cred că greșești. E pe malul unei mări care-i zice Marmara.

— De ce tocmai Istanbulul ?

— Mi-am amintit de orașul acela văzînd scrisoarea lui Abdul, găsită de polițiști. O coincidență ciudată. Întîi scrisoarea, apoi, chiar azi dimineață, o altă scrisoare, găsită în cutia poștală — prima scrisoare pe care o primesc după un răstimp foarte îndelungat,

— De la Abdul ?

— Da.

A fost o slăbiciune din parte-mi, dar în clipa aceea nu mi-am putut da seama cît de puter-

nică era pasiunea pentru călătorii a mătușii mele. Dacă mi-aș fi dat seama, aș fi șovăit înainte de a-i face această primă propunere fatală :

— Astăzi n-am nimic deosebit de făcut. Dacă ai dori să pleci la Brighton...

CAPITOLUL 5

ACEASTĂ VIZITĂ la Brighton a fost prima călătorie pe care am întreprins-o în compania mătușii mele, și avea să-mi ofere posibilitatea de a simți cu anticipație gustul multora din întîmplările ce aveau să urmeze.

Am sosit seara devreme, căci hotărîsem să ne petrecem noaptea la Brighton. Am rămas surprins de puținătatea bagajului ei, alcătuit exclusiv dintr-o valijoară de piele albă, cu produse cosmetice, pe care o botezase „baise-en-ville“ [1]. Eu unul nu sînt în stare să plec undeva pentru o noapte, fără să-mi iau cu mine o valiză destul de încărcată, fiindcă mă simt prost dacă n-am cel puțin un rînd de haine, ceea ce face necesară și o a doua pereche de pantofi. Pentru mine, e esențial să schimb cămașa, maioul și izmenele, ca și ciorapii, și, avînd în vedere capriciile climei engleze, îmi place să iau cu mine și niște pulovere de lînă, pentru orice eventualitate. Mătușă-mea se uită pieziș la valiza mea și-mi spuse :

[1] Pupături în oraș (franc.).

— Va trebui să luăm un taxi. Nădăjduisem să mergem pe jos.

Reținusem două camere la hotelul „Royal Albion“, deoarece mătușă-mea voia să fie aproape de „Palace Pier“ și de „Old Steyne“ — acesta din urmă fiind astfel numit după marchizul cel rău din „Bîlciul Deșertăciunilor“ [1], zicea mătușa Augusta, deși cred că se înșela.

— Îmi place să fiu în mijlocul iadului, să văd toate autobuzele alea care pornesc spre atîtea locuri celebre, îmi spuse ea, ca și cum autobuzele ar fi avut ca destinație Sodoma și Gomora, nu niște localități ca Lewes și Patcham, Littlehampton și Shoreham. Se pare că venise pentru prima oară la Brighton cînd era fată, o fată plină de speranțe care, mă tem, aveau să se împlinească în bună parte.

Mă gîndisem să fac o baie și să beau apoi un pahar de „sherry“, să mănînc un grătar și să mă duc devreme la culcare, ca să fim amîndoi odihniți în vederea unei dimineți epuizante pe țărmul mării și în celebrul cartier Lanes [2], dar mătușa-mea era de altă părere :

— Pînă la cină mai avem încă două ore bune, și aș dori să faci mai întîi cunoștință cu Hatty, dacă Hatty mai trăiește.

— Cine-i Hatty ?

— Am lucrat împreună pe vremuri, cu un anume Curran.

[1] E vorba de un personaj din romanul satiric „Vanity Fair“ al scriitorului englez W. M. Thackeray (1811—1863).

[2] Ulițe (engl.). E vorba de cartierul vechi al orașului Brighton.

— Cînd a fost asta ?
— Păi să tot fie vreo patruzeci de ani, dacă nu și mai mulți.
— În cazul acesta, pare puțin probabil...
— *Eu* sînt aici, zise mătușa Augusta cu hotărîre în glas, și dealtfel am primit de la ea o ilustrată de Crăciun, acum doi ani.

Era o seară plumburie, iar vîntul bătea dinspre răsărit, dinspre Kemp Town, drept în spinările noastre. Marea era în creștere și pietricelele de pe plajă se răsuceau, scrîșnind, sub valurile ce se depărtau. În vitrina muzeului de ceară fostul președinte Nkrumah se uita la noi, îmbrăcat într-un costum gri, cu guler chinezesc. Mătușă-mea se opri ca să-l privească, nu fără oarecare tristețe, pe cît mi se păru.
— Mă întreb unde o fi acum Wordsworth, îmi spuse.
— Sper să afli vești despre el în curînd.
— Mă cam îndoiesc. Dragul meu Henry, la vîrsta mea nu te poți aștepta ca o relație să dureze. Gîndește-te ce complicată ar fi fost viața mea dacă aș fi rămas în relații cu toți bărbații pe care i-am cunoscut în mod intim. Unii dintre ei au murit, pe alții i-am părăsit, alții m-au părăsit *ei* pe mine. Dacă ar fi toți cu mine acum, ar trebui să închiriem o aripă întreagă a hotelului „Royal Albion". Wordsworth mi-a fost tare drag, atîta cît a durat legătura noastră, dar odată cu vîrsta emoțiile mele au slăbit în intensitate. Pot suporta absența lui, deși s-ar putea să regret o clipă că nu-l am lîngă mine în noaptea asta. Are niște boașe superbe.

Vîntul îmi smulse pălăria din cap și o trînti de un felinar. Eram atît de uimit de vulgaritatea mătușii mele, încît n-am fost în stare să opresc din zbor pălăria. Mătușă-mea izbucni într-un rîs ștrengăresc, de fată tînără. Cînd m-am întors de lîngă felinar, netezindu-mi pălăria, mătușa Augusta încă se mai zgîia la manechinele de ceară.
— E și asta un fel de nemurire, îmi spuse.
— Ce anume ?
— Nu mă refer la muzeul ăsta din Brighton, cu manechine cam grosolan făcute, ci la muzeul doamnei Tussaud, din Londra. Pînă și regina poate fi văzută acolo, în ceară.
— Aș prefera să-mi văd portretul pictat.
— Da, dar un tablou nu poate fi privit de jur împrejur. Și apoi, la muzeul doamnei Tussaud sînt folosite unele din hainele purtate de modelele respective, cel puțin așa am citit. Am eu o rochie albastră, pe care aș putea să le-o ofer... Dar n-aș prea crede c-o să fiu vreodată atît de celebră ! oftă mătușă-mea. Vise deșarte...
Și adăugă, după ce se depărtă, cu un aer cam abătut :
— Nu-i interesează decît criminalii, și reginele, și oamenii politici. Dragostea nu e bine cotată, cu excepția lui Nell Gwynn [1] și a Mireselor din baie [2].

---

[1] Eleanor Gwynn, poreclită „Nell", precupeață devenită amanta regelui Charles II, care i-a îngăduit să facă o mare carieră ca actriță (sec. al XVII-lea).

[2] E vorba de niște femei pe care un anume Smith le-a luat pe rînd de neveste, ca apoi să le înece în baie.

Cînd am ajuns în fața ușilor restaurantului „La Steaua și Jartiera“, mătușă-mea îmi propuse să intrăm să bem cîte un păhărel. Pereții erau acoperiți cu inscripții de un caracter filozofic : *Viața e un drum în sens unic, fără întoarcere ; Căsătoria e o instituție mare pentru cei cărora le plac instituțiile ; Nu vei putea niciodată convinge un șoarece că o pisică neagră poartă noroc.* Se vedeau și afișe vechi, și fotografii. Am comandat un „sherry“, iar mătușă-mea spuse c-ar dori un „porto cu coniac“. Întorcîndu-mă de la bar, am văzut-o cu ochii ațintiți asupra unei fotografii îngălbenite, în care puteai desluși un elefant și doi cîini dresați, surprinși în fața Palace Pier [1]-ului ; în spatele lor se vedea un individ corpolent, îmbrăcat în frac, cu joben și cu ceas cu lănțug, lîngă care stătea o femeie tînără, bine legată, cu pantaloni colanți și cu un bici de birjar în mînă.

— Omul ăsta e Curran, îmi explică mătușă-mea. Așa a început totul. Iar asta e Hatty, adăugă ea arătînd spre femeia tînără din fotografie. Ce vremuri !

— N-o să-mi spui c-ai lucrat într-un circ, Tante Augusta ? !

— A, nu, dar s-a nimerit să fiu acolo, cînd elefantul a călcat pe degetul gros de la piciorul lui Curran. După aceea am devenit prieteni intimi. Bietul de el, a trebuit să se ducă la spital, iar cînd a ieșit, circul plecase la Weymouth, fără el. Și fără Hatty, deși ea avea să se întoarcă ceva mai tîrziu, cînd ne instalasem deja.

[1] Cazinoul de pe digul din Brighton.

— Vă instalaseți ? Unde anume ?

— O să-ți povestesc într-o zi, dar acum trebuie s-o găsim pe Hatty.

După ce și-a băut cocktailul de porto și coniac, am ieșit în bătaia vîntului rece. Drept în fața noastră se afla o papetărie unde se vindeau ilustrate hazlii. Mătușă-mea intră înăuntru ca să ceară informații ; rulourile metalice în care erau prinse ilustratele se învîrteau ca niște moriști, scrîșnind și scîrțîind. Am remarcat o ilustrată înfățișînd o sticlă de „Guinness“ și o femeie grasă, cu o mască de scafandru, plutind cu fața în jos. Dedesubt, se putea citi : *Cu fundu-n sus !* Tocmai mă uitam la o altă ilustrată, înfățișînd un bărbat întins pe un pat de spital, care-i spunea chirurgului : *Totuși, vă cerusem clar, doctore, să mă circumcideți,* cînd mătușă-mea ieși din prăvălie.

— E chiar alături, îmi spuse. Știam eu că nu greșesc prea mult.

Și într-adevăr, în fereastra casei de alături, în fața unor perdele din plasă, se putea vedea un cartonaș pe care stătea scris : *Ceainăria lui Hatty. Intrarea numai pe bază de înscrieri.* Lîngă ușă, se zăreau fotografiile lui Marilyn Monroe, Frank Sinatra și Ducelui de Edinburg, cu autografele lor pe cît se pare, deși cred că nu și în cazul Ducelui.

Am sunat și ne-a răspuns o doamnă bătrînă — purta o rochie neagră de seară și, la fiece mișcare, făcea să zbîrnîie o sumedenie de podoabe negre :

— Prea tîrziu, spuse ea pe un ton sec.

— Hatty ! exclamă Tante Augusta.

— Închid localul exact la orele şase şi jumătate, afară de cazul cînd clienţii solicită vreo oră specială.

— Dar, Hatty, sînt eu, Augusta !

— Augusta !

— Nu te-ai schimbat deloc, Hatty !

Eu, însă, amintindu-mi de fata cu pantaloni colanţi şi cu bici din fotografie, mă gîndeam că se petrecuseră schimbări mai mari decît părea să observe mătuşă-mea.

— Hatty, ţi-l prezint pe nepotul meu, Henry. Cred că-ţi aduci aminte de *el*.

Cele două femei schimbară o privire care mă stingheri : de ce să fi discutat ele despre mine cu atîţia ani în urmă ? O pusese oare mătuşă-mea la curent pe Hatty cu taina naşterii mele ?

— Poftiţi înăuntru, amîndoi ! Tocmai mă pregăteam să beau un ceai, un ceai dezinteresat, adăugă Hatty, chicotind.

— Pe aici ? întrebă mătuşă-mea, deschizînd o uşă.

— Nu, draga mea, ăsta e salonul de aşteptare.

Am avut răgazul să întrezăresc în salon o gravură a lui Sir Alma Tadema înfăţişînd o mulţime de doamne înalte şi goale într-o baie romană.

— Aici îmi am eu cuibul, draga mea, spuse Hatty, deschizînd o altă uşă.

Era o cămăruţă ticsită de mobile acoperite cu şaluri mov, cu ciucuri, — totul părea acoperit cu şalurile astea, masa, spătarele scaunelor, consola căminului, un asemenea şal atîrna chiar şi peste o fotografie artistică, înfăţişînd un personaj corpolent, în care îl recunoscui pe domnul Curran.

— Sfinţia sa ! rosti mătuşă-mea, privind portretul.

— Sfinţia sa ! îngînă Hatty şi amîndouă rîseră, ca de o glumă cunoscută numai de ele.

— Prescurtat, „Sf.", zise Tante Augusta. Ştii, Hatty, că o poză de-a lui mai e şi acum lipită de un perete al barului „La Steaua şi Jartiera" ?

— N-am mai călcat pe-acolo de ani de zile, răspunse Hatty. M-am lăsat de băuturile tari.

— În poză eşti şi tu, şi elefantul, zise Tante Augusta. Mai ţii minte numele elefantului ?

Hatty scoase alte două ceşti dintr-un dulăpior de porţelan, acoperit şi el cu un şal înciucurat.

— N-avea un nume banal, ca de pildă „Jumbo", ci unul clasic. Vai, Augusta, ce de lucruri uităm, la vîrsta noastră !

— Nu cumva era Cezar ?

— Nu, nu era Cezar. Doreşti puţin zahăr, domnule... ?

— Poţi, să-i spui „Henry", Hatty !

— O bucată, zisei eu.

— Vai, draga mea, cînd mă gîndesc ce memorie bună aveam pe vremuri !

— Fierbe apa, draga mea.

Ibricul cu apă se afla pe o spirtieră, lîngă un ceainic mare, cafeniu. Hatty începu să toarne ceaiul în ceşti.

— Uf, am uitat să pun strecurătoarea !

— Nu face nimic, Hatty.

— Clienții sînt de vină. Nu strecor niciodată ceaiul lor, așa că uit să-l strecor cînd sînt singură.

Hatty îmi oferi pesmeți cu ghimber dintr-o farfurie, și acceptai unul, din politețe.

— Sînt de la magazinul „La cozonacul de odinioară“, din Old Steyne, îmi explică mătușă-mea. Pesmeți ca ăștia nu găsești nicăieri în lume.

— Da, dar magazinul s-a transformat într-un birou de pariuri, spuse Hatty. A, mi-am amintit, draga mea : Pluto ! Nu-i așa că-l chema Pluto ?

— Nu, sînt sigură că nu-l chema Pluto. Cred că începea cu T.

— Nu-mi vine în minte nici un nume clasic care să înceapă cu litera T.

— Avea un nume cu tîlc.

— Bineînțeles.

— Ceva istoric.

— Da.

— Ții minte cîinii, draga mea ? Și ei se văd în fotografie.

— Ei i-au dat lui Curran ideea.

— Sfinția sa, zise Tante Augusta, și rîseră din nou amîndouă, părtașe la aceeași amintire. Mă simțeam atît de singur, încît am luat un al doilea pesmet.

— Băiatului îi cam plac dulciurile, observă Hatty.

— Cînd te gîndești că prăvălioara aia din Old Steyne a supraviețuit celor două războaie mondiale !

— Ca și noi, spuse Hatty, numai că pe noi nu ne-au transformat în birouri de pariuri.

— A, le-ar trebui o bombă atomică spre a ne distruge pe *noi !* exclamă Tante Augusta.

Era momentul să intervin și eu în discuție :

— Situația din Orientul Mijlociu e destul de gravă, dacă e să ne luăm după ziarul *Guardian* de azi-dimineață.

— Nu se știe niciodată, zise Hatty.

O clipă căzură amîndouă pe gînduri ; apoi mătușă-mea apucă între degete o frunzuliță de ceai, și-o puse pe dosul palmei și o netezi cu cealaltă mînă. Frunzulița rămase agățată de o vînă înconjurată de ceea ce maică-mea obișnuia să numească „liniile mormîntului“.

— Văd că nu pot scăpa de tipul ăsta, zise Tante Augusta. Sper să fie înalt și chipeș.

— Nu-i un străin, o corectă Hatty. E vorba de un gînd pe care nu ți-l poți scoate din minte, gîndul la cineva care a plecat.

— E viu sau mort ?

— S-ar putea și una și alta. Îl simți tare ? Ce senzație îți dă ?

— Dacă-i viu, s-ar putea să fie bietul Wordsworth.

— Wordsworth e mort de mult, draga mea, zise Hatty.

— Nu și Wordsworth al meu : el e tare ca lemnul. Mă întreb cine ar putea fi, dac-ar fi mort ?

— Poate Curran ?

— M-am gîndit mult la el de cînd am sosit la Brighton.

— N-ai vrea să-ți pregătesc o ceașcă adevărată, pentru tine și pentru prietenul tău ?

— Nepotul meu ! o corectă mătușa Augusta. Da, ar fi nostim, draga mea.

— O să pregătesc un alt ceai. Frunzulițele trebuie să fie proaspete. Eu folosesc marca „Lapsang Suciong“ cînd ghicesc, deși personal beau ceai de Ceylon. „Lapsang“-ul dă frunzulițe mari, și rezultate bune.

După ce spălă ceainicul și ceștile noastre, se întoarse, iar mătușă-mea îi spuse :

— Îți plătim, să știi !

— Nici să nu te gîndești, draga mea — după toate prin cîte am trecut amîndouă !

— Împreună cu Sfinția sa...

Rîseră din nou.

Hatty turnă apa fiartă în ceainic.

— Nu las niciodată ceaiul să tragă. Frunzulițele vorbesc mai bine cînd sînt proaspete. Acum, draga mea, aruncă ceaiul în oala asta, adăugă ea după ce ne umplu ceștile.

— Mi-am adus aminte ! exclamă Tante Augusta. Îl chema Hannibal.

— Pe cine ?

— Pe elefantul care l-a călcat pe Curran pe degetul gros.

— Cred că ai dreptate, draga mea.

— Mă uitam la ceai, cînd mi-a venit așa, deodată, ca o străfulgerare.

— Am observat de multe ori că frunzulițele de ceai te fac să-ți amintești de unele lucruri. Te uiți la frunzulițe și-ți amintești.

— Presupun că și Hannibal a murit.

— Cu elefanții nu poți ști niciodată, draga mea.

Hatty luă ceașca mătușii mele și o privi cu atenție.

— Interesant, zise ea. Foarte interesant.

— E de bine sau de rău ?

— Cîte puțin din amîndouă.

— Mie să-mi spui doar ce-i bine.

— O să faci o călătorie lungă. Împreună cu cineva. O să traversezi oceanul. O să ai o sumedenie de aventuri.

— Cu bărbați ?

— Asta, frunzulițele nu spun, dar, cunoscîndu-te cum te cunosc eu, draga mea, nu m-ar mira defel. Viața și libertatea îți vor fi nu o dată primejduite.

— Dar o să scap ?

— Văd un cuțit... sau poate-i o seringă.

— Dacă nu cumva o fi altceva, Hatty, știi tu ce vreau să spun...

— În viața ta e o taină.

— Nu-i nimic nou în asta.

— Văd ceva foarte încîlcit, o linie care aleargă încolo și-ncoace. Îmi pare rău, Augusta, dar nu văd nici un semn de liniște spre sfîrșit. E o cruce aici, — poate că-ți vei găsi credința : sau poate că drumul ți se va încrucișa cu al vreunui escroc.

— Religia m-a interesat întotdeauna, de cînd l-am cunoscut pe Curran, zise mătușă-mea.

— S-ar putea să fie și o pasăre, poate un vultur. Nu te apropia de deșerturi. Ah, lucrurile nu-mi mai vin la fel de ușor ca pe vremuri. Clienții ăștia străini mă secătuiesc.

Clubul cărții digitale 2024

— N-ai vrea să arunci o privire și-n ceașca lui Henry, draga mea ? Doar o privire.

Hatty îmi goli ceașca și începu să privească în fundul ei.

— Cu bărbații e mai greu, zise. Au atîtea ocupații care depășesc înțelegerea unei femei și care stingheresc interpretarea ! Am avut odată un client care mi-a spus că-i „teșitor", naiba știe ce-o fi însemnînd asta ! Nu cumva ești antreprenor de pompe funebre ?

— Nu !

— Totuși văd ceva care seamănă cu o urnă. Vezi ? În stînga toartei. E ceva din trecutul apropiat.

— S-ar putea să fie o urnă, recunoscui eu, după ce privii bine.

— O să călătorești mult.

— N-aș prea crede. Totdeauna am fost cam cazanier de felul meu. Pentru mine chiar drumul ăsta, la Brighton, e o adevărată aventură.

— E vorba de viitor. O să faci o călătorie peste ocean. Împreună cu o doamnă, o prietenă.

— Poate c-o să vină cu mine, spuse mătușă-mea.

— Se prea poate. Frunzulițele nu mint. Văd un obiect rotund, un fel de țintă. Și în viața dumitale e o taină.

— Abia am descoperit asta, eu însumi.

— Văd de asemeni ceva foarte încîlcit, o linie care aleargă încolo și-ncoace. Întocmai ca-n ceașca Augustei.

— Nu prea cred. Duc o existență foarte așezată. O dată pe săptămînă cîte o partidă de

bridge la Clubul conservator. Și, firește, grădina mea cu gherghine.

— Ținta ar putea să fie o floare, admise Hatty. Scuză-mă, sînt obosită. Mă tem că ghicitul meu n-a fost prea grozav.

— Ba a fost foarte interesant, i-am spus, din pură politețe. Numai că eu, firește, nu cred în asta.

— Mai servește un pesmet, te rog, mă îmbie Hatty.

CAPITOLUL 6

ÎN SEARA ACEEA am cinat într-un mic restaurant, „La jucătorii de cricket", situat peste drum de un anticariat, în vitrina căruia am zărit o ediție foarte ieftină a operelor complete ale lui Thackeray. S-ar fi potrivit să stea în rafturile mele, sub ediția romanelor lui Walter Scott, moștenită de la taică-meu. Mă gîndeam să trec a doua zi să o cumpăr, iar gîndul acesta mi-a trezit un sentiment cald pentru taică-meu, sentimentul unei preocupări comune. O să încep eu însumi cu volumul întîi și voi citi pînă la ultimul volum, iar cînd îi voi întoarce ultima filă, voi lua de la început toată seria. Prea multe cărți de prea mulți autori ajung să te zăpăcească, întocmai ca prea multe cămăși și costume. Mie îmi plăcea să-mi schimb cît mai rar îmbrăcămintea. După unii, probabil că și cu ideile mele se întîmpla la fel ; oricum,

Banca mă învățase să mă feresc de hotărîrile capricioase : acestea duc de atîtea ori la faliment !

Spun că „am cinat“ la restaurantul acela, dar ar fi mai corect să spun c-am luat o gustare substanțială. Pe tejgheaua barului se aflau o mulțime de coșulețe cu cîrnăciori calzi, iar noi ne-am îndopat cu acești cîrnăciori, pe care i-am stropit cu bere de la robinet. Am rămas uluit de cantitatea de halbe golite de mătușă-mea, și m-am temut să nu-i facă rău la tensiune.

După a doua halbă, mi-a spus :

— Curios lucru, crucea aia, din frunzulițe. E adevărat că religia m-a interesat întotdeauna, adică de cînd l-am cunoscut pe Curran.

— De care biserică aparții ? o întrebai eu. Parcă-mi spuneai că ești romano-catolică.

— Mă consider așa, din comoditate, dar se referă la perioada mea franceză și italiană. După ce l-am părăsit pe Curran. Presupun că am fost influențată de el. Și apoi, toate fetele pe care le cunoșteam erau catolice și nu-mi plăcea să-mi dau aere. Poate c-o să te mire, dar află că, pe vremuri, eu și Curran am condus o biserică a noastră, chiar aici, la Brighton.

— Cum adică *ați condus* ? Nu pricep.

— Ideea ne-a venit de la cîinii ăia de circ. Doi dintre ei au venit să-l vadă pe Curran la spital, înainte de plecarea circului. Era zi de vizită, și o mulțime de femei veniseră să-și vadă soții bolnavi. La început cîinii n-au fost lăsați în salon. Tii, ce tevatură a mai fost ! Dar Curran a convins-o pe infirmiera-șefă să-i lase pe cîini, fiindcă nu erau niște cîini obișnuiți, ci niște „cîini umani“, spălați cu dezinfectante înainte de fiece spectacol... Firește, nu era adevărat, dar a reușit s-o convingă. Cîinii veniră așadar lîngă patul lui Curran și-i întinseră fiecare cîte o lăbuță, apoi îi atinseră fața cu năsucul, întocmai ca eschimoșii. Purtau pe cap pălării ascuțite, iar la gît gulere de arlechin. N-au stat mult, căci ni-era teamă c-ar putea să apară doctorul. Puteai să le-auzi pe muierile alea : „Drăguții de ei, ce cîini adorabili !“ Noroc că nici unul din ei nu ridicase piciorul... „Parc-ar fi niște oameni !“ Ba o cucoană a zis : „Să nu-mi spuneți că n-au și cîinii suflet !“ Alta îl întrebă pe Curran : „Sînt băieței sau fetițe ?“, ca și cum ar fi fost prea bine crescută ca să se uite ea însăși. „Unu-i mascul, iar cealaltă-i femelă, i-a răspuns Curran, adăugînd cu maliție : De fapt, sînt soț și soție“... „A, ce drăguț ! exclamă cucoana. Și au deja cățel ?“ „Încă nu, îi spuse Curran. Știți, abia de-o lună sînt căsătoriți. Au fost cununați la biserica pentru cîini din Potters Bar“. „Cununați în biserică ?“ exclamară cucoanele într-un glas. Mă gîndeam că gluma fusese împinsă prea departe, dar ele au luat-o în serios. S-au strîns toate lîngă patul lui Curran, lăsîndu-și soții baltă. Lasă, că soților nu le păsa ! Zilele de vizită le amintesc bărbaților de atmosfera oribilă de acasă.

Mătușă-mea mai luă un cîrnăcior și mai ceru o bere, apoi continuă :

— Voiau toate să știe ce-i cu biserica din Potters Bar. Una din ele zicea : „Cînd mă gîndesc că noi trebuie să ne lăsăm cîinii acasă de cîte ori ne ducem la biserica Sfînta Ethelburga ! Cîinele

meu e la fel de bun creştin ca pastorul ăla, cu tombolele lui, la care trebuie să te baţi ca să obţii o ceaşcă de ceai !" Curran îi spuse atunci : „O dată pe an, se face o colectă de pesmeţi pentru cîini. În folosul cîinilor pierduţi"... Cînd cucoanele alea s-au întors în sfîrşit la bărbaţii lor, lăsîndu-ne singuri, i-am zis lui Curran : „Ai făcut-o de oaie cu biserica ta !" „De ce nu ?" mi-a răspuns el.

Mătuşă-mea puse jos halba şi o întrebă pe femeia de la bar :

— Ai auzit vreodată de biserica pentru cîini?

— Parc-aş fi auzit ceva, dar e mult de-atunci, nu-i aşa ? Cu mult înainte de a fi venit eu aici. Era la Hove [1] pe undeva, nu-i aşa ?

— Nu, scumpa mea. Era la nici o sută de paşi de locul unde stai mătăluţă acum. După slujba religioasă veneam la „Jucătorii de cricket". Eu şi „Sfinţia sa" Curran.

— Poliţia nu s-a băgat pe fir ?

— A încercat să demonstreze că dumnealui n-ar avea dreptul să-şi zică „Sfinţia sa", dar noi le-am arătat că „Sf." e o abreviere pentru „sufleţel" şi că oricum nu ţinem de Biserica oficială, aşa că n-au dreptul să se atingă de noi, eram nişte dizidenţi, întocmai ca Wesley [2], şi aveam în spatele nostru pe toţi proprietarii de cîini din Brighton şi Hove, — ba unii veneau taman de la Hastings. Poliţia a încercat odată să ne vină de hac în numele legii privitoare la

---

[1] Orăşel situat lîngă Brighton.

[2] John Wesley (1703—1791), întemeietorul sectei metodiste din Anglia.

blasfemie, dar nimeni n-a putut descoperi vreo blasfemie în slujba religioasă oficiată de noi. O slujbă foarte, foarte solemnă. Curran ar fi vrut să primească în biserică şi căţelele care fătau, dar eu m-am opus, era prea de tot, pînă şi Biserica Anglicană renunţase la ritualul acesta, menit să le facă pe lehuze să mulţumească Domnului că le-a îngăduit să nască. Ceva mai tîrziu s-a pus problema căsătoriei între membrii cuplurilor divorţate — ceea ce, după părerea mea, ar fi trebuit să ne tripleze veniturile, dar de data asta, Curran a fost cel ce s-a opus, zicîndu-mi : „Noi nu admitem divorţul". Şi avea dreptate, — o astfel de procedură ar fi ştirbit puritatea sentimentelor.

— Pînă la urmă poliţia a învins ? întrebai eu.

— Poliţia iese totdeauna învingătoare. L-au surprins pe Curran ţinînd predici unor fetişcane pe plajă, iar la tribunal s-au spus tot felul de vorbe fără legătură cu procesul. Eram tînără, furioasă şi deloc înţelegătoare, încît am refuzat să mai colaborez cu el. Nu-i de mirare că m-a părăsit şi a plecat să-l caute pe Hannibal. Nimeni nu suportă să nu fie iertat, numai Dumnezeu are acest privilegiu...

Am ieşit din local, iar mătuşă-mea m-a tras de colo pînă colo, pînă am ajuns în faţa unei săli cu ferestrele oblonite, avînd pe perete o pancartă pe care stătea scris *Textul săptămînii :* „Dacă întrecerea să fugi cu cei ce fug pe jos te oboseşte, cum te vei lua la întrecere cu caii ?" *(Ieremia, 12).* N-aş putea spune că am priceput tîlcul acestui text, deşi se prea poate să fi fost

un avertisment împotriva curselor de cai din Brighton, dar poate că tocmai ambiguitatea făcea farmecul acestui text. Am băgat de seamă că secta se numea „Copiii lui Ieremia".

— Aici avea loc slujba noastră religioasă, mă lămuri mătușă-mea. Se întîmpla uneori să nu se mai audă cuvintele, din pricina lătrăturilor. „E felul lor de a se ruga, zicea Curran. Să lăsăm pe fiecare să se roage în felul său." Alteori cîinii stăteau cuminți, lingîndu-și lăbuțele. „Se spală ca să fie curați în lăcașul Domnului", pretindea Curran. Mă cam întristează să văd niște străini în locul acesta. Și apoi, prorocul Ieremia nu mi-a fost niciodată simpatic.

— Nu prea-i cunosc istoria.

— A fost tîrît în noroi, îmi explică mătușă-mea. Eu am studiat temeinic Biblia pe vremea aceea, dar în Vechiul Testament se spun foarte puține lucruri bune despre cîini. Tobias și-a luat cu el cîinele în călătoria pe care a făcut-o cu îngerul, dar cîinele n-a jucat nici un rol, nici măcar atunci cînd un pește mare a vrut să-l înghită pe Tobias. Desigur, cîinii erau socotiți niște ființe spurcate în acele timpuri de demult. Abia în era creștină le-a fost recunoscută personalitatea. Creștinii sînt cei care au început să sculpteze cîini în piatra catedralelor, și chiar într-o vreme cînd încă mai nutreau îndoieli în privința sufletului femeii, se întrebau dacă nu cumva cîinii au un suflet, deși n-au reușit să-l convingă pe Papă sau măcar pe Arhiepiscopul de Canterbury să se pronunțe într-un sens sau altul. I-a revenit tocmai lui Curran să dezlege problema.

— Grea răspundere, exclamai eu.

Nu-mi dădeam seama dacă vorbea sau nu serios despre Curran.

— El m-a îndemnat să citesc tratate de teologie. Ținea morțiș să aibă referințe despre cîini. Asemenea referințe nu erau deloc ușor de găsit, nici măcar în Sfîntul François de Sales. Am găsit o sumedenie de lucruri despre purici, despre fluturi, despre cerbi, despre elefanți, despre păianjeni și despre crocodili, dar nici o vorbuliță despre cîini, Sfîntul François îi nesocotea în chip ciudat. Odată, am avut un șoc teribil și i-am spus lui Curran : „N-are rost să continuăm, nu e bine ce facem ; uite ce am găsit în Apocalips — Isus vorbește despre cei ce vor putea intra în Cetatea Domnului. Ascultă aici : «Afară cîinii și vrăjitorii și curvarii și ucigașii și închinătorii de idoli și toți cei ce lucrează și iubesc minciuna !» Vezi în ce companie sînt cîinii ?" La care Curran mi-a răspuns așa : „Păi asta pledează în favoarea poziției noastre. Curvarii, ucigașii și toți ceilalți au suflete, nu-i așa ? E destul să se pocăiască pentru a fi iertați. La fel și cîinii, prin urmare. Cîinii care vin în biserica noastră s-au pocăit, ei nu mai au de-a face cu vrăjitorii și curvarii, ci trăiesc în casele unor oameni respectabili din Brunswick Square sau din Royal Crescent" ...Mă crezi sau nu, pasajul acela din Apocalips a avut atît de puțin efect asupra lui Curran, încît chiar a doua zi a ținut o predică pe textul

cu pricina, încheind-o cu un îndemn adresat oamenilor, de a veghea ca bieții cîini să nu cadă din nou în păcat... „Cine lesa o slăbește, pe cîine-l primejduiește“, așa le-a zis. „La Brighton sînt prea mulți ucigași, iar la Hotel Metropole sînt destui curvari, gata să pună mîna pe cîinii voștri scăpați din lesă. Iar cît despre vrăjitori...“ Din fericire, Hatty, care ni se alăturase între timp, încă nu se apucase de ghicit ; i-ar fi contrazis predica...

— Era un bun predicator ?

— Era o adevărată încîntare să-l asculți, oftă mătușă-mea nostalgică.

Ne-am întors din drum, înspre plajă ; auzeam cum scrîșnea pietrișul, răscolit de valurile ce se depărtau.

— Generozitatea lui nu se limita la cîini, urmă Tante Augusta. Pentru el, cîinii erau ca neamul Israelului, dar apostolatul lui se extindea și asupra necredincioșilor, adică asupra vrăbiilor, papagalilor sau chiar asupra șoriceilor albi, nu însă și asupra pisicilor : pentru Curran, pisicile erau niște farisei. Firește că nici o pisică nu îndrăznea să intre în biserica asta, ticsită de cîini, totuși una putea fi totdeauna văzută în fereastra casei de peste drum, de unde se uita rînjind cînd enoriașii ieșeau din lăcaș. Curran îi excludea și pe pești — ar fi fost cică scandalos ca oamenii să mănînce niște ființe înzestrate cu suflet. Pentru elefanți nutrea o mare simpatie, ceea ce dovedește generozitatea lui, dacă te gîndești că Hannibal îl călcase pe degetul gros de la picior. Hai să ne

așezăm aici, Henry. Berea asta mă cam obosește.

Ne-am așezat într-un chioșc. Luminile brăzdau marea, în lungul estacadei „Palace Pier“-ului, iar aproape de țărm apa era fosforescentă. Valurile erau împinse mereu spre plajă și înapoi, ca și cum cineva ar fi încercat să facă patul și n-ar fi izbutit să întindă cearșafurile. Dinspre sala de dans, a cărei siluetă se înălța cu vreo sută de metri mai încolo, ca o corabie eșuată, se auzeau frînturi de muzică pop. Călătoria asta e o adevărată aventură, îmi spuneam, nebănuind că ea avea să pălească în fața celorlalte aventuri prin care mi-era dat să trec.

— Am dat peste un pasaj admirabil despre elefanți în Sfîntul François de Sales, îmi spuse mătușă-mea. Curran a folosit pasajul în ultima lui predică, după povestea aia cu fetele, care mă tulburase atît de tare. Cred că a vrut să-mi dea a înțelege, citind acel pasaj, că mă iubea numai pe mine, dar pe vremea aceea eram o femeiușcă tînără și nu voiam s-ascult. Am păstrat însă pasajul și l-am purtat mereu în poșetă, iar acum, cînd îl recitesc, îl văd pe Curran, nu pe elefant. Era un tip voinic și chipeș, nu chiar atît de voinic ca Wordsworth, dar mult mai sensibil.

Și, scotocind în poșetă, scoase de acolo o hîrtiuță.

— Citește-mi-o, dragul meu, nu prea văd bine la lumina asta.

Era o hîrtie cam îngălbenită și mototolită. O ridicai în așa fel încît să captez reflexele unuia din felinarele de pe țărm. Din pricina încrețiturilor, era destul de greu de citit, cu toate că scrisul mătușii era apăsat, — un scris de femeie tînără.

„Deși nu-i decît un animal uriaș — începui eu — elefantul este cea mai demnă dintre făpturile care viețuiesc pe pămînt, și cea mai inteligentă. Iată un exemplu al însușirilor sale neobișnuite"...

Aici, scrisul era neciteț din pricina unei încrețituri a hîrtiei, dar mătușă-mea umplu acest gol rostind cu o voce duioasă : „El nu-și schimbă niciodată partenera și o iubește cu tandrețe pe cea pe care și-a ales-o".

— Citește mai departe, îmi spuse.

Iar eu citii cele ce urmează :

— „Cu această parteneră, însă, el se împerechează doar o dată la trei ani, și atunci numai timp de cinci zile, și cu atîta discreție încît nimeni nu l-a văzut vreodată împerechindu-se."

— Acum sînt sigură că el, Curran, adică, încerca să-mi explice că, deși mă cam neglija din pricina fetelor acelora, mă iubea la fel ca înainte.

— „Dar el poate fi văzut în cea de-a șasea zi, cînd se duce să se spele pe tot trupul în apa unui rîu, fiindcă nu vrea să se întoarcă la turmă înainte de a redeveni curat".

— Curran era totdeauna curat, îmi explică mătușă-mea. Îți mulțumesc, dragul meu, ai citit foarte bine.

— Textul ăsta nu mi se pare că se aplică întocmai cîinilor.

— Curran l-a folosit cu atîta îndemînare, încît n-a băgat nimeni de seamă. De fapt, mi se adresa mie. Țin minte că avea un șampon special pentru cîini, pe care-l sfințise la altar și pe care-l pusese în vînzare chiar în duminica aceea la poarta bisericii.

— Ce-a devenit Curran ?

— N-am habar. Probabil că și-a părăsit biserica, fiindcă n-avea cum să continue fără mine. Hatty n-avea stofă de preoteasă. Cîteodată îl visez, dar acum ar avea vreo nouăzeci de ani dac-ar fi în viață, și-mi vine greu să mi-l imaginez bătrîn. Cred că-i momentul să mergem la culcare, Henry.

Mie, însă, îmi venea greu să adorm, chiar în patul meu confortabil din hotelul „Royal Albion". Luminile de la „Palace Pier" scînteiau pe tavanul odăii mele, iar în cap mi se învîrteau ca-ntr-o sarabandă chipurile lui Wordsworth și Curran, ale elefantului și cîinilor din Hove, laolaltă cu taina nașterii mele, cu cenușa maică-mi care nu mi-era mamă, și cu imaginea tatălui meu adormit în baie. Aceasta nu mai era viața simplă pe care-o dusesem la Bancă, unde puteam deduce caracterul unui client din conturile lui. Acum încercam un sentiment de teamă, dar și de exaltare, în timp ce ritmurile de la „Palace Pier" ciocăneau noaptea, iar valurile fosforescente se rostogoleau pe plajă.

CAPITOLUL 7

PROBLEMA CENUȘEI mamei mele nu s-a rezolvat chiar atît de ușor cum crezusem (continui s-o numesc „mama mea", deoarece în perioada aceea încă n-aveam vreo dovadă certă că mătușă-mea îmi spusese adevărul). Cînd m-am întors acasă de la Brighton, nu mă aștepta nici o urnă, așa că am telefonat la Scotland Yard, cerînd să vorbesc cu inspectorul Sparrow. Mi s-a dat numaidecît legătura, cu un glas care nu era al lui Sparrow : semăna foarte mult cu vocea unui contra-amiral care-mi fusese pe vremuri client. (Fusesem foarte bucuros în ziua cînd își transferase contul la Banca Național-Provincială, fiindcă îmi trata funcționarii ca pe niște matelоți de rînd, și pe mine însumi ca pe un sublocotenent adus în fața curții marțiale pentru vina de a fi ținut în neorînduială registrele popotei).

— Aș putea vorbi cu inspectorul Sparrow ? întrebai eu.

— În ce chestiune ? zise vocea, pe un ton sec.

— Încă n-am primit cenușa mamei mele.

— Aici e Scotland Yard, biroul directorului-adjunct, nu crematoriul ! replică vocea și închise telefonul.

Mi-a trebuit mult timp (din pricina aglomerației de pe fir) pentru a obține din nou legătura cu glasul acela tăios.

— Aș dori să vorbesc cu inspectorul Sparrow.

— În ce chestiune ?

De data asta eram pregătit și dispus să mă arăt și mai brutal decît posesorul acelei voci.

— Într-o chestiune care privește poliția, firește. Ce alte chestiuni v-ar putea interesa ?

Era ca și cum prin mine ar fi vorbit însăși mătușă-mea.

— Inspectorul Sparrow lipsește. Îi puteți lăsa un mesaj.

— Spuneți-i să-i telefoneze domnului Pulling, domnului Henry Pulling.

— Ce adresă ? Ce număr de telefon aveți ? mă iscodi glasul, de parcă m-ar fi bănuit că sînt vreun informator dezagreabil al poliției.

— Dumnealui îmi cunoaște și adresa și numărul de telefon. N-are nici un rost să le repet. Spuneți-i că m-a dezamăgit nerespectîndu-și promisiunea solemnă pe care mi-a făcut-o.

Și trîntii receptorul, înainte ca celălalt să aibă răgazul de a spune ceva. Ducîndu-mă în grădină ca să-mi văd gherghinele, mi-am oferit luxul unui zîmbet de satisfacție : niciodată nu-i vorbisem contra-amiralului în felul acesta !

Noile mele gherghine-cactus propășeau. După mica mea escapadă la Brighton, denumirile lor îmi evocau în chip plăcut călătorii pe meleaguri depărtate : „Rotterdam", o gherghină de un roșu intens, „Dantelă de Veneția", cu țepii scînteietori ca niște țurțuri... Mă gîndeam ca anul următor să plantez și cîteva gherghine din soiul „Mîndria Berlinului", ca să am un trio de orașe. Telefonul îmi întrerupse aceste gînduri plăcute : era Sparrow.

— Sper că aveţi o scuză temeinică pentru nerestituirea urnei, i-am spus pe un ton ferm.

— Fireşte că am, domnule. Urna dumneavoastră conţine mai mult „cannabis" decît cenuşă.

— Nu vă cred. Cum ar fi putut maică-mea... ?

— Pe mama dumneavoastră ar fi greu s-o bănuim, nu-i aşa, domnule ? După cum v-am mai spus, cred că numitul Wordsworth a profitat de vizita dumneavoastră. Din fericire pentru povestea pe care ne-aţi spus-o, urna conţine şi ceva cenuşă umană, deşi e probabil că Wordsworth a aruncat cea mai mare parte în chiuvetă, pentru a face loc... Aţi auzit cumva vreun şuvoi de apă ?

— Tocmai ne pregăteam să bem whisky, aşa că sînt sigur că s-a dus să umple o carafă cu apă.

— Precis că a profitat de ocazie, domnule.

— În orice caz, aş dori să reintru în posesia cenuşii care a mai rămas.

— E imposibil, domnule. Cenuşa omenească e lipicioasă, aderă la orice substanţă, în cazul nostru la marijuana. Vă trimit urna recomandat. V-aş sugera, domnule, s-o plasaţi în locul unde aveaţi intenţia s-o puneţi şi să uitaţi acest incident neplăcut.

— Bine, dar urna va fi goală...

— Multe monumente funerare, domnule, sînt lipsite de rămăşiţele pămînteşti ale celor decedaţi. De pildă, monumentele eroilor căzuţi în război.

— Presupun că nu mai e nimic de făcut. Dar impresia nu va mai fi aceeaşi. Sper că n-o bănuiţi pe mătuşa mea de vreun amestec în toată povestea asta.

— O doamnă bătrînă ca dumneaei ? A, nu, domnule ! E limpede c-a fost păcălită de valetul ei.

— Care valet ?

— Păi Wordsworth, domnule, cine altul ? M-am gîndit că-i mai bine să nu-l lămuresc în privinţa relaţiilor dintre ei.

— Mătuşa mea e de părere că Wordsworth ar putea să fie la Paris.

— Foarte probabil, domnule.

— Ce aveţi de gînd să faceţi ?

— *Noi* nu putem face nimic. Nu a comis nici un delict care să justifice extrădarea. Fireşte, dacă se va întoarce vreodată... Are un paşaport britanic.

Vocea inspectorului Sparrow avea un ton atît de maliţios, încît am simţit, o clipă, că trec de partea lui Wordsworth:

— Sper sincer că nu se va întoarce ! exclamai eu.

— Mă uimiţi şi mă dezamăgiţi, domnule.

— De ce ?

— Pentru că n-aş fi crezut că sînteţi unul dintre aceia...

— Care aceia ?

— Păi oamenii care pretind că marijuana n-ar avea nici un efect nociv.

— Şi are ?

— Experienţa ne învaţă, domnule, că în aproape toate cazurile sclavii drogurilor încep cu marijuana.

— Ei bine, domnule Sparrow, pe mine experienţa m-a învăţat că, în toate cazurile, sau aproape toate, alcoolicii încep cu un păhărel de whisky sau de vin. Ba, am avut odată un client care a-nceput prin a fi, cum spui dumneata, sclavul unei băuturi slabe ca vermutul. A sfîrşit prin a-i da neveste-si o procură legală, într-atît de des era internat în clinică pentru dezintoxicare.

Am pus receptorul în furcă. Mă gîndeam, nu fără oarecare plăcere, că sădisem în mintea inspectorului Sparrow sămînţa unei îndoieli, nu atît pe tema drogurilor, cît în privinţa caracterului meu, caracterul unui director de bancă ieşit la pensie. Pentru prima oară descopeream în mine o fibră de anarhist. Să fi fost oare rezultatul escapadei mele la Brighton ? Sau al influenţei mătuşii mele (deşi nu eram un om uşor influenţabil) ? Sau efectul vreunui virus prezent în sîngele familiei Pulling ? Îmi descopeream subit o tandreţe pentru tatăl meu, un sentiment îngropat adînc în mine şi redeşteptat acum. Fusese nu numai un om foarte somnoros, ci şi un om foarte răbdător, înzestrat cu o răbdare oarecum inexplicabilă : poate că nici nu era răbdare, ci lipsă de interes sau indiferenţă. Poate că, tot timpul, fără ca noi să ne dăm seama, gîndul lui era departe ? Îmi aminteam reproşurile ambigue pe care i le făcea maică-mea ; ele păreau să confirme povestea

mătuşii mele, căci erau reproşurile unei femei nesatisfăcute şi cicălitoare. Prizonieră a unor ambiţii neîmplinite, maică-mea nu cunoscuse niciodată libertatea. Libertatea, îmi spuneam eu, li-e hărăzită doar celor care reuşesc în viaţă, iar taică-meu reuşise în profesia lui. Cînd vreun client se arăta contrariat de felul său de a fi sau de devizurile sale, n-avea decît să se adreseze altui antreprenor. Tatăl meu nu se sinchisea. Poate că rataţii preţuiesc libertatea — libertatea de expresie şi de conduită —, mai mult chiar decît banul sau puterea.

Cu capul plin de aceste gînduri confuze şi neobişnuite, aşteptam sosirea mătuşii mele, pe care o invitasem la masă. Fixasem această întîlnire în ajun, în gara Victoria, înainte de a coborî din trenul „The Brighton Belle“ [1]. De îndată ce a sosit, i-am relatat discuţia mea cu inspectorul Sparrow, dar ea a manifestat faţă de povestea inspectorului o surprinzătoare indiferenţă, zicînd doar că Wordsworth ar fi trebuit să fie „mai prudent“. Am dus-o apoi în grădină şi i-am arătat gherghinele.

— Am preferat întotdeauna florile tăiate, îmi spuse ea, făcîndu-mă să întrezăresc deodată imaginea unor domni ciudaţi de pe continent care-i ofereau buchete de trandafiri şi de iarba-iepurelui, învelite în foiţă subţire.

I-am arătat locul unde mă gîndeam să plasez urna în memoria mamei.

---

[1] „Frumoasa din Brighton“, denumire dată trenului care face naveta între Londra şi Brighton.

— Biata Angelica! exclamă ea. Nu i-a înțeles niciodată pe bărbați!

Altceva n-a mai spus. Parcă mi-ar fi ghicit gîndurile și le-ar fi comentat.

Prînzul a sosit întocmai cum îl comandasem, prin telefon, formînd literele „GĂINA"; a trebuit doar să pun la cuptor, vreme de cinci minute, felul întîi, — servind între timp somonul afumat. Trăind singur, eram un mușteriu regulat al firmei, la care apelam ori de cîte ori trebuia să invit la masă vreun client sau ori de cîte ori venea să mă viziteze maică-mea, de obicei o dată pe săptămînă. E drept că de cîteva luni încoace mă lipsisem de serviciile firmei, fiindcă nu mai aveam clienți și fiindcă maică-mea, în ultima fază a bolii, era prea slabă ca să se mai poată deplasa din Golders Green pînă la mine.

Am stropit cu „sherry" somonul afumat; pentru a răsplăti măcar în parte generozitatea pe care mi-o arătase mătușă-mea la Brighton, cumpărasem o sticlă de vin de Bourgogne, un „Chambertin" 1959 (vinul preferat al lui Sir Arthur Keene), numai bun pentru friptura de pui „regală". Cînd vinul acesta ne-a înveselit și ne-a luminat mințile, mătușă-mea a adus din nou vorba despre discuția mea cu inspectorul:

— Inspectorul Sparrow e convins că Wordsworth e vinovatul, deși s-ar putea foarte bine ca vinovatul să fii tu sau eu. N-aș crede că inspectorul e rasist, dar e victima conștiinței sale de clasă și, cu toate că barierele sociale nu

contează în consumul de droguri, el preferă să fie convins de contrariul și să arunce vina în spinarea bietului Wordsworth.

— Dumneata și cu mine putem furniza același alibi, și rămîne un fapt că Wordsworth a fugit.

— S-ar fi putut întîmpla ca noi doi să fim complici, și ca Wordsworth să fi plecat în concediul său anual. Nu, nu, mintea unui polițist judecă după anumite șabloane. Îmi amintesc că odată, pe cînd mă aflam în Tunisia, o trupă itinerantă de teatru juca acolo „Hamlet" în limba arabă. Cineva a avut ideea ca regele din interludiul actorilor să fie omorît cu adevărat — adică, nu chiar de tot, ci doar să i se toarne plumb topit în urechea dreaptă, făcîndu-i-o praf. Pe cine crezi că l-a suspectat numaidecît poliția? Nu pe individul care turnase în ureche plumbul, deși el ar fi trebuit să-și dea seama că polonicul nu era gol și că-i ardea degetele. A, nu, polițiștii, care cunoșteau prea bine piesa lui Shakespeare, l-au arestat pe unchiul lui Hamlet...

— Mult ai mai călătorit la vremea dumitale, Tante Augusta!

— Încă n-am ajuns în amurgul vieții mele. Dacă aș avea pe cineva să mă însoțească, aș pleca din nou la drum, chiar mîine, dar nu mai am destulă putere ca să ridic o valiză grea, iar în zilele noastre se cam simte o mare lipsă de hamali, pretutindeni. Ai observat, cred, și tu în gara Victoria.

— Am putea să ne continuăm într-o bună zi excursiile pe litoral. Țin minte că, în urmă cu mulți ani, am fost la Weymouth — pe chei era o statuie a lui George al III-lea, de un verde foarte plăcut.

— Am reținut două cușete în Orient-Expres. Plecăm de azi într-o săptămînă.

— Unde ? exclamai eu, privind-o cu uimire.

— La Istanbul, firește.

— Bine, dar drumul durează cîteva zile...

— Trei nopți, mai precis.

— Dacă ții neapărat să pleci la Istanbul, nu-i mai comod și mai ieftin avionul ?

— Eu iau avionul numai cînd nu există alt mijloc de transport.

— Avionul e un mijloc destul de sigur, zău așa.

— Nu-i vorba de nervi, ci de o anume preferință. L-am cunoscut foarte bine pe Wilbur Wright, într-o vreme. M-a luat cu el de multe ori și de fiecare dată m-am simțit la adăpost în aparatele alea ale lui. Nu pot să suport însă difuzoarele alea care-ți vorbesc tot timpul, fără să spună nimic. Într-o gară nu te pisează nimeni așa. Un aeroport îmi face totdeauna impresia unui sat de vacanță, prea bine organizat.

— Dacă te gîndești la mine ca însoțitor...

— Sigur că mă gîndesc, Henry !

— Îmi pare rău, Tante Augusta, dar pensia unui director de bancă nu e prea mare...

— Se înțelege că eu suport toate cheltuielile. Mai toarnă-mi vin în pahar, Henry ! E un vin excelent.

— Nu prea sînt obișnuit cu călătoriile în străinătate. O să constați că nu sînt deloc...

— O să te obișnuiești repede, în compania mea. Cei din familia Pulling au fost întotdeauna mari călători. Cred că eu însămi m-am molipsit de la taică-tu.

— Nu-mi vine a crede că de la taică-meu... El n-a călătorit niciodată mai departe de centrul Londrei.

— Toată viața lui a călătorit de la o femeie la alta, ceea ce e ca și cum ar fi călătorit în străinătate. Cîte bordeie, atîtea obiceie. Aduni amintiri. O viață lungă nu se măsoară cu numărul anilor. Un om fără amintiri poate foarte bine s-ajungă la o sută de ani și să simtă că nici n-a prea trăit. Taică-tu mi-a spus odată : „Prima fată cu care m-am culcat se numea Roza și, în chip ciudat, lucra la o florărie. Parc-ar fi trecut un veac de atunci"... Cît despre unchiul tău...

— Nici nu știam că aveam un unchi.

— Era cu cincisprezece ani mai în vîrstă decît taică-tu, și a murit cînd tu erai încă un copil.

— A fost un mare călător ?

— Spre sfîrșitul vieții, da, și într-un fel ciudat, îmi răspunse mătușă-mea.

Regret că nu-s în stare să redau tonul vocii ei. Îi plăcea grozav să vorbească, să povestească o întîmplare. Își formula cu grijă frazele, ca un scriitor tipicar care-și călăuzește condeiul spre cuvintele pe care le prevede cu mult înainte

Clubul cărții digitale 2024

de a le aşterne pe hîrtie. Frazele întrerupte, lipsa de continuitate în vorbire erau străine de ea. Avea un stil de o precizie clasică sau poate c-ar fi mai nimerit să spun de modă veche. Cuvintele bizare şi, trebuie să recunosc, scandaloase din cînd în cînd, străluceau şi mai abitir pe acest fundal vetust. Pe măsură ce aveam s-o cunosc mai bine, aveam să văd la ea nu atît neobrăzarea, cît bronzul, un bronz lucrat şi şlefuit de mîna timpului, întocmai ca genunchiul acelui cal din salonul unui mare hotel din Monte Carlo, pe care avea să mi-l descrie ea însăşi într-o zi, spunîndu-mi că „generaţii întregi de jucători îl mîngîiaseră".

— Unchiul tău era „bookmaker"[1] şi toată lumea îl cunoştea sub numele de Jo. Un bărbat foarte gras. Nu ştiu de ce îţi spun asta, dar mie mi-au plăcut totdeauna bărbaţii graşi : ei au renunţat la orice efort inutil, fiindcă au avut destulă minte ca să-şi dea seama că, spre deosebire de bărbaţi, femeile nu se îndrăgostesc de frumuseţea fizică. Curran era un bărbat trupeş, taică-tu la fel. Cu un bărbat gras te simţi mai la largul tău. Poate că, însoţindu-mă în călătorie, o să te îngraşi şi tu niţeluş. Din păcate, ţi-ai ales o profesie care pune la încercare nervii.

— Ceea ce e sigur este că n-am ţinut niciodată cură de slăbire de dragul unei femei...

— Va trebui să-mi povesteşti într-o zi despre femeile tale. În Orient-Expres o s-avem timp destul pentru a sta la taifas. Acum, însă, e vorba de unchiul tău Jo. Un tip foarte sucit. Făcuse avere ca „bookmaker", şi totuşi, pe măsură ce se îmbogăţea, singura lui dorinţă reală era să călătorească. Poate că neastîmpărul lui izvora din obligaţia de a rămîne pe loc într-o gheretă cu firma „Jo Pulling sau Cinstea desăvîrşită", în timp ce caii lui alergau fără încetare. Obişnuia să spună că o cursă de cai seamănă leit cu toate celelalte şi că viaţa aleargă la fel de repede ca un mînz fătat de „Indian Queen". Ar fi vrut să încetinească ritmul vieţii şi simţea, nu fără temei, că prin călătorii putea face ca timpul să se mişte ceva mai încet. Ţi-ai putut da şi tu seama de acest lucru, în vacanţă : dacă stai în acelaşi loc, vacanţa trece fulgerător, dar dacă te duci în trei locuri, vacanţa pare să dureze de cel puţin trei ori mai mult.

— Asta te-a făcut să călătoreşti atîta, Tante Augusta ?

— La început am călătorit pentru a-mi cîştiga existenţa. În Italia. Asta a fost după Paris, după Brighton. Am plecat de acasă înainte ca tu să te fi născut. Taică-tu şi maică-ta voiau să rămînă singuri, şi oricum nu prea mă înţelesesem niciodată cu Angelica. „Cele două A.", aşa ni se spunea. Unii ziceau că numele „Augusta" mi se potrivea perfect, deoarece ca fată păream foarte mîndră, dar nimeni nu spunea că numele „Angelica" i s-ar potrivi surorii mele. O fi fost ea o sfîntă, dar o sfîntă din cale-afară de severă. În orice caz, n-avea nimic angelic.

[1] Agent de pariuri (engl.).

Unul din puţinele semne de bătrîneţe pe care le observasem la mătuşă-mea era predispoziţia ei de a sări de la o anecdotă la alta, fără a le duce la capăt. Conversaţia ei te ducea cu gîndul la acele reviste americane în care, pentru a găsi urmarea unei povestiri, trebuie să sări de la pagina 20 la pagina 98, trecînd peste tot felul de subiecte intermediare : delicvenţa juvenilă, vreo reţetă nouă pentru cocktailuri, aventurile amoroase ale unei stele de cinema, ba chiar o altă povestire, fără nici o legătură cu aceea al cărei fir era întrerupt atît de brusc.

— Chestiunea asta a numelor e foarte interesantă, urmă Tante Augusta. Al tău, de pildă, e un nume şters, dar comod. E mai bine decît să porţi un nume ca Ernest, care cere să fii la înălţimea lui.[1] Am cunoscut odată o fată cu numele de „Comfort" [2], care ducea o existenţă foarte tristă ! Nişte bărbaţi nefericiţi erau atraşi de ea numai din pricina acestui nume, cu toate că în realitate *ea* ar fi avut nevoie de consolarea lor. S-a amorezat odată de un bărbat care, deşi se numea „Bravul", se temea de şoareci, dar pînă la urmă s-a măritat cu un tip botezat „Jaleş", şi s-a sinucis într-unul din acele closete pe care americanii le numesc „comfort stations" [3]. Dacă n-aş fi cunoscut-o pe fată, povestea ei ar fi putut să-mi pară amuzantă.

[1] „Ernest" se pronunţă în engleză la fel ca „earnest", care înseamnă serios, sincer, convins.
[2] Consolare, mîngîiere, sprijin (engl.).
[3] Locuri de uşurare (engl.).

— Începuseşi să-mi povesteşti despre unchiul Jo.

— Ştiu. Îţi spuneam c-ar fi vrut să-şi prelungească viaţa. De aceea s-a gîndit să întreprindă o călătorie în jurul lumii (pe vremea aceea nu existau restricţii valutare) ; în chip ciudat, şi-a început călătoria cu acelaşi Simplon-Orient cu care vom călători noi doi săptămîna viitoare. Din Turcia se gîndea să plece în Persia, în Rusia, în India, în Malaezia, în Hong Kong, în China, în Japonia, în Hawai, în Tahiti, în Statele Unite, în America de Sud, în Australia, poate şi în Noua Zeelandă, de unde intenţiona să se îmbarce pe un vapor care să-l ducă înapoi acasă. Din nefericire, chiar de la început, la Veneţia, a fost scos din tren pe o targă, în urma unui atac de cord.

— Ce grozăvie !

— Asta nu l-a făcut să renunţe la dorinţa de a-şi prelungi viaţa. Pe atunci eu lucram la Veneţia, aşa că m-am dus să-l văd. Unchiu-tău se hotărîse să călătorească măcar cu gîndul, dacă nu mai putea cu trupul. M-a întrebat dacă n-aş putea să-i găsesc o casă cu trei sute şaizeci şi cinci de camere, ca să-şi poată petrece cîte o zi şi cîte o noapte în fiecare din ele. În felul acesta ar fi simţit, zicea el, că viaţa nu se mai termină. Gîndul că nu mai avea probabil mult de trăit nu făcuse decît să-i întărească dorinţa de a-şi prelungi puţinele zile ce-i mai rămăseseră. I-am răspuns că, exceptînd Palatul Regal din Neapole, mă îndoiam că o asemenea casă

ar putea exista. Chiar şi Palatul din Roma număra probabil mai puţine camere.

— Dar ar fi putut să găsească o casă ceva mai mică, în care să rămînă mai multe zile în fiecare cameră...

— Da, dar atunci schema ar fi fost prea străvezie. N-ar mai fi fost o schimbare faţă de călătoriile pe care era deja obişnuit să le facă, între Newmarket, Epsom, Goodwood şi Brighton. Avea nevoie de un răgaz ca să uite de odaia pe care-o părăsea, şi în care urma să se întoarcă, după ce între timp decorul ei ar fi fost schimbat în unele puncte esenţiale. Ştii, desigur, că exista un bordel la Paris, pe Rue de Provence, în perioada dintre cele două războaie, — a, era să uit c-au mai fost şi alte războaie de atunci încoace, dar ele nu par să ne aparţină în măsura în care ne aparţin alea două, nu-i aşa ? Ei bine, bordelul acela avèa nişte camere decorate fiecare în alt stil — în stil Far West, în stil chinezesc, în stil indian, şi aşa mai departe. Unchiu-tău îşi făcuse o idee asemănătoare despre casa lui...

— Sînt sigur însă că n-a găsit-o !

— Pînă la urmă a trebuit să se mulţumească cu un compromis. La un moment dat m-am temut că n-o să poată găsi decît cel mult o casă cu douăsprezece camere, cîte una pentru fiecare lună, dar ceva mai tîrziu, graţie unuia dintre clienţii mei din Milano...

— Parcă spuneai că lucrai la Veneţia, o întrerupsei eu, cuprins de o vagă bănuială.

— Ocupaţiile mele aveau un caracter peripatetic, îmi răspunse mătuşă-mea. Ne mutam mereu, ba la Veneţia, pentru două săptămîni, ba la Milano, Florenţa şi Roma, pentru acelaşi interval de timp, după care ne întorceam la Veneţia. Treaba asta se numea „la quindicina“. [1]

— Lucrai într-o trupă de teatru ?

— Nu e rău spus, zise mătuşă-mea cu ambiguitatea la care recurgea adeseori. Nu uita că pe vremea aceea eram foarte tînără.

— Nu trebuie să te scuzi c-ai fost actriţă.

— Nu mă scuz deloc, îmi replică Tante Augusta, pe un ton sec. Îţi explic doar. Într-o profesiune ca asta, vîrsta e un handicap. Am avut norocul de a o abandona la momentul potrivit. Asta mulţumită domnului Visconti.

— Cine era acest Visconti ?

— Vorbeam despre unchiu-tău Jo. În cele din urmă i-am găsit o casă veche, la ţară, un fost *palazzo* sau *castello* aproape căzut în paragină, cu nişte ţigani pripăşiţi în cîteva din încăperile de la parter şi în pivniţă — o pivniţă enormă, care se întindea pe sub tot parterul. Fusese cîndva folosită ca depozit de vinuri, şi încă mai era acolo un poloboc uriaş, gol, şi crăpat din pricina bătrîneţii, — de aceea îl şi lăsaseră acolo. Pe vremuri casa fusese înconjurată de viţă de vie, dar autorităţile construiseră o autostradă drept prin mijlocul domeniului, la o distanţă de nici o sută de metri de casă, astfel încît toată ziua treceau pe acolo

[1] Chenzina (ital.).

mașini între Milano și Roma, iar noaptea treceau și camioane grele. Nu mai rămăseseră decît niște rădăcini noduroase și veștede, ale viței de odinioară. În întreaga casă exista doar o singură sală de baie (apa fusese tăiată de multă vreme, din cauză că pompa electrică se stricase) și un singur closet, la ultimul etaj al unui fel de turn, unde firește că nu era apă. Îți închipui că o asemenea casă nu poate fi vîndută ușor — fusese scoasă în vînzare cu douăzeci de ani în urmă, iar proprietarul era un orfan mongoloid, internat într-un azil. Notarii vorbeau despre valoarea istorică a casei, dar domnul Visconti se pricepea la istorie, după cum o arată și numele lui. Deși a fost categoric contra cumpărării, s-a gîndit că, la urma urmelor, bietul Jo n-avea să mai trăiască mult, așa că putea să se instaleze acolo, ca să se simtă fericit. Eu numărasem încăperile și constatasem că, împărțind în patru pivnița, și punînd la socoteală și closetul, și baia și bucătăria, se putea ajunge la un total de cincizeci și două de încăperi. Cînd i-am comunicat lui Jo, a fost încîntat. Cîte o încăpere pentru fiece săptămînă a anului ! a exclamat el. A trebuit să instaleze cîte un pat în fiecare încăpere, chiar și în baie și-n bucătărie. În closet nu era destul spațiu, dar am cumpărat în loc de pat un fotoliu foarte comod, cu un taburet pentru picioare, gîndindu-mă că încăperea asta putea fi lăsată pentru la urmă. Nu-mi închipuiam că Jo va trăi destul ca să ajungă și acolo. Își angajase o infirmieră care trebuia să-l urmeze din încăpere în încăpere, dormind în fiecare din ele, chipurile cu o săptămînă mai tîrziu decît el. Mă temeam că Jo va cere cîte o altă infirmieră pentru fiecare încăpere, dar se vede treaba că infirmiera asta îi plăcuse îndeajuns de mult ca s-o țină lîngă el tot timpul.

— Ce aranjament extraordinar !

— Totul a mers strună. Cînd a ajuns în cea de-a cincisprezecea încăpere, Jo mi-a spus (tocmai mă întorsesem la Milano în săptămîna aceea, și profitasem de ziua mea liberă pentru a mă duce să-l vizitez împreună cu domnul Visconti), mi-a spus că avea impresia că trăia de cel puțin un an în casa aceea. În ziua următoare trebuia să se mute în cea de-a șaisprezecea încăpere, la etajul întîi, de unde perspectiva era cu totul alta. Valizele lui erau pregătite pentru mutare (insistase ca toate lucrurile să fie puse în valize, iar eu îi găsisem una de ocazie, împodobită cu etichetele multor hoteluri celebre — „George V“ din Paris. „Quisiana“ din Capri, „Excelsior“ din Roma. „Raffles“ din Singapore, „Shepheard's“ din Cairo, „Pera Palace“ din Istanbul...) Bietul Jo ! Rareori mi-a fost dat să văd om mai fericit ! Era sigur că moartea nu-l va înhăța înainte de a ajunge în cea de-a cincizeci și doua încăpere, iar dacă timpul petrecut în primele cincisprezece încăperi i se păruse cît un an întreg, însemna că mai avea de trăit încă mulți ani. Infirmiera mi-a povestit că, la vreo patru zile după ce se instala într-o cameră, îl apuca dorul de ducă, iar în prima zi după ce se instala într-o altă cameră, dormea mai

mult ca de obicei, fiind obosit, cică, de călătorie. O pornise din pivniță și-și continuase călătoria prin camerele de la parter și de la etaj ; ajungînd la ultimul etaj, începuse să vorbească de intenția lui de a reveni la locurile de unde pornise. „De data asta, zicea, o să luăm încăperile în sens invers, din direcția contrară." Era hotărît să lase closetul la urmă. „După încăperile astea luxoase, m-ar amuza să trăiesc în condiții mai grele", mai zicea el. „Viața aspră te ține tînăr. Nu vreau s-ajung să semăn cu babalîcii ăia care călătoresc în compartimentele de clasa întîi ale liniei «Cunard», și care se plîng de calitatea caviarului". Cînd a ajuns în cea de-a cincizeci și una încăpere, a avut un al doilea atac de cord. A rămas paralizat pe o parte și și-a pierdut graiul. Pe vremea aceea mă aflam la Veneția, dar mi s-a dat voie să părăsesc trupa timp de două zile, iar domnul Visconti m-a dus cu mașina la palatul lui Jo. Le dădea mult de furcă celor din jur. Înainte de a paraliza, petrecuse șapte zile în cea de-a cincizeci și una încăpere, dar doctorul insistase ca Jo să rămînă în același pat, timp de cel puțin zece zile, fără să se miște. „Orice om normal ar fi mulțumit să zacă nemișcat un timp, dac-ar fi în situația lui", mi-a spus doctorul. „Vrea să trăiască cît mai mult cu putință", i-am explicat eu. „În cazul acesta, ar trebui să rămînă pînă la urmă acolo unde se află", mi-a replicat doctorul. „Dacă are noroc, mai poate supraviețui încă doi-trei ani". I-am comunicat lui Jo vorbele doctorului, iar Jo a început să-și miște buzele, parcă pentru a-mi spune : „Nu-i de ajuns". În nopatea aceea a stat liniștit, iar în dimineața zilei următoare tot așa, dîndu-i infirmierei impresia că se resemnase să rămînă locului. Ea l-a lăsat dormind și a venit în odaia mea ca să bea un ceai. Domnul Visconti cumpărase la Milano, în excelenta patiserie de lîngă Catedrală, niște părjituri cu cremă. Deodată, am auzit dinspre scări un zgomot ciudat, un fel de scîrțîit. „*Mamma mia !* exclamă infirmiera. Ce-i asta ?" Era ca și cum cineva ar fi mutat mobila. Am dat fuga sus, și ce crezi c-am văzut ? Jo Pulling se dăduse jos din pat. Legase de mînerul valizei o cravată veche, de la unul din cluburile lui, „Suflătorii de spumă" sau „Clubul Muștarului" : nu mai avea putere în picioare, și se tîra pe coridor spre turnul unde era closetul, trăgînd după el valiza aceea. I-am strigat să se oprească, dar nici nu s-a uitat la mine. Era groaznic să-l vezi cum se tîra, cu atîta cazănă. Coridorul era podit cu plăci de faianță și fiecare placă pe care o străbătea îi cerea un efort supraomenesc. S-a prăbușit înainte ca noi să ajungem la el. Horcăia, săracul, dar cel mai trist lucru a fost pentru mine să văd băltoaca de pipi pe care-o făcuse pe plăcile alea de faianță. Ne-a fost teamă să-l luăm de acolo înainte de sosirea doctorului. Am adus o pernă și i-am vîrît-o sub cap, iar infirmiera i-a administrat o pilulă, spunîndu-i : „Cattivo", ceea ce în italiană înseamnă : „Bătrîn afurisit !" Jo ne-a privit pe amîndouă rînjind și a rostit ultimele cuvinte pe care i-era

dat să le mai spună, nişte cuvinte cam stîlcite, dar pe care eu le-am înţeles lesne : „Aproape o viaţă de om". Şi a murit, înainte să vină doctorul. În felul lui, avusese dreptate s-o pornească în această ultimă călătorie, contrar indicaţiilor doctorului. Doctorul nu-i promisese decît vreo doi-trei ani.

— A murit pe coridor ? o întrebai eu pe mătuşă-mea.

— A murit pe drum, îmi răspunse ea, pe un ton de reproş. Aşa cum îşi dorise.

— „Repauzează unde şi-a dorit", citai eu ca să-i fac o plăcere mătuşii, deşi nu-mi ieşea din cap că unchiul Jo nu izbutise să ajungă la uşa closetului.

— Acasă-i vînătorul în sfîrşit, Matrozul de pe deal s-a-ntors şi el" [1], încheie mătuşă-mea citatul, modificîndu-l un pic.

Am rămas tăcuţi cîtva timp, isprăvind de mîncat friptura de pui „regală". O tăcere ca aceea care se păstrează, timp de trei minute, în Ziua Armistiţiului. Îmi aminteam că, în copilărie, mă tot întrebam dacă în Cenotaf [2] fusese îngropat aievea un cadavru, căci guvernele fac de obicei economie de sentimente şi încearcă să le trezească în modul cel mai puţin costisitor cu putinţă. Un slogan publicitar de

[1] Citat dintr-o poezie de R. L. Stevenson, „Requiem": „Here he lies where he longed to be ; Home is the sailor, home from sea, And the hunter home from the hill". („Repauzează unde şi-a dorit ; Matrozul de pe mare a venit, Iar vînătorul de pe deal s-a-ntors.").

[2] Monument ridicat la Londra în memoria celor căzuţi în primul război mondial.

succes n-are nevoie de un cadavru — o lădiţă cu pămînt poate avea acelaşi efect. Acum îmi puneam aceeaşi întrebare în legătură cu unchiul Jo. Nu cumva mătuşă-mea avea prea multă imaginaţie ? Poate că poveştile ei despre Jo, ca şi cele despre părinţii mei, nu erau pe de-a-ntregul adevărate ?

Fără a rupe tăcerea, am băut un pahar de „Chambertin" în memoria unchiului Jo, fie că a existat sau nu aievea. Vinul acela neobişnuit începu să-mi cînte în suflet. Ce importanţă avea adevărul ? Orice om tinde să se transforme într-o ficţiune după moarte, dacă dăinuie în memoria noastră. Hamlet nu e mai puţin real acum decît Winston Churchill, iar Jo Pulling nu-i un personaj mai puţin istoric decît Don Quijote. Mi-am dat în vileag starea sufletească printr-un sughiţ în timp ce schimbam farfuriile, iar odată cu brînzeturile mi-a revenit simţul problemelor materiale.

— Unchiul Jo a avut şansa de a nu cunoaşte restricţiile valutare. N-ar fi putut să-şi permită luxul unei astfel de morţi dacă ar fi fost redus la alocaţia acordată turiştilor.

— Ce vremuri grozave au fost ! oftă mătuşă-mea.

— Dar noi, cum o să ne descurcăm, în vremea noastră ? o întrebai. Cu cîte cincizeci de lire fiecare, n-o să putem rămîne prea mult la Istanbul.

— Restricţiile valutare nu m-au stingherit niciodată peste măsură. Există unele posibilităţi.

— Sper că nu te gîndești la nimic ilegal.

— În viața mea n-am pus la cale ceva ilegal. Cum îți închipui c-aș putea săvîrși ceva ilegal, cînd n-am citit niciodată vreo lege și n-am habar ce prevede ?

CAPITOLUL 8

IDEEA DE A LUA avionul pînă la Paris a fost a mătușii mele. După cele ce-mi spusese mai adineaori, ideea asta m-a cam mirat, fiindcă în cazul de față existau cu siguranță alte mijloace de transport. I-am și atras atenția că se contrazice, dar Tante Augusta mi-a răspuns :

— Am eu motivele mele. Motive temeinice. Cunosc bine toate rosturile aeroportului din Heathrow.

M-a intrigat și insistența ei de a merge la stația terminus din Kensington pentru a lua autobuzul spre aeroport.

— Bine, dar mi-ar fi cît se poate de ușor să vin să te iau cu mașina și să te duc la aeroport, am obiectat eu. Ar fi și mult mai puțin obositor pentru dumneata, Tante Augusta.

— Da, dar în schimb ai fi nevoit să plătești o taxă enormă pentru parcarea mașinii, îmi răspunse ea, însă această subită preocupare de a face economii nu mi se păru deloc convingătoare.

A doua zi m-am înțeles cu vecinul meu, un maior pe nume Charge, să aibă grijă de gherghinele mele și să le stropească. Maiorul, un tip ursuz din fire, îl văzuse pe inspectorul Sparrow sunînd la ușa casei mele împreună cu un polițist, și murea de curiozitate. Cînd i-am spus că polițiștii veniseră în legătură cu o contravenție comisă de mine la volanul mașinii, mi-a arătat brusc multă simpatie :

— În fiece săptămînă e asasinat cîte un copil, iar dumnealor n-au altceva mai bun de făcut decît să-i hărțuiască pe automobiliști !

Nu-mi plac minciunile, de aceea conștiința mă îmboldea să-i iau apărarea inspectorului Sparrow, care se ținuse de cuvînt și-mi expediase urna, prin poștă, recomandat expres :

— Inspectorul Sparrow nu se ocupă de asasinate, iar automobiliștii omoară în fiece an mai mulți oameni decît asasinii de profesie.

— De vină sînt pietonii, prea sînt distrați. Carne de tun ! mîrîi maiorul Charge.

Se învoi totuși să-mi stropească gherghinele.

M-am dus la „Coroana și Ancora", unde mătușă-mea tocmai golea un pahar „la botul calului", și am luat un taxi pînă la stația terminus din Kensington. Am băgat de seamă că mătușă-mea își luase cu ea două valize, una foarte mare, deși cînd o întrebasem cît timp are de gînd să stea la Istanbul, îmi răspunsese „Douăzeci și patru de ore".

— Mi se pare cam puțin, după o călătorie atît de lungă.

— Importantă e călătoria, îmi replicase mătuşă-mea. Plăcerea mea e să călătoresc, nu să zac într-un fotoliu.

La obiecţia mea, că pînă şi unchiul Jo fusese în stare să rămînă cîte o săptămînă întreagă în fiecare din încăperile palatului său, mătuşă-mea îmi răspunsese :

— Unchiul Jo era un om bolnav, pe cînd eu sînt sănătoasă tun.

Întrucît luase bilete de clasa întîi (încă un lux inutil, pe o distanţă atît de scurtă, ca aceea dintre Londra şi Paris), n-aveam nici un surplus de bagaj, deşi valiza aceea mare era neobişnuit de grea. În timp ce ne aflam în autobuz, i-am spus mătuşii că taxa pentru parcarea maşinii mele ar fi fost probabil mai mică decît diferenţa de cost dintre clasa întîi şi clasa a doua.

— Diferenţa e compensată din plin de icrele negre şi de somonul afumat, îmi replică ea. Şi sînt sigură că noi amîndoi putem goli o jumătate de sticlă de votcă. Fără a mai vorbi de şampanie şi de coniac. În orice caz, am eu motivele mele să călătoresc cu autobuzul.

În vreme ce ne apropiam de Heathrow, îşi lipi buzele de urechea mea şi-mi şopti :

— Bagajele sînt în remorca din spatele nostru.

— Ştiu.

— Eu am o valiză verde şi una roşie. Uite taloanele.

Le-am luat fără să pricep.

— Cînd autobuzul se va opri, ieşi repede şi vezi dacă remorca mai e ataşată de autobuz. Dacă este, fii drăguţ şi comunică-mi numaidecît, iar eu o să-ţi spun atunci ce să faci.

Felul ei de a se purta îmi călca pe nervi.

— Sigur că remorca va rămîne ataşată de autobuz, i-am zis.

— Sper să nu fie. Altfel n-o să mai putem pleca astăzi.

Am coborît din autobuz de îndată ce am ajuns la aeroport : ei bine, remorca fusese detaşată !

— Şi acum, ce fac ? o întrebai pe Tante Augusta.

— Nimic. Totul e-n ordine. Poţi să-mi dai înapoi taloanele şi să-ţi tragi puţin sufletul.

În timp ce şedeam în sala de aşteptare, în faţa a două pahare cu „gin and tonic“, am auzit vocea din difuzor : „Pasagerii pentru Nisa, zborul numărul 378, sînt rugaţi să se prezinte la vamă pentru controlul bagajelor“.

Eram singuri la masă, iar mătuşă-mea nu se osteni să-şi coboare vocea, în larma aceea de glasuri şi clinchete de pahare :

— Tocmai asta voiam să evit. De la o vreme, vameşii au obiceiul să-i controleze selectiv pe pasagerii care ies din ţară. Încet, încet, ne răpesc toate libertăţile, una cîte una. Cînd eram eu fată, oricine putea să călătorească pe continent, pretutindeni în afară de Rusia, fără nici un paşaport, şi cu dreptul de a-şi lua oricîţi bani ar fi vrut. Pînă nu demult, se mulţumeau să te *întrebe* cîţi bani ai sau în cel mai rău caz

îţi cereau să le arăţi portofelul. Dacă urăsc ceva la un om, este neîncrederea.

— După felul cum vorbeşti, avem se pare noroc că vameşii controlează alte bagaje decît ale matale, i-am spus eu în glumă.

Mi-o puteam lesne închipui pe mătuşă-mea vîrînd o duzină de bancnote de cîte cinci lire în vîrful papucilor ei de baie. Ca fost director de bancă, eram poate prea scrupulos, deşi trebuie să mărturisesc că eu însumi îmi ascunsesem o hîrtie de cinci lire în buzunarul unde-mi ţineam biletele, dar puteam pune acest lucru pe seama firii mele distrate.

— Norocul nu intră niciodată în calculele mele, îmi răspunse mătuşă-mea. Doar proştii se bizuie pe noroc, şi pun rămăşag că în avionul ăsta de Nisa se află un prost care-şi regretă prostia. Ori de cîte ori se introduc noi restricţii, eu studiez cu atenţie modul lor de aplicare. În cazul aeroportului din Heathrow, adăugă ea, oftînd, îi datorez mult lui Wordsworth. A lucrat o vreme aici, ca hamal. A încetat să mai lucreze în urma unor neplăceri legate de un transport de aur. Deşi n-au avut nici o dovadă împotriva lui, felul cum s-au desfăşurat lucrurile l-a scîrbit pe Wordsworth. Mi-a povestit chiar el totul. Unul din hamali dosise un lingou foarte mare, iar lipsa acestuia a fost descoperită prea devreme, înainte ca hamalii să iasă din tură. De aceea, ştiau foarte bine că vor fi percheziţionaţi de poliţie la ieşire, şi ei, şi taxiurile, şi nimeni n-avea nici o idee ce să facă cu obiectul cu pricina. Atunci Wordsworth a propus ca obiectul să fie acoperit cu smoală şi folosit la ghereta vămii, ca un fel de bară în faţa uşii. Acolo a şi stat, luni de zile. Ori de cîte ori hamalii aduceau lăzi în ghereta aia, puteau vedea lingoul barînd uşa. Wordsworth simţea că înnebuneşte privindu-l, aşa că pînă la urmă şi-a părăsit slujba. S-a angajat după aceea ca portar la „Grenada Palace".

— Şi ce s-a întîmplat cu lingoul ?

— Presupun că autorităţile au uitat de el, cînd au început furturile de diamante. Diamantele sînt o afacere straşnică, Henry ! Pentru orice încărcătură de preţ, autorităţile folosesc nişte saci sigilaţi, de o formă specială, care sînt vîrîţi în saci obişnuiţi, pentru ca astfel hamalii să nu-i poată deosebi. Autorităţile sînt de o candoare nemaipomenită. După o săptămînă-două, tot mînuind sacii, ajungi să simţi care din ei ascunde un altul, şi nu-ţi mai rămîne decît să faci o mică tăietură în amîndoi sacii şi să iei ce pică. Întocmai cum procedează copiii de Crăciun, cînd îşi aleg cadourile dintr-o albie umplută cu rumeguş. Nimeni nu poate descoperi tăietura înainte ca avionul să ajungă la destinaţie. Wordsworth cunoştea un individ care a avut norocul să dea încă de la început peste o casetă ce conţinea cincizeci de nestemate !

— Bine, dar sacii nu sînt păziţi de nimeni ?

— Doar de ceilalţi hamali, care-şi primesc şi ei partea. Se întîmplă, fireşte, ca unii să n-aibă noroc. Odată, un prieten al lui Wordsworth a pescuit un maldăr de bancnote, care s-au dovedit însă a fi emise de Banca Pakistanului. Ar

fi valorat vreo mie de lire, dacă ar fi trăit la Karaci, dar cine să i-i schimbe aici, la Londra ? Bietul om obişnuia să umble pe pista aeroportului ori de cîte ori vreun avion trebuia să decoleze spre Karaci, dar n-a fost în stare să găsească un muşteriu sigur. Wordsworth zicea că nenorocitul ajunsese într-un hal fără hal, de inciudat ce era !

— Nici n-aş fi bănuit că asemenea lucruri se pot întîmpla la Heathrow.

— Dragul meu Henry, dacă ai fi fost mai tînăr te-aş fi sfătuit să te faci hamal. Viaţa de hamal e plină de peripeţii şi oferă mult mai multe şanse de îmbogăţire decît ai avut tu vreodată la sucursalele băncii. Nu văd ce ar putea să fie mai avantajos pentru un tînăr cu ambiţie, — poate doar extracţia ilicită de diamante. Asta se practică în condiţii optime în Sierra Leone, ţara de baştină a lui Wordsworth. Supraveghetorii minelor sînt mai puţin şireţi şi mai puţin brutali decît cei din Africa de Sud.

— Vorbele dumitale mă scandalizează uneori, Tante Augusta, i-am spus eu, deşi afirmaţia asta aproape că încetase să mai fie adevărată. Nu mi s-a furat niciodată ceva din valiză, de aceea nici măcar nu mă ostenesc s-o încui.

— Probabil că tocmai asta te şi salvează. Nimeni nu se sinchiseşte de o valiză descuiată. Wordsworth cunoştea un hamal care avea chei pentru toate valizele posibile. Nu există prea multe modele de valize, deşi odată o valiză rusească l-a cam pus în încurcătură...

Difuzorul anunţă plecarea avionului nostru şi ne recomandă să mergem de îndată la Poarta numărul 14 pentru îmbarcare.

— Pentru un om ca dumneata, care nu poate să sufere aeroporturile, pari să cunoşti o mulţime de lucruri despre Heathrow, i-am spus mătuşii mele.

— Natura omenească m-a interesat întotdeauna, îmi răspunse ea. Mai ales laturile ei imaginative.

De îndată ce ne-am instalat în avion, a comandat încă două pahare cu „gin and tonic", spunîndu-mi :

— Uite cum se recuperează zece şilingi din costul călătoriei la clasa întîi. Un prieten al meu a calculat odată că, într-un zbor lung — spre Tahiti —, care pe vremuri dura peste şaizeci şi patru de ore, a putut recupera aproape douăzeci de lire. E drept că era un băutor năprasnic.

Am avut din nou senzaţia că răsfoiesc paginile unei reviste americane, căutînd finalul unui articol căruia îi pierdusem urma.

— Nu pricep nici acum povestea cu remorca şi cu valiza, i-am spus. De ce erai atît de nerăbdătoare să ştii dacă remorca mai era sau nu ataşată ?

— Îmi face impresia că ilegalităţile astea mărunte te cam scandalizează. Cînd o s-ajungi la vîrsta mea, ai să fii ceva mai tolerant. Cu mulţi ani în urmă, Parisul trecea drept capitala mon-

dială a viciului, așa cum fusese mai înainte Buenos Aires-ul, dar Madame de Gaulle a schimbat situația. Roma, Milano, Veneția și Neapole au supraviețuit încă un deceniu, după care n-au mai rămas decît Macao și Havana. Macao a fost asanat de către Camera de Comerț a Chinei, iar Havana de către Fidel Castro. Pentru moment, Heathrow este Havana Occidentului. Firește, n-o să dureze mult, dar trebuie să recunoaștem că, în clipa de față, aeroportul din Londra are un farmec care plasează fără doar și poate Marea Britanie pe primul loc. Aveți puțină votcă pentru caviar ? i se adresă mătușă-mea stewardului care ne aducea tăvile cu mîncare. Prefer votca șampaniei.

— Dar, Tante Augusta, încă nu mi-ai explicat povestea cu remorca.

— E cît se poate de simplu. Dacă bagajul e dus direct la bordul avionului, remorca e detașată înafara clădirii care poartă numele Reginei Elizabeta ; în locul acela circulația e mereu blocată, încît pasagerii nu observă nimic. Dar dacă, atunci cînd autobuzul ajunge la intrarea ce duce spre avionul companiei engleze „B.E.A." sau spre avionul companiei „Air France", constați că remorca e încă atașată de autobuz, asta înseamnă că bagajele vor fi trimise la vamă. Personal, sînt categoric împotriva unui control făcut de niște mîini străine care, după ce au cotrobăit prin tot soiul de bagaje, unele nu tocmai curate, se apucă să mi le scotocească pe ale mele.

— Și atunci, ce faci ?

— Îmi cer înapoi valizele, declarînd că, gîndindu-mă bine, nu mai am nevoie de ele în călătorie și că doresc să le las la casa de bagaje. Sau pur și simplu renunț să mai plec, pentru a repeta încercarea într-o altă zi.

Își sfîrși somonul afumat și trecu la caviar.

— La Dover nu există un sistem atît de comod, urmă Tante Augusta. E preferabil să iei vaporul.

— Tante Augusta, dar ce conțin valizele dumitale ?

— Doar una din ele, cea roșie, e oarecum periculoasă. Totdeauna o folosesc în acest scop. Roșu înseamnă primejdie, adăugă ea, zîmbind.

— Și ce anume ai pus în valiza roșie ?

— Nu cine știe ce. Ceva care să ne folosească la drum. Zău, nu mai pot să suport alocațiile astea de voiaj, mi se par pur și simplu absurde. Alocații ! Pentru niște oameni în toată firea ! În copilărie, primeam cîte un șiling pe săptămînă, ca bani de buzunar. Dacă ții seama de valoarea de azi a lirei, șilingul acela reprezenta ceva mai mult decît suma ce ni se alocă anual pentru călătorii. Dar văd că încă nu ți-ai mîncat porția de „foie gras".

— Nu prea-mi priește.

— Atunci, o iau eu. Steward, încă un pahar cu șampanie și încă o votcă !

— Dar tocmai a început coborîrea, doamnă !

— Un motiv în plus ca să te grăbești, tinere ! îi spuse mătușă-mea, legîndu-și centura.

Apoi, către mine :

— Mi-a părut bine că Wordsworth plecase de la Heathrow înainte de a-l fi cunoscut eu. Îl păștea pericolul de a se lăsa corupt. A, nu mă gîndesc la hoțiile alea. Cîte o mică hoție, cinstită,

Clubul cărții digitale 2024

nu face rău nimănui, mai ales cînd e vorba de aur. Aurul trebuie să circule liber. Imperiul spaniol ar fi decăzut mult mai grabnic dacă Sir Francis Drake n-ar fi reuşit să menţină în circulaţie o parte din aurul Spaniei. Dar nu-i numai aurul. Ţi-am mai pomenit de Havana, şi n-aş vrea să mă consideri o puritană, sînt pentru prostituţie, în anumite limite. Ai citit probabil despre activităţile lui „Superman" ; sînt sigură că, la vederea lui, multe femei frigide s-au vindecat... Mulţumesc, tinere ! îi spuse ea stewardului şi, după ce-şi bău votca, urmă : N-o ducem rău deloc ! Aş spune chiar că am şi recuperat aproape în întregime diferenţa dintre clasa întîi şi clasa a doua, dacă pui la socoteală şi micul excedent de greutate al valizei mele roşii... La Havana era pe vremuri un local unde trei fete frumoase executau la perfecţie numărul intitulat „Coroana imperială". Stabilimentele astea salvează de plictiseală numeroase căsnicii. Mai era la Havana, în cartierul chinezesc, un teatru numit „Şanghai", unde puteai vedea cîte trei filme în pauzele unui spectacol de revistă cu femei goale, — totul pentru numai un dolar ! M-am dus odată acolo, împreună cu un anume Fernandez, care avea o fermă de vite în Camaguey. Îl cunoscusem la Roma, după o absenţă vremelnică a domnului Visconti, şi mă invitase în Cuba pentru o lună. Teatrul acela era în paragină, cu mult înainte de izbucnirea revoluţiei. Mi s-a povestit că, pentru a putea concura cu televiziunea, montaseră un ecran enorm. Filmele erau, fireşte, de şaisprezece milimetri, astfel încît, cînd erau proiectate pe ecra-

nul acela, trebuia să-ţi pui mintea la contribuţie pentru a putea deosebi vreo trăsătură reală a trupului omenesc.

Avionul se rotea deasupra aeroportului „Le Bourget".

— Totul era cît se poate de inocent, şi dădea de lucru multor oameni, continuă mătuşa Augusta. Dar cele ce se întîmplă la Heathrow...

Stewardul mai aduse o votcă, pe care mătuşă-mea o dădu pe gît. Ţinea la băutură — observasem acest lucru mai demult — dar sub înrîurirea alcoolului mintea ei o cam lua razna.

— Vorbeam despre Heathrow, îi amintii eu, căci îmi trezise curiozitatea : în compania mătuşii mele, aveam senzaţia stranie că nu ştiu nimic despre propria-mi patrie.

— În jurul aeroportului Heathrow sînt o mulţime de întreprinderi mari, urmă ea. Electronică, mecanică, fabrici de peliculă cinematografică. Firma „Glaxo" e, fireşte, la adăpost de influenţa Heathrow-ului. După orele de serviciu, unii tehnicieni de-acolo organizează serate intime ; aviatorii sînt totdeauna bineveniţi atîta vreme cît apar împreună cu stewardesele. Pînă şi hamalii sînt primiţi. Wordsworth era totdeauna invitat, însă cu condiţia să aducă vreo fată...

— Cum naiba ai ajuns s-o ştii şi p-asta ? exclamai eu, dar avionul se şi lăsase pe pista aeroportului „Le Bourget", iar mătuşă-mea începuse să-şi facă griji în legătură cu bagajele.

— Cred c-ar fi mai bine să trecem separat pe la vamă şi pe la ghişeul biroului de imigrare, îmi spuse. Valiza mea roşie e destul de grea, şi aş fi bucuroasă dac-ai lua-o tu. Angajează un

hamal. Cînd ai un hamal, obţii mai uşor un taxi. Ai grijă să-i dai a înţelege încă înainte de a ajunge la vamă, că-i vei da un bacşiş gras. Între hamali şi vameşi există adesea o anumită înţelegere. Ne întîlnim la ieşire. Uite talonul pentru valiza roşie.

CAPITOLUL 9

NU PREA ÎNŢELEGEAM rostul măsurilor de precauţie luate de mătuşă-mea. Era limpede că n-aveam de ce să mă tem de vameş, căci îmi făcea semn să trec, cu acea politeţe indiferentă, pe care în zadar ai căuta-o la tinerii îngîmfaţi din Anglia. Mătuşă-mea rezervase două camere la hotelul „St. James and Albany", un hotel de modă veche, cu două aripi, dintre care una, „Albany", dădea spre Rue de Rivoli, iar cealaltă, „St. James", pe Rue Saint-Honoré. Între cele două aripi se întindea spaţiul comun al unei mici grădini, iar pe partea dinspre „St. James" a acestei grădini, la intrare, am văzut o placă ce-l anunţa pe vizitator că în locul acesta La Fayette a semnat nu ştiu ce tratat sau şi-a sărbătorit întoarcerea din America revoluţionară, — am uitat ce anume anunţa placa aceea.

Odăile noastre din „Albany" aveau ferestrele orientate spre grădinile Tuileriilor. Mătuşă-mea îşi rezervase un întreg apartament, care mie mi se părea inutil, deoarece urma să petrecem o singură noapte acolo, înainte de a lua trenul „Orient-Expres". Totuşi, cînd i-am pomenit de asta, m-a muştruluit cu oarecare asprime :

— Pentru a doua oară îmi vorbeşti astăzi de economii. Chiar la pensie fiind, ţi-ai păstrat mentalitatea unui director de bancă. Înţelege odată pentru totdeauna că pe mine nu mă interesează economia ! Sînt trecută de şaptezeci şi cinci de ani, aşa că-i puţin probabil că voi mai trăi mai mult de un sfert de secol. Banii mei îmi aparţin şi n-am de gînd să-i pun de-o parte de dragul vreunui moştenitor. În tinereţea mea am făcut multe economii, şi fără cine ştie ce efort, fiindcă tinerii nu prea se sinchisesc de lux. Tinerii au alte interese decît să cheltuiască, şi pot face dragoste bînd doar Coca-Cola, o băutură de care ajunge să-ţi fie greaţă cînd îmbătrîneşti. Tinerii n-au o idee precisă despre adevărata plăcere : pînă şi în dragoste se arată grăbiţi, şi nu termină ce-au început. Din fericire, plăcerea începe odată cu vîrsta matură, — plăcerea de a iubi, de a bea vin, de a mînca. Doar gustul pentru poezie se cam subţiază, dar eu aş fi fost bucuroasă să-mi sacrific gustul pentru sonetele lui Wordsworth (fireşte, e vorba de *celălalt* Wordsworth), dacă sacrificiul ăsta mi-ar fi permis să-mi rafinez gustul pentru vin. De la patruzeci şi cinci de ani în sus, chiar dragostea iţi prilejuieşte o plăcere mai variată şi mai prelungă. Aretinul [1] nu-i un scriitor pentru tineret.

---

[1] Pietro Aretino, sau Aretinul (1492—1556), poet italian, celebru prin versurile şi comediile sale satirice şi licenţioase.

— Poate că nu-i prea tîrziu să încep și eu, aruncai în glumă o vorbă, pentru a încerca să închei această discuție, care mă cam stînjenea.

— Atunci, lasă-te mai întîi pradă extravaganței, îmi răspunse mătușă-mea. Sărăcia îl poate izbi pe om la fel de fulgerător ca gripa, și nu strică să ai în rezervă cîteva amintiri extravagante, pentru zilele negre. În tot cazul, apartamentul acesta nu reprezintă o cheltuială inutilă. Trebuie să primesc niște vizite particulare, și doar nu-ți închipui c-o să le primesc în dormitor! Apropo, urmează să primesc, printre alții, un director de bancă. Ia spune, *tu* te duceai să-ți vizitezi clientele în dormitorul lor?

— Firește că nu! Și nici în saloanele lor. Toate tranzacțiile mele aveau loc în clădirea Băncii.

— Poate că acolo, în Southwood, nici n-aveai clienți mai distinși.

— Greșești! replicai eu, și-i pomenii de insuportabilul contra-amiral și de amicul meu, Sir Alfred Keene.

— Sau poate că nu discutai cu ei despre treburi cu adevărat intime.

— În nici un caz nu discutam despre lucruri care n-ar fi putut fi abordate în biroul meu de la Bancă.

— Presupun că în mahalaua aia nu existau microfoane secrete.

Individul care veni s-o vadă pe mătușă-mea nu corespundea cîtuși de puțin ideii pe care mi-o făceam eu despre un bancher. Era un bărbat înalt și elegant, cu favoriți negri, și i s-ar fi potrivit foarte bine un costum de matador.

Mătușă-mea mă rugă să-i aduc valiza roșie. I-am adus-o și am plecat, lăsîndu-i singuri, dar cînd mi-am întors capul, din pragul ușii, am văzut că valiza, deschisă deja, era burdușită cu bancnote, — păreau să fie bancnote de zece lire.

M-am dus în camera mea și m-am așezat să citesc un număr din *Punch* [1] ca să mă liniștesc. Priveliștea atîtor bancnote trecute prin contrabandă fusese un șoc pentru mine, iar valiza mătușii era una din acele valize din fibră, care sînt la fel de fragile ca mucavaua. E adevărat că nici un hamal cu experiență din Heathrow nu s-ar fi așteptat ca ea să ascundă o asemenea comoară, dar nu încape îndoială că a te încrede într-un vicleșug al cărui succes depindea de experiența unui hoț, era culmea îndrăznelii. Mătușă-mea ar fi putut foarte bine să nimerească peste un novice.

Tante Augusta petrecuse atîția ani în străinătate, încît nu numai caracterul, ci și moralitatea i se alteraseră. Neputînd s-o judec la fel cum aș fi judecat vreo englezoaică obișnuită, m-am consolat cu gîndul (inspirat de lectura revistei *Punch*) că firea englezului e neschimbătoare. E adevărat că și revista *Punch* a trecut odată printr-o perioadă dificilă, cînd pînă și Winston Churchill devenise un obiect de batjocură, dar bunul simț al proprietarilor săi și al celor ce făceau publicitate în revistă, a sfîrșit prin a o readuce pe calea cea veche și bună. Chiar și contraamiralul își reînnoise abonamentul, iar redactorul șef fusese — pe bună dreptate, după

[1] **Revistă umoristică engleză.**

părerea mea — transferat la Televiziune, care, în cel mai bun caz, e un mijloc de distracţie vulgar. Dacă bancnotele alea de zece lire ar fi legate în pachete de cîte douăzeci de bucăţi, îmi spuneam, valiza ar putea conţine pe puţin trei mii de lire, dacă nu chiar şase mii, căci un teanc de patruzeci de bancnote nu e nici el prea gros... Mi-am amintit apoi că valiza era una de tip „Revelation" : într-o asemenea valiză încap uşor douăsprezece mii de lire. Gîndul acesta avu darul a mă linişti oarecum : o fraudă de asemenea proporţii semăna mai degrabă cu o afacere decît cu un delict.

Se auzi telefonul. Era mătuşă-mea.

— Ce m-ai sfătui să cumpăr ? mă întrebă ea. „Union Carbide", „Genesco", „Deutsche Texaco", sau poate chiar „General Electric" ?

— N-aş vrea să te sfătuiesc în nici un fel, îi răspunsei. Nu sînt competent. Clienţii mei nu se interesau niciodată de acţiunile americane. Rata dolarului e prea ridicată.

— În Franţa nu există nici o rată a dolarului, îmi spuse Tante Augusta pe un ton iritat. Clienţii tăi par să fi fost cu totul lipsiţi de imaginaţie !

Şi telefonul amuţi brusc. Mătuşă-mea îşi închipuia cumva că amiralul ar fi fost în stare să treacă devize prin contrabandă ?

Am ieşit din hotel cam nervos şi am traversat mica grădină, unde un cuplu american (din aripa „St. James" sau din aripa „Albany" ?) îşi sorbea ceaiul. Soţul, sau poate soţia, tocmai pescuia din ceaşcă, întocmai ca pe un animal înecat, un săculeţ legat cu o sforicică. La vederea acestui spectacol dezolant, m-am simţit

foarte departe de Anglia şi mi-am dat seama, nu fără o strîngere de inimă, cît de mult voi regreta, în compania mătuşii Augusta, Southwood-ul şi gherghinele mele. M-am dus pe jos pînă-n Place Vendôme, iar de acolo, prin Rue Daunou, spre Boulevard des Capucines. În faţa unei cafenele din colţul străzii, două femei mă acostară, şi deodată văzui îndreptîndu-se spre mine, cu un rînjet binevoitor, un individ pe care-l recunoscui cu oarecare teamă.

— Domnul Pullen ? exclamă el. Slavă Tatălui nostru din ceruri !

— Wordsworth !

— Mari sînt minunile Sale ! Doreşti aste două fete ?

— Tocmai mă plimbam...

— Fete ca astea fraieresc pe tine, îmi spuse Wordsworth. Ele grăbite. Lasă pe tine faci „zig-zig" o dată, de două ori, şi gata. Dacă vrei fată bună, vii cu Wordsworth.

— Nu vreau nici o fată, Wordsworth ! Mă aflu aici împreună cu mătuşă-mea. Acum am ieşit la plimbare singur, fiindcă ea are de rezolvat o afacere.

— Mătuşă-ta aici ?

— Da.

— Unde staţi ?

N-aveam de gînd să-i dau adresa noastră, fără permisiunea mătuşii mele : îl şi vedeam pe Wordsworth instalîndu-se în camera de lîngă noi. Ideea că Wordsworth ar fi putut să fumeze marijuana în hotelul „St. James and Albany"... Nu cunoşteam legislaţia franceză în materie de droguri.

— Stăm la nişte prieteni, i-am răspuns în doi peri.

— La un bărbat ? mă întrebă Wordsworth, subit furios.

Mi se părea de necrezut ca un bărbat să fie gelos pe o femeie de şaptezeci şi cinci de ani, şi totuşi Wordsworth era gelos cu adevărat, ceea ce mă făcu să-l văd în cu totul altă lumină pe bancherul acela cu favoriţi.

— Dragul meu Wordsworth, îţi dai liber frîu imaginaţiei, i-am spus, îngăduindu-mi şi o mică minciună : Locuim în apartamentul unui cuplu de oameni în vîrstă.

Socotind că era cam deplasat să discut despre mătuşă-mea la un colţ de stradă, am pornit-o mai departe pe Bulevard, dar Wordsworth s-a ţinut după mine.

— Ai „C.T.C." pentru Wordsworth ? mă întrebă el. Găsesc pentru tine fată mişto, profesoară de şcoală.

— Nu vreau nici o fată, Wordsworth, i-am repetat eu, dar i-am dat şi o bancnotă de zece franci, ca să-i închid gura.

— Atunci bei un păhărel cu bătrînu' Wordsworth. Ştiu bombă clasa întîi, chiar aici.

Am consimţit să beau cu el un păhărel, aşa că m-a dus într-un local care părea să fie situat la intrarea unui teatru, „La Comédie des Capucines". Coborînd la subsol, am auzit urletele unui gramofon.

— Aş fi preferat un loc mai liniştit, i-am spus.

— Aşteaptă niţel. Aici, bombă clasa-ntîi.

În pivniţa aceea era o căldură insuportabilă. La bar şedeau nişte fete singure, iar cînd m-am întors spre gramofon am observat o femeie aproape goală, care trecea printre mesele la care erau aşezaţi, în faţa unor pahare pline, nişte bărbaţi îmbrăcaţi în impermeabile uzate, aidoma unor uniforme.

— Uite ce e, Wordsworth, i-am spus eu cu arţag, dacă asta numeşti dumneata „zig-zig", nu-mi trebuieşte !

— Aici nici un „zig-zig". Dacă vrei „zig-zig", duci pe ea la hotel.

— Pe cine să duc ?

— Pe fetele astea, — vrei una ?

Două dintre fetele de la bar veniră şi se aşezară lîngă mine, cîte una pe fiecare parte. Mă simţeam ca un prizonier. Wordsworth comandase deja patru whisky-uri, pe care era clar că nu le putea plăti cu cei zece franci pe care i-i dădusem.

— Zach, *chéri,* prezintă-ni-l, te rog, pe amicul tău, îi zise una dintre fete.

— Domnu' Pullen, prezint la tine pe Rita. Fată mişto. Profesoară de şcoală.

— La ce şcoală predă ?

Wordsworth izbucni în rîs. Dîndu-mi seama că mă făcusem ridicol, mă uitam consternat la Wordsworth, care ducea probabil tratative cu fetele acelea.

— Wordsworth, ce faci ? îl întrebai eu.

— Cer două sute de franci. Spus la ele că nu. Mai spus că noi avem paşapoarte britanice.

— Ce legătură au paşapoartele ?

— Ele știu că englezii foarte săraci, nu-și permit distracție.

Și începu sa le vorbească într-o franțuzească pe care n-o puteam înțelege, deși fetele păreau să-l priceapă destul de bine.

— Ce limbă vorbești, Wordsworth ?

— Franțuzește.

— Nu pricep o vorbă.

— Franțuzeasca noastră de pe Coastă. Doamna asta cunoaște bine Dakar-ul. Spus la ea că Wordsworth lucrat pe vremuri la Conakry. Lăsat la o sută cincizeci de franci.

— Mulțumește-le din parte-mi, Wordsworth, dar spune-le că nu mă interesează. Trebuie să mă întorc la Tante Augusta

Una din fete începu să rîdă : presupun că recunoscuse cuvîntul „tante", dar zău dacă-mi puteam da seama de ce o întîlnire cu o mătușă e mai ridicolă decît întîlnirea cu un văr, cu un unchi sau chiar cu o mamă. Fata repetă cuvîntul „tante" și rîseră amîndouă.

— Mîine ? mă iscodi Wordsworth.

— Mîine plec cu mătușă-mea la Versailles, iar seara luăm trenul „Orient-Expres" spre Istanbul.

— Istanbul ?.! exclamă Wordsworth. Ce caută ea acolo ? Pe cine vrea să vadă ?

— Presupun c-o să vizităm Moscheea Albastră, Sfînta Sofia, Cornul de aur, muzeul Topkapi...

— Ai grijă, dom' Pullen !

— Spune-mi, te rog, pe numele adevărat, Pulling !

Și, încercînd să-mi îndulcesc mustrarea cu un pic de umor, adăugai :

— Nici dumitale nu ți-ar face plăcere dacă ți-aș spune mereu Coleridge.

— Coleridge ?

— Coleridge a fost un poet, prieten cu Wordsworth.

— Nu întîlnit niciodată pe el. Dacă zice că da, înseamnă că păcălește pe tine.

— Acum chiar că trebuie să plec, Wordsworth ! Cere plata, altfel te las să plătești singur.

— Lași bunătate de „White Horse" ?

— Bea-l dumneata, sau împarte-l cu aceste doamne.

Am achitat nota de plată — o sumă ce mi se păru exorbitantă, dar probabil că în preț intrau și numerele de atracție. O negresă goală tocmai dansa cu un șarpe boa făcut din pene albe. Mă întrebam din ce trăiau toți mușteriii din acest local. În orele de serviciu la bancă, o asemenea scenă mi s-ar fi părut imposibilă.

— Dai trei sute de franci la doamnele astea și ele oferă la tine spectacol intim, îmi spuse Wordsworth.

— Văd că prețul crește mereu...

— Poate conving pe ele să ceară două sute de franci. Las' pe Wordsworth ! O.K. ?

N-avea nici un rost să faci apel la simțul moral al lui Wordsworth.

— Fiindcă posezi un pașaport britanic, i-am spus, ar trebui să știi că un englez n-are voie să ia cu el decît cincisprezece lire în numerar,

cînd iese din ţară. Două sute de franci mi-ar epuiza toate resursele.

Motivul acesta putea fi înţeles şi de Wordsworth. Se uită la mine de sus, cu o privire melancolică şi compătimitoare totodată, şi-mi spuse :

— Guvernele astea nu-i bune deloc !

— Trebuie făcute unele sacrificii. Apărarea naţională şi securitatea socială costă foarte mult.

— Cecuri de voiaj ? sugeră prompt Wordsworth.

— Cecurile astea nu pot fi schimbate decît la o bancă, la o agenţie de schimb oficială sau la anumite hoteluri. În orice caz, o să am nevoie de ele la Istanbul.

— Mătuşa ta are destule.

— Nici ea n-are decît alocaţia de turistă.

Îmi dădeam seama de slăbiciunea acestui ultim argument : Wordsworth descoperise desigur grabnic, în convieţuirea lui cu mătuşă-mea, că aceasta recurgea la tot felul de subterfugii. Am schimbat vorba, trecînd la atac :

— Ce naiba era în capul dumitale, Wordsworth, cînd m-ai lăsat să plec cu „cannabis" în urna cu cenuşa maică-mi ?

Gîndurile lui erau în altă parte, poate la alocaţia pentru turişti...

— În Anglia nu-s canibali, îmi răspunse el. Şi nici în Sierra Leone.

— Vorbeam de cenuşa maică-mi.

— Canibali doar în Liberia, nu în Sierra Leone.

— N-am zis canibali.

— În Sierra Leone ai secta „Leopard", care omoară mulţi oameni, dar nu taie pe ei în bucăţi.

— E vorba de marijuana, Wordsworth ! Ai pus marijuana în cenuşa mamei mele !

În sfîrşit, izbutisem să-l pun în încurcătură. Dădu pe gît whisky-ul şi-mi spuse :

— Vii cu mine şi arăt la tine local mult mai grozav, pe Rue de Douai.

L-am tot cicălit, pînă sus pe scări :

— Să-mi faci mie una ca asta, Wordsworth ?! Poliţia a venit şi a luat urna !

— Nu dat pe ea înapoi ? mă întrebă el.

— Mi-a dat numai urna. Cenuşa rămăsese amestecată cu marijuana.

— Wordsworth nu vrut să facă la tine nici un rău, omule, îmi spuse, oprindu-se pe trotuar ca să-şi tragă sufletul. Poliţie afurisită !

Spre marea mea bucurie, am văzut pe stradă un şir întreg de taxiuri. Mă temeam că Wordsworth ar putea să mă urmărească şi să descopere astfel sediul mătuşii Augusta.

— În Mendeland, zise el, îngropi pe mamă cu haleală, pui şi marijuana dacă vrei.

— Păi, maică-mea nu fuma nici măcar ţigări.

— Cînd îngropi pe tată, pui cea mai bună secure.

— De ce nu şi mîncare ?

— El merge vîneze cu securea. Vînează găini sălbatice şi mănîncă pe ele.

M-am urcat într-un taxi. Privind prin geamul din spate, l-am văzut pe Wordsworth — rămăsese încremenit pe bordura trotuarului, cu o

mutră năucă, întocmai ca un om care așteaptă pe malul unui fluviu sosirea feribotului. Își ridică mîna într-un gest șovăitor, ca și cum s-ar fi întrebat dacă plecasem de lîngă el ca un prieten, sau plin de mînie. În timp ce fluxul mașinilor ne despărțea, eu regretam deja că nu-i dădusem un „C.T.C." mai mare : la urma urmelor, nu voise să-mi facă vreun rău. În ciuda dimensiunilor lui de colos, era de o inocență stîngace.

CAPITOLUL 10

AM GĂSIT-O pe Tante Augusta șezînd singură în mijlocul acelui salon vast și mizer, plin de fotolii capitonate cu catifea verde și de șemineuri de marmură. Nu-și dăduse osteneala să-și pună la loc în dulap valiza, care zăcea desfăcută și goală pe parchet. În ochi avea urme de lacrimi. Am aprins becurile slabe ale candelabrului acoperit de praf, și abia atunci mătușă-mea mi-a adresat un surîs vag.

— S-a întîmplat ceva, Tante Augusta ? o întrebai.

Mă gîndeam că poate fusese jefuită de bărbatul acela cu favoriți și-mi părea rău c-o lăsasem singură cu o sumă de bani atît de mare.

— Nimic, Henry, îmi răspunse ea cu o voce uimitor de blîndă și tremurătoare. Pînă la urmă m-am decis să-mi deschid un cont de bancă la

Berna. La cîte lucruri banale ne obligă ăștia, cu legile și regulamentele lor !

În clipa aceea, felul ei de a fi trăda oboseala pe care era firesc s-o arate o femeie de șaptezeci și cinci de ani.

— Ești tulburată, i-am spus.

— Numai de amintiri, îmi răspunse ea. Hotelul ăsta e plin de amintiri, unele foarte vechi. Erai, pe vremea aceea, un băiețaș...

Am simțit deodată o sinceră afecțiune pentru mătușă-mea. Poate că e nevoie de un pic de slăbiciune pentru a ne trezi sentimentele de tandrețe ; îmi aminteam de degetele domnișoarei Keene tremurînd peste lucrul ei, în timp ce vorbea despre Africa de Sud — niciodată nu fusesem atît de aproape de momentul cererii în căsătorie.

— Ce fel de amintiri, Tante Augusta ?

— În legătură cu o poveste de dragoste, Henry. Una foarte fericită, atîta timp cît a durat.

— Povestește-mi.

Eram emoționat — cum fusesem uneori și la teatru — la vederea unui om bătrîn năpădit de amintiri. Luxul ofilit al încăperii mă ducea cu gîndul la decorurile de pe scena Teatrului Haymarket : îmi amintea de fotografiile ce-o înfățișau pe Doris Keene în „Romanță", și pe nu mai știu cine în „Pietre de hotar". Avînd eu însumi foarte puține amintiri personale asupra cărora să pot zăbovi, apreciez cu atît mai mult sentimentele altora.

— Te-ar plictisi, Henry, îmi spuse mătuşă-mea, ştergîndu-şi ochii. E ca o sticlă veche de şampanie, găsită într-un dulap bătrînesc : cînd guşti din ea, vezi că e trezită...

Comparaţia astá banală era demnă de un autor de la Haymarket.

Mi-am tras scaunul lîngă ea şi i-am luat mîna delicată într-a mea : era o mînă unsă cu alifii, şi m-a emoţionat să văd o mică pată cafenie, pe care uitase s-o acopere cu pudră şi care-i trăda vîrsta.

— Povesteşte-mi ! repetai eu.

Tăceam amîndoi, fiecare cu gîndurile lui. Aveam impresia că mă aflu pe o scenă pe care se joacă „A doua doamnă Tanqueray“ [1]... Mătuşă-mea dusese o viaţă foarte agitată, eram sigur de asta, dar la vremea ei fusese îndrăgostită cu adevărat, chiar aici în hotelul „St. James and Albany“, şi cine ştie ce justificări putea aduce trecutul ei relaţiilor sale cu bietul Wordsworth ? Acest salon de hotel mă ducea cu gîndul la celălalt „Albany“, cel din Londra, unde trăise căpitanul Tanqueray.

— Dragă Tante Augusta, i-am spus, petrecîndu-mi un braţ pe după umerii ei. Cîteodată nu strică să stai de vorbă cu cineva, îţi uşurezi sufletul. Ştiu că fac parte dintr-o altă generaţie, poate mai convenţională...

— E o poveste cam ruşinoasă, mă întrerupse mătuşă-mea, coborîndu-şi privirea spre genunchi, cu un soi de pudoare pe care n-o văzusem niciodată la ea pînă atunci.

[1] Piesă a dramaturgului englez Arthur Wing Pinero (1855—1934).

M-am pomenit îngenunchind lîngă ea, într-o poziţie incomodă, cu un genunchi pe valiza goală.

— Poţi avea încredere în mine ! exclamai eu, apucînd-o de mînă.

— Nu prea am încredere în simţul umorului tău, Henry. Mă tem că lucrurile care mă amuză pe mine nu sînt aceleaşi care te amuză pe tine.

— Mă aşteptam la o poveste tristă, replicai eu, pe un ton cam tăios, ridicîndu-mă de pe valiză.

— Şi chiar e tristă, într-un anumit sens, dar şi amuzantă în acelaşi timp, îmi răspunse ea.

Îi lăsasem mîna, pe care şi-o răsucea încolo şi-ncoace, ca pe-o mănuşă într-un magazin de solduri.

— Trebuie neapărat să-mi fac manichiura mîine, îmi spuse.

Schimbarea asta bruscă de atitudine mă cam irită : mă simţeam ca trădat, cu atît mai mult cu cît sentimentele pe care le încercasem mai adineauri nu-mi erau fireşti.

— L-am văzut pe Wordsworth acum cîteva clipe, i-am spus, cu gîndul s-o pun în încurcătură.

— Cum ? Aici ? exclamă ea.

— Îmi pare rău că te dezamăgesc, dar nu aici în hotel, ci pe stradă.

— Unde locuieşte ?

— Nu l-am întrebat. Şi nici adresa dumitale nu i-am dat-o. Nu-mi dădeam seama că eşti atît de nerăbdătoare să-l revezi.

— Ești un om dur, Henry.
— Nu dur, ci prudent, Tante Augusta.
— Aș vrea să știu de la care ramură a familiei ai moștenit această prudență ? Taică-tu era leneș, dar prudent n-a fost niciodată, niciodată!
— Dar maică-mea ? o întrebai, în nădejdea c-o voi prinde în capcană.
— Dac-ar fi fost prudentă, n-ai mai fi astăzi aici, îmi răspunse mătușă-mea și merse la fereastră, de unde privi spre grădinile Tuileriilor, pe deasupra caselor de pe Rue de Rivoli.
— Ce de-a mai guvernante și cărucioare cu copii ! oftă ea.
În lumina tare a după-amiezii, părea bătrînă și vulnerabilă.
— Ți-ar fi plăcut să ai un copil, Tante Augusta ?
— M-ar fi incomodat mai tot timpul. Curran n-ar fi fost, cred, un tată bun, cînd l-am cunoscut pe domnul Visconti era cam tîrziu — firește, nu prea tîrziu, dar copiii se fac în zorii vieții, iar cu domnul Visconti trecusem de vipia amiezii. În orice caz, aș fi fost o mamă foarte proastă. Dumnezeu știe pe unde l-aș fi tîrît pe bietul copil, iar dacă ar fi ajuns totuși un om cu totul respectabil...
— Ca mine, de pildă, o întrerupsei eu.
— Încă nu mi-am pierdut speranța în tine. Te-ai arătat destul de bun față de bietul Wordsworth. Și bine ai făcut că nu i-ai dat adresa mea. Nu s-ar potrivi deloc într-un hotel ca „St. James and Albany". Ce păcat că nu mai sîntem pe vremea sclaviei, cînd aș fi putut pretinde

că-l folosesc ca servitor. L-aș fi putut caza în aripa „St. James", dincolo de grădină.
Și, zîmbind unei amintiri, adăugă :
— Trebuie neapărat să-ți vorbesc despre Monsieur Dambreuse. L-am iubit foarte mult, iar dacă n-am avut copii cu el, e numai din cauză că a fost o dragoste tîrzie. N-am luat nici o măsură de precauție, absolut nici una.
— La el te gîndeai cînd am intrat ?
— Da. Cele șase luni pe care le-am trăit împreună au fost dintre cele mai fericite din viața mea. Le-am petrecut aici, în hotelul „Albany". L-am întîlnit prima oară într-o luni seara, pe terasa lui „Fouquet". M-a invitat la o cafea. În joia următoare ne și instalasem aici, ca un cuplu adevărat, în relații excelente cu portarul și cu camerista. Faptul că era însurat nu mă deranja defel, fiindcă nu-s cîtuși de puțin geloasă din fire, și în orice caz primeam tot ce avea mai bun în el, sau îmi închipuiam că primesc. Îmi spunea că avea o casă la țară, undeva lîngă Toulouse, unde nevastă-sa trăia împreună cu cei șase copii ai lor ; era, cică, fericită acolo, cu ocupațiile ei casnice, și nu cerea să i se acorde prea multă atenție. El mă părăsea sîmbătă dimineața, după micul dejun, și se întorcea luni seara, la ora culcării. Poate în semn de fidelitate față de mine, era totdeauna foarte asiduu în noaptea de luni, încît mijlocul săptămînii trecea adesea foarte liniștit, ceea ce se potrivea de minune cu temperamentul meu : totdeauna am preferat cîte-o orgie din cînd în cînd, unei iubiri rutiniere, de fiecare noapte.

L-am iubit cu adevărat pe domnul Dambreuse — poate nu chiar cu aceeaşi tandreţe ca pe Curran, dar cu o nonşalanţă pe care n-o mai încercasem nici măcar cu domnul Visconti. Iubirea cea mai adîncă nu e şi cea mai lipsită de griji. O, ce-am mai rîs împreună cu Monsieur Dambreuse ! Evident, aveam să pricep mai tîrziu că el avea motive temeinice să rîdă.

De ce mi-oi fi amintit chiar în acel moment de domnişoara Keene ?

— Ai fost vreodată la Koffiefontein ? o întrebai pe mătuşă-mea.

— Nu. Dar de ce întrebi ? Unde vine asta ?

— Foarte departe.

— Ceea ce aveam să aflu eu era un lucru îngrozitor, şi anume că Monsieur Dambreuse nu se ducea prea departe. Nici măcar pînă la Toulouse. De fapt, era un parizian get-beget. Am aflat că avea o nevastă şi *patru* copii (unul, era deja funcţionar la P.T.T.), nu mai departe decît pe Rue de Miromesnil — la vreo zece minute de umblet, cînd ieşi prin spatele hotelului „St. James" pe strada Saint-Honoré, iar dumnealui avea şi o altă amantă, cam de vîrsta mea, pe care-o instalase într-un apartament absolut identic cu al nostru, tot la etajul întîi al hotelului „St. James", — era un om foarte echitabil. Sfîrşiturile de săptămînă şi le petrecea cu nevastă-sa şi copiii pe Rue de Miromesnil, iar după-amiezile de marţi, miercuri, joi şi vineri, cînd eu îl credeam la servici, şi le petrecea împreună cu fata aceea, o anume Louise Dupont, în aripa de dincolo de grădină a hotelului „St. James". Trebuie să recunosc că era o adevărată performanţă pentru un bărbat trecut de cincizeci de ani, care renunţase parţial, din motive de sănătate, la slujba lui de director (al unei întreprinderi metalurgice).

— Era mai în vîrstă decît mine ? mă pomenii eu întrebînd, înainte de a-mi da seama ce spun.

— Fireşte că da. Îi povestise celeilalte femei exact ceea ce-mi povestise şi mie. Ştia şi ea despre nevasta din Toulouse, dar n-avea habar că în acelaşi hotel exista o altă femeie. Era un om plin de imaginaţie şi-i plăceau femeile de o anumită vîrstă. A fost o epocă foarte fericită. Uneori îmi amintea de tatăl tău... din cauza perioadelor lui de letargie, întrerupte de explozii de energie. Ceva mai tîrziu, după ce totul ieşise la iveală, avea să-mi spună că vedea în mine pe „doamna nopţilor" sale : arătam, cică, superbă în lumina becurilor electrice. Pe cealaltă femeie o considera „fata după-amiezelor", deşi era doar cu un an-doi mai tînără decît mine. Era un desfrăbălat, şi mă gîndeam că nu prea se potriveşte în fruntea unei întreprinderi metalurgice.

— Dar cum ai aflat adevărul ?

— Se bizuia prea mult pe norocul lui. Totul mersese strună vreme de şase luni. Ori de cîte ori mă duceam la cumpărături, ieşeam pe Rue de Rivoli. După ce făceam cumpărăturile, intram în restaurantul de deasupra librăriei „W. H. Smith" ca să beau un ceai. Louise era, fireşte, ocupată după-amiezile : ea îşi făcea cumpărăturile dimineaţa, cînd eram eu ocupată.

Clubul cărţii digitale 2024

căci Monsieur Dambreuse nu se scula niciodată înainte de unsprezece, iar dumneaei ieşea totdeauna din hotel pe Rue Saint-Honoré. Într-o bună zi, un duh diavolesc a pus stăpînire pe el. Era într-un sfîrşit de săptămînă şi-şi dusese nevasta şi doi dintre copii (cei mai mici) la Luvru, ca să privească tablourile lui Poussin. După aceea, familia a vrut să bea ceai, iar nevastă-sa a propus restaurantul hotelului „Ritz". „E prea zgomotos", i-a replicat el. „E plin de văduve care trăncănesc, ca nişte papagali. Ştiu eu o grădiniţă liniştită, unde nu vine nimeni..." Necazul a fost că, în după-amiaza aceea, am venit amîndouă — şi eu şi Louise... Nu mai fusesem niciodată în grădina aceea dintre cele două aripi ale hotelului „St. James and Albany", şi nici Louise nu mai fusese, dar nu ştiu ce impuls (cîteodată cred în existenţa unei Puteri Supreme, deşi sînt catolică) ne-a mînat pe amîndouă acolo, în după-amiaza aceea. Eram singurele cliente, şi doar ştii ce sociabile sînt franţuzoaicele. O înclinare a capului, un „Bonjour madame", un schimb de cuvinte de la o masă la alta în legătură cu vremea superbă, şi iată că, după cîteva minute şedeam amîndouă la aceeaşi masă, oferindu-ne reciproc sandvişuri şi zahăr, desigur cît se poate de bucuroase să discutăm ca nişte femei, după şase luni petrecute împreună c-un singur bărbat într-o cameră de hotel.

Ne-am prezentat una alteia şi am început să vorbim amîndouă despre aşa-zişii noştri soţi. Cînd ne-am dat seama că aceştia lucrau la aceeaşi întreprindere metalurgică, ne-am zis că-i o coincidenţă ciudată, dar nimic mai mult. Una din trăsăturile de caracter pe care le găsesc cele mai simpatice la Monsieur Dambreuse, cînd mă gîndesc la el, este faptul că prefera totdeauna să spună adevărul, dacă era posibil — era, zău, mai demn de încredere decît majoritatea bărbaţilor, care mint adesea fără rost, din pură vanitate. „Mă întreb dacă soţii noştri se cunosc", îmi spunea Louise tocmai în clipa cînd în grădină apărea Monsieur Dambreuse, urmat de nevastă-sa, o femeie cam corpolentă, şi de cei doi copii, crescuţi peste măsură, — fetiţa fiind cam chioambă şi suferind de guturai de fîn. „Achile" ! exclamă Louise, iar cînd îmi amintesc ce mutră a făcut cînd ne-a văzut pe amîndouă bînd ceai la aceeaşi masă, nu mă pot opri nici azi să zîmbesc. Şi să plîng niţeluş, adăugă mătuşă-mea, ştergîndu-şi ochii cu o batistă. Da, fiindcă asta a însemnat sfîrşitul idilei noastre. Un bărbat nu poate ierta cînd se face de rîs.

— Bine, dar dumneata, nu el trebuia să ierte ! protestai eu cu oarecare indignare.

— A, nu, dragul meu, eu aş fi fost dispusă să continuăm. Şi Louise ar fi fost dispusă să-l împartă cu mine, iar cît despre Madame Dambreuse, nu cred că şi-a dat vreodată seama de situaţia reală. Domnul Dambreuse, care avea cu adevărat numele de Achile, ne-a prezentat pe amîndouă ca pe soţiile unor colegi din direcţia întreprinderii metalurgice. Dar Monsieur Dambreuse n-avea să-şi redobîndească niciodată res-

pectul de sine. Stînd cuminţel lîngă mine, în nopţile din mijlocul săptămînii, gîndul că eu cunoşteam motivul cuminţeniei lui îl făcea să se simtă stînjenit. Nu-i plăcea promiscuitatea. Ţinuse mult la mica lui taină. Acum, sărăcuţul de el, se simţea gol, şi ridicol.

— Bine, Tante Augusta, exclamai eu, dar cum de-ai putut să-l mai suporţi, după ce descoperiseşi că te înşelase în tot acel timp ?

Mătuşă-mea se ridică şi porni spre mine cu pumnişorii strînşi, — credeam c-o să mă lovească.

— Eşti un prostuţ, îmi spuse ca şi cum i-ar fi vorbit unui şcolar. Monsieur Dambreuse era un *bărbat*, şi-mi pare rău că n-ai avut şansa să creşti şi tu la fel ca el.

Deodată faţa i se lumină de un zîmbet, şi adăugă, lipindu-şi de obrazul meu o palmă consolatoare :

— Iartă-mă, Henry, tu n-ai nici o vină. Ai fost crescut de Angelica. Încerc uneori sentimentul atroce că sînt singura fiinţă din lume care mai găseşte că viaţa e amuzantă. Tocmai de aceea plîngeam cînd ai intrat în încăpere. Îi spusesem domnului Dambreuse : „Achile, să ştii că lucrurile pe care le făceam împreună continuă să-mi placă la fel ca înainte. Nu-mi pasă unde-ţi petreci după-amiezile, mi-e totuna." Lui, însă, nu-i era totuna, fiindcă nu mai avea nici o taină. Ceea ce îi plăcea lui era tocmai taina, aşa că ne-a părăsit pe amîndouă, ca să poată găsi, altundeva, o nouă taină. Nu o nouă dragoste, ci o nouă taină. Cel mai trist lucru pe care mi l-a spus vreodată, a fost : „În tot Parisul nu există un alt hotel „St. James and Albany"... Iar cînd eu l-am întrebat dacă n-ar putea închiria la „Ritz" două camere, situate fiecare la un alt etaj, mi-a răspuns : „Liftierul ar prinde de veste. N-ar mai fi o taină".

O ascultasem cu uimire şi chiar cu oarecare tulburare. Pentru prima oară mi-am dat seama de pericolele care mă pîndeau. Mă simţeam ca şi cum aş fi fost tîrît pe urmele ei într-o absurdă aventură cavalerească, întocmai ca Sancho Panza pe urmele lui Don Quijote, însă nu de dragul cavalerismului, ci de dragul a ceea ce ea numea „amuzament".

— De ce te duci la Istanbul, Tante Augusta ? o întrebai.

— Vei afla cu timpul.

O idee năstruşnică îmi trecu prin minte :

— Nu cumva îl cauţi pe Monsieur Dambreuse ?

— Nu, Henry, nu ! Achile probabil c-a murit, la fel ca şi Curran — în orice caz, acum ar avea aproape nouăzeci de ani. Cît despre domnul Visconti — prostuţul acela de domnul Visconti, cred că şi el trebuie să aibă pe puţin optzeci şi cinci, o vîrstă la care un bărbat are nevoie de compania unei femei. Umbla zvonul că s-ar fi întors la Veneţia după război şi că s-ar fi înecat în Grand Canal după ce s-a bătut c-un gondolier pentru o femeie, dar eu una n-am crezut cu adevărat în povestea asta. Nu era el omul care să se bată pentru o femeie :

era capabil de tot soiul de șmecherii, care-i îngăduiau să supraviețuiască. Ce viață lungă mi-a fost dat să trăiesc ! întocmai ca unchiu-tău Jo.

Era cuprinsă din nou de melancolie. Cît despre mine, mă gîndeam — pentru prima oară — că gherghinele nu constituiau o ocupație suficient de absorbantă pentru un bărbat ieșit la pensie.

— Mă bucur că te-am regăsit, Tante Augusta ! exclamai eu cu însuflețire.

Iar ea îmi răspunse, într-un limbaj argotic, cam deplasat :

— A, fetița bătrînă mai are încă pe dracu-n ea !

Avea un zîmbet atît de tineresc și de visător, încît gelozia lui Wordsworth încetă să mă mai uimească.

CAPITOLUL 11

TRENUL „ORIENT-EXPRES" porni din Gare de Lyon îndată după miezul nopții. Petrecusem o zi obositoare la culme — întîi la Versailles, pe care, în chip ciudat, mătușă-mea îl vedea pentru prima oară (palatul i se păru cam vulgar !)

— Pe vremea cînd eram cu Monsieur Dambreuse nu prea mă deplasam departe, îmi explică ea. Iar în perioada anterioară, cînd trăiam la Paris, eram prea ocupată.

Din ce în ce mai curios să aflu povestea vieții ei, încercam să-i rînduiesc diferitele perioade într-o oarecare ordine cronologică.

— Perioada aceea anterioară se situează înainte sau după activitatea dumitale pe scenă ? o întrebai.

Stăteam pe terasa care domină lacul, și mă gîndeam că palatul de la Hampton Court era mult mai frumos în simplitatea lui decît cel de la Versailles. Dar Henric al VIII-lea fusese un om mai simplu decît Ludovic al XIV-lea ; un englez se poate identifica mai lesne cu un tip ca regele Henric, preocupat să-și legitimeze căsniciile, decît cu destrăbălatul ibovnic al doamnei de Montespan. Îmi aminteam vechiul cîntec de music-hall : „Eu mi-s Henric al optulea" :

„Mă-nsurai cu muierea de-alături — vădana
Mai avusese vreo șapte Henrici, vicleana !
Eu mi-s Henric al optulea..."

Nimeni n-ar fi putut scrie un cîntec de music-hall despre Regele-Soare.

— Pe scenă, zici ? rosti mătușă-mea, cam distrată.

— Păi da, în Italia.

Păru să încerce din greu să-și amintească, și din nou îmi apăru nespus de bătrînă.

— A, da, exclamă ea, acum îmi amintesc. Te referi la trupa aia ambulantă. Asta s-a întîmplat după perioada pariziană. La Paris m-a ochit domnul Visconti !

— Domnul Visconti era director de teatru ?

— Nu, dar era în schimb mare amator de ceea ce tu stărui să numești „scenă". Ne-am întîlnit într-o după-amiază pe Rue de Provence, și mi-a spus că am un mare talent, convingîndu-mă astfel să părăsesc trupa în care lucram. Așa se face c-am plecat împreună cu el la Milano, unde mi-am început de fapt cariera. Am avut noroc, căci dac-aș fi rămas în Franța n-aș fi fost niciodată în stare să-l ajut pe unchiul Jo ; așa, însă, Jo mi-a lăsat mie mai toată averea lui, căci se certase cu taică-tu. Bietul de el, parcă-l văd și acum tîrîndu-se pe coridor spre closet. Dar hai să ne întoarcem la Paris și să vizităm Muzeul Grévin. Simt nevoia unei distracții.

Muzeul o distră cu adevărat. La Brighton mătușă-mea îmi spusese că idealul ei de glorie era să figureze în muzeul doamnei Tussaud, îmbrăcată într-o rochie elegantă, și cred că, dacă ar fi avut de ales între a nu figura deloc și a figura doar în Camera Ororilor, ar fi ales-o pe aceasta din urmă. Curioasă idee, fiindcă mătușă-mea nu era o delicventă înnăscută, deși unele din activitățile ei nu erau strict legale. Una din cele zece porunci după care se călăuzea era, cred, dictonul copiilor : „Dacă l-am găsit, e al meu !"

Personal, aș fi preferat să vizitez Luvrul ca s-o văd pe Venus din Milo și Victoria de la Samothrace, dar mătușă-mea nici n-a vrut s-audă :

— Toate femeile alea goale, cărora le lipsește cîte ceva ! A, nu, e de-a dreptul morbid ! Am cunoscut cu odată o fată care-a fost hăcuită astfel undeva între Gara de Nord și gara maritimă din Calais. Întîlnise în locul unde lucram un bărbat care vindea lenjerie de damă, cel puțin așa pretindea, și e drept că umbla totdeauna cu o valiză plină de sutiene. O convinsese și pe fata cu pricina să încerce sutienele alea extravagante. Unul avea de pildă forma a două mîini negre, ceea ce fetei i se păru foarte amuzant. Individul o invită să-l urmeze în Anglia, iar fata rupse contractul cu *patroana* noastră și-l urmă. A fost un caz celebru. Ziarele îi dădură individului porecla de „Monstru al căilor ferate", iar individul sfîrși prin a fi ghilotinat, după ce mărturisi totul și primi sfintele taine, murind astfel creștinește. Avocatul lui pretindea că individul avea un adevărat cult pentru feciorie, din pricina educației iezuite pe care-o primise, și că de aceea încerca să suprime toate fetele care duceau o viață de desfrîu, cum ducea sărmana Anne-Marie Callot. Sutienele alea erau un fel de test. Dacă alegeai un model greșit, erai condamnată întocmai ca nenorociții ăia din „Negustătorul din Veneția". Individul nu era de bună-seamă un criminal de rînd. O femeie tînără care se ruga pentru el într-o capelă de pe Rue du Bac a avut o vedenie, în care Sfînta Fecioară i-a apărut și i-a spus : „Drumurile întortocheate se vor îndrepta", ceea ce femeia luă drept un indiciu că individul va fi mîntuit. Dar un predicator dominican, foarte popular, a interpretat acele cuvinte ca pe o aluzie critică la adresa educației iezuite a per-

sonajului. În orice caz, a început un adevărat cult pentru „bunul ucigaș", cum i se zicea... Du-te și vezi-o pe Venus, dacă dorești, eu una mă duc la Muzeul de ceară... Directorul trupei noastre a trebuit să identifice cadavrul fetei ; nu mai rămăsese din el decît torsul, ceea ce m-a făcut să nu mă mai pot uita la statuile astea vechi.

Seara, am avut parte de o cină tihnită la „Maxim", într-o sală unde mătușă-mea spera să scape de turiști. De unul, însă, n-am putut scăpa — era o femeie cu o voce ca de bărbat, impresia asta fiind întărită de faptul că purta cravată și costum. Era împreună cu o blondină timidă, mărunțică, fără vîrstă precisă, pe care o domina, așa cum domina întreaga încăpere. Ca mai toate englezoaicele cînd călătoresc, părea să ignore prezența străinilor din jur, ca și cum ar fi fost singură cu amica ei. Avea o voce de ventriloc ; cînd am auzit-o, am crezut mai întîi că ieșea din gura unui domn bătrîn care purta la butonieră rozeta Legiunii de Onoare și care ședea la masa din fața noastră ; bătrînul învățase pesemne să mestece de cîte treizeci de ori fiece bucățică de carne.

— Patrupezii îmi amintesc de o masă, draga mea, spunea vocea. Sînt mult mai solizi și mai inteligenți decît bipezii. Avînd patru picioare, poți să și dormi pe ei.

Toți cei care știau englezește se întoarseră spre bătrîn ; gura acestuia se închise cu un zgomot sec, cînd se văzu în centrul atenției generale.

— Păi, pe-o spinare de om, destul de lată, s-ar putea chiar servi masa, urmă vocea, iar sfioasa chicoti :

— Vai, Edith !

În felul acesta, vocea putu să fie identificată.

Sînt sigur că femeia aceea nu-și dădea seama ce face — era o ventrilocă inconștientă și, fiind înconjurată de niște străini care, pe deasupra, i se păreau și ignoranți, își dădea drumul la gură, poate și din pricină că băuse puțin.

Avea o voce doctorală, gravă și cultivată. Mi-o puteam lesne imagina dizertînd despre literatura engleză la una din vechile noastre universități ; pentru prima oară, încetam să-i mai dau atenție mătușii Augusta.

— Darwin, celălalt Darwin [1], a scris un poem despre iubirea plantelor, spunea vocea. Eu aș concepe ușor un poem despre iubirea meselor. Poate că pe-o masă ești cam înghesuit cînd faci dragoste, dar gîndește-te ce plăcut trebuie să fie, pe două mese, îmbucate perfect una-n alta !

— De ce se uită toată lumea la tine ? mă întrebă deodată mătușă-mea.

Era un moment penibil, mai ales că femeia încetase brusc să vorbească, pentru a se consacra în întregime unui „carré d'agneau" [2]. Din nefericire, am obiceiul de a-mi mișca buzele cînd reflectez, — de aceea aproape toți cei de față, cu excepția celor din imediata mea apro-

[1] E vorba de Erasmus Darwin (1731—1802), autorul unui poem intitulat „Grădina Botanică".

[2] Friptură de miel (franc.).

piere, păreau să creadă că eu rostisem vorbele acelea ambigue.

— Nu-mi dau seama, Tante Augusta, îi răspunsei.

— Ai făcut pesemne *ceva*, ceva foarte ciudat, Henry.

— Mă gîndeam doar...

O, cît aş fi vrut să mă dezbar de obiceiul acela ! Îl căpătasem desigur pe vremea cînd eram un simplu casier şi număram în tăcere bancnotele. Obiceiul mă trădase rău de tot într-o zi, cînd avusesem de-a face cu o doamnă pe nume Blennerhasset, care era surdă şi citea pe buze. Era o femeie foarte frumoasă, măritată cu primarul din Southwood. Într-o zi, a venit să mă vadă la birou în legătură cu nu ştiu ce investiţii pe care voia să le facă, iar în timp ce-i răsfoiam dosarul nu mi-am putut opri gîndurile să zăbovească un pic asupra formelor ei superbe. Gîndul e mai slobod decît vorba, astfel încît, cînd mi-am ridicat privirea, am văzut că roşise. Şi-a terminat repede treaba pentru care venise, şi a plecat, dar, spre mirarea mea, avea să revină ulterior, ca să mă vadă : după ce a făcut o mică modificare actului pe care-l întocmisem, privitor la cumpărarea de titluri ale unui împrumut de război, m-a întrebat „dacă vorbisem serios"... Crezînd că se referă la sfatul meu în legătură cu nişte bonuri pentru Apărarea Naţională, i-am răspuns : „Fireşte că da. Asta e opinia mea sinceră." „Îţi mulţumesc, mi-a zis ea atunci. Să nu-ţi închipui că mă simt jignită. Nici o femeie nu s-ar simţi jignită

la auzul unor cuvinte atît de poetice, dar domnule Pulling, trebuie să-ţi atrag atenţia că-mi iubesc cu adevărat soţul".

Partea cea mai proastă era, fireşte, că în surzenia ei, doamna Blennerhasset nu putea deosebi mişcările din buze pe care le făceam vorbind, de mişcările care-mi exprimau gîndurile intime. Începînd din acea zi, n-a mai pus piciorul în biroul meu, deşi ori de cîte ori îi ieşeam în cale îmi zîmbea politicos.

În seara plecării noastre din Gare de Lyon, am instalat-o pe mătuşă-mea în compartimentul ei din vagonul de dormit şi i-am comandat micul dejun pentru orele opt dimineaţa. Apoi am aşteptat pe peron să sosească trenul din Londra, de la Gara de Nord a Parisului. Trenul sosi cu cinci minute întîrziere, dar „Orient-Expres"-ul fu nevoit să-l aştepte. În timp ce trenul intra încet în gară, învăluind peronul într-un nor de aburi, l-am zărit pe Wordsworth venind cu paşi mari. Mă recunoscu numaidecît, şi-mi strigă : „Hei, băiete !" Învăţase desigur această expresie americănească în timpul războiului, în portul Freetown, unde erau organizate transporturile pentru Orientul Mijlociu. M-am apropiat de el, cam în silă, întrebîndu-l : „Ce cauţi aici ?" Nu mi-au plăcut niciodată surprizele, fie că e vorba de întîmplări sau de întîlniri neaşteptate, dar în compania mătuşii mele începusem să mă obişnuiesc cu ele.

— Dom'le Pullen, tu om cinstit, dom'le Pullen, mi se adresă Wordsworth, apucîndu-mă de mînă. Eu rămas prietenul tău, dom'le Pullen.

Vorbea ca şi cum m-ar fi cunoscut de ani de zile, iar eu aş fi avut o datorie veche faţă de dînsul.

— Nu păcăleşti pe mine, dom' Pullen ? mă mai întrebă el, aruncînd priviri speriate în lungul trenului. Unde-i muierea aia ?

— Mătuşă-mea, dacă despre ea e vorba, doarme acum în cuşeta ei.

— Atunci rog duci repede la ea şi-i spui că Wordsworth e-aici.

— N-am de gînd s-o trezesc. E o femeie în vîrstă şi o aşteaptă o călătorie lungă. Dacă vrei bani, ia asta !

Şi-i întinsei o hîrtie de cincizeci de franci.

— Nu vreau „C.T.C.“, îmi răspunse Wordsworth, subliniindu-şi refuzul printr-un gest energic al uneia din mîini, în timp ce cealaltă mînă apuca totuşi bancnota. Vreau fetiţa mea !

O asemenea expresie, folosită în legătură cu Tante Augusta, îmi suna în urechi ca o insultă, aşa că mă îndreptai spre scara vagonului, dar Wordsworth mă apucă de braţ şi mă trase înapoi pe peron ; era foarte puternic.

— Faci „zig-zig“ cu fetiţa mea ! mă acuză el.

— Eşti absurd, Wordsworth ! Doar e mătuşa mea ! Sora mamei mele...

— Nu păcăleşti pe mine ?

— Nici o păcăleală, exclamai eu, deşi cuvîntul nu-mi plăcea defel. Şi chiar dacă nu mi-ar fi mătuşă, nu pricepi că-i o femeie bătrînă ?

— Nimeni nu-i prea bătrîn ca să facă „zig-zig“, replică Wordsworth. Spui la ea să se întoarcă aici la Paris. Wordsworth aşteaptă pe ea mult, mult de tot. Spui asta la ea cu voce dulce. Spui la ea că încă e fetiţa lui Wordsworth. Wordsworth nu poa' să doarmă cînd ea e plecată.

Conductorul mă sfătui să mă urc în vagon, fiindcă trenul urma să plece ; neavînd încotro, Wordsworth îmi lăsă braţul, dar eu rămăsei pe scara vagonului în timp ce trenul se urnea, cu zvîcnituri scurte, din Gare de Lyon. Wordsworth alerga după el pe peron, croindu-şi drum prin norul de aburi. Plîngea. Silueta lui îmi evoca imaginea unui sinucigaş care-ar intra îmbrăcat în valurile mării. Deodată, începu să cînte, cu ochii aţintiţi asupra ferestrei compartimentului vecin cu al meu :

„Fetiţă, dormi în pace,
Dar uită-te o clipă
La mine pînă-adormi...“

Trenul mergea din ce în ce mai repede şi, cu o ultimă smucitură, îşi luă avînt, lăsîndu-l în urmă pe Wordsworth.

M-am strecurat pe coridor spre cuşeta cu numărul 72 a mătuşii mele. Patul era făcut, dar pe marginea lui şedea o fată ciudată, cu minijupă, în timp ce mătuşă-mea, aplecată peste fereastră, făcea semne cu mîna şi trimitea bezele. Eu şi fata schimbarăm priviri stingherite ; nu puteam vorbi căci am fi întrerupt ceremonia despărţirii. Fata era foarte tînără, să tot fi avut vreo optsprezece ani, şi avea o faţă machiată cu grijă, de un alb cretos, cu nişte ochi negri um-

briți de pleoapele-i grele și cu un păr lung, castaniu, ce-i cădea pe umeri. Își prelungise cu un creion de cărbune genele, atît deasupra cît și dedesubtul pleoapelor, astfel încît adevăratele-i gene ieșite în afară, dădeau impresia că sînt false, întocmai ca o fotografie stereoscopică. Purta o bluză cu doi nasturi lipsă în partea de sus, ca și cum s-ar fi rupt sub presiunea stratului ei de grăsime, iar ochii îi ieșeau din orbite întocmai ca aceia ai unui cîine pekinez, ceea ce nu-i împiedica să fie frumoși : privirea lor avea ceea ce oamenii din generația mea numeau „sex-appeal", deși se prea poate să fi fost din pricina miopiei sau a constipației. Cînd își dădu seama că nu eram un intrus în compartimentul mătușii mele, avu un zîmbet ciudat de timid pentru o fată cu o înfățișare atît de scandaloasă. S-ar fi zis că fusese îmbrăcată anume pentru a servi drept momeală : era ca un ied legat de un copac, pentru a ademeni vreun tigru să iasă din junglă.

Mătușă-mea își vîrî capul înapoi în compartiment ; fața i-era mînjită de lacrimi și funingine.

— Drăguțul de el ! oftă ea. Simțeam nevoia să-l mai privesc pentru ultima oară. La vîrsta mea, nu poți ști niciodată...

— Credeam că acest capitol e încheiat, i-am spus eu pe un ton dezaprobator, adăugînd anume pentru fată : Tante Augusta...

— Nu poți fi niciodată sigur, stărui mătușă-mea.

Apoi, arătînd spre fată :

— E de la 71.

— 71 ?

— Da, cușeta de-alături. Cum te cheamă, scumpo ?

— Tooley, răspunse fata, și nu mi-am putut da seama dacă era o poreclă sau numele ei de familie.

— Tooley pleacă și ea la Istanbul — nu-i așa, scumpo ?

— *En passant,* zise ea în franceză, dar cu un puternic accent americănesc.

— Se duce la Katmandu, îmi explică mătușă-mea.

— Credeam că asta-i în Nepal...

— Da, cam pe-acolo, adeveri fata.

— Am intrat în vorbă cu ea pentru că... iar am uitat cum te cheamă, scumpo.

— Tooley, zise fata.

— Da, Tooley și-a luat un sac cu provizii. Știai, Henry, că „Orient-Expres"-ul n-are vagon-restaurant ? Cum s-au schimbat vremurile ! Nici un vagon-restaurant pînă după granița turcă ! Ne așteaptă două zile de flămînzeală...

— Am o grămadă de ciocolată cu lapte și ceva șuncă, spuse fata.

— Și de sete ! adăugă mătușă-mea.

— Am și o duzină de sticle de Coca, dar pe căldura asta...

— Cînd mă gîndesc la cheful pe care l-am tras odată, chiar în acest tren, împreună cu domnul Visconti și cu generalul Abdul ! oftă mătușă-mea. Caviar și șampanie ! Aproape că nu

mai ieşeam din vagonul-restaurant. Nici nu mai ştiam să deosebim ziua de noapte, sau cina de prînz...

— Vă pun la dispoziţie sticlele mele de Coca, spuse Tooley. Şi ciocolata cu lapte. Şi şunca. fireşte, dar n-am prea multă.

— Conductorul ne-a promis cafea şi cornuri pentru mîine dimineaţă, intervenii eu în discuţie.

— O să dorm cît pot mai tîrziu, spuse mătuşă-mea. Iar în gara Milano o să putem ciuguli cîte ceva. Cu Mario.

— Cine-i Mario ? o întrebai eu.

— Ne oprim la Lausanne, la Mürren şi la St. Moritz, ne informă fata, bine documentată.

— Elveţia e suportabilă doar cînd e acoperită cu zăpadă, aşa cum unii oameni sînt suportabili doar sub o pătură, zise mătuşă-mea. Acum eu mă culc. Voi doi sînteţi tineri, dar destul de în vîrstă ca să puteţi fi lăsaţi singuri.

Tooley mă privi pieziş, de parcă aş fi putut să fiu, totuşi, agresiv ca un tigru.

— A, mă duc şi eu la culcare, spuse ea. Grozav îmi place să dorm.

Şi, aruncînd o privire asupra unui ceas-brăţară enorm, prins de o curea lată de peste doi centimetri, şi pe al cărui cadran se vedeau doar patru cifre, colorate în roşu, adăugă, cu îndoială în glas :

— Încă nu-i nici ora unu. Poate c-ar fi mai bine să iau o pilulă.

— O să dormi, o asigură mătuşă-mea, pe un ton ce nu admitea replică.

CAPITOLUL 12

M-AM TREZIT, tocmai, cînd trenul ieşea din gara Lausanne. Am putut vedea lacul între două imobile înalte şi cenuşii, întrezărind şi o reclamă savuroasă pentru ciocolată, apoi încă una pentru ceasuri. M-a trezit controlorul, care-mi aducea cafeaua, dar nu cu cornuri, cum cerusem, ci cu brioşe.

— Doamna de la 72 s-a trezit ? îl întrebai eu.

— Spunea că nu vrea să fie deranjată pînă la Milano.

— E adevărat că trenul n-are vagon-restaurant ?

— E adevărat, domnule.

— Dar măcar ne veţi servi micul dejun mîine ?

— Nu, domnule. Eu cobor la Milano. Acolo e un alt conductor.

— Un italian ?

— Un iugoslav, domnule.

— Vorbeşte engleza sau franceza ?

— N-aş crede.

Mă simţeam cu adevărat în străinătate. Mi-am băut cafeaua, apoi am ieşit pe coridor, privind prin fereastră orăşelele elveţiene care se perindau într-un ritm lent : Palatul din Montreux, în stil baroc edwardian, îmi evoca reşedinţa unui rege din Ruritania ; în spatele lui, răzbind dintr-o masă de ceaţă matinală, nişte munţi livizi, aidoma unor clişee subexpuse : Aigle, Bex, Visp... Trenul oprea în mai toate gările, dar rareori se întîmpla să coboare sau să se urce

vreun călător. Întocmai ca mătușă-mea, călătorii străini se arătau indiferenți față de o Elveție lipsită de zăpadă, și totuși tocmai aici aș fi fost eu ispitit să cobor. Aveam la mine cecuri de voiaj în valoare de cincizeci de lire, iar Turcia nu mă interesa cîtuși de puțin. Zăream ici-colo pajiști care coborau în pantă spre apa vreunui lac, castele străvechi cocoțate pe dealuri smălțate cu podgorii, fete tinere pe biciclete ; totul mi se părea curat, ordonat și sigur, așa cum fusese și existența mea, înainte de incinerarea maică-mi. Mă gîndeam la grădina de-acasă. Mi-era dor de gherghinele mele... Într-o gară mică, dincolo de Mürren, unde un poștaș pe bicicletă împărțea corespondența, am zărit un strat de flori viorii și roșii. Cred că m-aș fi dat jos din tren dacă în clipa aceea fata numită Tooley nu mi-ar fi atins brațul. Faptul că-mi plăcea să duc o viață tihnită era oare un păcat atît de grav, încît să-mi atragă pedeapsa de a fi tîrît de mătușa Augusta departe de liniște ?

— Ai dormit bine, mă întrebă Tooley.

— A, da, dar dumneata ?

— Aproape că n-am închis ochii, îmi răspunse ea, zgîindu-se la mine cu ochii ei de cîine pekinez, ca și cum ar fi așteptat să-i dau ceva de mîncare. I-am oferit o brioșă, dar a refuzat.

— A, nu, mulțumesc, abia am mîncat un baton de ciocolată.

— De ce n-ai putut dormi ?

— Sînt cam îngrijorată.

Mi-am amintit de unele fețe pe care le văzusem pe vremea cînd eram casier, — fețe la fel

de sfioase ca a ei, care încercau să străpungă cu privirea barajul igienic al unui ghișeu, unde un anunț le îndemna să vorbească printr-o deschizătură, practicată prea jos. Aproape că-mi veni s-o întreb dacă are un cont de bancă excedentar...

— Pot face ceva pentru dumneata ?

— Simt doar nevoia să stau de vorbă cu cineva.

Ce altceva aș fi putut face, decît s-o poftesc înăuntru ? În timp ce stăteam pe coridor, patul meu fusese transformat într-o canapea, așa că ne-am așezat unul lîngă altul. I-am oferit o țigară. O țigară banală, marca „Senior Service", dar fata o răsuci pe toate fețele, de parcă ar fi fost un obiect insolit, pe care-l vedea pentru prima oară.

— Țigări englezești ? mă întrebă ea.

— Da.

— Ce înseamnă „Senior Service" ?

— Marina militară.

— Te superi dacă fumez o țigară de-a mea ?

Și scoțînd din geantă o cutie de metal cu marca „Pastile de eucalipt și mentol", luă de-acolo o țigară anonimă, făcută parcă din foiță și tutun. După ce se gîndi o clipă, îmi oferi și mie una, pe care o acceptai, ca să n-o jignesc. Era o țigară foarte mică, și cu un aspect cam jegos, dar avea o mireasmă vegetală ciudată, defel dezagreabilă.

— N-am mai fumat niciodată țigări americane, i-am zis.

— Le-am căpătat la Paris, de la un amic.

— Dealtfel, nici țigări franțuzești n-am fumat.

— Era un tip formidabil de drăguț. Un tip mișto.

— Cine ?

— Păi tipul pe care l-am întîlnit la Paris. I-am povestit și lui despre necazul meu.

— Dar care-i necazul dumitale ?

— M-am certat... cu prietenul meu. Ar fi vrut să plecăm la Istanbul cu clasa a treia. „Ești nebun, i-am zis, în clasa a treia n-am putea să dormim împreună ; și apoi, am bani, nu-i așa ?" „Banii tăi împuțiți ! mi-a replicat el. Vinde tot ce ai și dă la săraci !" mi-a mai zis, citînd pesemne dintr-un autor. „N-ar avea nici un rost, i-am răspuns. Papà mi-ar da înapoi toți banii pe care i-aș cheltui". „Nici n-ar trebui să știe", mi-a zis. „Ba, are el informatorii lui, i-am răspuns. Cu poziția pe care-o ocupă... vreau să spun, în C.I.A."... „N-ai decît să-ți vîri banii-n fund !" mi-a zis el atunci. E o expresie englezească, nu-i așa ? Prietenul meu e englez. Am făcut cunoștință cu el în Trafalgar Square, pe o bancă.

— Dădeați de mîncare porumbeilor ? o întrebai eu.

— Ești ironic, îmi răspunse ea, chicotind și înecîndu-se cu fumul de țigară. Îmi plac bărbații ironici. Și tatăl meu e ironic. Semeni puțin cu el, cînd stau să mă gîndesc. Ironia e și o calitate literară foarte prețioasă, nu-i așa ? Întocmai ca pasiunea...

— Domnișoară Tooley, nu mă întreba pe mine despre literatură. Sînt un ageamiu în materie.

— Nu-mi spune *domnișoară* Tooley. Prietenii mei îmi spun Tooley.

La St. Moritz o trupă de școlărițe trecu pe peron. Erau fete frumoase ; nici una din ele nu purta fustă scurtă și nu părea machiată, și toate aveau ghiozdănașe curate.

— Cum de poate fi atît de plicticoasă o țară frumoasă ca asta ? gîndi cu voce tare Tooley.

— De ce plicticoasă ?

— Oamenii ăștia nu-s pe fază. N-au să fie niciodată. Mai dorești o țigară ?

— Mulțumesc. Sînt foarte moi. Și au și un gust plăcut. Nu irită gîtul.

— Îmi plac expresiile pe care le folosești. Vorbești mișto.

Mă simțeam mai treaz decît mă simt de obicei la acea oră matinală, iar societatea domnișoarei Tooley avea ceva nou pentru mine. Îmi părea bine că mătușă-mea dormea încă, dîndu-mi astfel posibilitatea să o cunosc mai bine pe fată. Simțeam dorința s-o protejez. Mi-ar fi plăcut să am o fiică, deși nu mi-o putusem imagina pe domnișoara Keene în chip de mamă. O mamă n-ar trebui să simtă nevoia de a fi protejată ea însăși.

— Amicul acela al dumitale, din Paris, se pricepea grozav la țigări.

— Da, era formidabil, adică este, în toate privințele.

— Francez ?

— A, nu, e din inima Africii negre.

— Negru ?

— Noi nu folosim niciodată această expresie, mă dojeni ea. Îi numim „oameni de culoare".

O bănuială îmi trecu brusc prin minte.

— Nu cumva îl chema Wordsworth ?

— Eu nu l-am cunoscut decît sub numele de Zach.

— El e ! Pe dumneata o fi venit să te conducă la gară ?

— Fireşte că pe mine. Pe cine altcineva ? Nu mă aşteptam să-l văd, dar l-am văzut la intrarea gării, venise să-şi ia rămas bun. I-am cumpărat un bilet de peron, dar cred că era tare speriat : nu voia să intre pe peron.

— O cunoaşte şi pe mătuşa mea, i-am spus.

Nu i-am spus însă că folosise biletul de peron în alt scop.

— Ce coincidenţă formidabilă ! exclamă ea. Parc-ar fi dintr-un roman de Thomas Hardy !

— Pari să cunoşti bine literatura !

— Studiez literatura engleză la universitate. Papà ar fi vrut să mă înscriu la ştiinţele sociale, fiindcă ar fi dorit să mă pună să lucrez cîtva timp în „Corpul Păcii", dar eu nu-i împărtăşesc ideile nici pe chestia asta, nici în alte privinţe.

— Cu ce se ocupă tatăl dumitale ?

— Ţi-am mai spus, are un post ultra-secret în C.I.A.

— Trebuie să fie foarte interesant.

— Voiajează enorm. Nu l-am văzut decît o singură dată din toamna trecută, cînd mama a divorţat de el. Eu îi spun mereu că are o viziune orizontală despre lume, adică superficială, nu-i aşa ? Pe cînd eu, vreau s-o văd vertical.

— Adică în adîncime, completai eu, mîndru că o pot urma pe acest teren al ideilor.

— Lucrurile astea ajută, zise ea arătînd spre ţigara aprinsă. Mă şi simt pe fază. De vină e, cred, felul dumitale de a vorbi, e formidabil !

Am impresia că te-am întîlnit la cursul de literatură engleză. Ca personaj. L-am studiat temeinic pe Dickens.

— Vertical...

Am izbucnit amîndoi în rîs.

— Cum te cheamă ?

— Henry.

Fata rîse din nou, ceea ce făcui şi eu, fără să ştiu de ce.

— Nici măcar „Harry" nu te-au botezat ?

— Harry e diminutivul lui Henry. Nu poţi boteza pe cineva „Harry". N-a existat niciodată vreun sfînt „Harry".

— Vorbeşti despre ceea ce se numeşte „Dreptul canonic" ?

— Cred că da.

— Te întreb fiindcă am cunoscut odată un tip formidabil, care fusese botezat „Doboară-mă".

— Mă îndoiesc că a putut fi botezat astfel.

— Eşti romano-catolic ?

— Nu, dar cred că mătuşă-mea este. Nu sînt sigur însă.

— Odată, era cît pe ce să trec şi eu la catolicism. Din cauza fraţilor Kennedy. Dar pe urmă, cînd doi dintre ei au fost asasinaţi... Ştii, sînt superstiţioasă din fire... Macbeth o fi fost catolic ?

— Nu mi-am pus niciodată întrebarea. Presupun că... Sincer vorbind, n-am habar.

Aveam sentimentul că vorbeam cu cuvintele fetei.

— Ar fi poate mai bine dac-am închide uşa şi am deschide fereastra, îmi spuse fata. În ce ţară ne aflăm acum ?

— Cred că ne apropiem de granița italiană.
— Atunci deschide repede fereastra !
I-am făcut pe plac, fără să-i înțeleg raționamentul. Terminasem de fumat țigara. Fata își aruncă pe fereastră mucul propriei țigări și goli și scrumiera. Mi-am amintit deodată de Wordsworth.
— Îți dai seama că-am putea fi băgați la închisoare ? Nu cunosc legile elvețiene sau italiene, dar...
— Eu una sînt la adăpost. Sînt minoră.
— Dar eu ?
— Ai putea pretinde că ești nevinovat, răspunse ea și izbucni în rîs.
Încă mai rîdea cînd ușa se deschise și polițiștii italieni intrară în compartiment.
— Pașapoartele dumneavoastră ! ne cerură polițiștii, dar nici măcar nu le deschiseră ; curentul stîrnit de fereastra deschisă îi smulse unuia cascheta de pe cap. Singura mea speranță era că mirosul de „cannabis" se împrăștiase pe coridor. Polițiștii fură urmați numaidecît de vameși, care se arătară la fel de politicoși, deși unul dintre ei strîmbă din nas. Cu cîteva minute mai tîrziu, coborîră cu toții pe peron. Ne aflam în gara Domodossola.
— Sîntem în Italia, i-am zis fetei.
— Atunci, mai ia o țigară.
— Nu, Tooley, nici prin gînd nu-mi trece. Nu mi-am dat seama... Pentru Dumnezeu, descotorosește-te de țigările astea pînă la noapte !
— Aș fi vrut să-ți povestesc despre necazurile mele, dar cum aș putea s-o fac, dacă ești atît de ironic ?

— Adineaori spuneai că ironia e o calitate literară prețioasă...
— Bine, dar dumneata nu ești un personaj de roman ! exclamă ea și începu să plîngă, în timp ce trenul traversa Italia.
Privind-o pe fată, mă simțeam eu însumi destul de nefericit. Mi se învîrtea capul. Am închis fereastra. Prin geam am zărit un sat de munte colorat în galben și ocru, ca o excrescență răsărită spontan din pămîntul udat de ploaie ; iar aproape de calea ferată, o fabrică, un cartier de locuințe din cărămidă roșie, o autostradă, o reclamă pentru „Perugina", precum și o sumedenie de sîrme și grile, caracteristice unei epoci care a declarat război fumului.
— Ce necazuri ai, Tooley ? o întrebai.
— Am uitat să iau pilula aia afurisită, și n-am mai avut ciclul de șase săptămîni încoace. Era cît pe ce să-i spun și mamei dumitale, aseară...
— Vrei să spui mătușii mele, o corectai eu. Da, n-ar strica să-i spui. Eu unul nu prea mă pricep la treburile astea.
— Cu un bărbat vreau eu să vorbesc ! exclamă Tooley. Sînt cam timidă în fața femeilor. Nu mă înțeleg cu ele la fel de repede cum mă înțeleg cu bărbații. Din păcate, bărbații de azi sînt atît de neștiutori ! Pe vremuri fetele nu știau ce să facă, dar acum bărbații sînt cei care n-au habar. Julian zicea că eu sînt de vină — se bizuise pe mine.
— Julian e prietenul dumitale ?
— Da. Era furios fiindcă uitasem să iau pilula. Și ar fi vrut să facem autostop pînă la Istanbul. Cică ar fi fost, poate, o soluție.

— Parcă spuneai că voia să voiajeze cu clasa a treia.

— Asta a fost înainte de a afla. Şi înainte de a întîlni un tip care se ducea c-un camion la Viena. Atunci mi-a dat un ultimatum. Ne aflam în cafeneaua aia din Place St. Michel, cînd mi-a zis : „Plecăm acum ori niciodată". Eu i-am răspuns că nu, iar el mi-a zis : „Atunci, găseşte-ţi singură drumul".

— Unde-i el acum ?

— Undeva, între Italia şi Istanbul.

— Şi cum o să-l găseşti ?

— La Gulhané au să ştie.

— Unde vine asta ?

— Lîngă Moscheea Albastră. La Gulhané, toată lumea ştie unde poate fi găsit cineva.

Tooley începu să-şi şteargă cu grijă urmele lacrimilor. Apoi se uită la ceasul acela enorm, cu patru cifre, şi spuse :

— E aproape ora prînzului. Sînt flămîndă ca un cîine, — sper totuşi să n-am în mine două guri de hrănit. Doreşti puţină ciocolată ?

— Aştept pînă la Milano.

— Încă o ţigară ?

— Nu, mulţumesc.

— Eu o să iau una. Poate că-i o soluţie, adăugă ea, zîmbind iarăşi. Îmi vin nişte idei năstruşnice, vreau să spun că aproape orice lucru mi se pare c-ar putea fi o soluţie. La Paris am băut rachiu şi bere de ghimber, pentru că în şcoală se povestea că ghimberul e bun la aşa ceva. Am făcut şi saună. Toate astea sînt aiureli, căci de fapt singura soluţie e chiuretajul. Wordsworth zicea c-o să-mi găsească un doctor, cu condiţia să-i dau cîteva zile răgaz, şi să zac după aia la pat o zi două. Dar atunci, la ce bun să mă mai duc la Gulhané ? Ca să aflu că Julian a plecat ? Şi unde anume, mă rog ? La Paris am întîlnit un băiat care mi-a zis că tinerii ca noi sînt alungaţi din Katmandu şi că Vientiane ar fi acum locul cel mai potrivit. Fireşte, însă, nu pentru americani, din cauza serviciului militar obligatoriu.

În unele momente îmi dădea impresia că lumea toată a pornit la drum.

— La Paris m-am culcat c-un băiat, după ce Julian mă părăsise. Am făcut-o cu gîndul că asta o să m-ajute, poate, un pic...

— Cred că lucrul cel mai bun ar fi să te întorci numaidecît acasă şi să le spui părinţilor totul.

— Vrei să spui unuia din ei. Pe maică-mea nu mă pot bizui, iar cît despre papà, nu ştiu exact unde-o fi. Voiajează enorm. Misiuni secrete. Ar putea să fie şi la Vientiane, ce ştiu eu ? Se zice că acolo mişună agenţii C.I.A...

— N-ai nici un loc unde să te simţi ca acasă ? o întrebai.

— Julian şi cu mine ne simţeam ca o familie, pînă-n ziua cînd i-a sărit ţandăra fiindcă uitasem să iau pilula. Îi sare repede ţandăra. „Dacă trebuie să-ţi amintesc mereu, îmi taie elanul, nu pricepi ?" îmi tot zicea. Are el o teorie, că femeile vor să-şi castreze bărbaţii, şi că unul din mijloace ar fi să le taie elanul...

— Dar te simţeai ca acasă cu el ?

— Puteam să discutăm despre orice, îmi răspunse ea cu un zîmbet fericit și nostalgic, semn că țigara începuse din nou să-și facă efectul. Despre artă, despre sexualitate, despre James Joyce, despre psihologie.

— N-ar trebui să mai fumezi...

— Să nu mai fumez ? De ce ? Nu face rău deloc...

Erau momente cînd nu pricepeam nimic din ce-mi spunea, și totuși aveam senzația c-aș putea s-o ascult multă vreme, fără să obosesc. Avea un soi de drăgălășenie și de gingășie care-mi aminteau de domnișoara Keene. Era, firește, o comparație absurdă ; poate că tocmai asta înțelegea ea prin expresia „a fi pe fază".

CAPITOLUL 13

INTRAREA UNUI TREN într-un mare oraș mă face să mă gîndesc la momentele finale ale unei uverturi. Așa și acum, toate temele rurale și urbane ale lungului nostru itinerar erau reluate : o fabrică era urmată de o pajiște, o bucată de autostradă era urmată de un drum de țară, o uzină de gaz era urmată de o biserică modernă. Casele începeau să se înghesuie una într-alta, reclamele pentru automobilele „Fiat" deveneau tot mai dese, conductorul care ne servise micul dejun se agita pe coridor pentru a trezi vreun pasager important, ultimele cîmpuri dispăreau din peisaj, dominat acum doar de

case, case, case, iar pancartele anunțau „Milano".

— Am ajuns, i-am spus fetei. Ar fi cazul să luăm prînzul aici. E ultima ocazie pe care o avem să mîncăm ca lumea...

— Mama dumitale...

— Tante Augusta, vrei să spui. Iat-o.

Conducătorul i-o luase înainte pe coridor (ar fi trebuit să-mi dau seama cine era „personajul important"), iar acum mătușă-mea stătea în pragul compartimentului nostru.

— Ce puneați la cale ? întrebă ea, strîmbînd din nas.

— Stăteam de vorbă și fumam, i-am răspuns.

— Pari neobișnuit de vesel, Henry. Nu te mai recunosc.

Și, adulmecînd din nou, adăugă :

— Mai, mai că-mi vine a crede că bietul Wordsworth e cu noi.

— E formidabil, exclamă Tooley. Adică, e formidabil că-l cunoașteți pe Wordsworth.

— Vă caută un domn, *madame*, ne întrerupse conductorul.

Și într-adevăr, dincolo de mătușă-mea, între un cărucior cu ziare și un cărucior cu băuturi răcoritoare, am zărit un bărbat foarte înalt și subțiratic, cu părul de un alb scînteietor, gesticulînd cu o umbrelă.

— A, e Mario ! spuse Tante Augusta, fără să se întoarcă măcar. I-am scris că o s-avem nevoie de ceva mîncare și probabil că a comandat-o. Hai, vino, Henry, și tu, scumpa mea, n-avem timp de pierdut.

Și, luîndu-ne-o înainte pe scara vagonului, căzu drept în brațele tipului cu părul alb, care

o reținu o clipă în aer, încordîndu-și mușchii de oțel.

— *Madre mia, madre mia !* [1] exclamă el și lăsă din mînă umbrela, pentru a o depune cu grijă pe mătușă-mea pe peron, ca și cum s-ar fi temut să nu se rupă, ceea ce era o idee ridicolă.

— De ce ți-o fi spunînd așa ? o întrebai eu în șoaptă.

Individul acesta, care acum îi săruta mîna lui Tooley, îmi era profund antipatic.

— Îl cunosc de cînd era copil de țîță, îmi explică mătușă-mea. E feciorul domnului Visconti.

Era un băiat foarte chipeș, dar de o frumusețe cam teatrală : avea înfățișarea unui actor pe cale de a îmbătrîni și nu-mi plăcea deloc felul cum încerca s-o uluiască pe Tooley cu repertoriul lui. După explozia de emoție actoricească în fața mătușii mele, o luase înainte pe peron împreună cu Tooley, în direcția restaurantului ; își ținea umbrela de vîrf, cu mînerul în sus, ca o cîrjă episcopală. Cu părul acela alb și cu capul aplecat spre Tooley, ai fi zis că-i un prelat ce-și exercită farmecul magnetic asupra unei neofite, pentru a o convinge de virtuțile castității.

— Cu ce se ocupă, Tante Augusta ? E actor ?

— Scrie drame în versuri.

— Și poate să trăiască din asta ?

— Domnul Visconti i-a lăsat ceva bani înainte de război. Din fericire, în franci elvețieni. Bănuiesc însă că ia bani și de la femei...

— La vîrsta lui e ceva cam dezgustător.

[1] Mama mea (ital.).

— Are darul de a le face să rîdă. Uită-te la Tooley cum rîde ! Tatăl lui era tot așa. E cel mai bun mijloc de a cuceri o femeie, Henry ! Femeile sînt mai înțelepte decît bărbații. Ele se gîndesc la pauzele lungi dintre elanurile amoroase. În tinerețea mea, foarte puține femei fumau. Atenție la căruciorul ăla !

— Cînd l-ai cunoscut dumneata pe domnul Visconti, el se născuse deja, nu-i așa ? Ai cunoscut-o și pe mama lui ?

— Nu prea bine.

— A fost, cred, o femeie frumoasă.

— Nu-s o bună judecătoare. Îmi era antipatică, și nici ea nu putea să mă sufere. Mario m-a considerat întotdeauna ca mama lui adevărată. Domnul Visconti o poreclise „vaca blondă". Era nemțoaică.

Mario Visconti comandase „Saltimbocca Romana" pentru toți, și o sticlă de „Frascati". Mătușă-mea începu să-i vorbească în italienește, scuzîndu-se către mine :

— Iartă-mă, dar Mario nu vorbește deloc englezește, și nu ne-am mai văzut de-o veșnicie.

— Știi italiana ? o întrebai eu pe Tooley.

— Nici un cuvințel.

— Mi s-a părut că aveți o conversație susținută.

— A, era cît se poate de expresiv !

— Și ce anume exprima ?

— Cred că spunea că-i plac. Ce înseamnă *cuore ?*

M-am uitat la Mario Visconti cu ciudă, dar am văzut că începuse să plîngă. Vorbea mult și-și folosea mîinile pentru a explica : ba, o dată

își ridică și umbrela deasupra capului. În scurtele pauze dintre două tirade, își umplea gura cu „Saltimbocca Romana", aplecîndu-și peste farfurie capul superb, astfel încît furculița avea de parcurs o distanță foarte mică, iar lacrimile nu-i cădeau prea de sus. Spre norocul lui, mîncarea era și așa destul de sărată. Mătușă-mea îi dădu o batistă subțire, de dantelă, pe care el și-o duse la ochi, apoi o vîrî în buzunarul de la piept, lăsîndu-i un colț dantelat la vedere. După aceea, Mario se arătă nemulțumit de vin (care mie mi se părea foarte bun) și-l chemă pe ospătar să i-l schimbe. Abia după ce gustă din noua sticlă, începu iar să plîngă. Am băgat de seamă că ospătarii erau la fel de indiferenți la asemenea scene ca și plasatoarele dintr-un cinematograf în fața unui film proiectat de o săptămînă.

— Nu-mi plac bărbații care plîng, i-am spus eu lui Tooley.

— Dumneata n-ai plîns niciodată ?

— Nu. Adică nu în public, adăugai eu ca să fiu mai precis.

Ospătarul ne aduse niște înghețate în trei culori ; părîndu-mi-se suspectă, nu m-am atins de înghețata mea, dar Mario a înghițit-o repede pe a lui ; am băgat de seamă că lacrimile i-au secat brusc, de parcă înghețata i-ar fi înghețat canalele glandulare. I-a aruncat mătușii mele o privire ștrengărească, zîmbăreață, care nu se potrivea deloc cu părul lui alb, iar ea i-a strecurat discret în mînă banii ca să achite consumația.

Pe scara vagonului, m-am temut c-o să înceapă din nou să se smiorcăie, îmbrățișînd-o pe

mătușa Augusta ; dar în loc de asta, îi dădu un pachețel învelit în hîrtie maro, apoi se depărtă în tăcere, cu mînerul umbrelei în sus, pentru a-și ascunde emoția, sau poate lipsa de emoție.

— Așa va să zică ! murmură Tante Augusta, cu un aer visător și distant.

Tooley dispăruse — presupun că la closet, ca să mai fumeze o țigară — astfel încît m-am gîndit s-o pun la curent pe mătușă-mea cu necazul fetei. Dar cînd m-am așezat lîngă ea în compartiment, am constatat că avea ea însăși chef de vorbă :

— Mario a cam îmbătrînit sau te pomenești că și-o fi vopsit părul ? N-are, cred, mai mult de patruzeci și cinci ori patruzeci și șase de ani. Nu prea rețin datele.

— În orice caz, pare mult mai bătrîn. Poate din cauza poeziei ?

— Nu mi-au plăcut niciodată bărbații cu umbrelă, mărturisi mătușă-mea. Dar a fost un copil adorabil.

Privi pe fereastră, ceea ce făcui și eu : de-a lungul căii ferate se întindea un nou cartier de locuințe, din cărămidă roșie, iar pe dealul din fund un sat medieval se ascundea înapoia bastioanelor sale.

— De ce plîngea ? o întrebai.

— Nu plîngea. Rîdea ! îmi răspunse mătușă-mea. O poveste în legătură cu domnul Visconti. Nu l-am văzut pe Mario de peste treizeci de ani. Era pe atunci o dulceață de băiat, poate prea dulce ca să se păstreze așa. A venit războiul și ne-a despărțit.

— Dar tatăl lui ?

— Dulce e ultimul cuvînt pe care l-aş folosi în legătură cu domnul Visconti. Fermecător, poate da. Un tip tare sucit. Capabil, fireşte, să te copleşească cu prăjituri cu cremă, dar cine poate trăi doar cu prăjituri cu cremă ? Poate că sînt nedreaptă. Cînd ai iubit mult pe cineva, eşti înclinat spre nedreptate. În fond, s-a purtat foarte bine cu mine încă de la început... el mi-a găsit un rost în Italia !

— În teatru ?

— Nu pricep de ce stărui să-i zici „teatru“ ? Fireşte, „lumea toată-i o scenă“, dar o metaforă ca asta îşi pierde sensul cînd devine prea generală. Numai un actor de mîna a doua a putut scrie un asemenea vers, mînat de orgoliul ce i-l inspira vocaţia lui de a doua mînă. În unele momente Shakespeare era un scriitor foarte prost. Ajunge să deschizi un dicţionar de citate, ca să-ţi dai seama de asta. Amatorii de citate se dau în vînt după generalităţile lipsite de noimă.

Atacul acesta neaşteptat împotriva lui Shakespeare mă cam scandaliza. O irita poate faptul că Shakespeare scrisese drame în versuri, întocmai ca Mario.

— Vorbeai despre domnul Visconti, i-am amintit eu.

— Trebuie să recunosc că s-a purtat foarte frumos cu mine la Paris. După ce-l părăsisem pe Curran eram zdrobită sufleteşte. La taică-tu nu puteam apela, fiindcă-i promisesem Angelicăi să mă ţin la distanţă ; iar Curran, la despărţire, după ultima noastră ceartă, plecase cu toţi banii,

lăsînd doar mărunţişul din cutia milelor, precum şi o duzină de cutii de sardele. Avea o pasiune morbidă pentru sardele, — cică sardelele îi linişteau nervii, uleiul lor îi potolea furtuna din suflet... În cutia milelor am găsit bani destui ca să-mi cumpăr un bilet pentru a traversa Canalul Mînecii, iar la Paris am avut norocul să găsesc slujba aia, pe Rue de Provence. Dar nu m-am simţit fericită acolo, aşa că i-am fost recunoscătoare domnului Visconti cînd m-a luat cu el în Italia. Munca era, desigur, aceeaşi, dar îmi plăcea să voiajez de la un oraş la altul. Iar o dată la opt săptămîni mă întorceam la Milano, fericită să-l revăd pe domnul Visconti. Prăjiturile cu cremă erau superioare sardelelor... Domnul Visconti apărea uneori pe neaşteptate şi la Veneţia. Era, fără îndoială, un escroc, dar există şi oameni mult mai răi decît escrocii.

Mătuşă-mea oftă, privind peisajul mohorît al văii Padului.

— Am ajuns să ţin foarte mult la el. Mai mult decît la oricare alt bărbat, cu excepţia primului — dar primul bărbat cunoscut de o femeie are totdeauna ceva excepţional.

— Cum se face că te-ai retras ? o întrebai eu, gata să adaug : „de pe scenă“, dar mi-am amintit de antipatia ei inexplicabilă pentru acest cuvînt. De necazul domnişoarei Tooley nu uitasem, dar îmi spuneam că-i mai bine să aştept ca mătuşă-mea să-şi isprăvească amintirile, trezite de revederea fiului lui Visconti.

— Unchiul tău Jo mi-a lăsat toţi banii pe care-i avea. A fost o adevărată surpriză. Mi-a

lăsat și casa, firește, dar casa nu-mi folosea la nimic. A căzut în paragină, — ruinile ei mai există și astăzi, nu departe de autostradă. Am trecut-o pe numele lui Mario cînd a trebuit să părăsesc Italia din cauza războiului, și cred că Mario se duce din cînd în cînd acolo cu cîte o femeie ca să-și petreacă *week-end*-ul în străvechiul *palazzo* al familiei. *Palazzo Visconti*, așa îi și spune el, fiind nițeluș cam snob, nu ca taică-su ! Într-o bună zi, o să-i vină cuiva ideea de a amenaja un drum de legătură cu autostrada, și atunci statul va trebui să-i plătească lui Mario o despăgubire, dacă Mario va face dovada că palatul e locuit.

— De ce nu te-ai măritat cu domnul Visconti, Tante Augusta ?

— În Italia nu există divorț, iar domnul Visconti era catolic, deși nu un catolic practicant. Ar fi vrut să trec și eu la catolicism. Nevastă-sa era cea care avea banii, toți banii, astfel încît domnul Visconti era cam strîmtorat, pînă cînd a reușit să pună mîna pe mai toată averea pe care mi-o lăsase Jo. Pe vremea aceea eram foarte nechibzuită, iar domnul Visconti era foarte convingător. Marele meu noroc a fost că nu s-a ivit nici un amator pentru casă — măcar casa mi-a rămas, pentru un timp. Domnul Visconti născocise un plan pentru aprovizionarea cu legume proaspete a Arabiei Saudite, în special tomate voia să vîndă, firește. Cred că, la început, era sincer convins c-o să facem avere din asta. Pînă și nevastă-sa i-a împrumutat niște bani. N-o să uit niciodată conferințele organizate la hotelul „Excelsior“ din Roma pentru notabilii arabi, care veneau îmbrăcați în halate lungi, aducîndu-și cu ei cîte o duzină de neveste și cîte un servitor menit să guste mîncarea. Domnul Visconti închiria cîte un etaj întreg la „Excelsior“ — poți să-ți închipui ce gaură făcea asta în averea lui Jo ! Dar a fost o poveste foarte romantică, atîta cît a ținut. Mă amuzam copios. Cu domnul Visconti nu te puteai plictisi nici un moment. A izbutit să convingă pînă și Vaticanul să investească bani în afacere, așa că la cocktailurile noastre de la „Grand Hotel“ am avut chiar și cardinali ! „Grand Hotel“ fusese pe vremuri o mănăstire, încît cardinalii se simțeau probabil ceva mai bine acolo. La intrare erau întîmpinați de niște valeți cu lumînări lungi, și era o plăcere să-i vezi pe arabi amestecîndu-și halatele printre tichiile purpurii ale cardinalilor ; ce de mai plecăciuni și îmbrățișări puteai să vezi ! fără a mai vorbi de genuflexiunile direcției și de binecuvîntările și pupăturile date inelelor. Arabii nu beau, firește, decît oranjadă, iar „degustătorii“ stăteau la bar ca să guste din fiece carafă cu oranjadă, și ca să golească pe ascuns cîte un pahar cu whisky. Toată lumea era încîntată de aceste petreceri, dar numai arabii își puteau realmente permite un asemenea lux.

— Domnul Visconti s-a ruinat ?

— A șters-o la timp, cu ceea ce mai rămăsese din averea mea și din averea nevesti-si. Ca să fiu dreaptă, trebuie să-ți spun totuși că a trecut pe numele lui Mario o parte din banii mei. Fi-

rește că a dispărut pentru o bucată de vreme, dar după ce lucrurile s-au mai liniștit, s-a reîntors. Vaticanul a încheiat o tranzacție foarte avantajoasă cu Mussolini, cred că-ți mai amintești, — astfel încît ceea ce pierduse cu domnul Visconti era o nimica toată. Cît despre mine, îmi lăsase destul ca să pot duce o viață modestă ; numai că modestia nu prea mi-a plăcut niciodată. După dispariția domnului Visconti viața mi s-a părut foarte monotonă. Am călătorit, m-am dus pînă la Havana, după cum ți-am mai spus, iar pe urmă m-am întors la Paris pentru un timp (Mario rămăsese la Milano, la iezuiți). Atunci l-am întîlnit pe domnul Dambreuse. Dar cînd legătura mea cu el s-a sfîrșit, m-am înapoiat la Roma. Nu încetasem să sper că domnul Visconti o să reapară într-o bună zi. Aveam un apartament de două camere și lucram cîte puțin într-un hotel din spatele ziarului *Il Messaggero*. După petrecerile alea cu arabi și cu cardinali, viața pe care-o duceam acum era foarte mic-burgheză. Curran și Visconti mă cam răsfățaseră ! Nici un alt bărbat nu mi-a oferit atîtea distracții ca aceștia doi. Bietul Wordsworth ! oftă mătușă-mea. Nu era din aceeași clasă !

Mătușă-mea rîse tinerește și urmă, punîndu-și o mînă pe genunchiul meu :

— După aceea, Domnul fie lăudat, cum îi place lui Wordsworth să zică, tocmai cînd lucram la hotelul acela din spatele ziarului *Il Messaggero,* cine crezi c-a apărut în hall-ul hotelului ? Ei bine, domnul Visconti ! A fost o simplă coincidență. Nu pe mine mă căuta. Dar ce fericiți am fost amîndoi ! Da, fericiți să ne revedem. Fetele nu înțelegeau nimic văzîndu-ne cum ne ținem de mîini și cum dansăm acolo, între canapele. Era pe la unu noaptea. Nu ne-am urcat sus. Ne-am dus afară, în stradă. Era acolo o fîntînă publică, în formă de cap de animal, iar domnul Visconti mi-a stropit fața cu apă înainte de a mă săruta.

— Ce anume lucrai dumneata acolo ? o întrerupsei eu. Și cine erau fetele alea ? Dar canapelele, la ce foloseau ?

— Ce importanță mai are ? Astăzi, ca și atunci ? Eram din nou împreună, iar el îmi stropea fața cu apă, și mi-o săruta... Ah, cum mi-o săruta !

— Bine, dar după tot ce-ți făcuse individul, presupun că-l disprețuiai !

Tocmai traversam lungul apeduct care duce la Veneția-Mestre, pe deasupra lagunelor ; încă nu se zărea nici o urmă a superbului oraș, doar niște furnale înalte, cu flăcări de gaz, palide, abia vizibile în lumina sfîrșitului de după-amiază. Izbucnirea mătușii mă luă pe neașteptate. Se întorsese cu fața spre mine, furioasă, de parcă aș fi fost un copil care ar fi spart din neglijență vreun vas pe care ea îl prețuia, de ani de zile, pentru frumusețea lui și pentru amintirile ce i le evoca.

— Eu nu disprețuiesc pe nimeni, îmi spuse. Pe nimeni. N-ai decît să regreți faptele din trecut, dacă-ți place să te bălăcești în propiile-ți lacrimi de compătimire, dar nu disprețui nici-

odată, pe nimeni ! Şi nu-ţi închipui niciodată că morala ta ar fi superioară moralei altora. Ce *crezi* tu că făceam în casa aia din spatele ziarului *Il Messaggero* ? Trişam, nu-i aşa ? Atunci, de ce n-ar fi trişat şi domnul Visconti faţă de mine ? Tu, însă, presupun că n-ai trişat niciodată în întreaga ta existenţă de mic bancher provincial, pentru că nu doreai nimic cu adevărat, nici măcar bani, nici măcar o femeie. Vegheai asupra banilor celorlalţi, întocmai ca o guvernantă asupra copiilor altora. Parcă te văd în cuşca ta, strîngînd fişicurile de bani înainte de a le înmîna posesorului lor ! Angelica te-a crescut, desigur, aşa cum voia ea. Bietul taică-tău n-a avut nici un cuvînt de spus. Era şi el un trişor, — ce păcat că n-ai ajuns să fii şi tu ! Căci dac-ai fi fost, am fi avut poate ceva în comun !

Eram uluit. Nu ştiam ce să-i răspund. Mă gîndeam să cobor din tren la Veneţia, dar mă simţeam răspunzător faţă de Tooley. Gara sordidă ne învălui în murdăria şi în gălăgia ei.

— Cred c-ar fi bine să mă duc s-o caut pe Tooley, i-am zis şi am plecat, lăsînd-o pe cuşetă, pradă furiei. Abia cînd am închis uşa compartimentului, mi s-a părut c-o aud rîzînd.

CAPITOLUL 14

ÎMI PĂREA BINE că nu-mi ieşisem din fire, dar eram scandalizat şi simţeam nevoia să reflectez puţin. De aceea am coborît pe peron

şi am început să caut ceva de mîncare : era ultima ocazie înainte de a ajunge la Belgrad, a doua zi dimineaţă. Mi-am cumpărat de la un cărucior şase chifle cu şuncă, o sticlă de „Chianti" şi cîteva prăjituri, — un prînz cam sărăcăcios în comparaţie cu ce mi-ar fi putut oferi firma „GĂINA"... Iar gara mi se părea de-a dreptul lugubră. Călătoriile pot fi o mare pierdere de timp, îmi spuneam. La această oră de amurg, cînd soarele îşi pierdea dogoarea, iar umbrele cădeau peste mica mea peluză, îmi luam de obicei stropitoarea galbenă şi o umpleam la cişmeaua din grădină...

Deodată auzii vocea lui Tooley :

— N-ai vrea să-mi cumperi şi mie nişte sticle de Coca ?

— În tren n-ai unde să le ţii la rece.

— Coca îmi place, chiar caldă...

Situaţia mi se părea atît de absurdă, încît îmi venea să urlu : acum, vînzătorul de la cărucior refuza să-mi primească bancnota de o liră ! A trebuit să-i dau doi din dolarii pe care-i păstram în portofel pentru orice eventualitate, iar individul a refuzat să-mi dea restul, deşi cunoşteam cursul exact şi-i ceream echivalentul în lire.

— Julian a pictat odată un tablou formidabil, înfăţişînd o sticlă de Coca, îmi comunică Tooley.

— Care Julian ? o întrebai eu distrat.

— Prietenul meu. Ţi-am mai vorbit de el. A pictat sticla de Coca într-un galben strălucitor. *Fauve*, adăugă ea pe un ton sfidător.

— Va să zică pictează ?

— Da, şi tocmai de aia crede că Orientul are atîta importanţă pentru el. Ştii, ca Tahiti pentru Gauguin. Vrea să cunoască Orientul înainte de a se lansa în proiectul lui grandios. Dă-mi, te rog, sticlele de Coca.

La Veneţia aveam de aşteptat mai puţin de o oră, dar era deja întuneric cînd trenul a pornit din gară, aşa încît n-am putut vedea nimic — era ca şi cum aş fi plecat cu trenul din Clapham spre gara Victoria. Tooley şedea lîngă mine, bînd dintr-o sticlă de Coca. Am întrebat-o care era „proiectul" prietenului ei ?

— Vrea să picteze o serie de tablouri *enorme*, reprezentînd supele marca „Heinz" în culori formidabile, aşa fel încît un bogătaş să-şi poată oferi cîte o altă supă în fiecare încăpere din apartamentul său — să zicem supă de peşte în dormitor, supă de cartofi în sufragerie, supă de praz în salon, — întocmai ca portretele de familie care împodobeau palatele de pe vremuri. Şi toate, în culori formidabile, *fauve*. Iar cutiile de conserve prezente în fiecare tablou le-ar da un fel de unitate — înţelegi ce vreau să spun ? O atmosferă intimă, zău, — adică n-ar mai trebui să-ţi schimbi starea sufletească trecînd dintr-o încăpere în alta, cum se întîmplă astăzi, dacă ai de pildă un de Stael [1] într-o cameră şi un Rouault [2] în alta.

---

[1] Nicolas de Stael (1914—1955), pictor francez de origină rusă.

[2] Georges Rouault (1871—1958), pictor parizian, legat iniţial de gruparea fovilor, socotit întemeietorul expresionismului francez.

Amintindu-mi de o imagine văzută în suplimentul duminical al unui ziar, am întrebat-o :

— N-a mai pictat oare nimeni o conservă de supă „Heinz" ?

— Nu „Heinz", ci „Campbell", îmi răspunse Tooley. E vorba de Andy Warhol [1]. Cînd Julian mi-a vorbit pentru prima oară de proiectul lui, i-am spus acelaşi lucru. Fireşte, i-am zis, „Heinz" şi „Campbell" nu au deloc aceeaşi formă : „Heinz" e cam turtită, iar „Campbell" e lunguiaţă, ca o cutie poştală din Anglia... Ador cutiile voastre poştale, sînt formidabile. Dar Julian mi-a răspuns că nu despre asta e vorba : există, mi-a zis, anumite teme care aparţin unei anumite perioade şi unei anumite culturi. De pildă, tema Bunei Vestiri. Botticelli nu s-a lăsat intimidat de faptul că Piero della Francesca pictase acelaşi subiect. El nu era un *imitator*. Sau gîndeşte-te la toate tablourile înfăţişînd Naşterea. Ei bine, zice Julian, noi aparţinem oarecum epocii Supei..., n-o spune chiar aşa, spune că trăim în epoca Artei Tehno-structurii. Într-un fel, cu cît mai mulţi pictori pictează supe, cu atît mai bine, înţelegi ? Tocmai asta *creează* o cultură. Un singur tablou despre Naşterea Mîntuitorului n-ar fi servit la nimic, nici măcar n-ar fi fost luat în seamă.

Nu prea mă simţeam la largul meu cu Tooley pe terenul culturii şi al experienţei umane. Tooley era mult mai aproape de mătuşă-mea :

---

[1] Andy Warhol, pictor american (n. 1930), cunoscut prin excentricitatea lui.

eram sigur că ea nu l-ar fi criticat niciodată pe domnul Visconti, — l-ar fi acceptat, aşa cum accepta „proiectul“ lui Julian, voiajul la Istanbul, societatea mea, sau pruncul pe care-l purta în pîntec.

— Unde locuieşte mama dumitale ? o întrebai.

— Bănuiesc că în clipa de faţă e la Bonn. S-a măritat c-un tip de la *Time-Life*, corespondent pentru Germania de Vest şi Europa de Est, aşa că se deplasează mult. Ca şi papà. Doreşti o ţigară ?

— Nu, mulţumesc ! Şi ai face mai bine să aştepţi pînă trecem graniţa.

Cînd am ajuns la Sezana, era aproape nouă şi jumătate seara. Un tip ursuz, de la controlul paşapoartelor, ne aruncă o privire piezişă, de parc-am fi fost nişte spioni. O mulţime de femei bătrîne, încărcate cu pacheţele, se îndreptau spre vagoanele de clasa a treia, pe lîngă şinele fără peron. Ieşeau de pretutindeni, ca într-o migraţie — pînă şi dintre vagoanele de marfă răzleţe, încremenite pe şine. În trenul nostru nu se mai urcă nimeni ; şi nici nu coborî nimeni. Nu se vedeau lumini, nu părea să existe nici o sală de aşteptare, era frig, iar caloriferele din compartimente nu fuseseră încă puse în funcţiune. Pe şoseaua de dincolo de gară — dacă exista vreo şosea — nu trecea nici o maşină ; nici un hotel nu oferea călătorilor găzduire.

— Mi-e frig, spuse Tooley. Mă duc să mă culc.

Îmi oferi din nou o ţigară, dar o refuzai. Un alt individ în uniformă îşi vîrî capul pe uşă, aruncînd o privire ostilă valizei mele nou-nouţe, din plasa de deasupra.

În noaptea aceea m-am trezit de cîteva ori — la Ljubliana, la Zagreb — dar n-am văzut nimic altceva decît şirurile de vagoane imobile, parcă abandonate, ca şi cum n-ar mai fi rămas nicăieri în lume ceva de încărcat în vagoane, nimeni n-ar mai fi avut destulă energie ca să le ruleze, şi doar trenul nostru şi-ar fi continuat drumul, mînat de un mecanic stupid, care nu şi-ar fi dat seama că lumea se oprise şi că nu mai aveam unde merge.

La Belgrad, Tooley şi cu mine am luat micul dejun în hotelul Gării şi am cumpărat o sticlă de vin alb, dulce, pentru la prînz. Sandvişuri nu aveau. Am lăsat-o pe mătuşă-mea să doarmă.

— De ce vă duceţi la Istanbul, amîndoi ? mă întrebă Tooley, luînd o lingură de gem (renunţase să mai rupă din pîine).

— Îi place să voiajeze, i-am răspuns.

— Bine, dar de ce tocmai la Istanbul ?

— N-am întrebat-o.

Pe cîmp nişte cai se mişcau încet, tîrînd după ei un fel de grape. Un peisaj preindustrial... Am ajuns la Sofia, odată cu căderea serii. Am încercat să găsim ceva de mîncare, dar nimeni nu voia să accepte alţi bani decît cei bulgăreşti. Iar cînd am reuşit să ne schimbăm lirele, n-am putut cumpăra altceva decît nişte cîrnaţi călduţi, nişte prăjituri făcute dintr-un *ersatz* de ciocolată, precum şi un vin roz, spumos. N-o

văzusem pe Tante Augusta decît o singură dată în ziua aceea, și anume, cînd venise în compartiment și refuzase ultimul baton de ciocolată al lui Tooley, zicînd cu mîndrie în glas : „Pe vremuri îmi plăcea ciocolata. Am început să îmbătrînesc."

— Va să zică ăsta e faimosul „Orient-Expres"?! îmi spuse Tooley.

— Ce-a mai rămas din el...

— La Istanbul nu poate fi mult mai rău, nu-i așa ?

— N-am fost niciodată acolo, dar n-aș crede.

— Presupun c-o să-mi spui să nu fumez, fiindcă în curînd o s-ajungem la o altă graniță...

— Au să fie două granițe, i-am răspuns, cercetînd mersul trenurilor. În mai puțin de patru ore. Granița bulgară și granița turcă.

— Poate că asta e o călătorie de lux, pentru niște oameni care nu se grăbesc. Crezi că or fi avînd în tren un medic-ginecolog, specialist în avorturi ? Ce bine că nu-s în nouă luni, fiindcă dac-aș fi, n-aș avea cum să știu dacă pruncul meu s-a născut bulgar sau turc. Aș opta pentru Turcia...

— Dar n-ai avea cum să alegi...

— M-aș sili să amîn nașterea. Cînd doctorul mi-ar spune să împing, n-aș împinge. Nu înainte de a trece granița turcă... Tii, ce complicație ! Va trebui să mă grăbesc. Nu-i deloc amuzant. Mi-e frică, zău. Ce-o să spună Julian dacă-o să afle că porcăria aia de ciclu nu mi-a venit ? Credeam că trenul o să-l stîrnească, adică o să-l pună în mișcare, zgîlțîindu-mă...

— E și vina lui Julian, nu doar a dumitale.

— A, nu, de cînd cu pilula, nu mai e. Acum, doar fetele sînt de vină. Iar eu, chiar c-am uitat. Cînd iau un somnifer, mă trezesc buimacă și uit, iar cînd iau o pastilă de methedrină ca să mă trezesc, devin atît de excitată, încît nu-mi mai amintesc de toate fleacurile astea plicticoase, cum ar fi pilula sau spălatul vaselor. Julian însă n-o să vrea să mă creadă. O să se simtă atras într-o capcană. I se întîmplă des să se simtă așa. Întîi, zice, l-a prins în capcană familia, pe urmă, Oxfordul era cît pe ce să-l prindă, de aia a și plecat de-acolo, fără să-și dea examenele. Cu troțkiștii, la fel, era cît pe ce să se lase prins în capcana lor, dar și-a dat seama la țanc și i-a părăsit. Julian miroase de departe o capcană. Numai că eu nu vreau să fiu o capcană, îți jur, Henry ! Ia te uită, ce greu îmi vine să-ți spun Henry ! Parcă nu-mi sună ca un nume adevărat. Mă lași să-ți spun „Smudge" ? [1]

— De ce „Smudge" ?

— Am avut odată un cățel căruia îi ziceam „Smudge". Vorbeam mult cu el. Cînd părinții mei au divorțat, i-am povestit totul, în cele mai mici amănunte. Chiar și cele privitoare la sadismul lor.

Tooley se lăsă pe umărul meu. Îmi plăcea mirosul părului ei. Cred că dacă aș fi cunoscut mai bine femeile, aș fi putut identifica șamponul pe care i-l făcuseră la Paris. Își lăsase o mînă pe genunchiul meu, iar ceasul acela brățară, cu

[1] Murdărici (engl.).

cadranul enorm, mă privea țintă, ca o față albă, cu cele patru cifre roșii — 12, 3, 6, 9 — ca și cum acestea ar fi fost singurele vrednice de a fi memorate : orele cînd trebuia să iei vreo doctorie. Mi-am amintit de minusculul ceas de aur al domnișoarei Keene, un ceas de păpușă, parcă, pe care-l primise în dar de ziua ei de la Sir Alfred, cînd împlinise douăzeci și unu de ani : micul lui cadran circular conținea cifrele tuturor orelor, ca și cum nici una din ele n-ar fi fost lipsită de importanță sau de vreun rost anume. Mai toate orele vieții mele lipseau din ceasul lui Tooley : pe cadranul lui, nu existau cifre care să indice orele cînd stai liniștit și asculți pălăvrăgeala unei femei. Aveam sentimentul că într-o noapte, la Southwood, întorsesem definitiv spatele oricărei posibilități de a avea un cămin, pentru a mă lăsa purtat acum de un tren, între două felii de beznă bulgărească.

— Despre ce sadism vorbeai ? o întrebai eu pe Tooley.

Trebuia să-i pun întrebări : era singurul mod de a-mi găsi drumul în această lume străină, numai că a pune întrebări nu prea intra în obiceiurile mele. Ani de zile, ceilalți îmi puseseră *mie* întrebări : „Ce acțiuni ne-ați putea recomanda ? Credeți c-ar trebui să-mi vînd cele o sută de acțiuni *Imperial Tobacco* înainte de a fi dat publicității următorul raport despre cancer ?“ Iar cînd am ieșit la pensie, mai toate întrebările pe care aș fi putut dori să le pun, își și găsiseră răspunsul în „Manualul perfectului grădinar“.

— Singurele acte de sadism la care am asistat vreodată aveau loc atunci cînd papă o trezea dimineața devreme pe maică-mea, aducîndu-i ceaiul la pat... Mă tem că afurisitul ăla de cîrnat bulgăresc nu mi-a prea priit la metabolism. Simt o durere de burtă cumplită. Mă duc să mă întind puțin. O fi fost cumva din carne de cal, ce crezi ?

— Pe cîte știu, carnea de cal are un gust dulceag.

— Uf, „Smudge“ ! exclamă ea. Nu-ți ceream un răspuns literar, adică o informație pură.

Și, sărutîndu-mă pe obraz, ieși din compartiment.

Am ieșit și eu pe coridor, enervat, cu gîndul să mă duc la Tante Augusta. N-o prea văzusem toată ziua, și simțeam că problema lui Tooley trebuia s-o intereseze. Am găsit-o cu un ghid „Baedecker“ în față și cu o hartă a Istanbulului întinsă pe genunchi. Ai fi zis că-i un general care pune la cale o campanie.

— Te rog să mă scuzi pentru purtarea mea de ieri după-amiază, Tante Augusta, i-am zis. Nu intenționam să spun nimic rău despre domnul Visconti. La urma urmelor, nici nu cunosc împrejurările. Mai povestește-mi ceva despre el.

— Era un om imposibil, dar îl iubeam, iar ceea ce a făcut cu banii mei nu-i nici pe departe păcatul lui cel mai grav. A fost, de exemplu, ceea ce se cheamă un colaboraționist. În timpul ocupației nemțești a lucrat ca un fel de consilier,

pe lîngă autoritățile germane, consilier pentru problemele de artă, iar după moartea lui Mussolini a trebuit s-o ștergă repede din Italia. Goering agonisise o colecție importantă de tablouri, dar nici măcar lui nu-i venea prea ușor să fure tablouri din niște locuri ca Galeria Uffizi, unde totul era inventariat cu grijă. Ei bine, domnul Visconti știa o mulțime de lucruri despre ceea ce nu era inventariat — tot felul de comori, ascunse în niște palate aproape la fel de ruinate ca acela al unchiului tău Jo. Se înțelege că rolul lui a ieșit la iveală pînă la urmă, astfel încît ori de cîte ori domnul Visconti se ducea să-și ia prînzul în vreo *taverna* rurală, se stîrnea panică în rîndurile localnicilor. Partea proastă e că nu era în stare să joace cinstit nici măcar jocul hoției, căci dacă ar fi făcut-o, nemții l-ar fi ajutat poate să fugă. A început să ia bani de la diverși marchizi, amenințîndu-i că, altfel, îi va da pe mîna nemților, și în felul acesta se alegea cu ceva numerar sau cu cîte un tablou care-i plăcea și lui, dar nu-și făcea decît dușmani, și chiar nemții au ajuns să-l suspecteze în curînd. Bietul de el, n-avea nici un prieten în care să se poată încrede ! Mario era încă la școală, la iezuiți, iar eu mă întorsesem în Anglia, din primele zile ale războiului.

— Și pînă la urmă, ce s-a întîmplat cu el ?

— Am crezut multă vreme că fusese lichidat de partizani, căci în povestea aceea cu gondolierul n-am putut să cred niciodată. Bănuiesc că a pus chiar el pe cineva s-o răspîndească. După cum ți-am mai spus, domnul Visconti nu

era omul care să se bată cu pumnul sau cu cuțitul. Un om care se bate nu trăiește mult, iar domnul Visconti avea darul de a supraviețui. Cred că trăiește și astăzi, putoarea ! exclamă, cu oarecare duioșie, mătușă-mea. Trebuie să aibă vreo optzeci și patru de ani, pe puțin. I-a scris lui Mario, iar Mario mi-a scris mie, și tocmai de aia tu și cu mine am luat trenul spre Istanbul. N-am putut să-ți explic totul la Londra, era prea complicat și, oricum, te cunoșteam de prea puțină vreme. Tot ce pot să-ți spun, e că-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru lingoul acela de aur.

— Care lingou de aur ?

— N-are importanță. Asta e altă poveste.

— Tante Augusta, parcă mi-ai vorbit despre un lingou de aur la aeroportul din Londra. Nu cumva...

— Bineînțeles că nu despre lingoul acela e vorba. Era un lingou mititel. Nu mă mai întrerupe ! Acum îți vorbesc despre bietul domn Visconti : se pare că o duce tare greu.

— Unde e ? La Istanbul ?

— E mai bine să nu știi, fiindcă încă mai e urmărit de unii. Ah, dragul meu, dac-ai ști ce greu a scăpat ! Domnul Visconti era un bun catolic, fiind în același timp foarte, foarte anticlerical, și totuși pînă la urmă tocmai popii l-au salvat. În perioada cînd Aliații se apropiau de Roma, el s-a dus la un magazin de articole bisericești și a plătit o avere ca să fie îmbrăcat ca un *Monsignor,* din cap pînă-n picioare. Le-a

spus ălora din magazin că-şi pierduse îmbrăcămintea în cursul unui bombardament aerian, iar ei s-au prefăcut că-l cred. După aia s-a dus cu o valiză în closetul hotelului „Excelsior" — hotelul în care dădusem pe vremuri atîtea cocktailuri pentru cardinali — şi şi-a schimbat hainele. S-a ferit să treacă pe la recepţie, dar a comis imprudenţa de a intra în bar — ştia că barmanul e foarte bătrîn şi miop. Ei bine, pe vremea aceea o mulţime de fete obişnuiau să vină la bar ca s-agaţe ofiţeri nemţi ; una din fetele alea căzuse tocmai pradă unei crize de conştiinţă — cred că din cauza trupelor aliate, care se apropiau... Oricum, n-a vrut în ruptul capului să se ducă sus, în dormitorul clientului ei, zicîndu-i că-şi regretă puritatea pierdută şi că n-o să mai păcătuiască niciodată. Ofiţerul neamţ o tot îndopa cu cocktailuri, dar cu fiece pahar fata devenea tot mai bisericoasă. Deodată, zărindu-l pe domnul Visconti, care sorbea la repezeală un whisky într-un ungher mai întunecos, ea îi strigă : „Părinte, ascultă-mi spovedania !" Îţi poţi închipui ce atmosferă încordată s-a creat în bar, şi ce gălăgie s-a stîrnit afară, odată cu evacuarea muşteriilor, care se grăbeau să golească sticlele rămase, în timp ce copiii zbierau, iar avioanele aliate zburau deasupra Romei...

— Cine ţi-a povestit, Tante Augusta ?

— Domnul Visconti i-a spus lui Mario esenţialul, cînd a ajuns la Milano, iar eu mi-am putut lesne imagina restul. Mai ales pe bietul Visconti în ciorapi de culoarea purpurei, spunîndu-i fetei ăleia : „Copila mea, nu e locul cel mai potrivit pentru o spovedanie..." La care, ea i-a replicat : „Ce contează locul ? În curînd o să murim cu toţii, iar eu am săvîrşit un păcat de moarte." (Între timp, observase ciorapii „monseniorului" !) Ceea ce-l nelinişteа cel mai mult pe domnul Visconti era faptul că fata atrăgea atenţia asupra ei. „Copila mea, i-a spus el, în actualele împrejurări, o simplă penitenţă e de ajuns, în mod excepţional." Dar fata nu voia să se mulţumească cu ceva atît de ieftin, care semăna cu o „lichidare totală din cauză de închidere"... Căzînd în genunchi în faţa lui, a exclamat : „Excelenţă !" Avea obiceiul să le atribuie ofiţerilor un rang superior ; puţini căpitani rezistă plăcerii de a li se spune maiori... „Nu sînt episcop, ripostă domnul Visconti. Sînt un simplu *monsenior.*" Mario l-a descusut pe taică-su pe chestia asta, şi te asigur că nu născocesc nimic. Dacă a născocit cineva vreun detaliu, acela e chiar Mario : nu uita că scrie piese în versuri... Ei bine, fata s-a agăţat de vorbele domnului Visconti şi l-a implorat : „Părinte, ajută-mă !" Domnul Visconti a încercat să-i răspundă : „Secretul confesionalului..." Ajunseseră să se milogească unul de celălalt ; fata îi mîngîia genunchiul, iar el îi dezmierda părul, cu un gest sacerdotal. Poate că tocmai mîngîierile astea îl făcură pe ofiţerul neamţ să intervină, pierzîndu-şi răbdarea : „Pentru numele lui Dumnezeu, dacă fata vrea să se spovedească, dă-i voie, *Monseniore* ! Uite cheia camerei mele — ultima de pe coridor, dincolo de closet..."

Domnul Visconti a pornit-o așadar cu nebuna aia, amintindu-și în ultimul moment să-și lase jos paharul cu whisky. N-avea de ales, trebuia să meargă cu fata, deși nu se mai spovedise el însuși de vreo treizeci de ani, și deși nu știuse niciodată ce anume spun preoții în asemenea ocazii. Din fericire, în cameră se afla o instalație de aer condiționat, ale cărei gîfîieli îi acopereau vorbele, iar fata însăși era prea preocupată de propriul ei rol ca să mai dea vreo atenție rolului lui. Ea trecu direct la spovedanie, încît domnul Visconti abia avu răgazul să se așeze pe pat, împingînd ceva mai încolo o cască de oțel și o sticlă de „șnaps". Domnul Visconti ar fi vrut să termine cît mai repede, dar, așa cum avea să-i mărturisească lui Mario, s-a pomenit că urmărește cu oarecare interes povestea fetei, fiind chiar curios să afle cît mai multe detalii. La urma urmelor, era un novice, — bineînțeles, nu în sensul ecleziastic al acestui cuvînt. „De cîte ori ai păcătuit, copila mea ?" o întrebă el, folosind o formulă pe care-o ținea minte din adolescență. „Cum poți întreba așa ceva, Părinte ? Păi, de cînd cu ocupația, nu fac decît asta ! În definitiv, nemții ni-erau aliați, Părinte !" „Da, da, copila mea", îi spuse domnul Visconti, și-mi pot lesne imagina cît de bucuros era că i se ivea prilejul de a învăța cîte ceva, chiar dacă-și primejduia viața. Domnul Visconti era o mare pramatie ! „Mereu în același fel, copila mea ?" o mai întrebă el. „Firește că nu, îi răspunse fata privindu-l cu uimire. Dar drept cine mă iei ?" Domnul Visconti o privi lung, cum stătea în genunchi în fața lui, și pot să jur c-ar fi vrut s-o pipăie — totdeauna i-a plăcut să ciupească fetele ! — apoi o întrebă : „În vreun fel nenatural, copila mea ?" „Cum adică, nenatural, Părinte ?" se miră fata. Domnul Visconti îi explică. „Păi, asta nu-i deloc nenatural, Părinte !" replică ea. Urmă o discuție despre ce e și ce nu e natural, domnul Visconti aproape uitînd de orice primejdie, pînă în clipa cînd cineva bătu în ușă ; atunci, domnul Visconti făcu un soi de semn al crucii și începu să murmure niște vorbe care puteau să treacă drept o iertare, în vacarmul făcut de aparatul acela de aer condiționat. Ofițerul neamț îl întrerupse la mijloc, spunîndu-i : „Grăbește-te, *Monseniore !* Am pentru dumneata o clientă mai importantă".

Era soția generalului, care coborîse în bar ca să mai bea un ultim „Martini" înainte de a fugi spre miazănoapte, și care auzise de cele întîmplate ; dînd pe gît băutura, îi porunci ofițerului să o ducă la confesor. Domnul Visconti căzuse așadar din nou în capcană. Între timp, pe Via Veneto se stîrnise o zarvă nemaipomenită, căci tancurile nemțești părăseau Roma. Nevasta generalului fu nevoită să urle la domnul Visconti, — avea un glas aproape bărbătesc, care-l făcea, cică, să se simtă ca pe-un teren de instrucție. Cînd ea răcni, de pildă, „Adulter. De trei ori", domnul Visconti fu cît p-aci să-și lovească călcîiele, uitînd că poartă ciorapi purpurii. „Ești măritată, copila mea ?" o întrebă. „Firește că sînt măritată, dar ce naiba credeai ? Sînt *Frau*

General..." — am uitat ce nume teutonic oribil purta generăleasa. „Soțul dumitale știe ?" „Firește că nu știe, doar nu-i popă !" „Atunci, te-ai făcut vinovată și de minciună !" „Da, da, firește, îmi dau seama, dar grăbește-te, Părinte, mașina noastră a și fost încărcată, peste cîteva minute plecăm la Florența." „Mai ai și altceva să-mi mărturisești ?" — „Nimic important". — „N-ai lipsit de la sfînta liturghie ?" — „A, da, din cînd în cînd, Părinte. Doar sîntem în război..." „Carne ai mîncat, vinerea ?" „Uiți, Părinte, că asta e voie acum. Aoleo, parc-aud avioanele Aliaților ! Trebuie să plecăm numaidecît". „Dumnezeu nu poate fi zorit, copila mea. Te-ai dedat la gînduri necurate ?" „Părinte, pune un *da* la orice întrebare poftești, numai dă-mi dezlegarea. Trebuie să plec." „N-am sentimentul că ți-ai făcut un examen de conștiință temeinic". „Dacă nu-mi dai numaidecît dezlegarea, pun să te aresteze. Pentru sabotaj". „Ar fi mai bine dacă mi-ai da un loc în mașina dumitale, i-a răspuns domnul Visconti. Am putea încheia chiar astă-seară confesiunea". „Nu mai avem loc în mașină, Părinte. Șoferul, soțul meu, eu însămi și cîinele — pur și simplu, nu mai e loc pentru încă un pasager". „Un cîine nu ocupă loc, poate să stea pe genunchii dumitale". „Părinte, e vorba de un cîine-lup irlandez..." „Atunci, lasă-l aici", zise domnul Visconti cu hotărîre în glas ; în clipa aceea, se auzi păcănitul unei mașini, iar generăleasa îl luă drept o explozie. „Părinte, spuse ea, am nevoie de Lup ca să mă apere. Războiul e foarte primejdios pentru o femeie". „Vei fi apărată de Sfînta Biserică-Mamă, precum și de soțul dumitale", îi zise domnul Visconti. „Nu-l pot lăsa pe Lup : e tot ce am mai scump pe lume !" „Cu trei adulteruri, și cu un soț, aș fi crezut că..." „Bărbații aceștia nu înseamnă nimic pentru mine", îi tăie vorba generăleasa. „Atunci, aș propune să-l lăsăm pe general", spuse domnul Visconti, și chiar așa făcură. Generalul tocmai îi trăgea o săpuneală portarului din pricina unui toc de ochelari pe care nu și-l găsea, cînd doamna general se instală alături de șofer, iar domnul Visconti alături de Lup în fundul mașinii. „Dă-i drumul !" îi porunci generăleasa șoferului. Acesta șovăia, dar fiindcă se temea mai mult de generăleasă decît de general, porni mașina. Generalul se repezi în stradă și începu să zbiere la mașina care se depărta — un tanc se oprise ca s-o lase să treacă. Nimeni nu dădu vreo atenție zbieretelor generalului, în afară de Lup, care se cățără pe domnul Visconti, vîrîndu-și sub nasul lui dosul mirositor, dîndu-i jos pălăria preoțească și lătrînd cu furie, ca să iasă afară. L-o fi iubit generăleasa pe Lup, dar Lup îl iubea pe general, nu pe ea ! Probabil că acesta era cel care-l hrănea și-l plimba. Domnul Visconti încerca pe dibuite să găsească mînerul cu care se deschidea portiera. Nici n-apucase bine s-o deschidă, că Lup și sări, drept sub șenilele tancului următor. Privind înapoi, domnul Visconti văzu cadavrul turtit al cîinelui, care-i aminti de unul din acei biscuiți în formă de animale, fabricați anume pentru copii..

Domnul Visconti a scăpat astfel și de cîine, și de general, și a putut ajunge la Florența, călătorind în condiții destul de confortabile. Confortul interior, însă, i-a lipsit, fiindcă generăleasa urla ca o isterică. Curran ar fi fost cred mai la înălțime decît domnul Visconti în situația aceea. La Brighton, Curran oferea cîinilor muribunzi, pentru sfînta împărtășanie, cîte un os ritual, pe care bietele animale n-aveau, firește, cum să-l mai ronțăie. Mașinile striveau o sumedenie de cîini pe Promenada din Brighton, iar stăpînii victimelor dădeau mult de furcă poliției, refuzînd să accepte ridicarea cadavrelor, înainte de a sosi Curran ca să le binecuvînteze. Numai că domnul Visconti, după cum ți-am mai spus, nu era deloc bisericos, și pot să-mi închipui că vorbele lui de consolare n-aveau destulă forță de convingere. Poate că i-o fi vorbit generălesei despre pedeapsa ce-o aștepta pentru păcatele ei (domnul Visconti avea și ceva sadic în el !), precum și despre purgatoriul prin care trebuie să treacă toți cei ce trăiesc pe acest pămînt. Bietul Visconti, ce-o mai fi îndurat tot drumul pînă la Florența !

— Dar cu generalul, ce s-a întîmplat ?

— A fost capturat de Aliați, cred, dar nu sînt sigură dacă a fost sau nu spînzurat la Nürnberg.

— Domnul Visconti o fi avînd multe pe conștiință !

— Domnul Visconti n-are nici o conștiință, replică mătușă-mea, încîntată.

CAPITOLUL 15

NU ȘTIU DIN CE MOTIV, de îndată ce am trecut granița turcească, un vagon-restaurant vechi, de o eleganță cam desuetă, a fost atașat trenului nostru, deși era prea tîrziu ca să mai fie de mare folos pasagerilor. În ziua aceea, mătușă-mea se trezi devreme, așa că ne-am dus amîndoi în vagonul-restaurant ca să luăm micul dejun : o cafea excelentă, pîine prăjită și dulceață. Tante Augusta stărui să bem și un vin roșu, ușor, cu toate că eu nu-s obișnuit să beau vin la o oră atît de matinală. Pe fereastră vedeam un ocean de ierburi tălăzuindu-se către orizontul de un verde pal. Plutea în aer veselia locvace a călătorilor ajunși la capătul drumului — vagonul se umpluse cu pasageri pe care nu-i mai văzusem pînă atunci : un vietnamez îmbrăcat într-un costum de pînză albastră stătea de vorbă cu o fată ciufulită, în „short", iar o tînără pereche de americani, băiatul cu părul la fel de lung ca al fetei, li se alătură, ținîndu-se de mînă. După ce-și numărară cu grijă banii, refuzară să bea o a doua ceașcă de cafea.

— Unde-i Tooley ? mă întrebă mătușă-mea.

— Nu s-a simțit prea bine aseară. Starea ei mă îngrijorează, Tante Augusta ! Prietenul ei a plecat spre Istanbul făcînd autostopul. Poate că încă n-a ajuns acolo. Sau poate c-o fi plecat mai departe, fără s-o aștepte.

— Unde să plece ?

— La Katmandu sau la Vientiane, nici ea nu știe precis.

— Istanbulul e un loc destul de nesigur. Nici eu nu știu ce mă așteaptă acolo.

— Totuși, ce-ți propui să faci cînd ajungem ?

— Am puțină treabă cu un vechi amic, generalul Abdul. Așteptam o telegramă de la el, la hotelul „St. James and Albany", dar n-a sosit nici o telegramă. Sper că mi-a lăsat un mesaj la „Pera Palace".

— Cine-i acest general ?

— L-am cunoscut în perioada cînd lucram cu bietul domn Visconti. Ne-a fost de mare folos în negocierile cu Arabia Saudită. Pe vremea aceea era ambasador al Turciei la Tunis. Tii, ce petreceri au mai fost la „Excelsior" ! Altfel decît la „Coroana și Ancora", sau decît chefurile cu bietul Wordsworth...

Peisajul se schimba pe măsură ce ne apropiam de Istanbul. Oceanul de iarbă rămăsese în urmă, iar expresul mergea acum cu viteza unui trenuleț suburban, pentru navetiști. Aplecîndu-mă pe fereastră, am putut privi peste un zid în curtea din spatele unei căsuțe ; aș fi putut să-i vorbesc unei fete cu fustă roșie, care se zgîia la vagoanele ce se tîrau prin fața ei ; un om încălecă pe-o bicicletă și porni după tren, izbutind să țină pasul cu el, cîtva timp. Niște păsări cocoțate pe un acoperiș de țigle roșii trăncăneau cu ciocurile lor lungi, parc-ar fi fost babele satului.

— Mă tem că Tooley e însărcinată, i-am spus mătușii.

— Ar trebui să ia unele măsuri de precauție, dar să știi, Henry, că oricum, e prea devreme ca să-ți faci griji.

— Dumnezeule ! nu asta voiam să-ți spun, Tante Augusta ! Cum poți crede...

— Păi, e o concluzie firească : ați fost destul timp împreună. Iar fata are fără îndoială farmec, un farmec de cățelușă.

— Sînt prea bătrîn pentru asemenea lucruri.

— Ești un tînăr de cincizeci de ani, replică mătușă-mea.

Ușa restaurantului se deschise cu zgomot și Tooley intră, o Tooley transformată : poate că-și pusese mai puțin „rimel" pe pleoape, dar ochii ei păreau să strălucească, așa cum nu-i văzusem niciodată pînă atunci.

— Hei ! strigă ea din celălalt capăt al vagonului. Cei patru tineri se întoarseră cu fața spre ea și-i răspunseră „Hei !" ca și cum ar fi fost vechi cunoștințe. „Hei !" li se adresă ea din nou, făcîndu-mă să simt o împunsătură de gelozie, la fel de irațională ca și iritarea pe care o simți uneori dimineața, devreme.

— Bună dimineața, bună dimineața, ne spuse ea mie și mătușii ; cu persoanele mai în vîrstă vorbea parcă altfel.

— Domnule Pulling, adăugă ea, mi-a venit în sfîrșit !

— Cine a venit ?

— Ciclul. Mi-a venit ciclul. Vezi c-am avut

dreptate ? Vreau să spun că zdruncinăturile trenului și-au făcut efectul. Mă doare cumplit burta, dar mă simt formidabil. Abia aștept să-i spun lui Julian. A, sper că o să-l găsesc la Gulhané, cînd o s-ajung acolo.

— Te duci la Gulhané ? o întrebă tînărul american, din celălalt capăt al vagonului.

— Da. Și tu, tot acolo te duci ?

— Sigur că da. Putem merge împreună cu toții.

— Ar fi formidabil.

— Vino să bei o cafea, dacă ai bani să ți-o plătești.

— N-aveți nimic contra ? o întrebă Tooley pe mătușă-mea. Și ei se duc la Gulhané.

— Sigur că n-avem nimic contra, o asigură Tante Augusta.

— Ai fost atît de drăguț, domnule Pulling ! Nu știu, zău, ce m-aș fi făcut fără dumneata ! Vreau să spun, a fost pentru mine ca noaptea neagră a sufletului...

Mi-am dat seama că preferam să-mi spună „Smudge".

— Mai încet cu țigările, Tooley, am sfătuit-o.

— Păi, acum nu mai e nevoie să fac economie de țigări — ele sînt ușor de găsit, vreau să spun la Gulhané. La Gulhané se găsește tot ce poftești. Sper c-o să vă revăd pe amîndoi înainte de ne despărțim.

Dar n-avea să ne revadă. Acum se alăturase tineretului, iar cînd am ajuns la vamă ne-a luat-o înainte, astfel încît n-am putut să spun „adio" decît spatelui ei. Tînărul american și fata

lui continuau să se țină de mînă, iar vietnamezul, care purta sacul lui Tooley, își petrecuse brațul pe după umărul ei, ca s-o ferească de mulțimea ce se înghesuia să treacă prin bariera din fața Vămii. Deși răspunderile mele încetaseră, Tooley îmi rămînea în memorie ca una din acele dureri vagi, dar stăruitoare, ce ne sîcîie fără să ne chinuie prea tare — dar oare o boală gravă cum e cancerul nu începe și ea într-un fel asemănător ?

Mă întrebam dacă Julian o aștepta. Aveau să plece oare la Katmandu ? Avea ea să-și amintească de fiecare dată să ia pilula ?... La „Pera Palace", cînd m-am bărbierit din nou, cu atenție, am constatat că obrazul mi-era pătat cu o urmă de ruj de buze, pe care n-o observasem în obscuritatea compartimentului. Probabil că tocmai pata asta o făcuse pe mătușă-mea să tragă concluzia aceea greșită. Am șters pata și m-am pomenit întrebîndu-mă unde era Tooley acum ? Mi-am aruncat o privire furioasă în oglindă, dar de fapt furia mea îi viza pe maică-sa din Bonn, pe taică-su, aflat undeva în misiune ca agent al C.I.A., și pe Julian, cu teama lui de castrare, precum și pe toți cei care ar fi trebuit să-i poarte de grijă, dar care nu-și recunoșteau nici o răspundere.

Tante Augusta m-a dus la un restaurant cu firma „La Abdulah" ca să luăm prînzul, după care m-a tîrît prin oraș ca să vedem obiectivele turistice — Moscheea Albastră, Sfînta Sofia și celelalte — era însă vizibil îngrijorată : la hotel nu găsise nici un mesaj.

— N-ai putea să-i telefonezi generalului ? o întrebai.

— Chiar și la ambasada din Tunis n-avea încredere în propriu-i telefon secret.

Stăteam în mijlocul Sfintei Sofia, privind conștiincios : arhitectura bisericii, probabil frumoasă pe vremuri, se pierdea acum sub o sumedenie de arabescuri oribile, pictate într-o culoare kaki palidă, încît semăna cu o imensă și mohorîtă sală de așteptare a unei gări, într-un moment de trafic feroviar redus. Vreo cîțiva oameni păreau să privească orarul trenurilor ; unul din ei purta chiar o valiză...

— Uitasem ce urîtă e, îmi spuse mătușă-mea. Hai să ne întoarcem acasă.

„Acasă" era un cuvînt cam nepotrivit pentru „Pera Palace", un hotel care avea înfățișarea unui pavilion oriental construit pentru vreo expoziție internațională. Mătușă-mea comandă două rachiuri la bar — un bar plin de oglinzi și de scînduri vopsite. Încă nu sosise nici un mesaj din partea generalului Abdul, și pentru prima oară mătușă-mea păru dezorientată.

— De cînd n-ai mai primit nici un semn de la el ? o întrebai.

— Ți-am mai spus că am primit vești la Londra, a doua zi după vizita acelor polițiști. Și am mai primit un mesaj de la el prin Mario, la Milano. Mi-a transmis că totul e-n ordine. Dacă ar fi intervenit vreo schimbare, Mario m-ar fi prevenit.

— E aproape ora cinci.

— Nu mi-e foame deloc. Îmi pare rău, Henry. Mă simt cam întoarsă pe dos. De vină e, poate, trenul, cu hurducăturile lui. O să mă duc la culcare și-o să aștept telefonul. Nu pot să cred că m-a lăsat mască. Domnul Visconti, care nu se încredea decît în foarte puțini oameni, avea o mare încredere în generalul Abdul.

Am cinat de unul singur în restaurantul hotelului, un restaurant spațios, care-mi amintea de Sfînta Sofia. N-a fost o masă prea grozavă. Băusem cîteva rachiuri, o băutură cu care nu eram obișnuit, și poate că absența mătușii Augusta mă făcea să fiu cam flușturatic. N-aveam chef să mă culc, și aș fi vrut s-o am lîngă mine pe Tooley. Am ieșit din hotel și am găsit un șofer de taxi care vorbea puțin englezește. Mi-a spus că e grec, dar cunoștea Istanbulul de parcă s-ar fi născut acolo. „Cu mine, sigur", îmi tot repeta, agitîndu-și mîna, ca și cum ar fi vrut să-mi arate că în umbra zidurilor pîndeau lupi. L-am rugat să-mi arate orașul. După ce m-a dus prin niște fundături înguste și întunecoase, a oprit mașina în fața unei uși negre, amenințătoare, în pragul căreia dormea un paznic de noapte bărbos.

— Aici casă sigură și curată, îmi spuse șoferul, făcîndu-mă să mă gîndesc la casa cu canapele din spatele ziarului *Il Messaggero*, despre care-mi vorbise mătușă-mea, și pe care aș fi preferat să mi-o scot din minte.

— A, nu ! exclamai eu. Mergi mai departe ! Nu-i locul de care am nevoie, încercai eu să-i explic. Du-mă undeva într-un local liniștit.

Undeva, unde te-ai duce chiar dumneata. Cu prietenii dumitale. Ca să bei un păhărel. Da, cu prietenii dumitale.

Am străbătut kilometri întregi de-a lungul Mării Marmara și în cele din urmă ne-am oprit în fața unei clădiri banale, neinteresante, pe care stătea scris : *Hotel „Berlinul de Vest"*. Nimic nu putea fi mai străin de Istanbulul visurilor mele. Era o clădire pătrată, cu trei etaje, și ți-o puteai lesne imagina printre ruinele Berlinului, construită acolo de vreun antreprenor, fără prea mare cheltuială. Șoferul mi-o luă înainte, intrînd într-un hol care ocupa întreg parterul hotelului. O femeie tînără stătea lîngă o pianină și cînta, cred, o romanță sentimentală, în fața unui public alcătuit din bărbați de vîrstă mijlocie, așezați, numai în cămăși, la niște mese mari, și bînd bere. Mai toți avea, ca și șoferul meu, mustăți sure, stufoase și aplaudau cu sîrg la sfîrșitul fiecărui cîntec. Ni se aduseră și nouă cîteva pahare cu bere, așa că am ciocnit cu șoferul. Berea era bună, iar cînd am turnat-o peste rachiul și vinul băute mai înainte, am simțit că mi se ridică moralul. Am constatat astfel că tînăra cîntăreață semăna cu Tooley, iar în bărbații corpolenți din jurul meu mi s-a părut că recunosc...

— Îl cunoști pe generalul Abdul ? îl întrebai deodată pe șofer.

Acesta îmi făcu semn să tac. M-am uitat din nou în jur și mi-am dat seama că în tot acel hol imens nu era nici o altă femeie în afară de cîntăreață. În clipa aceea pianul amuți, iar

fata, aruncînd o privire grăbită spre pendula care arăta miezul nopții, își luă poșeta și ieși printr-o ușă dosnică. După ce paharele fură din nou umplute, pianistul atacă o melodie mai bărbătească și atunci toți bărbații aceia în toată firea se ridicară și, prinzîndu-se pe după umeri, începură să danseze în cercuri din ce în ce mai largi, ce se desfăceau și se formau la loc, fără încetare. Înaintau în pas de dans, apoi se trăgeau înapoi, izbind podeaua la unison. Nimeni nu vorbea cu vecinii, nu era o beție veselă, iar eu mă simțeam ca un străin care asistă la o ceremonie religioasă, ale cărei simboluri nu le poate descifra. Chiar și șoferul mă părăsi, pentru a-și încolăci brațele pe după umerii unuia. Am mai golit un pahar de bere, pentru a-mi îneca amărăciunea provocată de izolarea mea. Știam că sînt beat, fiindcă aveam în ochi lacrimi de bețiv, și aș fi vrut să-mi trîntesc paharul de podea și să mă alătur dansatorilor. Eram însă exclus, cum fusesem întotdeauna. Tooley se alăturase tinerilor ei prieteni, iar domnișoara Keene plecase la verii ei din Koffiefontein, lăsîndu-și dantelele pe un fotoliu, sub tabloul lui Van de Velde. Eram osîndit să fiu mereu protejat de un ecran igienic, din plastic, așa cum fusesem încă pe vremea cînd lucram la casierie. Nici măcar răsuflările dansatorilor care se apropiau rotindu-se în jurul mesei mele nu ajungeau pînă la mine. Mătușă-mea stătea probabil de vorbă cu generalul Abdul despre afaceri importante pentru dînsa. La Milano îl întîmpinase pe fiul ei adoptiv cu

o voie bună pe care nu mi-o arătase niciodată. De la Wordsworth își luase rămas bun, la Paris, cu bezele și cu lacrimi în ochi. Avea o lume a ei, în care nu aveam să fiu primit niciodată, și-mi spuneam că ar fi fost mult mai bine dac-aș fi rămas lîngă gherghinele mele și lîngă cenușa unei mame care, potrivit spuselor mătușii Augusta, nici nu-mi era mamă. Ședeam așa în holul hotelului „Berlinul de Vest“, plîngîndu-mi de milă, cu lacrimi de bere, și pizmuindu-i pe bărbații care dansau cu brațele încolăcite pe după umerii unor necunoscuți.

— Ia-mă de aici, i-am spus șoferului cînd s-a întors la masă. Golește-ți paharul și ia-mă de aici !

— Nu place aici ? mă întrebă el în timp ce mașina urca dealul spre „Pera Palace“.

— Sînt obosit, atîta tot. Vreau să mă culc.

Două mașini ale poliției ne blocau drumul spre hotel. Un individ în vîrstă, cu un baston agățat de brațul lui stîng, tocmai ieșea dintr-una din mașini, întinzîndu-și spre trotuar piciorul drept, țeapăn.

— E colonelul Hakim, îmi șopti șoferul, speriat.

Colonelul purta un costum englezesc de flanelă gri, cu dungi albe, și avea o mustăcioară tot gri. Arăta ca un veteran al Marinei militare sosind cu mașina la club.

— Personaj foarte important, îmi spuse șoferul. Foarte drept cu grecii.

Am intrat în hotel înaintea colonelului. Recepționistul stătea la intrare, probabil pentru

a-l întîmpina ; cît despre mine, contam atît de puțin pentru el, încît nici un se dădu în lături ca să-mi facă loc. A trebuit să-l ocolesc, și nici măcar nu mi-a răspuns la salut. Ascensorul m-a dus la etajul al cincilea. Văzînd o lumină sub ușa camerei mătușii mele, am bătut înainte de a intra. Tante Augusta ședea în pat, îmbrăcată într-un capot și citea o carte cu o copertă lugubră.

— M-am plimbat prin Istanbul, îi comunicai eu.

— Și eu.

Perdelele erau date la o parte, astfel încît luminile orașului scînteiau sub noi. Mătușă-mea puse jos cartea. Coperta acesteia înfățișa o fată goală care zăcea în pat, cu un cuțit înfipt în spate, sub privirile unui individ cu fes roșu și cu o mutră feroce. Titlul cărții era „Voluptăți turcești“.

— M-am îmbibat de atmosfera locală, zise mătușă-mea.

— Individul cu fes e asasinul ?

— Nu, e polițistul. Un tip foarte antipatic, căruia i se spune „Colonelul Hakim“.

— Ia te uită, ce ciudat...

— Crima are loc chiar aici, în „Pera Palace“, dar sînt o mulțime de amănunte greșite, ceea ce nu-i de mirare la un romancier. Fata e amanta unui agent secret englez, un tip dur și sentimental în același timp, pe nume Amis. În noaptea crimei, iau amîndoi cina la „Abdulah“ — ții minte, unde am luat masa și noi. E și o scenă de

amor între ei, la Sfînta Sofia, apoi un atentat împotriva lui Amis, în Moscheea Albastră. Vezi, te-am dus pe un itinerar literar...

— Curat literar !

— A, se vede că ești fiul lui taică-tu ! A încercat el să mă facă să citesc romanele lui Walter Scott, mai ales „Rob Roy", dar eu prefer cărțile astea : acțiunea se desfășoară mult mai rapid și sînt mai puține descrieri.

— Amis a omorît-o pe fată ?

— Firește că nu, dar colonelul Hakim, care folosește metode de interogatoriu extrem de brutale, îl suspectează, îmi răspunse mătușă-mea, încîntată.

În clipa aceea sună telefonul. Ridicai receptorul.

— O fi generalul Abdul, în sfîrșit, deși mi se pare că-i cam tîrziu ca să mă sune la telefon, zise Tante Augusta.

— Alo, aici recepția. Domnișoara Bertram e acolo ?

— Da. Despre ce e vorba ?

— Îmi pare rău că trebuie s-o deranjez, dar colonelul Hakim dorește s-o vadă.

— La ora asta ? Imposibil ! Dar de ce ?

— A și pornit spre dumneavoastră.

Și recepționistul puse receptorul în furcă.

— Colonelul Hakim vine să te vadă, îi spusei mătușii.

— Colonelul Hakim ?

— Da, adevăratul colonel Hakim. E tot ofițer de poliție, ca și celălalt.

— Ofițer de poliție ? Iarăși ? Încep să cred că m-am întors în trecut. La domnul Visconti. Henry, fii bun și deschide-mi valiza. Cea verde. O să găsești în ea un mantou lejer, unul cafeniu, cu guler de blană.

— Da, Tante Augusta. L-am găsit.

— Sub mantou, într-o cutie de carton, o să găsești o lumînare, o lumînare ornamentală.

— Da, văd cutia.

— Scoate lumînarea, dar ai grijă, e cam grea, — și pune-o pe noptiera mea. Aprinde-o. Lumina lumînărilor e mai bună pentru tenul meu.

Lumînarea era teribil de grea, aproape că mi-a scăpat din mînă. Avea probabil plumb la bază, ca să stea dreaptă. Semăna cu o turtă mare de ceară roșie, înaltă de treizeci și ceva de centimetri, și era împodobită pe toate cele patru laturi cu panglici și blazoane heraldice. Cel ce modelase această ceară, care se topea repede, fusese un adevărat artist.

— Și acum, stinge lampa, îmi spuse Tante Augusta după ce aprinsei lumînarea.

Și, potrivindu-și capotul și netezindu-și perna, rămase în așteptare. Se auzi o bătaie în ușă, și colonelul Hakim intră în încăpere.

— Domnișoara Bertram ? întrebă el din prag, cu o plecăciune.

— Da. Sînteți colonelul Hakim ?

— Da. Regret că trebuie să vă deranjez la o oră atît de tîrzie, fără să vă fi anunțat în prealabil. Cred că avem o cunoștință comună : generalul Abdul.

Vorbea englezeşte cu un foarte slab accent străin.

— Pot să iau loc ? întrebă el.

— Fireşte. Luaţi scaunul de lîngă masa de toaletă, e cel mai comod. Vi-l prezint pe nepotul meu, Henry Pulling.

— Bună seara, domnule Pulling. Sper că v-au plăcut dansurile de la hotelul „Berlinul de Vest". E un local simpatic, pe care majoritatea turiştilor îl ignoră. Permiteţi s-aprind lumina, domnişoară Bertram ?

— Aş prefera să n-o aprindeţi. Mă cam dor ochii şi prefer să citesc la lumina lumînărilor.

— Frumoasă lumînare !

— Sînt fabricate la Veneţia. Blazoanele sînt ale celor patru dogi. Nu mă-ntrebaţi cum îi cheamă, că nu ştiu. Ce mai face generalul Abdul ? Speram să-l revăd.

— Mă tem că generalul Abdul e foarte bolnav.

Colonelul Hakim îşi agăţă bastonul în faţa oglinzii, înainte de a se aşeza, cu faţa uşor înclinată spre mătuşă-mea, ceea ce îi dădea un aer politicos, deşi motivul real nu era politeţa, ci un minuscul aparat acustic pe care-l purta în urechea dreaptă.

— A fost bun prieten cu dumneavoastră şi cu domnul Visconti, nu-i aşa ?

— Ce de lucruri mai ştiţi ! exclamă Tante Augusta, zîmbind galeş.

— A, face parte din profesia mea, să-mi vîr peste tot nasul, chiar dacă nu-mi place. Sînt un bogăreţ.

— Vreţi să spuneţi „băgăreţ".

— Am un vocabular cam ruginit.

— M-aţi urmărit pînă la „Berlinul de Vest" ? îl întrebai eu pe colonel.

— A, nu, i-am sugerat şoferului să vă ducă acolo. Credeam că localul vă va interesa şi vă va reţine atenţia mai mult. Cluburile de noapte la modă în acest oraş sînt foarte banale şi cosmopolite. Te-ai putea crede la Paris sau la Londra, cu deosebirea că în oraşele acelea spectacolul ar fi mult mai bun. Bineînţeles că i-am spus şoferului să vă ducă la început într-un alt loc. Nu se ştie niciodată...

— Vorbiţi-mi despre generalul Abdul, îl întrerupse mătuşă-mea, nerăbdătoare. Ce-a păţit ?

Colonelul Hakim se aplecă ceva mai mult pe scaunul lui şi spuse cu voce joasă, ca şi cum ar fi comunicat un secret :

— A fost împuşcat în timp ce încerca să fugă.

— Să fugă ?! exclamă Tante Augusta. De cine să fugă ?

— De mine, răspunse colonelul Hakim cu prefăcută modestie, şi începu să moşmondească la aparatul lui acustic.

O lungă tăcere urmă cuvintelor lui. Părea că nu mai e nimic de spus. Pînă şi mătuşă-mea părea descumpănită : şedea cu spatele rezemat de perne şi cu gura căscată. Colonelul Hakim îşi scoase din buzunar o cutiuţă de tablă şi o deschise, spunînd :

— Scuzaţi-mă. Sufăr de astmă şi iau bomboane de mentă cu eucalipt.

Şi-şi vîrî în gură o pastilă, pe care începu s-o sugă. Într-un tîrziu, mătuşă-mea rupse din nou tăcerea :

— Pastilele astea n-au cine ştie ce efect.

— Cred că sugestia contează. Astma e o maladie nervoasă. Pastilele *par* să mă uşureze, poate tocmai fiindcă eu cred asta. Crizele mă apucă de obicei cînd ajung la punctul culminant al unui caz.

Colonelul gîfîia puţin cînd vorbea.

— Domnul Visconti suferea şi el de astmă, îi spuse mătuşă-mea. S-a vindecat cu ajutorul hipnotismului.

— Eu unul n-aş avea curajul să mă las cu totul pe mîna altuia.

— Domnul Visconti avea desigur o anumită putere asupra hipnotizatorului.

— Da, asta schimbă totul, recunoscu colonelul Hakim. Dar unde-i acum domnul Visconti ?

— N-am nici cea mai vagă idee.

— Nici generalul Abdul n-avea. Informaţia ne interesează doar pentru arhiva Interpolului. Cazul are o vechime de peste treizeci de ani. V-am întrebat doar aşa, în treacăt. Pe mine personal nu mă interesează. Nu acesta e motivul real al interogatoriului meu.

— Îmi luaţi un interogatoriu, domnule colonel ?

— Într-un fel, da. Sper că e un fel agreabil. Am descoperit o scrisoare de-a dumneavoastră către generalul Abdul, în care-i vorbeaţi despre o investiţie recomandată de dînsul. Îi scriaţi că vi se pare esenţial să faceţi acea investiţie în

cursul şederii dumneavoastră în Europa, dar că, în condiţiile de anonimat dorite, treaba ar prezenta unele dificultăţi.

— Nu cumva lucraţi pentru Banca Angliei, domnule colonel ? !

— N-am această şansă, dar generalul Abdul punea la cale niscaiva tulburări şi avea mare nevoie de fonduri. De aceea şi-a amintit de anumiţi prieteni cu care făcuse afaceri pe vremuri. Şi a luat legătura cu dumneavoastră (spera, poate, să-l întîlnească din nou pe domnul Visconti cu ajutorul dumneavoastră), apoi cu un neamţ pe nume Weissmann, de care probabil n-aţi auzit, precum şi cu un anume Harvey Crowder, fabricant de conserve de carne din Chicago. C.I.A., care-l ţinea sub supraveghere de multă vreme, ne-a atras atenţia asupra lui. Vă pomenesc toate aceste nume doar pentru că persoanele respective sînt în stare de arest şi au mărturisit.

— Dacă trebuie neapărat să cunoaşteţi totul pentru completarea dosarelor dumneavoastră, aflaţi că generalul Abdul mi-a recomandat să cumpăr acţiuni convertibile ale firmei „Deutsche Texaco" — ceea ce n-aş fi putut să fac în Anglia, din cauza ratei dolarului, şi nici în străinătate, ca cetăţeană britanică. Iată de ce trebuia să rămîn anonimă.

— Da, nu e rău deloc ca alibi, zise colonelul Hakim şi, începînd din nou să gîfîie, mai luă o pastilă. V-am pomenit toate aceste nume doar ca să v-arăt că generalul Abdul se cam ramolise. Nu finanţează nimeni în Turcia o afacere

cu bani străini de acest soi. Fiind o femeie atît de inteligentă, v-ați dat desigur seama că, dacă afacerea ar fi avut o cît de mică șansă de succes, generalul ar fi găsit sprijin local. N-ar fi avut nevoie să-i ofere unui fabricant de conserve din Chicago o dobîndă de douăzeci și cinci la sută, plus o parte din beneficii.

— Domnul Visconti și-ar fi dat desigur seama de situație, spuse mătușă-mea.

— Acum, însă, sînteți o doamnă singură, nu vă mai puteți bizui pe sfaturile domnului Visconti. Ați putea fi tentată de posibilitatea unor profituri rapide...

— De ce ? Doar n-am copii cărora să le las aceste profituri.

— Poate de dragul aventurii...

— La vîrsta mea ? ! exclamă Tante Augusta, radioasă.

Se auzi o bătaie în ușă și apăru un polițist care-i spuse ceva colonelului, iar acesta ne traduse vorbele lui :

— În bagajul domnului Pulling nu s-a găsit nimic, dar dacă n-aveți nimic împotrivă... Omul meu e foarte pedant, o să poarte mănuși curate și vă asigur că n-o să mototolească nimic... V-ar deranja dacă aș aprinde puțin lampa, în timp ce lucrează ?

— M-ar deranja enorm, îi răspunse mătușă-mea. Mi-am uitat în tren ochelarii de soare. Dacă nu doriți să-mi provocați cu tot dinadinsul o migrenă cumplită...

— Firește că nu doresc așa ceva, domnișoară Bertram. O să lucreze și fără lumină. Numai că

ne veți scuza dacă percheziția va dura ceva mai mult.

Polițistul începu prin a scotoci în poșeta mătușii Augusta, din care scoase niște hîrtii și i le dădu colonelului, spunîndu-i :

— Patruzeci de lire în cecuri de voiaj.

— Plus alte zece, pe care le-am și consumat, zise mătușă-mea.

— Văd după biletul de avion că intenționați să plecați de aici mîine — adică azi. O vizită foarte scurtă. De ce ați venit cu trenul, domnișoară Bertram ?

— Voiam să-l revăd pe fiul meu vitreg din Milano.

— Pot să vă pun o întrebare ? făcu colonelul aruncîndu-i o privire batjocoritoare. Potrivit datelor din pașaport sînteți nemăritată.

— E vorba de fiul domnului Visconti.

— A, mereu același domn Visconti.

Polițistul scotocea acum prin valiza mătușii Augusta ; dînd peste cutia de carton în care fusese vîrîtă lumînarea, o scutură și o mirosi.

— E cutia în care-mi țin lumînarea, explică mătușă-mea. V-am mai spus, cred, că lumînările astea se fabrică la Veneția. O singură lumînare ajunge pentru o călătorie întreagă — mi se pare că arde garantat douăzeci și patru de ore, dacă nu chiar patruzeci și opt, fără întrerupere.

— Ardeți o adevărată operă de artă, zise colonelul.

— Henry, ține-i te rog lumînarea polițistului, ca să poată vedea mai bine.

Ridicînd lumînarea, am rămas din nou surprins de greutatea ei neobișnuită.

— Nu vă mai osteniţi, domnule Pulling, a terminat.

Am fost bucuros să las jos lumînarea.

— Ei bine, zise colonelul Hakim cu un zîmbet, nu am găsit nimic compromiţător în bagajul dumneavoastră.

Poliţistul începu să pună lucrurile la loc în valiză.

— Şi acum, adăugă colonelul, să inspectăm camera — e o simplă formalitate. Şi patul, domnişoară Bertram, dacă binevoiţi să vă aşezaţi pe un scaun.

Colonelul luă parte personal la percheziţie, şontîcăind de la o mobilă la alta şi dibuind uneori cu bastonul pe sub pat sau în fundul vreunui sertar.

— Şi-acum, buzunarele domnului Pulling, zise el deodată.

Mi-am golit buzunarele, nu fără oarecare iritare, deşertîndu-le conţinutul pe măsuţa de toaletă. Colonelul îmi cercetă cu luare-aminte carneţelul şi scoase din el un extras din *Daily Telegraph*, pe care-l citi încruntînd din sprîncene, nedumerit : „M-au fermecat îndeosebi *Maître Roger*, de culoarea rubinului, *Cheerio*, de un roşu pal, cu vîrfurile albe, apoi *O mie şi una de nopţi* şi *Fulgerul negru*, de un roşu închis, precum şi *Bachus*, de un roşu cărămiziu...". V-aş ruga să-mi explicaţi ce înseamnă toate astea, domnule Pulling.

— Păi, e de la sine înţeles, i-am răspuns eu, ţîfnos.

— În cazul ăsta, vă rog să-mi scuzaţi ignoranţa.

— E vorba de o expoziţie de gherghine. În Chelsea. Mă pasionează gherghinele.

— Sînt nişte flori ?

— Fireşte că sînt flori.

— Numele lor sună ca acelea ale unor cai. Ciudat ! M-a intrigat mai ales „roşul cărămiziu".

Colonelul puse jos extrasul şi se apropie şontîc-şontîc de mătuşă-mea.

— Vă doresc noapte bună, domnişoară Bertram. Graţie dumneavoastră, mi-am putut îndeplini în chipul cel mai plăcut datoria. Nici nu vă puteţi închipui cît mă plictisesc declaraţiile celor ce se prefac că-s jigniţi în inocenţa lor. Vă voi trimite mîine un automobil al poliţiei ca să vă ducă la aeroport.

— Nu vă mai deranjaţi. Putem lua un taxi.

— Ne-ar părea rău dac-aţi pierde avionul.

— Mă întreb dacă n-ar trebui să mai stau o zi aici, pentru a-l vedea pe sărmanul general Abdul.

— Mă tem că n-are voie să primească vizite. Ce carte citiţi ? Urît mai arată individul ăsta cu fesul roşu ! El a înjunghiat-o pe fată ?

— Nu. El e poliţistul. Colonelul Hakim, aşa îl cheamă, răspunse mătuşă-mea cu un aer satisfăcut.

După ce uşa se închise, m-am întors spre mătuşă-mea, destul de furios.

— Tante Augusta, ce înseamnă toate astea ?

— Un pic de agitaţie politică să zicem... Mărturisesc că nu mi-am dat seama ce pune la cale generalul Abdul. La vîrsta lui, e curată nebunie ! Cred că are pe puţin optzeci de ani, — e drept că în Turcia există mai mulţi cente-

nari decît în oricare altă ţară europeană. Totuşi, mă îndoiesc că sărmanul Abdul va apuca să trăiască un secol.

— Îţi dai seama că autorităţile ne expulzează ? Cred c-ar trebui să prevenim ambasada britanică.

— Exagerezi, dragul meu. Autorităţile nu fac decît să ne pună la dispoziţie o maşină a poliţiei.

— Şi dacă refuzăm s-o folosim ?

— N-am de gînd s-o refuz. Biletele noastre de avion au şi fost rezervate. După plasarea capitalului, n-aş fi rămas în nici un caz aici. Nu mă aşteptam la un profit grabnic, şi apoi, cu o dobîndă de douăzeci şi cinci la sută ai întotdeauna de înfruntat unele riscuri.

— Despre ce plasament vorbeşti, Tante Augusta ? E vorba de cele patruzeci de lire în cecuri de voiaj ?

— A, nu, dragul meu. Am cumpărat la Paris un lingou de aur destul de masiv. Îl ţii minte pe tipul de la bancă ?...

— Va să zică asta căutau poliţiştii ! Dar, pentru Dumnezeu, unde l-ai ascuns, Tante Augusta ?

M-am uitat la lumînare şi mi-am amintit de greutatea ei.

— Da, dragul meu, îmi răspunse mătuşă-mea. Ce deştept eşti c-ai ghicit ! Colonelul Hakim n-a fost în stare. Acum, poţi să stingi lumînarea.

Am ridicat-o din nou — cîntărea, cred, vreo douăzeci de funţi.

— Ce-ai de gînd să faci cu ea, acum ? o întrebai.

— Va trebui s-o duc înapoi în Anglia, poate-mi va fi de folos cîndva. Cînd stau să mă gîndesc, mare noroc am avut că generalul Abdul a fost împuşcat *înainte* ca eu să-i fi dat lumînarea, şi nu *după*. Mă întreb dacă mai e sau nu în viaţă. Oamenii ăştia ar fi în stare să treacă peste asemenea detalii lugubre în faţa unei femei. În orice caz, o să pun să se facă o slujbă pentru el, fiindcă un om de vîrsta lui n-are cum să trăiască prea mult cu un glonte în trup. Chiar şi fără ca glonţul să-i fi atins vreun organ vital, simplul şoc ar fi de ajuns ca să-l dea gata...

— Doar n-o să duci lingoul înapoi în Anglia ! îi curmai eu vorba.

Lingou, Anglia, — eram iritat la culme de potriveala absurdă a acestor cuvinte, scoase parcă dintr-un şlagăr umoristic.

— N-ai pic de respect pentru lege ? o întrebai.

— Depinde de care lege vorbeşti, dragul meu. E ca şi cu cele zece porunci — pe cea privitoare la bou şi la măgar nu o pot lua în serios.

— Vameşii englezi nu pot fi duşi de nas la fel de uşor ca poliţiştii din Turcia.

— O lumînare uzată e tot ce poate fi mai convingător. Am mai încercat-o şi înainte.

— Dar dacă o iau în mînă ?

— N-au s-o ia, dragul meu. Dacă fitilul şi ceara ar fi neatinse, poate că le-ar veni ideea să-mi perceapă o taxă de import. Sau poate că vreun funcţionar suspicios din fire ar ajunge să creadă că-i o lumînare plină cu droguri. Dar o lumînare uzată... A, nu, crede-mă, riscul e

foarte mic. Şi apoi, îmi rămîne vîrsta înaintată, ca să mă apere ca un scut.

— Refuz să mă întorc în Anglia cu lingoul acela.

Sonoritatea de şlagăr a cuvintelor mă scoase din nou din sărite.

— N-ai de ales, dragul meu. Colonelul va avea grijă să ne urce în avion, iar pînă la Londra nu-i nici o escală. Marele avantaj al expulzării este că nu va trebui să mai trecem pe la vama turcească.

— Pentru Dumnezeu, Tante Augusta, de ce-ai făcut asta ? Un asemenea risc...

— Domnul Visconti are nevoie de bani.

— Ţi i-a furat pe-ai dumitale !

— E mult de atunci. Nu i-o mai fi rămas nimic din ei.

CAPITOLUL 16

LA ÎNCEPUT AM AVUT impresia că regăsesc o lume fericită şi familiară : eram din nou acasă, la ora cînd se aştern umbrele lungi ale asfinţitului. Un băieţaş flutura o melodie „Beatle" şi o motocicletă păcănea undeva departe, pe Norman Lane. Cu cîtă uşurare am format numărul de telefon al firmei „GĂINA" şi am comandat supă de spanac, cotlete de miel şi brînză „Cheddar" : un prînz mult mai gustos decît cel din Istanbul ! M-am dus apoi în grădină. Maiorul Charge îmi cam neglijase gherghinele. Ce plăcere să le dau apă ! Pămîntul uscat o sorbi cu nesaţ, ca un om însetat : aproape că-mi imaginam florile răspunzînd printr-o ridicare a petalelor. Cele din soiul „Doliul Regelui Albert" erau prea trecute ca să mai profite, dar culoarea celor din soiul „Ben Hur" căpătă parcă un nou lustru, ca şi cum lunga cursă a carelor lor prăfuite ar fi rămas doar o amintire.

Maiorul Charge mă întrebă, scoţîndu-şi capul peste gard :

— A fost o călătorie plăcută ?

— Da, interesantă, i-am răspuns eu sec, turnînd un şuvoi de apă la rădăcinile gherghinelor. (Scosesem ciocul furtunului, pentru că nu folosea la nimic).

— Am avut grijă să nu le dau prea multă apă, zise maiorul.

— Oricum, pămîntul pare foarte uscat.

— Pasiunea mea sînt peştişorii roşii, recunoscu maiorul. Cînd plec de acasă, afurisita aia de menajeră le dă prea multă mîncare. Cînd mă întorc, găsesc morţi jumătate din peştişori !

— Florile nu-s la fel ca peştişorii, domnule maior. Într-o toamnă uscată ca asta, au nevoie de o cantitate mare de apă.

— Detest excesele, zise maiorul Charge. Chiar în politică...

— Eşti un liberal ?

— Doamne Dumnezeule ! Ce-ţi veni să crezi una ca asta ? exclamă maiorul şi se făcu nevăzut.

Corespondenţa îmi sosi exact la orele cinci după-amiază : o circulară de la agenţia de pariuri „Littlewood" (cu toate că nu joc niciodată), o factură de la garaj, o broşură editată de aso-

ciația „Cetățenilor Leali Imperiului Britanic", pe care o aruncai numaidecît la coș, precum și o scrisoare cu un timbru din Africa de Sud. Adresa de pe plic era bătută la mașină, astfel încît nu mi-am dat seama numaidecît că venea de la domnișoara Keene. Mă cam nedumerea și prezența unui pachet de „Omo", așezat lîngă ștergător : eram sigur că nu comandasem nici un detergent. Uitîndu-mă bine, am văzut că era un pachet oferit pe gratis. Ce de bani risipesc fabricanții, în loc să-și distribuie mărfurile prin magazinele de cartier ! Dacă s-ar fi interesat la magazinul din cartierul meu ar fi aflat că sînt demult un client fidel acestui produs. Am dus pachetul de „Omo" în bucătărie, unde am constatat cu bucurie că pachetul cumpărat de mine era aproape gol : însemna că firma mă scutea să cumpăr unul nou.

Între timp se cam răcorise, așa că am aprins radiatorul electric înainte de a deschide scrisoarea. Mi-am dat seama de îndată că venea de la domnișoara Keene : își cumpărase o mașină de scris, dar era limpede că încă nu se exersase destul. Degetele ei bătuseră greșit unele litere sau chiar omiseseră cîte o literă, iar rîndurile erau alandala. Îmi scria că se dusese cu automobilul la Koffiefontein — un drum de circa trei ore — pentru a vedea acolo la matineu „Pe aripile *cîntului*", la un cinematograf local. Clark *Fable*, scria ea, nu i s-a mai părut la fel de grozav ca pe vremuri. Faptul că nu se ostenise să-și corecteze greșelile vădea o fire delicată și poate chiar un anume sentiment al înfrîngerii : dacă ar fi corectat aceste greșeli, ar

fi dat poate impresia că-și maschează o vină. „O dată pe săptămînă, mai scria ea, verișoara mea se duce cu mașina la bancă. E în bune relații cu *drectorul*, dar acesta nu-i nici pe departe un prieten sincer cum ai fost totdeauna dumneata cu tata și cu mine. Îmi lipsesc foarte mult biserica Sf. Ioan și predicile vicarului. Singura biserică de pe-aici este Biserica Olandeză *Deformată*, dar nu-mi place deloc."

Corectase totuși cuvîntul „Deformată", gîndindu-se pesemne că, dacă l-ar fi lăsat scris astfel, aș fi văzut în asta o dovadă de maliție.

Mă întrebam cum să-i răspund. Știam că scrisoarea care i-ar face cea mai mare plăcere ar fi una plină de știri despre Southwood ; detaliile cotidiene, inclusiv cele privitoare la starea sănătății gherghinelor mele. Cum să-i vorbesc de strania mea călătorie la Istanbul ? Dacă i-aș fi pomenit de ea doar în treacăt, i s-ar fi părut ceva nefiresc și pretențios în același timp, dar dacă i-aș fi povestit despre întîmplarea cu colonelul Hakim, despre lingoul de aur și despre generalul Abdul, i-aș fi dat impresia că-mi schimbasem cu totul modul de viață, ceea ce ar fi făcut-o să simtă și mai acut despărțirea dintre noi și singurătatea în care trăia la Koffiefontein. Mă întrebam dacă n-ar fi mai bine să nu-i scriu nimic, cînd deodată privirea îmi căzu peste aceste cuvinte, scrise pe ultima pagină (hîrtia îi alunecase în mașină, astfel încît cuvintele alergau în diagonală peste rîndul anterior) : „Aștept cu nerăbdare scrisorile dumitale, deoarece mă fac să mă simt aproape de Southwood".

Am pus scrisoarea la un loc cu celelalte primite de la ea, şi păstrate într-un sertar al biroului meu.

Între timp se întunecase de-a binelea, deşi mai aveam de aşteptat peste un ceas pînă la sosirea alimentelor comandate la „GĂINA". De aceea m-am dus să-mi aleg o carte din rafturile bibliotecii. Întocmai ca tatăl meu, cumpăram rareori vreo carte nouă, deşi nu-mi limitam lecturile la un singur autor, cum obişnuia el. Literatura modernă nu m-a atras niciodată prea mult : după părerea mea, poezia şi proza engleză atinseseră apogeul abia în epoca victoriană. Dac-aş fi fost capabil să scriu eu însumi (nutrisem acest vis uneori, în copilărie, înainte ca maică-mea să-mi găsească o situaţie la Bancă) — mi-aş fi luat drept model unul dintre scriitorii victorieni mai minori (fiindcă uriaşii sînt inimitabili !) : poate R. L. Stevenson[1] sau chiar Charles Reade[2]. Posed şi o colecţie întreagă de scrieri ale lui Wilkie Collins[3], deşi prefer acele romane ale sale care n-au un caracter poliţist, fiindcă nu împărtăşesc gustul mătuşii Augusta pentru acest gen de literatură. Dac-aş fi putut să devin poet, m-aş fi mulţumit cu un rang modest, — să fiu recunoscut, bunăoară, ca un Mahony[4] englez, care ar fi cîntat Southwood-ul, aşa cum Mahony cîntase Shandon-ul (în „Clopotele din Shandon", unul din poemele mele preferate din „Tezaurul" lui Palgrave). Poate că aluzia domnişoarei Keene la Biserica Sfîntului Ioan, ale cărei clopote le auzeam duminică dimineaţa, cînd lucram în grădină, mi-a adus aminte de Mahony şi m-a făcut să scot din raft volumul.

„La Moscova clopotele bat,
În timp ce la Sfînta Sofia,
În minaret cocoţat,
Turcul îşi cîntă solia,
Chemîndu-i de sus, din văzduh
Pe credincioşi — lui Allah
Rugăciuni să-i închine
Printre ziduri străine.

Această iluzie deşartă
Le-o las bucuros, să şi-o-mpartă :
Cunosc eu un cîntec mai drag —
E cel ce, la Shandon, dă veste,
Cînd fiii săi trag
Măreţele clopote, peste
Frumoasele ape zglobii
Ale rîului Lee."

Versurile despre Sfînta Sofia nu-mi sunaseră niciodată atît de autentice ; mausoleul acela murdar nu se putea compara cu Biserica Sfîntul Ioan a noastră ; ori de cîte ori voi auzi pomenindu-se de Sfînta Sofia, îmi voi aduce aminte de colonelul Hakim...

[1] Robert Louis Stevenson (1850—94), scriitor englez, cunoscut prin romanele sale de aventuri.

[2] Charles Reade (1814—84), scriitor englez, autor de romane şi piese de teatru.

[3] Wilkie Collins (1824—89), scriitor englez, autor de romane poliţiste.

[4] Francis Sylvester Mahony (1804—66), poet şi eseist irlandez cunoscut sub pseudonimul „Father Prout".

O carte te duce la alta, așa că m-am pomenit, pentru prima oară după mulți ani, scoțînd din raft un volum din operele lui Walter Scott. Țin minte cum tatăl meu se folosea adesea de volumele astea pentru a juca „Sortes Virgilianae“ [1], — un joc pe care maică-mea îl socotea cam blasfemator, dacă nu se folosea Biblia, și dacă nu era practicat într-un spirit cît se poate de serios. Îl bănuisem de multe ori pe tata că îndoia unele pagini, anume pentru a da peste vreun citat potrivit, cu care s-o uimească pe maică-mea și s-o sîcîie. Odată, cînd suferea de constipație, deschisese „Rob Roy“, chipurile din întîmplare, și citise cu voce tare pasajul : „Domnul Owen intră pe ușă. Într-atît de bine cumpănite erau mișcările și deprinderile acestui om vrednic...“ Încercînd și eu să joc jocul, am rămas uimit de potrivirea citatului peste care am dat : „Aveam nevoie de întreaga voie bună pe care-o poate prilejui un prînz gustos, pentru a mă împotrivi melancoliei ce mi se furișa în suflet“.

Eram cu adevărat deprimat, deși n-aș fi putut spune dacă de vină era scrisoarea primită de la domnișoara Keene sau faptul că mătușă-mea îmi lipsea mai mult decît aș fi crezut ori chiar faptul că Tooley lăsase un gol în urma ei. Acum, cînd nu mai aveam alte răspunderi decît față de mine însumi, plăcerea de a-mi regăsi casa și grădina începuse să se estompeze. Sperînd să descopăr vreun citat ceva mai încurajator, am

[1] Un fel de joc de societate practicat pe vremuri în Anglia : participanții deschideau la întîmplare un volum, de obicei operele lui Vergiliu, iar pasajul asupra căruia li se oprea degetul era socotit profetic.

deschis din nou „Rob Roy“ și am dat peste o mică fotografie prinsă între filele cărții : fotografia îngălbenită a unei fete drăguțe, îmbrăcată într-un costum de baie demodat. Fusese făcută cu un aparat la fel de demodat, de tip „Brownie“. Fata stătea puțin aplecată spre aparat ; tocmai îi ieșise un umăr din breteaua costumului, și rîdea, ca și cum ar fi fost surprinsă în momentul cînd se îmbrăca. Mi-au trebuit cîteva momente pînă s-o recunosc pe Tante Augusta, iar primul meu gînd a fost : ce atrăgătoare fusese pe vremea aceea ! Să fi fost o fotografie luată de sora ei ? mă întrebam. Nu era însă genul de fotografie pe care maică-mea ar fi putut să i-o dea tatălui meu. Mult mai probabil era că luase el însuși fotografia și o ascunsese în acest volum al lui Walter Scott, pe care maică-mea n-avea să-l citească niciodată. Va să zică așa arăta pe atunci Tante Augusta — nu putea să aibă mai mult de optsprezece ani — în zilele de atunci, cu mult înainte de a-i fi cunoscut pe Curran, pe Monsieur Dambreuse sau pe domnul Visconti ! Avea aerul unei fete capabile de orice. O frază referitoare la Diana Vernon [1], de pe una din cele două pagini între

[1] Personaj din romanul „Rob Roy“, publicat de Walter Scott în 1817, roman a cărui acțiune se petrece în perioada imediat anterioară răscoalei din 1715 a adepților dinastiei Stuart. Diana Vernon, nepoata unui boiernaș din Nordul Angliei, Sir Hildebrand Osbaldistone, îl ajută pe tînărul Francis Osbaldistone, protagonistul romanului, să-și redobîndească averea (haiducul scoțian Rob Roy, eroul care dă titlul romanului, fiind folosit de Diana în acest scop).

care fusese prinsă fotografia, îmi atrase luarea-aminte : „Fii, te rog, calm şi răbdător, şi lasă-mă să-mi urmez drumul, căci atunci cînd apuc între dinţi zăbala, nici un frîu nu mă mai poate opri..." Să fi ales dinadins tatăl meu această pagină pentru a ascunde fotografia lîngă pasajul cu pricina ? M-am simţit năpădit de melancolia pe care o încercam la Bancă uneori, cînd îmi venea rîndul să răsfoiesc documentele vechi din arhiva ei, dovezile unei pasiuni demult stinse. M-am gîndit la tatăl meu cu un spor de tandreţe, amintindu-mi de omul acela leneş care dormea în baie, îmbrăcat în pardesiu ! Nu-i văzusem niciodată mormîntul — murise în unicul voiaj pe care-l făcuse vreodată înafara Angliei, şi nu ştiam precis unde anume se afla acel mormînt.

Am chemat-o la telefon pe mătuşă-mea :

— Doar ca să-ţi spun noapte bună şi să mă conving că totu-i în ordine.

— Apartamentul e cam pustiu fără Wordsworth, îmi mărturisi ea.

— Şi eu mă simt cam singur, fără dumneata şi fără Tooley...

— Nici o ştire nu te-aştepta la întoarcere ?

— Doar o scrisoare de la o prietenă. Pare să se simtă şi ea singură.

Am şovăit o clipă, înainte de a adăuga :

— Tante Augusta, m-am gîndit, nu ştiu de ce, la tata. E ciudat cît de puţine lucruri ştim despre propria noastră familie. Îţi dai seama că n-am habar nici măcar unde-i înmormîntat tata ?

— Chiar nu ştii ?

— Dumneata ştii ?

— Bineînţeles.

— Mi-ar face plăcere să-i vizitez, măcar o dată, mormîntul.

— Cimitirele trezesc în om gusturi morbide. Ele au un miros acru, ca de junglă. Probabil că din cauza atîtor plante jilave.

— Cred că pe măsură ce omul îmbătrîneşte, se simte din ce în ce mai ataşat de lucrurile familiei — de case, de morminte... Mă gîndesc cu amărăciune că maică-mea şi-a încheiat drumul într-un laborator al poliţiei.

— Maică-ta vitregă, mă corectă mătuşă-mea.

— Unde-i înmormîntat tata ?

— Ca o catolică numai pe jumătate credincioasă, nu-ţi pot răspunde cu certitudine la întrebarea asta, dar îţi pot spune că trupul lui, sau ceea ce a mai rămas din el, zace la Boulogne.

— Atît de aproape ? De ce n-a fost adus în ţară ?

— Soră-mea avea o fire practică şi nesentimentală. Taică-tu se dusese la Boulogne fără ştirea ei, într-o excursie de o zi. După prînz i s-a făcut rău şi a murit aproape imediat : intoxicaţie alimentară. Încă nu apăruseră antibioticele. A trebuit să i se facă o autopsie, iar soră-mea n-a vrut să accepte ideea transportării unui cadavru mutilat. De aceea, a dispus să fie înmormîntat în cimitirul din Boulogne.

— Ai fost de faţă şi dumneata ?

— Mă aflam într-un turneu prin Italia, așa că vestea mi-a parvenit mult mai tîrziu. Nu eram în corespondență cu soră-mea.

— Va să zică nici dumneata n-ai văzut mormîntul ?

— Odată i-am sugerat domnului Visconti să dăm o raită pînă acolo, dar mi-a răspuns cu citatul lui preferat din Biblie : „Morții cu morții..."

— Poate mergem împreună într-o zi...

— Deși împărtășesc părerea domnului Visconti, sînt gata oricînd să întreprind un mic voiaj, îmi răspunse mătușă-mea, pe un ton vesel dar deloc sentimental.

— De data asta, ești invitata mea.

— Aniversarea morții lui cade pe ziua de 2 octombrie. Țin minte data fiindcă e ziua Îngerului păzitor. Îngerul lui taică-tu a cam încurcat-o în ziua aceea, dacă nu cumva o fi vrut să-l cruțe de o soartă și mai rea. N-ar fi exclus, fiindcă ce naiba căuta taică-tu la Boulogne, înafara sezonului ?

CAPITOLUL 17

ÎN CHIP CIUDAT, m-am simțit aproape numaidecît ca acasă la Boulogne. Întrucît cursa directă Folkestone-Boulogne fusese suspendată, am luat „Săgeata de aur" din Gara Victoria. Am răsuflat ușurat cînd am văzut că mătușă-mea nu-și adusese valiza roșie. Coasta engleză a

Canalului era scăldată într-o lumină aurie, de toamnă. Cam de pe la Petts Wood autobuzele deveniră verzui, iar la Orpington începură să apară uscătoriile de hamei, cu glugile lor albe ca niște panașe de coif medieval. Vițele de hamei ce se cocoțau pe araci erau mai decorative decît cele ale viței de vie ; aș fi dat bucuros întreg peisajul dintre Milano și Veneția, pentru acest teritoriu de treizeci de kilometri din Kent. Ceruri senine și rîuri domoale ; eleștee cu stufărișuri, vaci care moțăiau cu un aer fericit : acesta era colțul de rai evocat de William Blake, încît îmi părea rău că pornisem iar în străinătate. De ce nu murise taică-meu la Dover sau la Folkestone ? Și una și cealaltă localitate s-ar fi potrivit foarte bine pentru o excursie de-o zi.

Și totuși, cînd am ajuns în sfîrșit la Boulogne, ieșind din unicul vagon al „Săgeții de aur" rezervat, de la Calais, acestui port, m-am simțit ca acasă. Cerul devenise cenușiu, aerul era rece și rafale de ploaie măturau cheiurile, dar la recepția hotelului nostru era o fotografie a reginei, iar în fereastra unei braserii am putut citi : *Good Cup Of Tea. East Kent Coach Parties Welcome Here* [1]. Pescărușii de culoarea plumbului care se roteau deasupra bărcilor pescărești în seara plumburie aveau un aer familiar, de Anglie răsăriteană. Deasupra Gării maritime strălucea o firmă roșie, care anunța : *Car Ferry ; British Railways* [2].

---

[1] O ceașcă bună de ceai. Călătorii sosiți cu trenul din Kent sînt bine veniți aici. (engl.).

[2] Feribot pentru automobile ; Căile Ferate Britanice (engl.).

Era prea tîrziu ca să pornesc în căutarea mormîntului tătei (şi în orice caz, aniversarea lui cădea a doua zi), aşa că am plecat pe jos cu mătuşă-mea spre „Ville Haute“ [1]. Ne-am plimbat în jurul bastioanelor şi pe străduţele întortocheate, care-mi aminteau de cele din Rye. În marea criptă a catedralei fusese cununat un rege englez ; peste tot se vedeau ghiulele de tun trase de artileria lui Henric al VIII-lea, iar într-un mic scuar de sub zidurile fortăreţei se înălţa o statuie a lui Edward Jenner [2] în frac negru şi ciubote cu ciucuri. Un film mai vechi realizat după „Comoara din insulă“, cu Robert Newton în rolul principal, rula pe ecranul unui mic cinematograf de pe o stradă lăturalnică, nu departe de un club numit „Le Lucky“ [3] unde puteai asculta discurile formaţiei „Hearthmen“. Nu, tata nu fusese îngropat în pămînt străin ! Boulogne era ca un oraş colonial abia de curînd ieşit din imperiul britanic, iar căile ferate engleze mai zăboveau la capătul peronului ca şi cum li s-ar fi îngăduit să rămînă pînă la terminarea operaţiunilor de evacuare. Cabinele de baie de sub Cazinou erau parcă ultimele vestigii ale trupelor de ocupaţie, iar statuia ecvestră a generalului San Martin, pe chei, ar fi putut foarte bine să fie statuia lui Wellington.

Am luat masa la restaurantul Gării Maritime, după ce am umblat pe pietrele pavajului şi am

[1] Partea de sus a oraşului (franc.).
[2] Edward Jenner (1749—1823), medic englez descoperitor al vaccinului împotriva variolei.
[3] Norocosul (în engleză, dar precedat de articolul francez *le*).

străbătut şinele de cale ferată fără a întîlni vreun om. Stîlpii gării semănau cu coloanele unei catedrale rămase pustii după căderea nopţii ; doar un tren din Lyon era anunţat pe tabel, ca un număr de psalm pe care nimeni nu se ostenise să-l şteargă. Pe peroanele lungi nu se foia nici un hamal sau pasager. Biroul Căilor Ferate Britanice era gol şi neluminat. Peste tot plutea un miros de păcură, de alge şi de mare, în care se amesteca şi amintirea peştilor descărcaţi dimineaţa. În restaurant, se vădi că noi eram singurii muşterii : doi indivizi, care stăteau la bar împreună cu cîinele lor, tocmai se pregăteau să plece. Mătuşă-mea comandă pentru ea şi pentru mine calcan *à la Boulonnaise.*

— Poate că tata a venit aici chiar în ajunul morţii sale, cugetai eu cu glas tare.

Din ziua cînd scosesem din raft „Rob Roy“ mă gîndisem de multe ori la tatăl meu şi, amintindu-mi de fotografia aceea şi de expresia fetei îmi închipuiam că şi mătuşă-mea îl va fi iubit, în felul ei. Totuşi, pentru mătuşă-mea un om mort era un om mort, aşa că nu trebuia să mă aştept din parte-i la amintiri sentimentale.

— Comandă nişte vin, Henry, îmi spuse ea. Ai ceva morbid în tine : toată expediţia asta o dovedeşte, ca să nu mai vorbesc de urna pe care-o păstrezi cu atîta grijă. Dacă taică-tu ar fi fost înmormîntat la Highgate, aş fi refuzat să te acompaniez. Pelerinajele la morminte nu mă interesează, decît dacă servesc altor scopuri.

— Cărui alt scop îi serveşte pelerinajul acesta ? o întrebai eu, pe un ton destul de tăios.

— E pentru prima oară cînd vin la Boulogne, îmi răspunse Tante Augusta. Sînt gata oricînd să vizitez locuri noi.

— Întocmai ca unchiul Jo, vrei să-ţi prelungeşti viaţa...

— Fireşte că da, pentru că mi-e dragă.

— Cam cîte camere ai ocupat pînă acum ?

— Foarte multe, rîse mătuşă-mea. Cred însă că n-am ajuns încă la etajul unde-i closetul...

— Trebuie să mă-ntorc acasă, rosti în clipa aceea unul din oamenii de la bar : era cam cherchelit, iar cînd se aplecă să-şi mîngîie cîinele, nu-l nimeri. Celălalt îi răspunse :

— Încă un rînd, pentru feribot !

Judecînd după aceste vorbe, părea să lucreze la Căile Ferate Britanice.

— Afurisita aia de Fecioară din Kent ! [1] Nevastă-mea a fost şi ea cîndva o fecioară din Kent...

— Da, dar nu mai e de mult, amice !

— Da, de mult. Tocmai de-aia trebuie să mă-ntorc acasă, la orele două'ş'unu.

— E geloasă, amice ?

— Nu, e hămesită...

— Nu mi-au plăcut niciodată bărbaţii slabi, îmi spuse mătuşă-mea. Taică-tu nu era slab, ci doar leneş. După părerea lui, nu exista nimic pentru care să merite să te baţi. Nu s-ar fi bătut

[1] E vorba de Elizabeth Barton (1506—1534), supranumită „Fecioara din Kent", o servitoare „vizionară", decapitată din ordinul regelui Henric al VIII-lea, căruia îi prorocise că va muri curînd după ce se va căsători cu Ana de Boleyn.

nici măcar pentru Cleopatra... ar fi găsit însă un mijloc să se descurce. Nu ca Antoniu. Ceea ce mă miră e că s-a putut duce pînă la Boulogne !

— S-o fi dus poate în interes de afaceri.

— L-ar fi trimis pe asociatul lui. Asociatul ăla al lui, un anume William Curlew, era un om slab cum mai rar găseşti. Îl invidia pe taică-tu pentru micile sale aventuri galante ; lui îi venea destul de greu să satisfacă o singură femeie ! Se frămînta grozav pe chestia asta, mai ales că nevastă-sa era realmente o femeie ireproşabilă. O femeie dulce, capabilă, cu o fire echilibrată. Faptul că avea şi ea anumite pretenţii ar fi putut trece drept o virtute în ochii altui bărbat. Taică-tu, care era un tip mult mai plin de imaginaţie decît îl socoteau îndeobşte oamenii sau decît îl găsea însăşi maică-ta, i-a sugerat lui William un plan — fiindcă, aşa cum îi spunea acesta, n-ai cum să părăseşti o femeie perfectă, *ea* te părăseşte pe tine. Ei bine, William urma să-i scrie neveste-si nişte scrisori anonime, în care să se acuze de infidelitate. Scrisorile astea urmăreau patru scopuri : întîi, să-i apere vanitatea de mascul, apoi să-i ofere nevestei o explicaţie plauzibilă a slăbirii zelului lui erotic, pe urmă să deschidă o breşă în perfecţiunea neveste-si şi, în sfîrşit, să ducă eventual la un divorţ, fără ca onoarea lui de bărbat să fie ştirbită (căci era hotărît să nu nege nimic). Taică-tu a redactat el însuşi prima scrisoare — William a transcris-o la maşina lui de scris, cu multe greşeli, şi a vîrît-o într-un plic galben, dintre cele pe care le folosea pentru trimiterea facturilor

(asta a fost o mare greşală !) Scrisoarea suna aşa : „Soţul dvs., doamnă, este un mincinos neruşinat şi un satir fără pereche. Întrebaţi-l cum îşi petrece serile cînd dumneavoastră vă aflaţi la Institutul pentru promovarea femeilor, şi cum îşi foloseşte banii. Ceea ce economisiţi dvs. în menaj, ajunge în taşca altei femei". Lui taică-tu îi plăceau cuvintele desuete... de, influenţa lui Walter Scott !

În seara cînd a sosit scrisoarea urma să aibă loc o mică petrecere în casa soţilor Curlew. Doamna Curlew netezea pernele de pe fotolii. Luînd plicul galben drept o factură, l-a pus pe o masă, fără să-l deschidă. Îţi poţi imagina emoţiile bietului William. Pe vremea aceea îl cunoşteam bine, atît eu cît şi părinţii tăi am fost la petrecerea aceea. Taică-tu nădăjduia să fie de faţă în momentul doborîrii vînatului, dar fu nevoit să plece la sfîrşitul petrecerii, neputînd să mai rămînă, nici măcar sub pretextul unor probleme de afaceri, şi în orice caz, scrisoarea era acolo, necitită. Trebui să se resemneze să afle mai tîrziu, de la William, ce se întîmplase. Melania — aşa o chema pe nevastă-sa, un nume idiot, cu o rezonanţă şi mai idioată cînd îl puneai alături de Curlew — tocmai termina de spălat paharele, cînd William găsi plicul galben sub o măsuţă. „E a ta scrisoarea asta, iubito ?" o întrebă el, iar ea îi răspunse că-i doar o notă de plată. „Bine, dar chiar şi o notă de plată trebuie deschisă", îi spuse. William şi-i întinse plicul. După care, urcă la etaj ca să se bărbierească. Melania nu-i cerea niciodată să se bărbierească înainte de cină, dar la începutul căsniciei lor îi dăduse limpede a înţelege că prefera să-l simtă noaptea cu obrazul bărbierit : avea o piele foarte delicată. (Străinii obişnuiau să spună că avea un ten tipic englez). Uşa camerei de baie fiind deschisă, William o văzu cum pune pe măsuţa de toaletă plicul galben, mereu închis. De enervare, se tăie în vreo trei locuri şi trebui să-şi aplice nişte tampoane de vată ca să oprească sîngerarea.

Individul cu cîinele trecu prin faţa mesei noastre, cu paşi greoi.

— Vino odată, dobitocule ! bombăni el, trăgînd moale de lesă.

— Înapoi la fecioara din Kent ! îl cicăli prietenul, rămas la bar.

Începusem să desluşesc din nou licărul din ochii mătuşii mele. Acelaşi licăr pe care-l avusese la Brighton, cînd îmi povestise despre biserica aceea cîinească, şi la Paris, cînd îmi povestise despre aventura ei cu Monsieur Dambreuse, sau în „Orient Expres", cînd îmi relatase despre fuga domnului Visconti... Era absorbită de povestea ei. Sînt sigur că tatăl meu — admirator al lui Walter Scott — nu mi-ar fi putut evoca episodul soţilor Curlew într-un fel atît de dramatic ; în orice caz, relatarea lui ar fi fost mult mai descriptivă şi ar fi avut mai puţin dialog.

— William, urmă Tante Augusta, ieşi din baie şi se vîrî în enormul pat dublu pe care Melania îl cumpărase ea însăşi la „Maples". [1]

[1] Magazin de mobilă din Londra.

De speriat ce era, William uitase să-şi ia o carte : abia aştepta să se producă criza. „Nu mai stau mult, dragule", îi strigă Melania, ocupată să se pomădeze cu alifia „Pond", pe care-o prefera oricărei alifii noi, pentru tenul ei special. „Nota aia te-a necăjit ?" o întrebă William. „Notă ?". „Da, nota de plată pe care-ai lăsat-o acolo, sub masă". „A, plicul ăla ? ! Încă nu l-am deschis". „O să-l pierzi iarăşi dacă nu eşti atentă". „Fiind vorba de o notă de plată n-ar fi rău, nu-i aşa ?" replică Melania pe un ton vesel, dar vorbele astea erau împotriva firii ei, fiindcă nu obişnuia să-şi lase neachitate facturile şi nu îngăduia nici unui negustor să-i acorde credit mai mult de o lună. După ce-şi şterse degetele cu un şerveţel „Kleenex", deschise plicul galben. Primele cuvinte, dactilografiate stîngaci, erau : „Soţul dvs., doamnă..." „Nu-i nimic grav", zise ea şi citi pînă la capăt scrisoarea, semnată „Un vecin binevoitor". Apoi o rupse în bucăţele pe care le azvîrli în coşul de hîrtii. „N-ar trebui să rupi o notă de plată", îi spuse William. „E vorba de cîţiva şilingi pe care-i datoram la chioşcul de ziare. I-am şi plătit de-altfel, azi dimineaţă", răspunse ea şi, privindu-l pe William, adăugă : „Ce soţ bun ai fost tu întotdeauna, William !" Veni spre pat şi-l sărută, iar William îi ghici gîndul. „Petrecerile astea mă cam obosesc", îi spuse, căscînd, în chip de scuză. „E normal, dragule", îi zise Melania, lungindu-se alături de el fără să crîcnească. „Vise plăcute", mai spuse ea. Apoi, observînd tampoanele alea de vată de pe obrajii lui, exclamă : „Vai, sărăcuţul de tine, te-ai tăiat ! Las-o pe Melania ta să-ţi dezinfecteze rănile !" Şi, timp de vreo zece minute, îi spălă rănile cu spirt şi i le pansă cu „Elastoplast", ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit. „Ce nostim arăţi acum", îi spuse, veselă şi fără griji, iar el avea să-i povestească lui taică-tu că în sărutul depus de Melania în vîrful nasului lui William nu mai era nici urmă de pericol. „Dragul şi caraghiosul meu William, ţi-aş ierta orice", îi mai spuse. Iar William îşi pierdu atunci orice speranţă : Melania era o soţie perfectă, de o perfecţiune inatacabilă, iar taică-tu zicea că în urechile lui William cuvîntul „ierta" sunase aidoma clopotului din Newgate[1] înaintea unei execuţii.

— Aşadar n-a putut să evadeze ? o întrebai eu pe Tante Augusta.

— A murit cu mulţi ani mai tîrziu, în braţele Melaniei, îmi răspunse ea.

Ne-am mîncat tartele cu mere într-o tăcere deplină.

CAPITOLUL 18

A DOUA ZI DIMINEAŢĂ — o dimineaţă la fel de cenuşie ca şi cea precedentă — am urcat împreună cu Tante Augusta lungul deal

[1] Poarta de vest a vechii cetăţi a Londrei, adăpostind o închisoare celebră prin cruzimile săvîrşite în incinta ei.

care duce spre cimitir. *Deuil en 24 heures*[1] promitea reclama unui magazin de pompe funebre, iar pe botul unui mistreț plin de sînge, atîrnat în fața unei măcelării, o mică pancartă anunța : *Retenez vos morceaux pour jeudi*[2], dar joi nu însemna nimic pentru mine, și cred că nici pentru mătușă-mea.

— E vorba de sărbătoarea floricelelor, îmi explică ea după ce căută în cărticica de rugăciuni pe care o luase de acasă, fiindcă ocazia era potrivită. Nu prea văd însă ce legătură are sărbătoarea asta cu mistreții. Se pare că e și sărbătoarea sfîntului Thomas din Hereford, care a murit în surghiun la Orvieto, dar mă îndoiesc că măcar englezii au auzit de el.

La porțile „Orașului de sus" era atîrnată o placă comemorativă în amintirea morții unui „Erou al Rezistenței". Prilej pentru mătușă-mea să-mi spună :

— Morții unei armate devin automat eroi, întocmai cum morții Bisericii devin martiri. Mă întreb ce-o fi cu sfîntul Thomas ăsta. Mare noroc a avut c-a murit la Orvieto, în loc să moară la Hereford. Orvieto e și azi un orășel civilizat, cu o climă infinit mai bună și cu un restaurant excelent, pe Via Garibaldi.

— Ești cu adevărat catolică ? o întrebai eu cu interes.

— Da, dragul meu, se grăbi ea să-mi răspundă. Numai că nu cred în toate lucrurile în care cred ceilalți.

---

[1] Doliu în 24 de ore (franc.).

[2] Rețineți-vă pentru joi bucățile dorite (franc.).

A găsi mormîntul tatălui meu în cimitirul acela uriaș și cenușiu era ca și cum aș fi căutat apartamentul cuiva într-un ansamblu de locuințe nenumerotate, să zicem din Camden Town. Dinspre poalele dealului se auzea uruitul trenurilor, iar fumul de cărbune al hornurilor din „Orașul de sus" se furișa prin labirintul mormintelor. Un individ ieși dintr-o căsuță pătrată, care semăna ea însăși c-un mormînt, și se oferi să ne conducă. Adusesem cu mine o coroană de flori, deși mătușă-mea socotea cam exagerat acest gest.

— Florile astea au să bată la ochi, îmi spusese. Francezii își amintesc de morți o singură dată pe an, de Ziua morților. E o sărbătoare curată și comodă, ca Paștele.

E adevărat că deosebeam foarte puține flori — nici măcar *imortele* — printre îngerii și heruvimii din cimitir ; era acolo și bustul unui personaj chel ca un profesor de liceu, iar pe o uriașă lespede de mormînt stătea scris : *Familia Flageollet.* O inscripție în englezește îmi atrase atenția asupra unui alt monument : *În amintirea devotatului meu fiu Edward Rhodes Robinson mort și înmormîntat la Bombay* — dar monumentul acesta în formă de piramidă nu avea nimic englezesc. Tatăl meu ar fi preferat, desigur, să fie înmormîntat într-un cimitir englezesc, cu pietrele mîncate de mușchi verde, cu inscripții șterse și cu citate pioase în versuri, decît în acest cimitir cu dalele negre, strălucitoare și solide, pe care nici măcar clima umedă din Boulogne nu le putea știrbi, și pe care se

puteau citi aceleași inscripții, aceleași formule stereotipe ca niște titluri luate din același ziar : *A la mémoire... Ici repose le corps...*[1] În afară de noi și de o bătrînică în negru care stătea cu capul plecat în fundul unei alei lungi, și care semăna cu un vizitator solitar într-un muzeu din provincie, nu părea să mai fie nici un alt om viu în acest imens deșert neînsuflețit.

— M-am înșelat, ne spuse ghidul nostru făcînd brusc cale întoarsă și ne conduse înapoi, spre mormîntul unde stătea bătrînica aceea, care părea să se roage.

— Ce ciudat ! Mai e cineva acolo ! exclamă Tante Augusta, și într-adevăr pe lespedea de marmură a acelui mormînt am văzut o coroană de două ori mai mare ca a mea, și împletită din flori de două ori mai scumpe, aduse din serele din Sudul Franței. Am pus-o pe-a mea lîngă coroana aceea, a cărei banderolă era parțial ascunsă vederii mele ; am deslușit doar o parte a numelui tatei, răzbind afară ca o exclamație : *...chard Pulling,* precum și o dată : *2 octombrie 1923.*

Bătrînica ne privi cu mirare.

— Qui êtes-vous ?[2] ne întrebă ea.

Nu avea un accent prea franțuzesc, iar mătușă-mea îi răspunse la fel de brusc, în englezește :

— Cine ești *dumneata ?*

— *Miss* Paterson, răspunse bătrînica, parcă sfidătoare, dar și speriată.

[1] În memoria... Aici odihnește... (franc.).
[2] Cine sînteți ? (franc.)

— Și ce legătură ai dumneata cu acest mormînt ?

— De peste patruzeci de ani vin aici în această zi și nu v-am mai văzut nici pe dumneata, nici pe dumnealui.

— Ai vreun drept asupra acestui mormînt ? o întrebă mătușă-mea.

Ceva din felul de a fi al bătrînei o irita pe mătușă-mea — poate aerul ei de agresivitate timidă, căci Tante Augusta suporta greu slăbiciunea, chiar ascunsă.

Încolțită, bătrînica își scoase ghearele :

— N-am mai auzit pînă acum că ar exista drepturi asupra mormintelor.

— Un mormînt, ca și o casă, e plătit de cineva.

— Dar dacă o casă e lăsată în părăsire timp de patruzeci de ani, oare un străin nu are dreptul...

— Cine ești dumneata ? stărui Tante Augusta.

— Ți-am mai spus : sînt *Miss* Paterson.

— L-ai cunoscut pe cumnatul meu ?

— Cumnatul dumitale ? ! exclamă bătrînica. Și-și plimbă privirea de la coroana mea la mine, apoi la mătușă-mea.

— Iar dumnealui, cucoană, este fiul lui Richard Pulling, spuse mătușă-mea.

— Familia ! murmură bătrînica, de parc-ar fi vrut să spună „dușmanul".

— Așa că vezi c-avem oarecari drepturi !

Nu izbuteam să pricep asprimea mătușii mele.

— E foarte frumos din partea dumitale să pui flori pe mormîntul tatălui meu, mă amestecai eu în vorbă. Poate că îți se pare ciudat că n-am mai fost niciodată aici...

— O atitudine tipică pentru voi toți, zise domnișoara Paterson. Mama dumitale n-a venit nici măcar la înmormîntare. Am fost numai eu. Și portarul hotelului. Un om bun la suflet.

Și domnișoara Paterson adăugă cu lacrimi în ochi :

— Era o zi ploioasă, iar el a venit cu o umbrelă mare...

— Pe cît înțeleg, l-ai cunoscut pe tatăl meu... Erai așadar aici ?

— S-a stins în brațele mele, încetișor, încetișor, îmi răspunse bătrînica.

Repeta mereu cîte un cuvînt, ca și cum ar fi fost deprinsă să citească povești cu glas tare.

— E foarte frig, zise mătușă-mea. Henry, eu mă întorc la hotel, ăsta nu-i un loc potrivit pentru o conversație îndelungată. Dealtfel, ți-ai depus coroana de flori.

Și începu să se depărteze : era ca mărturisirea unei înfrîngeri, deși se silea să-și țină capul sus, cu o expresie disprețuitoare, întocmai ca un dulău danez care-i întoarce spatele unui cățeluș neajutorat, chipurile nedemn de colții săi ascuțiți.

— Trebuie s-o conduc pe mătușă-mea la hotel, m-am scuzat eu față de domnișoara Paterson. Ce-ar fi să vii și dumneata să bei un ceai cu noi, astă-seară ? Știi, eram un copil cînd a murit tata. Abia l-am cunoscut. S-ar fi cuvenit să vin aici demult, dar credeam că nimeni nu prea mai pune preț pe lucrurile astea...

— Știu că sînt de modă veche, da, de modă veche...

— Vrei așadar să bei un ceai cu noi ? La „Meurice“ ?

— Voi veni, îmi făgădui domnișoara Paterson, cu o demnitate ușor speriată. Te rog să-i spui mătușii dumitale — e mătușa dumitale, nu-i așa ? — că nu are rost să fie supărată pe mine. El a murit cu-atîta timp în urmă ! Ar fi nedrept ca dumneaei să fie geloasă pe mine pentru că încă mai țin la el, încă mai țin...

I-am repetat mătușii mele acest mesaj, cuvînt cu cuvînt, iar ea a rămas cu gura căscată :

— Mă crede chiar geloasă ? Nu-mi amintesc să fi fost geloasă decît o singură dată, din cauza lui Curran, iar experiența aceea mi-a servit drept lecție. Nici măcar domnul Dambreuse nu m-a făcut geloasă...

— N-are rost să te dezvinovățești în fața mea, Tante Augusta !

— Să mă dezvinovățesc ? Sînt sigură că n-am ajuns chiar în halul ăsta. Încerc doar să-mi explic sentimentele. Femeia aceea nu mi s-a părut cu totul sinceră în durerea ei. E ca și cum cineva ar turna vin într-o ceașcă cu cafea. M-a cam scos din sărite. Cînd mă gîndesc că se afla lîngă taică-tu în clipa morții sale !...

— Probabil c-a mai fost și un medic.

— Taică-tu n-ar fi murit dacă femeia asta n-ar fi fost atît de slabă. Sînt convinsă de asta. Taică-tu avea nevoie să fie scuturat zdravăn

ca să acţioneze. Nenorocirea lui Richard era că arăta aşa bine. Era uimitor de frumos. Nu trebuia să-şi dea nici o silinţă faţă de-o femeie. Şi apoi, era prea leneş ca să se bată. Dacă aş fi fost lîngă el, ar mai fi în viaţă şi astăzi.

— Astăzi ? !

— Păi, n-ar fi mult mai în vîrstă decît domnul Visconti.

— Încearcă, totuşi, să te porţi frumos cu femeia aceea, Tante Augusta !

— Voi fi numai miere, îmi făgădui ea.

În după-amiaza aceea mi-am dat seama că se căznea din greu să-şi ascundă enervarea pe care i-o pricinuia domnişoara Paterson cu maniile ei, nu numai mărunte, ci şi numeroase : în afară de mania de a repeta cîte un cuvînt, avea de pildă un tic nervos — o tresărire a piciorului drept (cînd am observat pentru prima oară acest tic, am crezut c-o lovise mătuşă-mea !). Iar cînd amuţea puţin şi-şi lăsa gîndurile să zboare în altă parte, dinţii începeau să-i clănţăne, ca şi cum ar fi purtat o proteză.

Am luat ceaiul în odaia mătuşii mele, fiindcă nu exista un salon convenabil în hotelul acela, ca un zgîrie-nori miniatural, plasat pe chei, între alte două perfect identice.

— Te rog să ne scuzi, îi spuse mătuşă-mea, la hotelul ăsta n-au decît ceai „Lipton“ indian.

— A, dar mie-mi place „Lipton“-ul, cu o bucăţică de zahăr, o singură bucăţică, repetă domnişoara Paterson.

— Ai venit prin Calais ? o iscodi mătuşă-mea, pentru a face o conversaţie politicoasă. Noi am

venit pe-acolo, ieri. Sau ai sosit cumva cu feribotul ?

— A, nu ! răspunse bătrînica. Ştiţi, eu locuiesc aici. Totdeauna am locuit aici, adică de cînd a murit Richard, vreau să spun domnul Pulling, adăugă ea adresîndu-mi-se mie, cu o privire speriată.

— Chiar şi în timpul războiului ? o iscodi mătuşă-mea, uşor bănuitoare.

Cred că s-ar fi bucurat să găsească o fisură în integritatea domnişoarei Paterson, măcar o abatere cît de măruntă de la adevăr.

— A fost o perioadă de lipsuri, zise domnişoara Paterson. Bombardamentele mi s-au părut totuşi mai puţin îngrozitoare, poate din pricină că trebuia să mă gîndesc la copii...

— La copii ? ! exclamă Tante Augusta. N-o să-mi spui că Richard...

— A, nu, nu ! o asigură domnişoara Paterson. Mă refer doar la copiii din clasa mea. Eram profesoară de engleză la liceu.

— Nemţii nu te-au internat în lagăr ?

— Oamenii de aici au fost foarte drăguţi cu mine. M-au luat sub protecţia lor. Primarul mi-a dat un carnet de identitate.

În clipa aceea, piciorul drept îi zvîcni.

— Mi-au dat chiar o medalie, după terminarea războiului, adăugă ea.

— O medalie pentru că ai predat engleza ? o întrebă Tante Augusta neîncrezătoare.

— Şi pentru alte lucruri, răspunse domnişoara Paterson, rezemîndu-se pe speteaza scaunului.

Dinţii începură să-i clănţăne, semn că gîndurile îi zburau în altă parte.

— Vorbeşte-mi despre tatăl meu, o rugai eu. Ce căuta la Boulogne ?

— Voia să-mi ofere o mică vacanţă. Era îngrijorat de starea sănătăţii mele. Spunea că am nevoie de aerul mării.

Mătuşă-mea îşi răsuci linguriţa în ceaşcă, — mă temeam că-şi pierduse răbdarea.

— Ştiţi, urmă bătrînica, doar o excursie de-o zi. Am luat ca şi voi vaporul spre Calais, fiindcă voia să-mi arate locul de baştină al faimoşilor Burghezi [1] ; după aceea am luat un autobuz pînă aici, ca să vedem coloana lui Napoleon — tocmai citise biografia lui Napoleon scrisă de Sir Walter Scott. Iar la Boulogne am constatat că n-aveam nici un vapor pentru întoarcere.

— Presupun c-a fost o surpriză pentru el, nu-i aşa ? o întrebă Tante Augusta cu o ironie evidentă pentru mine, dar nu şi pentru domnişoara Paterson.

— Da, răspunse aceasta. Nu ştia cum să se mai scuze pentru lipsa lui de prevedere. Am sfîrşit totuşi prin a găsi două odăiţe curate într-un han mititel, mititel din oraşul de sus, în scuarul de lîngă Primărie.

— Odăi alăturate, presupun, zise mătuşă-mea. Asprimea ei mi se părea de neînţeles.

---

[1] „Burghezii din Calais", grup statuar de Rodin (1840—1917) înfăţişînd pe conducătorii oraşului Calais în momentul cînd se predau regelui englez Edward al III-lea (1327—1377).

— Da, răspunse domnişoara Paterson. Fiindcă mi-era frică.

— Frică, de ce ?

— Nu mai fusesem niciodată pînă atunci în străinătate, şi nici domnul Pulling dealtfel. Îi serveam drept interpretă.

— Ştiai franţuzeşte ?

— Urmasem un curs special, la „Berlitz".

— Te rog să ne ierţi curiozitatea, domnişoară Paterson, mă amestecai eu în vorbă. N-am ştiut niciodată în amănunt cum a murit tata — maică-mea nu mi-a vorbit niciodată despre asta. Totdeauna îmi închidea gura cînd îi puneam întrebări. Şi fiindcă-mi spunea că moartea lui avusese loc în cursul unui voiaj de afaceri, am fost totdeauna convins că murise la Wolverhampton — se ducea des la Wolverhampton.

— Cînd ai făcut cunoştinţă cu cumnatul meu ? o întrebă Tante Augusta. Îmi dai voie să-ţi mai torn puţin ceai ?

— Da, te rog. Ceva mai slab, însă, dacă nu ţi-e greu. Ne-am întîlnit pe imperiala unui autobuz de pe linia 49.

Mătuşă-mea rămase o clipă cu o bucăţică de zahăr în aer.

— Un autobuz de pe linia 49 ? îngînă ea.

— Da. Ştiţi, îl auzisem cerînd un bilet, iar cînd a ajuns la staţia unde ar fi trebuit să coboare, am văzut că doarme, aşa că l-am trezit, dar era prea tîrziu. Era o staţie facultativă. Mi-a fost foarte recunoscător şi m-a condus pînă la Primăria din Chelsea. Pe atunci locuiam într-o cameră la subsol, pe Oakley Street şi ţin minte

că m-a condus pînă acasă, țin minte perfect, de parc-ar fi fost ieri. Ne-am descoperit multe preocupări comune.

Piciorul îi zvîcni din nou.

— Asta mă miră, zise mătușă-mea.

— Ce-am mai putut să vorbim în ziua aceea !

— Despre ce-ați vorbit ?

— Mai ales despre Sir Walter Scott, pe cît îmi amintesc. Eu citisem doar „Marmion" și alte cîteva bucăți, dar el cunoștea absolut tot ce scrisese Sir Walter. Era în stare să citeze... avea o memorie extraordinară pentru poezie.

Și bătrînica începu să recite în șoaptă, ca pentru sine :

„Hodină-afla-va oare
Acel seducător
Ce inima fecioarei
I-a cucerit, ușor,
Și-apoi a părăsit-o ?
În lupta de pe urmă..."

— Și astfel a început povestea, îi tăie vorba mătușă-mea, agasată. Iar seducătorul hodinește la Boulogne...

Domnișoara Paterson se ghemui în fotoliu, iar piciorul îi zvîcni cu putere.

— N-a început nimic... așa cum crezi matale, protestă ea. În timpul nopții l-am auzit bătîndu-mi în ușă și strigînd : „Dolly !" [1]

---

[1] Nume care înseamnă păpușică (engl.).

— Dolly, îngînă mătușă-mea, cu scîrbă în glas, ca și cum „Dolly" ar fi fost un cuvînt de rușine.

— Da, așa îmi spunea el. Numele meu e Dorothea.

— Încuiaseși ușa, desigur.

— Nicidecum. Era un om în care aveam încredere deplină. L-am poftit înăuntru. Știam bine că nu m-ar fi trezit dacă n-ar fi avut un motiv important.

— Evident ! Departe de mine gîndul de a spune că n-ar fi fost ceva important. Dar continuă, te rog.

Domnișoara Paterson, însă, era din nou departe, căci dinții îi clănțăneau întruna. Privirea i se ațintea asupra unui lucru pe care nu-l puteam vedea, iar în ochi începuseră să-i strălucească lacrimi.

— Domnișoară Paterson, i-am spus eu apucînd-o de braț, nu mai vorbi dacă-ți face rău.

Eram supărat pe mătușă-mea : fața ei avea duritatea unei efigii.

Domnișoara Paterson se uită la mine într-un fel care mă făcu să cred că începe să se întoarcă din trecutul acela îndepărtat.

— Da, a intrat în odaie, spuse ea. Și mi-a șoptit : „Dolly, dragă", apoi s-a prăbușit pe podea. Am îngenunchiat lîngă el și i-am luat capul în poală. Sărăcuțul, n-a mai spus nimic, nimic. N-am știut niciodată pentru ce venise și nici ce anume ar fi vrut să-mi spună.

— Nu mi-e greu să ghicesc, murmură Tante Augusta.

Domnişoara Paterson se ghemui din nou în fotoliu, pentru a putea riposta. Spectacolul acestor două femei bătrîne, care se certau pentru un lucru întîmplat cu atîţia ani în urmă, mă umplea de mîhnire.

— Sper să ai dreptate, îi zise domnişoara Paterson. Ştiu prea bine ce crezi şi sper să ai dreptate. Aş fi făcut orice mi-ar fi cerut el, fără să stau pe gînduri şi fără să regret. E singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată.

— Am impresia că n-ai prea avut răgazul să-l iubeşti, spuse mătuşă-mea.

— Aici te înşeli, doamnă. Poate pentru că nu ştii ce înseamnă a iubi. L-am iubit încă din clipa cînd a coborît din autobuz în faţa Primăriei din Chelsea, şi continui şi azi să-l iubesc. După moartea lui am făcut tot ce trebuia, absolut totul — nu era nimeni altcineva care să-l ajute pe scumpul meu ; soţia lui n-a vrut să vină. Autorităţile au hotărît să i se facă o autopsie, iar dumneaei le-a comunicat prin scris că să-l îngroape la Boulogne : nu voia să-i primească sărmanul trup ciopîrţit. Aşa că la înmormîntare n-am fost decît eu şi portarul...

— Nu încape îndoială că ai fost foarte constantă, zise mătuşă-mea, dar această remarcă nu suna deloc ca un compliment.

— Nimeni nu mi-a mai spus „Dolly“, cum îmi spunea el, dar în timpul războiului, cînd a trebuit să-mi iau un pseudonim, le-am permis oamenilor să-mi spună „Poupée“ [1].

---

[1] Păpuşă (franc.).

— De ce naiba aveai nevoie de un pseudonim ?

— Erau vremuri tulburi, răspunse domnişoara Paterson şi începu să-şi caute mănuşile.

Felul cum se purtase mătuşă-mea cu domnişoara Paterson îmi displăcuse profund, şi mînia mocnea încă în mine cînd ne-am dus să luăm masa pentru a doua şi ultima oară în gara aceea pustie. Bărcile pescăreşti tocite de valuri dormeau lîngă cheu, fiecare cu cîte o deviză pioasă scrisă pe punte — *Dieu bénit la famille,* sau *Dieu a bien fait* [1] — şi mă întrebam ce efect consolator puteau avea aceste devize în timpul unei furtuni năprasnice în Canalul Mînecii. În aer plutea acelaşi miros de peşte şi păcură, acelaşi tren din Lyon neaşteptat de nimeni stătea lîngă peron, iar în restaurant se afla acelaşi englez morocănos, cu acelaşi tovarăş şi cu acelaşi cîine : prezenţa acestuia făcea ca restaurantul să pară şi mai pustiu, ca şi cum n-ar fi avut niciodată alţi muşterii.

— Eşti foarte tăcut, Henry, îmi spuse mătuşă-mea.

— Am la ce să mă gîndesc, îi răspunsei.

— Te-a impresionat nenorocita aia, mă mustră Tante Augusta.

— M-a emoţionat faptul c-am întîlnit o persoană care l-a iubit pe tata.

— L-au iubit o mulţime de femei.

— Voiam să spun, o femeie care l-a iubit *cu adevărat.*

---

[1] Domnul binecuvîntează familia ; Bine a rînduit Dumnezeu (franc.).

— Cine ? Ființa aia sentimentală ? Habar n-are ce-i iubirea !

— Dar dumneata ai habar ? o întrebai, nemaiputîndu-mi stăpîni mînia.

— Cred că am ceva mai multă experiență decît tine în această privință, îmi răspunse Tante Augusta cu o răutate calmă și calculată. Și avea dreptate : nu-i răspunsesem nici măcar domnișoarei Keene la ultima ei scrisoare ! Mătușă-mea ședea în fața mea, cu un aer perfect satisfăcut, privindu-și porția de calcan. Mîncă unul cîte unul crevetii, înainte de a ataca peștele — îi plăcea să savureze fiece fel de mîncare, și nu se grăbea deloc.

Avea poate dreptate s-o disprețuiască pe domnișoara Paterson. Mi-am amintit de Curran, de Monsieur Dambreuse și de domnul Visconti — trăiau în imaginația mea ca niște creaturi ale mătușii Augusta ; trăia pînă și Unchiul Jo, sărmanul, tîrîndu-se spre closet ! Tante Augusta era un adevărat demiurg. Pînă și domnișoara Paterson se însuflețise, sub împunsăturile întrebărilor ei răutăcioase. Poate că într-o bună zi eu însumi aș fi căpătat un soi de viață dacă ar fi vorbit despre mine cu cineva ; oricum, personajul schițat de ea ar fi fost mult mai viu decît cel real (îmi imaginam lesne ce poveste ar fi putut scoate din gherghinele mele, din tandrețea mea stupidă pentru Tooley și din trecutul meu fără pată !). N-avea nici un rost să mă plîng de răutatea ei. Citisem odată, într-o carte despre Charles Dickens, că un scriitor nu trebuie să se atașeze de personajele sale, ci trebuie să le trateze fără milă. Actul creației implică, se pare, totdeauna un egoism atroce. De aceea soția lui Dickens și ibovnica lui au trebuit să sufere, pentru ca Dickens să-și poată scrie romanele și să-și clădească averea. Banii unui director de bancă nu sînt mînjiți de un asemenea egotism. Profesiunea mea n-avea nimic destructiv. Un director de bancă nu lasă în urma lui un șir de martiri. Unde era Curran acum ? Iar Wordsworth era încă în viață ?

— Ți-am vorbit vreodată de un anume Charles Pottifer ? mă întrebă mătușă-mea. În felul lui, se agăța și el de un mort cu aceeași fervoare ca domnișoara Paterson a ta. Dar în cazul lui, mortul era chiar el.

— Nu-mi povesti în seara asta, Tante Augusta, o rugai eu. Povestea morții tatălui meu e de ajuns pentru o singură zi.

— Și a povestit-o binișor, recunosc, deși cred că eu aș fi povestit-o mult mai bine, dacă aș fi fost în situația ei. Te previn însă că într-o zi o să-ți pară rău c-ai refuzat să-mi asculți povestea...

— Care poveste ? o întrebai, gîndindu-mă la tatăl meu.

— Povestea lui Charles Pottifer, firește.

— Altă dată, Tante Augusta.

— Greșești crezînd cu atîta tărie într-o „altă dată“, îmi replică mătușă-mea și ceru socoteala cu un glas atît de puternic, încît cîinele o lătră, de la bar.

CAPITOLUL 19

MĂTUŞA-MEA NU se întoarse cu mine în Anglia cu feribotul, aşa cum îmi închipuisem că are de gînd. La micul dejun, îmi comunică pur şi simplu că va lua trenul spre Paris :

— Am de rezolvat nişte treburi, îmi spuse, făcîndu-mă să-mi aduc aminte de avertismentul pe care-l rostise în ajun, şi să mă întreb dacă nu cumva îşi presimţea moartea, ceea ce era o eroare, după cum aveam să constat în curînd.

— Ai vrea să te însoţesc ? o întrebai.

— Nu. După felul cum mi-ai vorbit aseară, am impresia că te-ai cam săturat de compania mea, pentru un timp.

Era limpede că o jignisem adînc refuzînd să ascult povestea numitului Charles Pottifer. Am condus-o la gară, unde m-a sărutat pe obraz cu o răceală extremă.

— N-am vrut să te jignesc, Tante Augusta, i-am spus.

— Semeni cu taică-tu mai mult decît cu maică-ta : el credea că nici o poveste nu poate fi interesantă, bineînţeles cu excepţia poveştilor din romanele lui Walter Scott.

— Dar maică-mea ? mă grăbii s-o întreb, în speranţa că-mi va oferi poate o cheie.

— Ea a încercat în zadar să citească „Rob Roy". Ţinea foarte mult la taică-tu şi se străduia din răsputeri să-i placă, dar „Rob Roy" era prea de tot...

— De ce nu s-a măritat cu el ?

— Nu era dispusă să-şi petreacă viaţa în Highgate. Vrei să-mi cumperi un *Figaro* înainte să pleci ?

Cînd m-am întors de la chioşcul de ziare, mătuşă-mea mi-a dat cheile de la apartamentul ei, spunîndu-mi :

— Dacă lipsesc mai mult, s-ar putea să te rog să-mi expediezi ceva, sau pur şi simplu să arunci o privire ca să te asiguri că totul e-n ordine. O să-i scriu proprietarului ca să-l înştiinţez că ai cheile.

M-am înapoiat la Londra cu feribotul. În urmă cu două zile, prin fereastra trenului, privisem o Anglie aurie ce se întindea de-a lungul căii ferate ; acum, priveliştea era cu totul alta : Anglia era umedă şi rece, şi cenuşie ca un cimitir, în timp ce trenul se tîra de la Dover spre Charing Cross sub o ploaie torenţială. Una din ferestre nu se închidea ca lumea, iar într-un colţ al compartimentului se strînsese o mică băltoacă. Compartimentul nu era încălzit. În faţa mea o femeie strănuta mereu, în timp ce eu mă căzneam să citesc *Daily Telegraph*. O grevă ameninţa să cuprindă industria construcţiilor de maşini, iar industria automobilelor era în alertă din cauza unei greve a muncitorilor dintr-o uzină cheie care fabrica ştergătoare de parbrizuri. Automobilele aşteptau fără ştergătoare în

toate uzinele „B.M.C.“ [1] Cifra exporturilor era la pămînt, întocmai ca și lira sterlină.

După ce am parcurs „Noutățile de la Curtea regală“, am trecut la rubrica „Decese“, dar aceasta nu prezenta interes. Un anume Oswald Newman, *Sir* Oswald Newman, decedat la vîrsta de șaptezeci și doi de ani, era vedeta acestei rubrici destul de săracă ; în anii '50 fusese un fel de superarbitru într-un conflict din industria construcțiilor, după ce abandonase funcția de secretar permanent în Ministerul Lucrărilor Publice. Se căsătorise în 1928 cu Rosa Urquhart, de la care avusese trei fii, și care îi supraviețuia. Fiul cel mai mare era actualmente secretar al Federației Internaționale a Termo-elementelor, și fusese decorat cu „O.B.E.“ [2]... Mă gîndeam la tatăl meu, care-i murmurase „Dolly dragă“ acelei femei, înainte de a muri pe podeaua unei camere de hotel din Ville Haute, prea devreme pentru a-l fi putut întîlni pe Sir Oswald Newman cu ocazia acelui conflict de muncă din industria construcțiilor, un conflict care nici nu l-ar fi interesat probabil : taică-meu era totdeauna în termeni buni cu oamenii lui — cel puțin așa îmi spusese mama. Lenea și cumsecădenia merg adeseori mînă în mînă. Taică-meu împărțea regulat prime de Crăciun și nu se opunea niciodată unui spor de salariu cu un penny pe oră. Ceea ce vedeam pe fereastră nu

---

[1] „British Motor Company“ (Societatea britanică de automobile).

[2] „Order of the British Empire“ (Ordinul imperiului britanic).

era Anglia lui Sir Oswald Newman, ci mormîntul tatei în ploaia fumurie, cu domnișoara Paterson stînd în fața lui și rugîndu-se. Îl invidiam pe taică-meu pentru această inexplicabilă capacitate a lui de a atrage dragostea femeilor. Să fi nutrit oare Rosa Newman aceeași dragoste pentru Sir Oswald și pentru fiul său, cel decorat cu O.B.E. ?

Am ajuns în sfîrșit acasă. Lipsisem doar două nopți, dar casa avea un aer de amantă abandonată, întocmai ca o femeie posesivă. Toamna, praful se depune repede, chiar cu ferestrele închise. Știam perfect ce avea să urmeze : o comandă telefonică la firma „GĂINA“, o vizită la gherghinele mele (dacă ar fi stat ploaia)... Poate că maiorul Charge îmi va adresa cîteva cuvinte peste gard. „Dolly dragă“, murmurase tatăl meu agonizînd în hotelul acela de provincie, în timp ce eu mă lăfăiam în camera mea de copil din Highgate, cu o lămpiță aprinsă la căpătîi, ca s-alunge spaimele ce mi se grămădeau în suflet îndată după ce maică-mea (dacă nu cumva era mama mea vitregă) mă săruta și-mi spunea noapte bună. Mi-era teamă de hoți, de indieni, de șerpi, de incendiu, de Jack Spintecătorul, cînd de fapt ar fi trebuit să mă tem de perspectiva a trei decenii de serviciu la Bancă, de înghițirea sucursalei de către o altă Bancă și de o ieșire timpurie la pensie, avînd la capăt o coroană de gherghine din soiul „Deuil du Roy Albert“...

Trecu o lună, în care nu avui nici o veste de la mătușă-mea. Am telefonat de cîteva ori la ea

acasă, dar nu mi-a răspuns nimeni. Am încercat să mă scufund în lectura unui roman de Thackeray, dar îi lipsea vivacitatea poveştilor spuse de mătuşă-mea. Aşa cum prorocise ea însăşi, am ajuns să regret c-o împiedicasem să-mi spună povestea lui Charles Pottifer. Culcat în pat cu ochii larg deschişi, aşteptînd în bucătărie să fiarbă ceaiul sau lăsînd să-mi cadă din poală romanul „Familia Newcome“ de Thackeray, mă pomeneam năpădit de amintiri despre Curran, Monsieur Dambreuse şi domnul Visconti. Ele îmi umpleau singurătatea. După vreo şase săptămîni de aşteptare a unor veşti, m-a cuprins o nelinişte : nu cumva murise şi ea în străinătate, întocmai ca taică-meu ? Am telefonat chiar la „St. James and Albany“ — pentru prima oară de cînd plecasem de la Bancă, telefonam în străinătate. Cînd am format numărul, mi-a fost frică să vorbesc, de parcă receptorul ar fi putut să-mi amplifice greşelile de pronunţie în franceză, limbă pe care n-o prea stăpînesc. De la celălalt capăt al firului mi se răspunse că mătuşă-mea nu mai era la hotel — plecase cu vreo trei săptămîni înainte la Cherbourg.

— La Cherbourg ?

— Pentru a lua pachebotul serviciului feroviar, îmi răspunse vocea şi convorbirea fu întreruptă înainte de a avea eu răgazul să mai întreb ceva.

De data asta m-am temut că mătuşă-mea mă părăsise de-a binelea. Intrase în viaţa mea numai ca s-o tulbure. Îmi pierdusem gustul pentru gherghine : cînd am văzut buruienile năpădindu-le, m-am simţit ispitit să le las să crească. Într-o zi, sperînd să-mi alung plictiseala, am consimţit chiar să accept o invitaţie din partea maiorului Charge la o întrunire politică : era vorba de o adunare a „Cetăţenilor Leali Imperiului Britanic“, — probabil că maiorul Charge le dăduse adresa mea celor de la organizaţie pentru a-mi trimite broşurile lor. I-am văzut acolo pe unii dintre foştii mei clienţi, inclusiv amiralul, şi m-am bucurat pentru prima oară că ieşisem la pensie. Unui director de bancă nu i se cere să aibă simpatii politice pronunţate, mai cu seamă excentrice — o, cu cîtă repeziciune s-ar fi răspîndit la Southwood vestea participării mele la o asemenea întrunire ! Acum, însă, foştii mei clienţi nici nu se uitau la mine sau, dacă se uitau, o făceau cu o mutră mirată, ca şi cum nu mai ştiau precis cînd anume şi cu ce ocazie ne mai întîlnisem. Întocmai ca un chelner în ziua lui liberă, treceam neobservat. Era o senzaţie ciudată pentru un om care se aflase atîta timp în inima vieţii din Southwood. Cînd m-am întors acasă şi m-am dus la culcare, m-am simţit ca un strigoi, străveziu ca apa. Curran era mult mai viu decît mine. Aproape că m-am mirat să-mi văd chipul în oglindă.

Poate pentru a-mi dovedi că exist cu adevărat, am început o scrisoare către domnişoara Keene. Abia după nu ştiu cîte ciorne am fost mulţumit cu ceea ce scrisesem, iar epistola pe care o transcriu aici se deosebeşte în multe detalii mărunte de aceea pe care am trimis-o efectiv. „Draga mea domnişoară Keene“ citesc în ciornă, dar în

textul definitiv am tăiat *mea*, fiindcă mi se părea că ar putea sugera o intimitate pe care ea nu o recunoscuse niciodată şi pe care dealtfel nici eu n-o revendicasem vreodată. „Dragă domnişoară Keene, sînt sincer dezolat că încă nu te simţi instalată cum trebuie în noul dumitale cămin din Koffiefontein, deşi nu mă pot, fireşte, opri să consider că-i îmbucurător pentru mine (în ciornele următoare, am înlocuit „pentru mine“ cu „pentru noi“), faptul că gîndurile îţi zboară uneori spre viaţa noastră tihnită din Southwood. Tatăl dumitale a fost pentru mine un prieten drag şi mă întorc adesea cu gîndul la acele seri plăcute cînd Sir Alfred şedea sub tabloul lui Van de Velde, împărţind cu dărnicie ospitalitate, iar dumneata brodai, în timp ce eu şi dumnealui goleam sticla de vin“. (Am scos această ultimă frază din ciorna următoare : prea multă emoţie rău ascunsă !) „În ultima lună am dus o existenţă destul de neobişnuită — mai tot timpul în tovărăşia mătuşii mele, despre care ţi-am mai scris. Am ajuns împreună pînă la Istanbul, unde faimoasa Sfînta Sofia m-a cam dezamăgit. Îţi pot spune — cum nu i-am putut spune mătuşii mele ! — că prefer biserica Sf. Ioan de la noi, pentru atmosfera ei religioasă, şi mă bucur că pastorul nostru nu simte nevoia să-i cheme de enoriaşi la rugăciune cu ajutorul unei plăci de patefon, într-un minaret. La începutul lui octombrie ne-am dus la mormîntul tatălui meu. Nu cred că ţi-am spus vreodată (de fapt, abia am aflat-o eu însumi) că el a murit şi a fost înmormîntat la Boulogne, printr-un con-

curs de împrejurări stranii şi prea complicate pentru a ţi le putea înşira aici. Cît aş dori să fii în Southwood, ca să-ţi pot povesti !“ (Am socotit că-i mai înţelept să elimin şi această propoziţiune.) „Citesc acum «Familia Newcome», dar nu-mi place la fel cum mi-a plăcut «Esmond». De vină e, poate, romanticul din mine. Din cînd în cînd deschid şi antologia lui Palgrave, ca să-i recitesc pe vechii mei poeţi preferaţi“.

În continuare spuneam, conştient de ipocrizia mea : „Cărţile mele constituie un bun antidot împotriva călătoriilor în străinătate şi-mi întăresc dragostea pentru Anglia, pentru o Anglie de care totuşi mă întreb dacă mai există încă, dincolo de gardul grădinii mele sau dincolo de Church Road. Mă gîndesc apoi că dumitale trebuie să-ţi fie şi mai greu, la Koffiefontein, să-ţi păstrezi gustul trecutului. Aici viitorul îmi apare total lipsit de gust : e ca o mîncare de restaurant menită să-ţi taie pofta de mîncare. Dacă te întorci vreodată în Anglia...“ Dar n-am încheiat niciodată această frază, iar acum nu-s în stare să-mi amintesc ce anume aş fi vrut să scriu.

Crăciunul se apropia, iar eu tot nu primeam nici o veste de la mătuşă-mea, nici măcar sub forma unor urări. Urări de Crăciun am primit totuşi, pe o ilustrată din Koffiefontein, înfăţişînd o biserică veche pe fond de zăpadă, precum şi pe o ilustrată hazlie, primită de la maiorul Charge şi înfăţişînd un borcan cu peştişori roşii, hrăniţi de Moş Crăciun ; maiorul Charge mi-a înmînat-o personal, ca să facă eco-

nomie de timbre. Magazinul din cartier mi-a trimis un calendar lunar, cu cîte o comoară a artei britanice pentru fiecare lună, reproducerile fiind făcute în culori strălucitoare, ca și cum ar fi fost spălate cu „Omo" ; iar la 23 decembrie poștașul mi-a adus un plic enorm care, cînd l-am desfăcut la micul dejun, mi-a umplut farfuria cu paiete argintii, astfel încît n-am putut să mă mai ating de marmeladă. Paietele astea veneau dintr-un Turn Eiffel pe care Moș Crăciun se suia, cu traista-n spinare. Sub cuvintele *Meilleurs voeux*, tipărite, apărea un singur nume, scris cu litere mari : „Wordsworth". O văzuse desigur pe mătușă-mea la Paris, căci altfel cum ar fi putut să-mi afle adresa ? La Bancă folosisem totdeauna ilustratele oficiale, trimise de Crăciun clienților celor mai buni — ilustrate cu stema Băncii pe plic, și cuprinzînd în interior o imagine a sediului central din Cheapside sau o fotografie a consiliului de administrație. De cînd ieșisem la pensie, nu mai trimiteam ilustrate cu felicitări decît cîtorva persoane : domnișoarei Keene, firește, și maiorului Charge, la o adică, precum și medicului și dentistului meu, pastorului de la biserica Sf. Ioan și fostului casier-șef, care conducea acum o sucursală din Nottingham.

Cu un an înainte, maică-mea venise la mine de Crăciun și, cu acel prilej, fără a mai recurge la serviciile firmei „GĂINA", gătisem într-un mod satisfăcător un curcan (sfaturile mamei mi-au fost de folos), iar după cină am rămas amîndoi la masă, tăcuți ca niște străini

într-un vagon-restaurant, simțind și eu și ea că mîncasem prea mult. La orele zece, maică-mea plecase. După aceea, asistasem ca de obicei la slujba tradițională din noaptea de Crăciun, în biserica Sf. Ioan. De data aceasta, neavînd chef să-mi gătesc ceva de mîncare pentru mine însumi, am reținut o masă la restaurantul „Abbey", de lîngă Latimer Road, ceea ce avea să se dovedească o greșeală din parte-mi. Nu mă gîndisem că oamenii aceia ar putea să pregătească un meniu special, cu curcan și cu „plum-pudding" pentru a-i atrage pe toți solitarii și nostalgicii din Southwood. Înainte de a pleca de acasă, telefonasem la mătușă-mea, în speranța deșartă că s-o fi întors de Crăciun, dar telefonul suna într-o încăpere pustie, încît îmi închipuiam lesne clinchetul pe care-l făceau paharele venețiene trezite de țîrîitul telefonului.

Primul om pe care l-am văzut cînd am intrat în restaurant — un local foarte mic, cu grinzi masive, cu vitralii în ferestre și cu o creangă de vîsc atîrnată în locul cel mai puțin primejdios, adică deasupra ușii de la closet, — a fost amiralul, care stătea singur la o masă. Cinase desigur devreme, și purta pe cap un coif de hîrtie roșie, iar în farfurie, printre rămășițele pudingului, se vedea o tiribombă.

L-am salutat cu o plecăciune a capului, la care amiralul mi-a spus pe un ton furios :

— Cine ești dumneata ?

La o masă din spatele lui l-am zărit pe maiorul Charge, care citea încruntat o broșură, probabil politică.

— Sînt Pulling, i-am răspuns eu amiralului.

— Pulling ?

— Am lucrat pînă nu demult la Bancă.

Faţa de sub coiful de hîrtie roşie se împurpură de mînie ; pe masă se afla o sticlă de Chianti, goală.

— Sărbători fericite, domnule amiral, adăugai eu.

— Se vede că n-ai citit ultimele ştiri, omule, îmi răspunse el.

Am reuşit să mă strecor prin canalul foarte îngust dintre mese, şi am constatat cu stupoare că masa pe care-o rezervasem se afla chiar alături de aceea a maiorului Charge.

— Bună seara, dom'le maior, i-am spus.

Începusem să mă întreb dacă nu cumva eram singurul civil din local.

— Aş vrea să-ţi cer o favoare, îmi zise maiorul.

— Fireşte... orice sfat doreşti. Mă tem că nu mai sînt la curent cu cotele Bursei...

— Cine vorbeşte de Bursă ? Am eu mutra unuia care face tranzacţii în City ? Ăştia au scos la mezat toată ţara... Vorbeam despre peştii mei.

Domnişoara Truman ne întrerupse, pentru a-mi lua comanda. Purta şi ea o tichie de hîrtie, desigur pentru a-i încuraja pe muşterii, — o tichie cu un vag aspect cazon, dar de culoare galbenă. Era o femeie corpolentă şi gălăgioasă, căreia îi plăcea să i se spună Peter ; micul restaurant mi se păruse totdeauna prea strîmt

pentru o făptură ca ea şi pentru asociata ei — o femeie pe nume Nancy, sfioasă şi cam ştearsă, care, poate tocmai din pricina asta, se arăta doar ocazional în ferăstruica prin care se serveau mîncărurile.

Neputînd privi în altă parte, i-am făcut un compliment în legătură cu tichia.

— Ca-n vremurile bune de odinioară, îmi spuse ea, cu vădită mulţumire, făcîndu-mă să-mi amintesc că slujise cîndva ca ofiţer în ramura feminină a Marinei militare.

Cît de confuze mi-erau sentimentele ! În acele clipe mi-am dat seama cît de adîncă era tulburarea pricinuită de mătuşă-mea. Aceasta era lumea mea — mărunta lume locală, populată cu persoane în vîrstă, la care domnişoara Keene voia să se întoarcă, şi în care aflai de primejdii numai din ziare, iar cea mai profundă schimbare ce o puteai aştepta era o schimbare de guvern sau un scandal răsunător — îmi aminteam de un funcţionar de bancă necinstit care pierduse prea mulţi bani la cursele de ogari din Earl's Court. Aceasta era patria mea, în mai mare măsură decît putea fi Anglia însăşi, fiindcă nu vizitasem niciodată uzinele ei infernale şi nici pustietăţile din nord, şi fiindcă fusesem fericit aici, în felul meu. Mă uitam totuşi la Peter (domnişoara Truman) cu un ochi ironic, de parcă aş fi împrumutat de la mătuşă-mea felul ei de a privi lucrurile şi aş fi văzut cu ochii ei. Dincolo de Latimer Road se întindea o altă lume — lumea lui Wordsworth, a lui Curran, a lui Monsieur Dambreuse, a colonelului Hakim şi a

enigmaticului domn Visconti care se deghizase în „monsenior“ ca să fugă de trupele aliate, da, şi lumea tatălui meu, care-i spusese „Dolly dragă“, cu ultima suflare, domnişoarei Paterson, pe podeaua unei camere de *auberge*[1] cîştigîndu-şi un devotament de-o viaţă întreagă pentru că murise în braţele ei. Cui să-i solicit acum o viză pentru lumea aceea, cînd mătuşă-mea dispăruse ?

— Comandaţi un *menu* întreg, domnule Pulling ?

— Nu cred că voi putea mînca şi pudingul.

— Nancy a pregătit nişte plăcinte cu carne grozave.

— Atunci, daţi-mi şi mie una, fiindcă e Crăciun.

Domnişoara Truman se depărtă cu un pas de căpităneasă, iar eu mă întorsei cu faţa spre maiorul Charge :

— Ce spuneai, dom'le maior ?

— Eu plec pentru cîteva zile, de Anul nou. Am un seminar la Chesham. Trebuie să-mi hrănesc peştii. Nu-i pot lăsa în grija menajerei. M-am gîndit la Peter, dar e şi ea femeie, într-un fel... Nu vezi ce bine ne hrăneşte ? Orice pretext e bun ca să ne îndoape. La fel ar face probabil şi cu peştişorii mei.

— Vrei să mă ocup eu de ei ?

— Şi eu am avut grijă de gherghinele dumitale...

[1] Han (franc.).

Da, i-am replicat eu în gînd, le-ai lăsat să moară de sete ! A trebuit totuşi să-i răspund :

— Sigur că da, o să mă ocup de ei.

— O să-ţi aduc hrana. Nu mai mult de o linguriţă pe zi, o singură dată. Nu le da nici o atenţie dacă vin cumva cu boturile căscate la geam. Ei nu ştiu ce le trebuie.

— O să mă înrăiesc, i-am făgăduit.

Am refuzat printr-un gest supa de ţestoasă — era ceva prea obişnuit. Deschisesem prea adeseori cîte o conservă cu supă de ţestoasă, cînd n-aveam poftă nici măcar de ouă.

— Ce fel de seminar ? îl întrebai pe maior.

— Despre problemele imperiului, îmi răspunse el, zgîindu-se la mine cu nişte ochi dilataţi şi mînioşi, ca şi cum i-aş fi pus o întrebare stupidă sau duşmănoasă.

— Păi, credeam că am scăpat de ele.

— O simplă slăbiciune trecătoare, îmi replică el tăios şi-şi înfipse cuţitul în curcan ca pe-o baionetă.

Ca oaspete l-aş fi preferat pe maior lui Curran. El nu mi-ar fi dat nici o bătaie de cap, prin vreo depăşire a contului său bancar : ducea o viaţă cumpătată, în limitele pensiei sale. Era un om cinstit, chiar dacă ideile lui îmi repugnau. M-am gîndit apoi la domnul Visconti dansînd cu mătuşă-mea în salonul bordelului din spatele ziarului *Messaggero*, după ce escrocase Vaticanul şi pe regele Arabiei Saudite, şi lăsase în urmă o dîră de pagube aduse băncilor din Italia. Să fi fost oare taina tinereţii fără

bătrînețe cunoscută doar de minţile unor criminali ?

— Te-a căutat un domn, îmi spuse maiorul Charge după o lungă tăcere.

Amiralul se ridică de la masă şi porni cu paşi şovăitori spre uşă. Îşi păstrase pe cap coiful de hîrtie, dar îşi aminti de el şi-l mototoli ca pe-un ghemotoc, cînd puse mîna pe clanţă.

— Care domn ?

— Te duseseşi la poştă, sau cel puţin aşa mi-am închipuit. În orice caz, ai luat-o la dreapta, nu la stînga cînd ai ajuns la capătul lui Southwood Road.

— Ce voia omul acela ?

— Nu mi-a spus. A sunat şi a bătut în poartă, făcînd o gălăgie ceva de speriat. Pînă şi peştişorii mei s-au speriat, sărăcuţii de ei ! Erau doi domni, nu unul singur. Mi s-a părut că-i de datoria mea să le vorbesc, înainte ca dumnealor să trezească toată strada.

Nu ştiu de ce, dar în clipa aceea mi-am amintit de Wordsworth : poate că mătuşă-mea îmi trimisese un mesaj...

— Era un negru ? îl întrebai eu pe maior.

— Negru ? Ce întrebare ? ! Fireşte că nu era negru !

— A spus cumva cum îl cheamă ?

— N-a spus nimic, nici el, nici celălalt. A întrebat doar unde te-ar putea găsi, dar eu n-aveam habar că intenţionezi să vii aici. N-ai fost nici anul trecut, nici acum doi ani. Cred că nu te-am mai văzut niciodată aici. N-am

putut să le spun altceva decît că te duci, probabil, la slujba de la biserica Sf. Ioan.

— Mă întreb cine-o fi fost ?

Aveam certitudinea că mă aflu din nou în pragul lumii mătuşii Augusta, şi-mi simţeam pulsul accelerat de o inexplicabilă senzaţie de plăcere. Cînd domnişoara Truman mi-a adus două plăcinte cu carne în loc de una, le-am luat pe amîndouă, ca şi cum aş fi avut nevoie de ele ca hrană, în perspectiva unui lung voiaj. Ba, m-am servit din belşug cu untul dulce amestecat cu coniac.

— E făcut cu „Remy Martin“ [1] adevărat, îmi spuse domnişoara Truman. Văd că n-aţi desfăcut tiribomba.

— Trage şi dumneata de ea, Peter, o rugai eu.

Avea o mînă puternică, dar tot eu am fost mai tare: un mic obiect de plastic se rostogoli pe podea. M-am bucurat că nu era un coif... Maiorul Charge se repezi să ridice obiectul scoţînd un soi de nechezat, oribil ca zgomotul pe care-l fac unii cînd îşi suflă nasul. Apoi, ducînd la gură obiectul, suflă tare în el, pînă cînd scoase un fel de fîsîit. Abia atunci am văzut că obiectul avea forma unei oliţe de noapte, cu un fluier în mîner.

— Umor marinăresc ! îmi spuse domnişoara Truman cu bunăvoinţă.

— E sărbătoare, se scuză maiorul Charge.

Şi, după ce mai suflă o dată, exclamă :

[1] Coniac franţuzesc. Untul amestecat cu coniac şi cu zahăr e folosit în Anglia ca un fel de sos ce se toarnă peste „plum-pudding“.

— Ascultați cîntecul îngerilor vestitori !

Glasul lui avea un ton feroce, de parcă s-ar fi răzbunat pe sărbătoarea Crăciunului cu întreg alaiul ei de sfinte familii, iesle și magi, — o răzbunare împotriva iubirii, pentru cine știe ce dezamăgire adîncă.

Am ajuns la biserica Sf. Ioan la vreo unsprezece și un sfert. Slujba începea de obicei la unsprezece și jumătate, ca să se deosebească de liturghia romano-catolică de la miezul nopții. Începusem să asist la această slujbă încă de la numirea mea ca director la Bancă, pentru că prezența mea acolo îmi dădea un fel de aer de „familist" ; cu toate că, spre deosebire de Tante Augusta, n-am convingeri religioase, puteam merge la biserică fără ipocrizie, fiindcă aspectele mai poetice ale creștinismului mi-au plăcut întotdeauna. După părerea mea, Crăciunul este un festival necesar : oamenii au nevoie de un timp în care să regrete imperfecțiunea relațiilor dintre ei ; Crăciunul e sărbătoarea eșecului, o sărbătoare tristă, dar consolatoare.

De ani de zile ședeam în aceeași strană, sub un vitraliu dedicat în 1887 memoriei Consilierului Trumbull, un vitraliu înfățișîndu-l pe Isus înconjurat de copii și așezat la umbra unui copac foarte verde, — „Lăsați copiii să vină la mine", spune, firește, legenda. Consilierului Trumbull i se datora construcția enormului cub de cărămidă roșie, cu ferestrele zăbrelite, de pe Cranmer Road, fost pe vremuri orfelinat și devenit ulterior centru de detenție pentru delincvenții juvenili.

Slujba începu cu o variantă mai blajină decît aceea a maiorului Charge, a imnului „Ascultați cîntecul îngerilor vestitori", după care am trecut la vechiul imn favorit „Bunul rege Venceslas".

„Covorul de zăpadă, gros" cîntau vocile înalte ale femeilor din galerie ; versul acesta avusese totdeauna pentru mine un sunet foarte plăcut, evocîndu-mi peisajul unei mici Anglii rurale, fără mulțimi și fără automobile care să murdărească zăpada, într-o vreme cînd pînă și palatul regal se înălța printre cîmpurile mute, neatinse de picior de om.

— Anul acesta n-avem parte de un Crăciun alb, domnule, îmi șopti în ureche un glas, drept în spatele meu.

Întorcîndu-mă, l-am văzut pe sergentul Sparrow !

— Ce naiba cauți dumneata aici ?

— V-aș ruga să-mi acordați un moment după slujbă, îmi răspunse sergentul și, ridicînd cartea de rugăciuni, începu să cînte cu o foarte frumoasă voce de bariton :

„Deși era un ger năprasnic,

Cînd acel om sărman viră la orizont

(poate că sergentul Sparrow lucrase în Marină pe vremuri, întocmai ca domnișoara Truman)

Strîngînd găteje pentru iarnă..."

Am întors din nou capul ca să mă uit la tovarășul său : era un tip elegant îmbrăcat, cu o față emaciată, de om al legii. Purta un pardesiu gri-închis și avea o umbrelă agățată de braț, pentru mai multă siguranță ; mă întrebam ce va face cu ea, ca și cu dunga perfectă a pantalo-

nilor, în clipa cînd va trebui să îngenuncheze. Nu părea să se simtă în biserică la fel de la largul lui ca sergentul Sparrow. Nu cînta și cred că nici nu se ruga.

„Bunul meu paj, observă-mi pașii",
zbiera sergentul, cît îl ținea gura,
„Și mă urmează cu curaj !" —

iar vocile din galerie se înălțau cu ardoare, biciuite parcă de neașteptata sfidare venită de jos.

În cele din urmă începu și slujba propriu-zisă, iar eu răsuflai ușurat cînd se sfîrși crezul sfîntului Atanasie, pe care pastorii ni-l servesc totdeauna de Crăciun, nouă, credincioșilor. „Și nu sînt trei nemărginituri, nici trei necreaturi, ci doar un nemărginit și un necreat"... (Inspectorul Sparrow tuși de cîteva ori în timpul lecturii acestui text).

Intenția mea era să mă împărtășesc, așa cum făceam de obicei de Crăciun. Biserica Anglicană e tolerantă : comuniunea este un ritual comemorativ, iar eu aveam la fel ca oricare alt credincios dreptul de a comemora o legendă frumoasă. Pastorul rostea cu glas limpede un text pe care enoriașii îl bolboroseau, fiindcă de fapt îl cam uitaseră : „Mărturisim și deplîngem numeroasele păcate și rele pe care le-am putut săvîrși în răstimpuri..." Am băgat de seamă că sergentul nu s-a alăturat acestei confesiuni a vinovăției, probabil dintr-o prudență profesională. „Ne căim sincer și regretăm din tot sufletul aceste păcate ale noastre..." Abia acum am observat cît de mult semăna rugăciunea asta cu apelul făcut de un bătrîn recidivist care imploră

Tribunalul să-l ierte. Prezența sergentului Sparrow părea să schimbe cu totul tonalitatea întregii slujbe. Cînd am intrat în naos pentru a înainta spre altar, am auzit în strana din spatele meu niște voci care discutau în șoaptă, iar una din ele rosti deodată, destul de tare ca să deslușesc cuvintele : „Dumneata, da, Sparrow..." De aceea nu m-am mirat cînd l-am văzut pe Sparrow îngenunchind alături de mine în fața grilajului. Probabil că el și tovarășul său se temuseră că aș putea să mă folosesc de pretextul comuniunii pentru a fugi pe vreo ușă laterală.

Cînd îi veni rîndul să ducă la buze potîrul, sergentul Sparrow sorbi adînc din el (aveam să observ după aceea că înainte de terminarea comuniunii s-a mai adus vin pentru potir !) Cînd m-am întors la locul meu, sergentul era pe urmele mele ; iar cînd m-am așezat, am auzit din nou în spatele meu vocea lui și a celuilalt. „Mi s-a uscat de tot gîtlejul !", l-am auzit pe sergent șoptind, pesemne în chip de scuză că băuse atîta vin din potir.

La sfîrșitul slujbei cei doi mă așteptau în pragul ușii. Sergentul Sparrow ținu să mi-l prezinte pe tovarășul său :

— Domnule Pulling, vi-l prezint pe inspectorul Woodrow.

Și adăugă în șoaptă, pe un ton respectuos :

— Inspectorul face parte din Brigada specială...

După o clipă de șovăire de ambele părți, ne-am strîns mîinile.

— Domnule Pulling, mi se adresă sergentul Sparrow, ne-am întrebat dacă aţi fi dispus să ne mai daţi o mînă de ajutor. I-am povestit inspectorului Woodrow cît de serviabil aţi fost în legătură cu urna aceea plină de marijuana.

— Te referi, cred, la urna cu cenuşa mamei mele, replicai eu cu întreaga răceală de care eram capabil în acea zi de Crăciun.

Enoriaşii ieşeau pe lîngă noi din biserică. L-am zărit şi pe amiral printre ei ; din buzunarul de la piept îi ieşea ceva roşu — probabil coiful de hîrtie, care-i folosea acum ca batistă.

Inspectorul Woodrow îmi vorbi pe un ton neprietenos :

— La „Coroana şi Ancora“ ni s-a spus că aveţi cheile de la apartamentul mătuşii dumneavoastră.

— Ştiţi, ne place să lucrăm corect, cu consimţămîntul tuturor părţilor interesate, ţinu să-mi explice sergentul Sparrow. E mult mai bine aşa, dacă se ajunge la tribunal.

— Ce anume doriţi de la mine ? întrebai eu.

— Sărbători fericite, domnule Pulling, îmi spuse în clipa aceea pastorul, punîndu-şi mîna pe umărul meu. Am cumva plăcerea de a întîlni doi enoriaşi noi ?

— Domnul Sparrow, domnul Woodrow, pastorul nostru, făcui eu prezentările de rigoare.

— Sper că v-a plăcut slujba noastră cu colinde.

— Mi-a plăcut mult, zise sergentul Sparrow, cu convingere. O melodie frumoasă, cu cuvinte

pe care să le pot înţelege, e tot ce-mi place mai mult !

— Staţi puţin, să caut cîteva exemplare din buletinul nostru parohial, ediţie specială pentru Crăciun, spuse pastorul şi dispăru în biserică — ai fi zis că-i o nălucă în odăjdii.

— Vă daţi seama, domnule, mi se adresă din nou sergentul Sparrow, — am fi putut lesne să obţinem un mandat de percheziţie şi să forţăm uşa de la intrare, dar pe lîngă că am fi fost siliţi să distrugem un lacăt fain — un „Chubb“, pentru care domnişoara Bertram merită toate felicitările, — o asemenea intrare forţată ar putea face o impresie urîtă în momentul cînd am fi chemaţi să depunem mărturie, o impresie urîtă pentru vrednica doamnă. Sperăm, însă, să nu fim chemaţi să depunem mărturie, înţelegeţi ?

— Bine, dar ce anume căutaţi ? Cred că nu-i vorba iarăşi de marijuana ?

Inspectorul Woodrow îmi răspunse pe un ton grav, de călău :

— Întreprindem o anchetă la cererea Interpolului.

Pastorul se întoarse grăbit, fluturînd spre noi nişte exemplare ale buletinului parohial.

— Dacă aveţi bunăvoinţa, li se adresă el celor doi, veţi găsi pe ultima pagină a buletinului cîte un formular de abonament pentru anul viitor. Domnul Pulling e demult abonat.

— Mulţumesc, mulţumesc, îi spuse sergentul Sparrow. N-am la mine nici un stilou, dar fiţi sigur că mă voi abona la buletinul dumnea-

voastră. Ce desen frumos şi original !... cu vîscul, cu păsărelele şi cu mormintele astea !

Inspectorul Woodrow îşi luă în primire cu vădită neplăcere exemplarul şi-l ridică în faţa ochilor, neştiind prea bine ce să facă cu el, întocmai ca un martor care ţine-o Biblie într-o sală de tribunal.

— E un număr grozav, spuse pastorul. A, vă rog să mă scuzaţi. Sărmana femeie ! Mă întorc într-o clipă.

Şi se repezi spre o femeie în vîrstă care o pornise spre Latimer Road, strigînd după ea :

— Doamnă Brewster, doamnă Brewster !

— Cred c-ar fi mai bine să intrăm undeva ca să stăm de vorbă, pînă să se-ntoarcă pastorul, îşi dădu cu părerea inspectorul Woodrow.

Sergentul Sparrow îşi şi deschisese exemplarul „Buletinului" şi părea adîncit în lectura lui.

— Puteţi veni la mine acasă, le propusei eu.

— Aş prefera să mergem la domnişoara Bertram acasă, fără nici o întîrziere. Putem discuta în maşină.

— De ce vreţi neapărat să intraţi în apartamentul mătuşii mele ?

— V-am mai spus. Avem o cerere din partea Interpolului pentru a efectua o anchetă. N-am vrea să deranjăm vreun magistrat în noaptea de Crăciun. Dumneavoastră sînteţi ruda cea mai apropiată a domnişoarei Bertram. Dîndu-vă cheile, dumneaei v-a lăsat în grijă acest apartament...

— I s-a întîmplat ceva mătuşii mele ?

— N-ar fi deloc exclus, îmi răspunse inspectorul Woodrow: nu se lăsa pînă nu folosea patru cuvinte în loc de unul.

— Se întoarce pastorul, adăugă el pe un ton tăios. Pentru numele lui Dumnezeu, fii atent la ce-ţi spun, Sparrow !

— Sper că nu veţi uita să vă abonaţi, domnilor, li se adresă pastorul. Veţi sprijini astfel o cauză bună. Am dori să amenajăm un Colţ al copiilor pînă la Paşte. Aş fi preferat să-i zicem „Capelă", dar printre protestanţii din Southwood se mai găsesc cîţiva bătrîni bătăioşi. Vă împărtăşesc o taină mare, pe care n-am dezvăluit-o nici măcar comitetului. Am obţinut deunăzi, la talciocul din Portobello Road, un desen *original* al lui Mabel Lucy Atwell. Îl vom expune de Paşte şi mă întreb dacă n-am putea să-l convingem pe Prinţul Andrew...

— Mă tem, domnule pastor, că trebuie să vă părăsim, îi tăie vorba inspectorul Woodrow. Sper însă că acel Colţ al copiilor va fi un succes deplin.

Începuse să plouă. Inspectorul îşi privi umbrela, dar n-o deschise : se îndoia, poate, de posibilitatea de a reface întocmai faldurile netede ale umbrelei.

— Voi trece să vă văd pe amîndoi de îndată ce voi primi formularele de abonament cu adresele dumneavoastră, le făgădui pastorul.

— Sparrow ! mîrîi inspectorul Woodrow.

Sparrow îşi închise în silă exemplarul Buletinului parohial şi porni după noi în fuga mare, din pricina ploii. Aşezîndu-se lîngă Woodrow pe bancheta din faţă, îi explică în chip de scuză :

— Am dat de un reportaj intitulat „Cine-i de vină ?" și, crezînd că-i vorba de o crimă, de o crimă *adevărată*, l-am citit — îmi plac la nebunie poveștile astea cînd sînt bine scrise ! — dar era vorba doar despre o bătrînă care se purtase urît cu un cîntăreț de muzică pop. În ziua de azi, nu mai poți ghici nimic după titlurile din ziare...

— Domnule Pulling, mi se adresă inspectorul Woodrow, cînd ați văzut-o ultima oară pe mătușa dumneavoastră ?

Întrebarea asta avea un sunet vag familiar.

— Acum cîteva săptămîni, sau cîteva luni. La Boulogne. Dar de ce întrebați ?

— Călătoriți mult în compania ei, nu-i așa ?

— Păi...

— Cînd ați văzut-o ultima oară ?

— Păi v-am spus : la Boulogne. Sînt oare obligat să răspund la toate aceste întrebări ?

— Constituția vă garantează anumite drepturi, întocmai ca oricărui alt cetățean, îmi spuse sergentul Sparrow. Dar și unele datorii, firește. O declarație dată de bună voie face totdeauna impresie la tribunal. Tribunalul ia în considerare...

— Pentru numele lui Dumnezeu, ține-ți gura, Sparrow ! îl repezi celălalt. Domnule Pulling, nu vă miră faptul că n-ați mai auzit nimic despre mătușa dumneavoastră de la plecarea din Boulogne ?

— Cînd e vorba de mătușă-mea, nimic nu mă miră !

— Nu vă neliniștește gîndul că s-ar putea să fi pățit ceva ?

— E cazul să mă neliniștesc ?

— A întreținut legături cu niște oameni foarte bizari. Ați auzit vreodată de un anume domn Visconti ?

— Numele îmi sună oarecum familiar.

— E un criminal de război, ținu să precizeze sergentul Sparrow, nu prea bine inspirat.

— Ascultă, Sparrow, îl repezi Woodrow, fii atent la volan !

Apoi, către mine :

— Dar de generalul Abdul ați auzit ? Cred că ați auzit de generalul Abdul.

— Poate că da, da, am impresia că am mai auzit acest nume.

— Ați fost acum cîtva timp la Istanbul împreună cu mătușa dumneavoastră. Ați sosit acolo cu trenul și ați fost expulzați după cîteva ore. L-ați văzut pe colonelul Hakim.

— Am văzut, ce-i drept, un ofițer de poliție. Era la mijloc o eroare absurdă.

— Generalul Abdul a făcut o declarație înainte de a muri.

— A murit ? Sărmanul de el ! N-am știut. Nu văd însă cum ar putea declarația lui să mă privească pe mine.

— Dar pe mătușa dumneavoastră ?

— Nu sînt dădaca mătușii mele.

— Declarația îl privea pe domnul Visconti. Interpolul a pus în circulație informațiile din document. Pînă de curînd noi crezusem că domnul Visconti e mort ; îl și ștersesem din evidența noastră.

— Înainte de a continua, țin să vă spun că n-am la mine cheile de la apartamentul mătușii mele.

— Nici nu mă așteptam să le aveți. Voiam doar permisiunea dumneavoastră de a intra în apartament. Vă asigur că nu vom pricinui nici un fel de daune.

— Mă tem că nu vă pot da voie să intrați. Apartamentul mi-a fost lăsat în grijă.

— Domnule Pulling, ar fi mult mai bine pentru dumneavoastră dacă povestea asta ar ajunge în fața unui juriu, începu sergentul Sparrow, dar celălalt îi tăie vorba :

— Prima la stînga, Sparow ! Îl ducem acasă pe domnul Pulling.

— Puteți trece pe la mine după Crăciun, le-am spus. Bineînțeles, dacă veți avea un mandat de percheziție.

CAPITOLUL 20

MĂ AȘTEPTAM ca cei doi polițiști să mă viziteze, dar ei nici măcar nu-mi telefonară. În schimb, îmi sosi pe neașteptate o carte poștală ilustrată de la Tooley. Ilustrata înfățișa un templu destul de urît din Katmandu, și avea următorul text : „Fac un voiaj minunat. Cu drag, Tooley". Uitasem că-i dădusem adresa mea. Tooley nu pomenea nimic despre Crăciun (presupun că sărbătoarea trecuse cu totul neobservată în Nepal), dar asta mă făcea să mă simt

cu atît mai mîndru de faptul că-mi trimitea un semn.

În după-amiaza „Zilei darurilor", m-am dus cu mașina la „Coroana și Ancora", cu puțin înainte de închiderea localului. Voiam să arunc o privire prin apartament, în eventualitatea că inspectorul ar veni cu un mandat de percheziție. Aș fi putut înlătura astfel urmele compromițătoare lăsate de Wordsworth : în acest scop, îmi luasem cu mine o valijoară ca de week-end. În întreaga mea existență socială fusesem loial unei singure instituții, Banca ; iată însă că, acum, loialitatea mea era împinsă într-o altă direcție. Loialitatea față de o persoană atrage după sine în mod inevitabil o acceptare a tuturor imperfecțiunilor sale, pînă și a imoralității și a spiritului de șicană, care nu-i lipseau mătușii mele. Mă întrebam dacă nu cumva folosise și cecuri false sau chiar spărsese vreo bancă, iar gîndul acesta mă făcea să zîmbesc cu duioșia cu care aș fi zîmbit pe vremuri în fața vreunei extravaganțe mărunte.

Cînd am ajuns la „Coroana și Ancora", m-am uitat pe furiș înăuntru, prin fereastra barului. De ce pe furiș ? Aveam tot dreptul să mă aflu acolo — localul încă nu-și închisese porțile. Era o zi cenușie, cu un cer noros, iar mușteriii se înghesuiau la bar ca să-și mai umple încă o dată paharele, înainte de ora trei, cînd se închidea localul. Vedeam spinarea fetei de la bar, îmbrăcată ca de obicei în jodhpuri, iar pe spinarea asta vedeam o labă păroasă.

— Încă o halbă !... O bere *extra* !...

Orologiul arăta orele trei fără două minute. Era ca şi cum oamenii şi-ar fi biciuit caii înainte de potou, provocînd o învălmăşeală generală. Am găsit cheia potrivită pentru a deschide uşa laterală, şi am început să urc scările. La etajul al doilea m-am aşezat o clipă pe canapeluţa mătuşii mele. Mă simţeam la fel de clandestin ca un tîlhar, pîndind vreun zgomot de paşi ; n-auzeam însă decît larma glasurilor din bar.

Cînd am deschis uşa apartamentului, m-am pomenit într-o beznă deplină. Fără să vreau am lovit cu piciorul într-o masă din vestibul, făcînd-o să se legene, şi nu ştiu ce vas veneţian căzu şi se sparse în bucăţi. Dînd la o parte perdelele, am văzut că paharele de Veneţia nu mai străluceau : se stinseseră aidoma unor perle nefolosite. Pe podea zăceau o mulţime de plicuri, amestecate printre cioburi, dar deocamdată nu m-am ostenit să le cercetez — mai toate plicurile conţineau prospecte. Am intrat în dormitorul mătuşii mele, stăpînit de un simţămînt de ruşine, deşi la urma urmei ea însăşi îmi ceruse să controlez dacă totul e-n ordine. Mi-am amintit cu cîtă meticulozitate explorase colonelul Hakim camera aceea de hotel şi cu cîtă uşurinţă fusese păcălit de mătuşă-mea. N-am găsit însă nici o lumînare, nicăieri în afară de bucătărie, unde se vedeau nişte lumînări de dimensiuni normale — păstrate probabil în eventualitatea unei pene de electricitate.

În odaia lui Wordsworth patul era fără aşternut, iar figurinele acelea oribile din lumea lui Walt Disney fuseseră vîrîte prin sertare. Singura podoabă rămasă la vedere era o fotografie înrămată, înfăţişînd portul Freetown, cu nişte precupeţe în straie strălucitoare coborînd cu coşuri pe cap treptele ce duceau spre cheu. Nu observasem această fotografie data trecută — poate că mătuşă-mea o atîrnase acolo în amintirea lui Wordsworth...

M-am întors în salonaş şi am început să cercetez corespondenţa. Într-o bună zi mătuşă-mea avea să-mi comunice adresa ei, şi în orice caz voiam să sustrag curiozităţii inspectorilor Woodrow şi Sparrow tot ce putea avea un caracter cît de cît personal în această corespondenţă. Am găsit o scrisoare de la vechea mea cunoştinţă „Omo", precum şi diverse note de plată — de la o spălătorie, de la un negustor de vinuri, de la un băcan. Spre surprinderea mea, n-am dat peste nici un extras de cont bancar, dar amintindu-mi de lingou şi de valiza burduşită cu bancnote, mi-am spus că mătuşă-mea prefera poate să-şi păstreze capitalul în numerar. De aceea, am socotit că n-ar strica să cercetez îndeaproape rochiile pe care le lăsase aici ; ar fi fost riscant să lase bani în acest apartament pustiu.

Deodată, printre facturi şi note de plată, am găsit ceva care mă interesa : o ilustrată din Panama, înfăţişînd un pachebot francez pe o mare foarte albastră. Textul era în franceză, un text scurt şi cu o scriere îndesată, pentru a folosi la maximum spaţiul redus. Expeditorul semna cu iniţialele A.D. şi, pe cît i-am putut desluşi scrisul, vorbea de un *concours de circon-*

stances miraculeux[1] care-i îngăduise să o întîlnească pe mătuşă-mea la bordul pachebotului aceluia, după atîţia ani de *triste séparation*[2]; şi mai spunea că, din nefericire, ea fusese nevoită să părăsească vasul înainte de terminarea călătoriei, răpindu-i astfel şansa de a retrăi pe îndelete amintirile comune. După plecarea ei, A.D. avusese o criză gravă de lumbago, iar un acces de gută îi paralizase degetul gros de la piciorul drept.

Să fi fost oare vorba de Monsieur Dambreuse, amantul galant care întreţinea două ibovnice în acelaşi hotel ? Dac-ar mai fi în viaţă, de ce n-ar fi şi Curran ? mă întrebam. Era ca şi cum lumea sucită a mătuşii mele ar fi fost hărăzită unui soi de nemurire ; numai bietul meu tată zăcea mort de-a binelea în fumul şi ploaia din Boulogne. Recunosc că eram gelos din pricina acelui voiaj în care n-o însoţisem pe mătuşă-mea ; nu mie, ci altora le spunea acum poveştile ei.

Deodată auzii glasul sergentului Sparrow :

— Scuzaţi-ne c-am intrat fără să sunăm, domnule Pulling.

Şi se feri în lături, protocolar, pentru a-l lăsa să treacă în salonaş pe inspectorul Woodrow. Acesta îşi purta umbrela, pe care nu părea s-o fi deschis de cînd nu ne mai văzusem.

— Bună ziua, îmi spuse inspectorul pe un ton sec. Bine că v-am găsit aici.

— Uşa fiind deschisă, zise şi sergentul Sparrow.

[1] Un miraculos concurs de împrejurări (franc.).
[2] Despărţire tristă (franc.).

— Am un mandat de percheziţie, mă informă celălalt înainte de a-l întreba eu, şi-mi vîrî sub ochi mandatul. Preferăm totuşi ca un membru al familiei să asiste la percheziţie.

Sergentul Sparrow se grăbi să-mi explice :

— Din dorinţa de a evita un scandal, care ar fi neplăcut pentru toată lumea, am aşteptat în maşina noastră ca patronul să închidă localul, dar văzîndu-vă că intraţi în imobil ne-am gîndit c-am putea lucra discret, fără ca patronul să prindă de veste. E mult mai bine aşa pentru mătuşa dumneavoastră, fiindcă puteţi fi sigur că, altminteri, s-ar fi spus multe pe socoteala dumneaei astă-seară la bar. Nu te poţi bizui pe un barman să nu trăncănească în faţa muşteriilor săi. E ca un soţ care nu-şi poate ţine gura în faţa neveste-si.

În timp ce sergentul Sparrow îmi vorbea astfel, celălalt cerceta cu luare-aminte încăperea.

— V-aţi uitat la corespondenţa dumneaei ? mă întrebă Sparrow şi, luîndu-mi din mînă ilustrata, adăugă : Panama. Semnat A.D. N-aveţi idee cine ar putea fi acest A.D. ?

— Nu.

— Ştiţi, ar putea fi vorba de un nume de împrumut. Interpolul nu prea e sprijinit în Panama, decît în zona americană.

— N-are a face, Sparrow, pune totuşi deoparte ilustrata aia, îi spuse inspectorul Woodrow.

— Ce-aveţi cu mătuşă-mea ? întrebai eu.

— Ştiţi, îmi răspunse Sparrow, noi păcătuim mai degrabă prin bunătate. Am fi putut s-o punem sub acuzaţie în legătură cu afacerea aia, cu marijuana, dar avînd în vedere vîrsta ei înaintată şi felul cum a şters-o la Paris omul ăla de culoare, am închis ochii. Oricum, acuzaţia n-ar fi putut să fie susţinută cum trebuie în faţa tribunalului. E drept că pe atunci n-aveam habar de această legătură indezirabilă a mătuşii dumneavoastră.

— Ce legătură ?

Mă întrebam dacă nu cumva îşi împărţiseră rolurile înainte de a veni aici : Sparrow primise poate ordin să mă ţină ocupat în timp ce inspectorul scotocea prin apartament.

— Mă refer la acel Visconti, domnule. După nume, probabil că-i italian. O adevărată viperă, domnule !

— Ce de sticlărie ! exclamă inspectorul Woodrow. Ciudată marfă. Parc-ar fi un muzeu.

— Cristal veneţian, îi explicai eu. Mătuşă-mea a lucrat pe vremuri la Veneţia. Presupun că o mare parte din vasele astea le-a primit cadou — de la clienţii ei.

— Sînt preţioase ? Piese de colecţie ?

— N-aş crede.

— Opere de artă ?

— E chestie de gust.

— Domnişoara Bertram se pricepe în materie de artă, aş spune. Tablouri n-are ?

— Nu cred. Doar o fotografie a oraşului Freetown, în camera de oaspeţi.

— De ce tocmai Freetown ?

— Wordsworth e originar de acolo.

— Cine-i Wordsworth ?

— Servitorul negru, îl lămuri Sparrow. Cel care-a şters-o în Franţa, cînd am dat de marijuana.

Trecură din încăpere în încăpere, iar eu pe urmele lor. Inspectorul Woodrow mi se părea ceva mai puţin meticulos decît fusese colonelul Hakim. Aveam impresia că nu se aştepta să găsească ceva deosebit şi că dorea doar să întocmească un raport către Interpol, precum că depuseseră toate eforturile posibile. Din cînd în cînd îmi arunca o întrebare, fără să-şi întoarcă măcar privirea spre mine.

— Mătuşa dumneavoastră v-a pomenit vreodată de acel Visconti ?

— A, da, de multe ori !

— Credeţi că mai e în viaţă ?

— Nu ştiu.

— Sînt încă în relaţii, ce părere aveţi ?

— N-aş crede.

— Şarpele bătrîn o fi avînd peste optzeci de ani acum, îşi dădu cu părerea Sparrow. Cred că se apropie de nouăzeci.

— Cam tîrziu pentru a-l urmări, chiar dacă ar fi în viaţă, intervenii eu.

Ieşisem din odaia mătuşii şi intrasem în cea a lui Wordsworth.

— Unul din necazurile Interpolului este că au prea multe dosare, spuse sergentul Sparrow.

Nu fac o treabă de poliție adevărată. Nici unul din ei n-a lucrat vreodată pe teren. E un fel de administrație. Întocmai ca Somerset House [1].

— Își fac și ei datoria, Sparrow, îi spuse Woodrow.

Și, luînd de pe perete fotografia portului Freetown, o întoarse pe dos, apoi o puse la loc.

— Frumoasă ramă, zise el. Costă mai mult decît fotografia.

— E italienească, pe cît se pare, observai eu. Ca și paharele.

— I-o fi dat-o cadou acel Visconti ? întrebă Sparrow.

— Pe dos nu-i scris nimic, răspunse Woodrow. Sperasem să găsesc o dedicație. Interpolul n-are nici măcar o mostră a scrisului acelui individ, ca să nu mai vorbim de amprentele lui digitale.

După ce-și aruncă privirea asupra unei hîrtii, mă întrebă :

— Ați auzit-o vreodată pe mătușa dumneavoastră pomenind vreunul din numele astea : Tiberio Titi ?

— Nu.

— Sau Stradano, Passerati, Cossa ?

— Nu mi-a vorbit niciodată prea mult despre prietenii ei italieni.

[1] Palat din Londra construit în sec. al XVI-lea de Ducele de Somerset și dărîmat spre sfîrșitul sec. al XVIII-lea. Pe locul lui a fost construită o clădire purtînd același nume, dar adăpostind birourile Oficiului de Stare Civilă și ale altor administrații.

— Ăștia nu erau prieteni, spuse inspectorul Woodrow. Dar de Leonardo da Vinci v-a vorbit ?

— Nu.

Inspectorul luă din nou la rînd toate încăperile, dar era limpede c-o făcea doar de formă. Cînd ajunse la ușă, îmi dădu un număr de telefon.

— Dacă aveți vreo veste de la mătușa dumneavoastră, vă rog să ne chemați numaidecît.

— Nu promit nimic.

— Vrem doar să-i punem cîteva întrebări, mă asigură Sparrow. Nu există nici o acuzație împotriva ei.

— Mă bucur să aud asta.

— S-ar putea chiar să fie într-un mare pericol, îmi spuse celălalt. Din pricina relațiilor ei nefericite.

— Mai ales din cauza șarpelui ăluia de Visconti, întări Sparrow.

— De ce-i tot spui „șarpe" ?

— E singura descriere a lui, furnizată de Interpol, îmi răspunse Sparrow. N-au nici măcar o poză de pașaport. Dar șeful poliției din Roma l-a descris odată, prin 1945, ca pe o „viperă". Toate arhivele lor de război au fost distruse, șeful poliției din Roma a murit, iar noi nu știm dacă „viperă" era o descriere fizică sau ceea ce se numește o judecată morală.

— În tot cazul, acum avem și o carte poștală din Panama, zise Woodrow.

— Pentru dosarele lor, îmi explică Sparrow.

După ce am încuiat ușa de două ori, am ieșit și eu. Rămăsesem cu trista impresie că mătușă-mea poate murise și că astfel partea cea mai interesantă a vieții mele ar fi putut lua sfîrșit. Așteptasem îndelungă vreme această schimbare, dar ea nu durase prea mult.

Partea a doua

CAPITOLUL 1

ÎN TIMP CE REMORCHERUL tîra vaporul prin apa galbenă răscolită de maree, iar zgîrie-norii murdari și clădirea cu turnuri crenelate a vămii se îndepărtau, ca și cum nu nava ci ei s-ar fi aflat la capătul cablului, mă gîndeam la acea zi tristă de demult, și la temerile mele, care se dovediseră neîntemeiate. Acum, în această dimineață de iulie, la orele opt, păsările de mare se smiorcăiau ca pisicile de pe Latimer Road, iar norii amenințători vesteau ploaie. Doar deasupra fluviului La Plata se zărea o fîșie de soare, care lăsa pe apa mohorîtă o dîră de argint, dar cea mai strălucitoare pată de lumină în toată această întindere de pămînt și de apă venea de la flăcările gazului din conducte, fîlfîind pe bolta neagră a cerului. Mă așteptau patru zile de navigație în susul fluviilor La Plata, Parana și Paraguay, înainte de a mă întîlni cu mătușă-mea. Părăsind iarna argentiniană m-am refugiat în cabina mea

supra-încălzită, unde am început să-mi atîrn hainele și să-mi aranjez cărțile și hîrtiile pentru a-mi da iluzia că sînt ca acasă.

Abia după vreo jumătate de an de la întîlnirea mea cu inspectorii primisem vești de la mătușă-mea. Între timp, ajunsesem să cred că ea murise, iar odată, într-un vis, îmi apăruse o făptură înfricoșătoare ce se tîra spre mine cu niște labe rupte bălăbănindu-se ca o coadă de balaur. Se pregătea să mă tragă în jos spre colții ei, și mă simțeam ca o pasăre paralizată de spaimă în fața unui șarpe. Cînd m-am trezit, mi-am amintit de domnul Visconti, deși cred că păsările sînt fascinate de cobră, nu de viperă.

În acest răstimp mai primisem o scrisoare de la domnișoara Keene. Mi-o scrisese chiar cu mîna ei, fiindcă un servitor neîndemînatic spărsese claviatura mașinii de scris. „Tocmai mă pregăteam să-ți scriu cît de proști și neîndemînatici sînt negrii aceștia, cînd mi-am adus aminte de discuția pe care ai avut-o într-o seară cu tatăl meu, la cină, pe tema rasismului, așa că am avut sentimentul că-mi trădez casa bătrînească din Southwood și prietenia noastră din acele zile. Mă cuprinde uneori teama că m-aș putea asimila. Nu vreau să mă asimilez și totuși, dacă e să-mi trăiesc viața aici..." Fraza asta întreruptă suna ca un apel, pe care sfiala o împiedicase să-l formuleze clar. Urma un fel de cronică a vieții la fermă : o masă în cinstea unor „vecini" care locuiau la o distanță de peste o sută de mile, apoi un paragraf care mi s-a părut cam tulburător : „Am făcut cunoștință cu un anume Hughes, inginer topograf, care ar dori să mă ia de nevastă (nu rîde, te rog !). E un om cumsecade, trecut de cincizeci de ani, văduv, cu o fiică adolescentă care mi-e destul de simpatică. Nu știu ce să fac. Ar însemna să mă asimilez de-a binelea, nu-i așa ? N-am încetat să visez prostește că mă voi întoarce într-o bună zi la Southwood pentru a lua viața de la început în casa bătrînească rămasă pustie (o, cît îmi lipsește aleea aceea umbroasă, cu rododendroni !). Mă tem să vorbesc despre domnul Hughes cu cineva de-aici — toată lumea m-ar încuraja să mă mărit cu el. Aș vrea să nu fii atît de departe, căci știu că m-ai sfătui bine."

Mă înșelam oare deslușind un apel în această ultimă propoziție, — un apel disperat, în ciuda calmului aparent al frazelor, un apel la o telegramă hotărîtoare, în genul : „Întoarce-te urgent la Southwood și căsătorește-te cu mine" ? Cine știe dacă, în singurătatea mea, nu i-aș fi trimis o asemenea telegramă, în cazul cînd nu aș fi primit o scrisoare care mi-a scos-o din minte pe sărmana domnișoară Keene ?

Era o scrisoare de la mătușă-mea, scrisă pe o foaie de hîrtie scorțoasă, aristocratică, împodobită cu un trandafir roșu și cu un nume — „Lancaster", fără nici o adresă, întocmai ca un titlu nobiliar. Abia cînd am citit o parte din scrisoare, mi-am dat seama că „Lancaster" era numele unui hotel. Mătușă-mea nu făcea nici un apel, ci îmi dădea pur și simplu un ordin ; și nu se ostenea să-mi ofere vreo explicație a

tăcerii ei îndelungate : „M-am decis să nu mă mai întorc în Europa şi să renunţ spre sfîrşitul trimestrului următor la apartamentul de deasupra restaurantului «Coroana şi Ancora». Ţi-aş fi recunoscătoare dacă ai împacheta îmbrăcămintea rămasă acolo şi dacă ai vinde tot mobilierul. Gîndindu-mă mai bine, te-aş ruga totuşi să păstrezi pentru mine fotografia portului Freetown ca o amintire a scumpului meu Wordsworth, şi să mi-o aduci". (Pînă la acest cerea să vin şi nici nu mă întreba dacă pot pleca.) cerea să vin şi nici nu mă întreba dacă pot pleca). „Păstreaz-o în rama ei, care are pentru mine o mare valoare sentimentală, fiindcă am primit-o cadou de la dl. V. Îţi trimit alăturat un cec în contul meu la «Crédit Suisse» din Berna, suma îţi va ajunge pentru un bilet clasa întîi pînă la Buenos Aires. Vino cît mai grabnic, fiindcă nu întineresc. Deşi nu sufăr de gută ca un vechi prieten de-al meu pe care l-am întîlnit deunăzi la bordul unui pachebot, simt totuşi o oarecare amorţeală în încheieturi. Ţin foarte mult să am lîngă mine un membru al familiei pe care să mă pot bizui în această ţară oarecum bizară, cu atît mai bizară din pricina unui magazin numit «Harrods»", situat la doi paşi de hotel, deşi cred că acesta nu-i chiar atît de bine aprovizionat ca magazinul «Harrods» de pe Brompton Road".

I-am telegrafiat domnişoarei Keene : „Plec curînd la mătuşa mea la Buenos Aires. Urmează scrisoare". M-am apucat apoi să vînd mobilierul. Cristalele veneţiene le-am dat pe-o nimica

toată. După ce totul a fost vîndut în sala de licitaţie a magazinului „Harrods" (a trebuit să mă cert cu patronul restaurantului „Coroana şi Ancora" pentru canapeluţa de pe palier), am constatat că am destui bani pentru un bilet de întoarcere plus vreo cincizeci de lire sub forma unor cecuri de voiaj, astfel încît n-am încasat cecul trimis de Tante Augusta, ba chiar am trecut pe numele meu suma de bani nu prea mare ce-mi rămînea, căci socoteam că era mai bine pentru mătuşă-mea să nu dispună de vreun capital în Anglia, dacă avea de gînd să nu se mai întoarcă.

În ceea ce priveşte însă întîlnirea mea cu Tante Augusta la Buenos Aires, previziunile mele se dovediră a fi prea optimiste. La aeroport nu mă aştepta nimeni, iar cînd am ajuns la hotelul „Lancaster" am găsit doar o scrisoare şi o cameră rezervată. „Regret că n-am putut să te întîmpin, dar a trebuit să plec de urgenţă în Paraguay, unde un vechi prieten de-al meu se află în încurcătură. Ţi-am lăsat un bilet pentru vaporul fluvial. Din motive prea complicate ca să ţi le pot explica acum, nu vreau să pleci cu avionul la Asuncion. Nu-ţi pot indica vreo adresă, dar voi avea grijă să fii întîmpinat."

Era un aranjament foarte nesatisfăcător, dar ce puteam face ? N-aveam destule fonduri ca să pot rămîne la Buenos Aires pînă la primirea altor veşti de la mătuşă-mea, iar în Anglia nu mă puteam întoarce după o călătorie atît de lungă, făcută pe banii ei. Mi-am luat însă o

măsură de precauţie, schimbînd biletul ei valabil pînă la Asuncion, cu unul dus şi întors.

Am pus fotografia portului Freetown cu rama ei scumpă la marginea măsuţei mele de toaletă, proptind-o cu cărţi în faţă şi în spate. Îmi luasem cu mine, pe lîngă cîteva cărţi mai uşoare, antologia lui Palgrave „The Golden Treasury“, operele poetice complete ale lui Tennyson şi Browning, iar în ultimul moment adăugasem „Rob Roy“, poate din cauză că paginile sale cuprindeau singura fotografie a mătuşii mele. Cînd am luat cartea, paginile s-au deschis în chip firesc de-o parte şi de alta a fotografiei, încît m-am pomenit reflectînd încă o dată că zîmbetul fericit, sînii tineri, şi rotunjimea trupului îmbrăcat în costumul acela de baie desuet, păreau să sugereze un început de maternitate. Amintirea fiului lui Visconti strîngînd-o în braţe pe mătuşă-mea pe peronul gării din Milano m-a cam tulburat. Pentru a alunga aceste gînduri m-am uitat prin hubloul cabinei mele şi, în lumina cenuşie a acelei zile de iarnă, am zărit un individ înalt, deşirat şi cărunt, care mă fixa cu ochii lui trişti. Hubloul dădea spre prova navei. Individul a întors repede capul spre pupa, stînjenit că-l observasem. După ce am sfîrşit de despachetat lucrurile, am coborît în bar.

Pe vapor domnea forfota din preajma plecărilor. Am aflat că prînzul urma să fie servit, în chip ciudat, la orele unsprezece şi jumătate, dar pînă atunci călătorii se arătau la fel de agitaţi ca pasagerii unui vas care traversează

Canalul Mînecii. Urcau şi coborau scările, cercetau barul, uitîndu-se cu luare-aminte la sticle, şi plecau fără să comande nimic. Se perindau prin sala de mese, ca să iasă numaidecît, se aşezau pentru o clipă la vreo masă din salon, apoi se duceau să privească printr-un hublou peisajul monoton al fluviului, care avea să rămînă cu noi timp de patru zile. Eu am fost singurul care am comandat ceva de băut. Negăsind „sherry“, am luat un „gin and tonic“, dar ginul era argentinian, deşi denumirea lui era englezească, şi avea un gust străin. Ţărmul jos, împădurit al fluviului (pe care l-am luat drept „Uruguay“), se desfăşura prin ploaia fumurie, care începuse să alunge oamenii de pe punţi. Apa fluviului avea culoarea cafelei cu lapte.

Un bătrîn care părea trecut de optzeci de ani, sfîrşi prin a-şi lua inima-n dinţi şi a se aşeza lîngă mine, punîndu-mi o întrebare în spanioleşte, la care n-am fost în stare să-i răspund.

— *No hablo Español, señor*, i-am zis.

Dar bătrînul luă drept o încurajare aceste cuvinte învăţate de mine dintr-un manual de spaniolă şi începu să-mi ţină o mică prelegere, scoţînd din buzunar o lupă enormă şi punînd-o între noi. Am încercat să scap plătindu-mi consumaţia, dar el îmi smulse din mînă nota de plată şi o vîrî sub paharul lui, cerîndu-i în acelaşi timp barmanului să mi-l umple pe-al meu. Nefiind obişnuit să beau mai mult de un pahar înainte de prînz, şi neplăcîndu-mi deloc gustul acelui gin, aş fi vrut să refuz. dar igno-

ranța mea în materie de spaniolă m-a silit să mă supun.

Bătrînul îmi cerea stăruitor ceva, dar nu știam ce anume. Cuvintele *el favor* reveneau des, însă cînd își dădu seama că nu pricep, bătrînul făcu un gest demonstrativ cu mîna și începu s-o privească prin lupă.

— Vă pot fi de folos ? rosti un glas, iar cînd m-am întors l-am văzut pe individul acela subțiratic și trist, care se uitase la mine prin hubloul cabinei mele.

— Nu înțeleg ce vrea domnul acesta, i-am răspuns eu.

— Are pasiunea cititului în palmă. Spune că n-a avut niciodată ocazia de a citi în palma unui american.

— Spuneți-i că sînt englez.

— Pretinde că-i totuna. Cred că nu vede nici o deosebire. Pentru el, sîntem amîndoi anglo-saxoni.

Neavînd încotro, i-am întins mîna. Bătrînul a început s-o examineze cu atenție prin lupă.

— Mă roagă să traduc ce spune, dar poate că dumneata preferi să n-o fac. E vorba de ceva personal, de viitorul dumitale.

— N-am nimic împotrivă, i-am spus slăbănogului, amintindu-mi de Hatty și de felul cum îmi prorocise călătoriile, cu ajutorul frunzulițelor de ceai, marca „Lapsang Suciong".

— Spune că vii de departe.

— E evident, nu-i așa ?

— Dar că acum călătoriile dumitale se apropie de sfîrșit.

— Asta nu poate fi adevărat. Trebuie să mă întorc acasă...

— Te vede întîlnindu-te cu cineva foarte apropiat. Poate soția dumitale.

— N-am nici o soție.

— Spune că ar putea fi mama dumitale.

— Mama mea a murit. Cel puțin așa...

— Ți s-a încredințat cîndva o mare sumă de bani. Dar e mult de-atunci.

— Aici nu greșește : am lucrat la o Bancă.

— Mai vede și o moarte, dar foarte departe de linia vieții și de linia inimii dumitale. Nu e o moarte prea importantă. Poate e vorba de un străin.

— Crezi în prostiile astea ? îl întrebai eu pe american.

— Nu, dar încerc totuși să fiu deschis la minte. Mă numesc O'Toole. James O'Toole.

— Numele meu e Pulling, Henry Pulling.

Între timp, bătrînul continua să prorocească în spaniolă ; nu părea să-i pese dacă vorbele lui erau sau nu traduse. Își scosese din buzunar un carnețel, în care-și nota observațiile.

— Ești londonez ?

— Da.

— Eu sînt din Philadelphia. Bătrînul ține să-ți spun că mîna dumitale e a nouă sute șaptezeci și doua pe care o studiază. Pardon, a nouă sute șaptezeci și cincea.

Bătrînul își închise carnețelul cu un aer satisfăcut, apoi îmi strînse mîna și-mi mulțumi, plăti consumația, mă salută cu o plecăciune și se

depărtă. Lupa îi umfla buzunarul, întocmai ca un pistol.

— Îmi permiţi să iau loc alături de dumneata ? mă întrebă americanul.

Purta o haină de tweed englezesc şi nişte pantaloni de flanelă gri, cam uzaţi ; subţire şi melancolic, arăta la fel de englez ca şi mine. În jurul ochilor şi al gurii necazurile săpaseră mici riduri, şi avea mania de a privi în dreapta şi-n stînga, cu un aer neliniştit, întocmai ca un om care şi-a pierdut drumul. N-avea nimic comun cu americanii pe care-i întîlnisem în Anglia, nişte oameni gălăgioşi şi siguri de ei, cu feţele neridate ale unor ţînci ce se zbenguie şi vociferează într-o odaie de copii.

— Şi dumneata tot la Asuncion mergi ? mă întrebă.

— Da.

— E singurul loc care merită să fie vizitat pe parcursul acestei călătorii. Nici la Corrientes nu-i rău, cu condiţia să nu-ţi petreci noaptea acolo. Cît despre Formosa, e o văgăună infectă. Doar contrabandiştii se opresc acolo, deşi se spune că pescuitul ar fi grozav. Presupun că nu eşti un contrabandist...

— Fireşte că nu. Cunoşti, văd, bine regiunea.

— Prea bine. Eşti în vacanţă ?

— Da, cred că da.

— Te duci la Cascada Iguazu ? O mulţime de oameni se duc s-o viziteze. Dacă te duci acolo, te sfătuiesc să rămîi pe malul brazilian. Singurul hotel ca lumea e acolo.

— Cascada merită să fie văzută ?

— Poate că da. Dacă-ţi plac asemenea lucruri. După mine, e doar o cantitate enormă de apă.

Barmanul îl cunoştea pare-se bine pe american, căci îi preparase un „dry Martini", pe care americanul nu i-l ceruse şi pe care îl sorbea acum fără plăcere, cu un aer posac.

— Nu e ca „Gordon"-ul, îmi spuse şi, privindu-mă lung, ca şi cum ar fi vrut să-şi întipărească în minte trăsăturile mele, adăugă :

— Te luasem drept un om de afaceri, Henry ! Vacanţă de unul singur ? Nu prea e amuzant. Curioasă ţară. Şi apoi, nu cunoşti limba — măcar că spaniola nu foloseşte la nimic înafara oraşelor. La ţară toţi vorbesc limba „guarani".

— Şi dumneata o vorbeşti ?

— Mă descurc.

Am băgat de seamă că punea întrebări, mai degrabă decît să răspundă la ale mele, iar cînd îmi dădea vreo informaţie, aceasta era de genul celor pe care le-aş fi putut găsi în orice ghid turistic.

— Nişte ruine pitoreşti, îmi spuse. Vechile colonii ale iezuiţilor. Te interesează, Henry ?

Aveam impresia că nu se va arăta mulţumit decît dacă-i voi mărturisi mai multe despre mine. Ce anume voia să afle ? Nu aveam în valiză nici un lingou de aur şi nici vreun teanc de bancnote. Nu eram, vorba lui, un contrabandist.

— Mă duc să mă-ntîlnesc cu o rudă de-a mea. Şi adăugai : James.

Era limpede că abia aştepta să-i spun astfel.

— Prietenii îmi spun „Tooley", zise el maşinal, dar mie nu-mi căzu fisa numaidecît.

— Călătoreşti în interes de afaceri ? îl întrebai.

— Nu tocmai. Fac o muncă de cercetare. Anchetă socială. Ştii despre ce este vorba, Henry : costul vieţii, malnutriţia, gradul de analfabetism. Bei ceva ?

— Am băut două pahare, mai mult nu pot, Tooley, i-am răspuns şi, abia cînd i-am rostit pentru a doua oară numele mi-am amintit de Tooley.

Îşi întinse paharul spre barman, ca să i-l umple.

— Te descurci uşor aici, în Paraguay ? Am citit în ziare că voi, americanii, aveţi o mulţime de necazuri în America de Sud.

— Nu însă şi în Paraguay. Noi şi Generalul sîntem *uite-aşa*.

Şi Tooley îşi lipi degetul gros de arătător, înainte de a ridica paharul care-i fusese din nou umplut.

— Mi s-a spus că Generalul e-un dictator nemilos.

— E tocmai ceea ce trebuie aici, Henry : o mînă forte. Dar n-aş vrea să mă înţelegi greşit. Eu mă ţin în afara politicii. Cercetarea pură, asta e domeniul meu.

— Ai publicat ceva ?

— A, nişte rapoarte, îmi răspunse el vag. Rapoarte tehnice. Nu cred că te-ar interesa, Henry.

Cînd sună clopoţelul pentru prînz, ne-am dus fireşte împreună în sala de mese. Am împărţit o masă cu alţi doi pasageri. Unul dintre ei era un tip cu o faţă cenuşie, îmbrăcat într-un costum bleumarin, şi ţinea dietă (ospătarul, care-l cunoştea bine, i-a adus o mîncare specială de legume, pe care tipul o examină cu atenţie înainte de a o mînca, strîmbînd din nas şi din buze întocmai ca un iepure). Celălalt era un pastor bătrîn şi obez, cu nişte ochi de ştrengar, care semăna leit cu Winston Churchill. Mă amuza să-l văd pe O'Toole trăgîndu-i de limbă pe amîndoi. Înainte de a mînca noi pateul de ficat (execrabil), el şi aflase că preotul avea o parohie într-un sat de lîngă Corrientes, pe partea argentiniană a graniţei ; pînă să ne terminăm „pasta" (la fel de execrabilă), el şi reuşise să facă o breşă în taciturnitatea tipului cu nas de iepure. Acesta părea să fie un om de afaceri care se întorcea la Formosa. Auzindu-l că pronunţă numele acestei localităţi, O'Toole se uită la mine şi-mi făcu semn cu capul : izbutise să-l situeze...

— Nu-i aşa că sînteţi farmacist ? îl întrebă el, ca să-l stîrnească.

Tipul nu prea ştia englezeşte, dar înţelese întrebarea. Se uită lung la O'Toole şi mişcă din nas. Credeam că n-o să-i răspundă, dar cuvintele îi ieşiră din gură cu întreaga lor ambiguitate internaţională :

— Import-export.

Din nu ştiu ce motiv, pastorul începu să vorbească despre farfuriile zburătoare. Pe cît se

pare, acestea treceau buluc deasupra Argentinei — poate că într-o noapte senină vom avea şansa de a vedea una chiar de pe puntea vasului nostru.

— Credeţi într-adevăr în existenţa lor ? îl întrebai eu, iar bătrînul pastor îşi uită, de emoţionat ce era, puţinele cunoştinţe de limbă engleză.

— Zice că ai citit probabil numărul de ieri al ziarului *Nacion*, îmi explică O'Toole. În noaptea de luni spre marţi douăsprezece automobile au rămas în pană pe şoseaua dintre Mar del Plata şi Buenos Aires. Cînd o farfurie zburătoare trece deasupra unui automobil, motorul acestuia se opreşte. Pastorul crede că farfuriile astea sînt de origine divină.

O'Toole traducea aproape la fel de repede pe cît vorbea celălalt.

— Nu de mult, un cuplu care se ducea cu maşina spre Mar del Plata ca să-şi petreacă acolo *week-end*-ul, s-a pomenit înconjurat de un nor. Maşina s-a oprit, iar cînd norul s-a risipit, cei doi au constatat că se aflau în Mexic, lîngă Acapulco.

— A crezut pînă şi asta ?

— Bineînţeles. Toţi cred. O dată pe săptămînă, postul de radio din Buenos Aires transmite un program dedicat în întregime farfuriilor zburătoare : cine şi unde le-a văzut în cursul săptămînii respective. Amicul nostru zice că aşa se explică, poate, fenomenul casei zburătoare din Loretto. Casa asta, luată pe sus în Palestina, exact ca tînăra pereche care se

ducea spre Mar del Plata, a fost paraşutată undeva în Italia.

Ni se servi cîte un biftec tare, apoi nişte portocale. Pastorul, devenit tăcut, mesteca încruntat. Simţea poate că are de-a face cu nişte necredincioşi. Omul de afaceri împinse pe masă farfuria cu legume fierte şi se scuză că trebuie să plece.

— Eşti căsătorit, Tooley ? îl întrebai eu pe vecinul meu (era o întrebare care mă obseda încă de la începutul mesei).

— Da. Oarecum.

— Ai o fiică ?

— Fireşte. De ce întrebi ? Studiază la Londra.

— Află că e la Katmandu.

— Katmandu ? ! Păi asta e-n Nepal ! exclamă el, cuprins de o nelinişte ce făcu să i se adîncească ridurile. O veste mai cumplită nici nu-mi puteai da ! Dar de unde ştii ?

I-am povestit despre „Orient-Expres", omiţînd însă orice aluzie la tînărul acela. I-am spus că fata era cu un grup de studenţi, ceea ce era adevărat în momentul cînd o văzusem pentru ultima oară.

— Ce să fac, Henry ? ! oftă el. Sînt ocupat cu afacerile mele. Nu pot s-alerg după ea în jurul lumii. Lucinda nici nu-şi închipuie ce griji îmi fac din pricina ei.

— Lucinda ?

— E numele pe care i l-a ales maică-sa, îmi explică el cu ciudă.

— Ea îşi spune „Tooley", întocmai ca dumneata.

— Zău ? Asta-i ceva nou.

— Părea să nutrească o mare admirație pentru dumneata.

— Am lăsat-o să plece în Anglia. Îmi închipuiam c-o să se simtă în siguranță acolo. Dar la Katmandu...

Împinse cît colo portocala, pe care o tăiase meticulos în felii.

— Unde locuiește ? mă întrebă el. Mă îndoiesc că există vreun hotel convenabil la Katmandu. Acolo unde există un „Hilton", e altceva, știi măcar unde te afli. Ce să fac, Henry ?

— O să se descurce ea, i-am răspuns, fără convingere.

— Aș putea să trimit o telegramă la ambasada noastră — presupun că există o ambasadă. Trebuie să mă ușurez ! exclamă el deodată, ridicîndu-se de la masă.

L-am urmat pe un coridor ce ducea spre closet. Ajunși acolo, am stat în tăcere unul lîngă celălalt. Am băgat de seamă că buzele i se mișcau — poate că purta un dialog imaginar cu fiică-sa. Am ieșit împreună din closet ; fără să scoată o vorbă, O'Toole se așeză pe o bancă, în partea dinspre babord a punții. Nu mai ploua, dar era întuneric și frig. Nu se vedea nimic altceva decît niște copăcei răsăriți pe malul fluviului murdar, cîte o colibă ici-colo, iar printre copaci se zărea un fel de lăstăriș cafeniu ce se întindea spre orizont, fără nici o colină vizibilă.

— Argentina ? îl întrebai eu ca să rup tăcerea.

— Da, Argentina, pînă ce vom ajunge, în ultima zi, pe fluviul Paraguay.

Își scoase din buzunar un carnețel și începu să scrie ceva — mi se păru că niște cifre. După ce isprăvi, îmi spuse :

— Scuză-mă. Țin un fel de jurnal.

— Cercetări ?

— Pregătesc un fel de studiu.

— Fiica dumitale mi-a spus că lucrezi la C.I.A.

— E o romantică, îmi răspunse el ațintindu-și asupră-mi ochii triști și neliniștiți. Își imaginează tot felul de lucruri.

— C.I.A. e o instituție romantică ?

— În ochii unei copile, da. Cred că a dat peste un raport de-al meu cu mențiunea „Secret". Orice raport destinat unui minister e secret. Pînă și rapoartele despre subalimentația din Asuncion.

Nu știam prea bine pe care dintre ei să-i cred.

— Dumneata ce ai face în locul meu, Henry ? mă întrebă el cu un aer neajutorat.

— Dacă ai lucra efectiv la C.I.A., ai putea probabil să afli ce-i cu ea de la unul din agenții voștri de acolo. Trebuie că aveți un agent la Katmandu.

— Dacă aș lucra efectiv la C.I.A. n-aș lăsa-o să se amestece în treburile mele personale. Dumneata ai copii, Henry ?

— Nu.

— Ești un om norocos. Vîrsta adultă trece drept vîrsta înțelepciunii. Dar e inexact. Cînd ai un copil ești condamnat să rămîi toată viața

părinte. Copiii te părăsesc, dar tu nu-i poți părăsi pe ei.

— De unde aș putea să știu ?

O'Toole rămase pe gînduri o clipă, cu ochii duși spre întinderea monotonă a lăstărișului. Vaporașul înainta încet contra curentului, înspre mare.

— Taică-meu era categoric împotriva divorțului, din cauza fetiței, îmi explică O'Toole. Există însă o limită a răbdării unui bărbat... dumneaei a început să-și aducă prietenii acasă. Așa mi-a stricat-o pe Lucinda.

— Dar n-a reușit, îl asigurai eu.

CAPITOLUL 2

A DOUA ZI DIMINEAȚĂ nu l-am mai văzut pe O'Toole : n-a apărut la micul dejun, și l-am căutat în zadar pe punte. Deasupra fluviului se întindea o ceață deasă, pe care soarele izbuti cu greu s-o destrame. Lipsit de unicul meu contact uman, mă simțeam cam singur. Toți ceilalți intraseră în obișnuitele relații ce se înfiripă la bordul unui vapor : se schițau chiar și unele flirturi. Doi bătrîni se plimbau voinicește pe punte, dovedindu-și buna condiție fizică. Pașii lor repezi și regulați aveau ceva indecent — ai fi zis că le semnalează femeilor pe lîngă care treceau că încă mai sînt în deplinătatea puterilor lor. Purtau niște veste despicate, după modelul celor englezești — probabil că le cumpăraseră la magazinul „Harrods" — încît îmi aminteau de maiorul Charge.

Vaporul făcuse peste noapte escală într-un orășel numit Rosario (vocile, strigătele, scîrțîitul lanțurilor mi se furișaseră în visuri pentru a le transforma în coșmaruri violente, înainte de a mă trezi), iar acum, cînd ceața se ridica, fluviul arăta cu totul altfel. Apa lui era presărată cu insulițe, se vedeau stînci și bancuri de nisip, iar la doi pași de noi ciripeau niște păsări stranii. Senzația de călătorie era mult mai puternică acum decît în voiajul făcut cu „Orient-Expres", peste atîtea frontiere aglomerate. Apele erau scăzute, și circula zvonul că nu vom putea ajunge dincolo de Corrientes, din pricină că obișnuitele ploi de iarnă nu veniseră. Un matelot arunca mereu sonda în apă. Pastorul mă informă că vaporul naviga la mai puțin de o jumătate de metru de nivelul minim, și se grăbi să le comunice și altora deznădăjduitoarea veste.

Am început să citesc pentru prima oară temeinic „Rob Roy", dar schimbările de peisaj îmi distrăgeau atenția. Începeam cîte o pagină în momentul cînd malul se afla la o distanță de o jumătate de milă, iar cînd îmi ridicam privirea după cîteva paragrafe, malul era la o azvîrlitură de băț — sau era cumva o insulă ? La începutul paginii următoare îmi ridicam din nou privirea, și vedeam că apa avea o lărgime de aproape o milă. Lîngă mine se așezase între timp un ceh. Și fiindcă vorbea englezește, am fost bucuros să închid cartea și să-l ascult.

Omul acesta, care cunoscuse cîndva închisoarea, savura din plin libertatea. Mama lui fusese omorîtă de nazişti, tatăl lui murise după război, iar el însuşi fugise în Austria şi se căsătorise cu o austriacă. Avea o formaţie ştiinţifică, iar cînd se hotărîse să se stabilească în Argentina luase cu împrumut banii necesari pentru a pune pe roate o fabrică de mase plastice.

— La început mi-am aruncat privirile în Brazilia, în Uruguay şi în Venezuela, îmi spuse. Am băgat de seamă un lucru, şi anume că peste tot, înafară de Argentina, oamenii beau cu paiul băuturile răcoritoare. Nu însă şi în Argentina. M-am gîndit că voi face avere aici. Am fabricat două milioane de paie din plastic, dar n-am fost în stare să vînd nici măcar o sută. Doreşti un pai, domnule ? Îţi ofer două milioane de paie pe gratis ! Le ţin în fabrica mea, claie peste grămadă. Argentinienii sînt atît de conservatori din fire încît refuză să bea printr-un pai. Era cît pe ce să dau faliment, zău aşa, încheie el, cu voioşie în glas.

— Şi acum ce faci ? îl întrebai eu.

Îmi zîmbi vesel — părea unul dintre cei mai fericiţi oameni pe care-i întîlnisem vreodată. Se descotorosise de toate spaimele, eşecurile şi chinurile din trecut în mai mare măsură decît oricare dintre noi.

— Acum fabric materiale plastice şi-i las pe alţi nebuni să-şi rişte banii confecţionînd din ele tot ce poftesc.

Individul cu nas de iepure trecu pe lîngă noi, cenuşiu ca însăşi dimineaţa aceea.

— Dumnealui debarcă la Formosa, îi explicai cehului.

— Aha, e un contrabandist ! rîse cehul şi-şi reluă şi el plimbarea.

Mă cufundai din nou în lectura lui „Rob Roy", în vreme ce matelotul cu sonda anunţa adîncimile fluviului.

„Îţi aduci desigur aminte de tatăl meu, fiindcă propriul dumitale tată era un membru al casei de comerţ, aşa că-l vei fi cunoscut încă din copilărie. Totuşi nu l-ai văzut în epoca lui de glorie, înainte ca vîrsta şi infirmitatea să-i stingă aprigul spirit de întreprindere şi de speculaţie."

Mi-am amintit de tatăl meu lungit cu hainele pe el în cadă, întocmai cum avea să fie culcat în sicriu la Boulogne : îl auzeam dîndu-mi nişte ordine cu neputinţă de executat, şi mă întrebam de ce nutream un sentiment de afecţiune pentru el, deşi nu simţeam pic de afecţiune pentru ireproşabila mea mamă, care mă crescuse cu atîta grijă şi care-mi găsise prima slujbă la o bancă. Renunţasem să mai înalţ un soclu în mijlocul gherghinelor, iar înainte de a pleca de acasă aruncasem urna goală. Îmi suna şi acum în urechi glasul ei mînios. Mă trezisem brusc, cum mi se întîmpla uneori, speriat că luase foc casa şi că fusesem abandonat. Mă tîrîsem din pat şi mă aşezasem în capul scărilor, oarecum liniştit de glasul pe care-l auzeam de jos. Era un glas mînios, dar n-avea importanţă : faptul că-l auzeam, însemna că nu eram singur.

Şi apoi, nu mirosea deloc a ars. „N-ai decît să pleci, striga vocea, dar eu voi păstra copilul !"

Un alt glas, mai scăzut şi mai rezonabil, în care recunoscusem glasul tatălui meu, replicase : „Sînt totuşi tatăl lui !" Iar femeia pe care-o socoteam maică-mea răspunsese cu un glas ca o uşă ce se trînteşte : „Şi cine-ar putea spune că eu nu sînt mama lui ?"

— Bună dimineaţa, mi se adresă O'Toole, aşezîndu-se lîngă mine. Ai dormit bine ?

— Da. Dar dumneata ?

— M-am tot gîndit la Lucinda, îmi răspunse el, scuturînd din cap.

Şi, scoţîndu-şi din buzunar carneţelul, începu din nou să înscrie enigmaticele şiruri de cifre.

— Calcule ?

— A, nimic oficial.

— Un pariu în legătură cu viteza vaporului ?

— Nu, nu ! Nu obişnuiesc să fac pariuri, îmi răspunse O'Toole, aruncîndu-mi una din acele priviri melancolice şi neliniştite. Henry, adăugă el, n-am vorbit niciodată despre asta cu cineva. Cred că i-ar face să rîdă pe mai toţi. Iată despre ce e vorba : în timp ce urinez, am obiceiul să număr şi apoi să notez cît a durat, indicînd ziua şi ora. Ţi-ai dat vreodată seama că risipim mai mult de-o zi întreagă pe an, pentru urinat ?

— Dumnezeule ! exclamai eu.

— O pot dovedi, Henry. Uite aici.

Şi, deschizînd carneţelul, îmi arătă o filă...

— Tragi vreo concluzie din toate astea ? îl întrebai.

— Nu-i treaba mea. Nu sînt un expert. Eu nu fac decît să notez faptele şi unele detalii care ar putea avea vreo importanţă, de pildă starea vremii sau felul băuturii, să zicem gin. Concluziile le las în seama altora.

— Care-s „alţii" ?

— Păi mă gîndesc să iau contact, după vreo şase luni de cercetări, cu un specialist în bolile urinare. Cine ştie ce-ar fi în stare unul ca el să citească în cifrele astea ! Tipii ăştia îşi petrec toată viaţa consultînd bolnavi. E important pentru ei să ştie ce se întîmplă în cazul unui individ normal.

— Dumneata eşti „individul normal" ?

— Da, Henry. Sînt sănătos sută la sută. Nici nu se poate altfel într-o slujbă ca aceea pe care-o am. E o muncă în care te trec des năduşelile.

— C.I.A. ? îl întrebai eu.

— Glumeşti, Henry. Sper totuşi că n-o crezi pe trăsnita aia !

Gîndul la fiică-sa îl făcu să cadă într-o tăcere melancolică. Se aplecă peste masă, cu bărbia în palme. O insuliţă care semăna cu un aligator uriaş plutea la vale, cu botul deasupra apei. Nişte bărci pescăreşti de un verde pal lunecau la vale mai repede decît putea merge vaporul nostru contra curentului — treceau în viteză ca nişte automobile de curse. Fiece pescar era înconjurat de nişte butuci de lemn, în care-şi proptea undiţele. Din trunchiul gros al marelui fluviu se desprindeau ramurile unor rîuri mai late decît Tamisa la Westminster, curgînd spre

interiorul cenuşiu şi ceţos, dar fără vreo direcţie precisă.

— Şi zici că-şi spunea „Tooley“ ? mă întrebă americanul.

— Da, „Tooley“.

— Pesemne că se gîndeşte cîteodată la mine, rosti el cu un soi de nădejde în glas.

CAPITOLUL 3

CU DOUĂ ZILE mai tîrziu am ajuns la Formosa, pe o vreme la fel de umedă ca aceea din zilele anterioare. Pe obrajii încinşi curgeau broboane de sudoare. În noaptea din ajun părăsisem, undeva lîngă Corrientes, marele fluviu Parana, iar acum pluteam pe fluviul Paraguay. Cu vreo cincizeci de iarzi mai încolo de Formosa argentiniană se întindea cealaltă ţară, jilavă şi pustie. Agentul de import-export coborî pe mal, îmbrăcat în costumul lui de culoare închisă şi ţinînd în mînă o valiză nouă. Dispăru cu paşi repezi, uitîndu-se la ceas întocmai ca iepurele din „Alice în ţara minunilor“. Oraşul părea un loc ideal pentru contrabandişti, care aveau de trecut doar un fluviu. Pe malul paraguayan nu vedeam decît o colibă şubredă, un porc şi o fetiţă.

Sătul să mă tot plimb pe punte, am coborît şi eu. Era duminică, şi se strînsese o mică mulţime de oameni doritori să vadă vaporul care acosta. Mirosea puternic a petale de portocali, dar acesta era singurul farmec al Formosei. Un bulevard lung, străjuit de portocali şi de nişte copaci cu flori de culoarea trandafirului (aveam să aflu ceva mai tîrziu că se numeau *lapachos*), părea să fie unica arteră a oraşului. Cîteva străzi lăturalnice se pierdeau cu vreo doi-trei iarzi mai încolo într-o natură sălbatică şi zgîrcită, alcătuită din noroi şi buruieni. Tot ce avea vreo legătură cu guvernul, cu afacerile, cu justiţia sau cu distracţiile era concentrat în acel unic bulevard : un hotel pentru turişti (pentru care turişti ?) îşi înălţa clădirea de ciment cenuşiu, pe jumătate neterminată, la marginea apei. Cîteva dughene vindeau Coca-Cola. Un cinematograf făcea reclamă pentru un Western italian. Două frizerii, un garaj cu un automobil paradit înăuntru, şi o *cantina* întregeau peisajul. Hotelul era singura clădire cu mai mult de un etaj, iar singura casă veche şi frumoasă de pe bulevardul acela lung se vădi a fi — cînd mă apropiai de ea — închisoarea oraşului. De-a lungul bulevardului erau o sumedenie de fîntîni arteziene, dar nici una nu funcţiona.

Bulevardul ăsta trebuie să ducă undeva, îmi spuneam, dar mă înşelam. Am trecut pe lîngă bustul unui individ bărbos cu numele de „Urquiza“, care, potrivit inscripţiei, avusese o legătură cu eliberarea (eliberare, de ce anume ?) şi am zărit deodată în faţa mea, ridicîndu-se deasupra portocalilor şi a şirurilor de *lapachos*, un bărbat de marmură călare pe un cal tot de marmură : era desigur generalul San Martin (la Buenos Aires mă familiarizasem cu trăsătu-

rile lui, şi dealtfel îl văzusem şi la Boulogne, pe malul mării). Statuia ecvestră închidea bulevardul, la fel cum Arcul de Triumf închide faimosul Champs Elysées ; mă aşteptam ca bulevardul să dea într-o altă arteră, dar cînd am ajuns la statuie am văzut că eroul stătea călare pe armăsarul lui, în mijlocul unui deşert mocirlos, aflat la marginea oraşului. Nici un drumeţ nu se încumeta pînă aici ; drumul însuşi nu mergea mai departe. Doar un cîine hămesit, ca un schelet din Muzeul de istorie naturală, călca temător prin noroi şi prin băltoacele de ploaie, în direcţia mea şi a generalului San Martin. Am făcut cale întoarsă.

Dacă descriu cu atîta amănunţime acest orăşel mizer, o fac pentru că el a fost scena unui lung dialog purtat cu mine însumi, dialog întrerupt doar printr-o întîlnire neaşteptată. Trecînd prin faţa primei frizerii, mă gîndeam la domnişoara Keene şi la timidul apel din scrisoarea ei, care ar fi meritat un răspuns mai adecvat decît scurta mea telegramă. Şi mă mai gîndeam, în acest infern jilav, unde singura îndeletnicire serioasă sau singura distracţie era desigur crima şi unde pînă şi banca naţională trebuia să fie păzită duminica după-amiaza de un soldat înarmat cu o puşcă automată, — mă gîndeam la locuinţa mea din Southwood, la grădina mea, la maiorul Charge care-mi vorbea peste gard cu vocea lui de trîmbiţă, precum şi la clinchetul dulce al clopotelor de pe Church Road. Îmi aminteam de Southwood cu un soi de duioşie îngăduitoare, ca de un loc pe care domnişoara Keene n-ar fi trebuit niciodată să-l părăsească, da, ca de un loc unde domnişoara Keene fusese fericită, şi căruia eu însumi nu-i mai aparţineam. Era ca şi cum aş fi scăpat dintr-o închisoare, scos de acolo cu ajutorul unei scări de frînghie şi dus cu o maşină în lumea mătuşii mele, lumea unor personaje stranii şi a unor întîmplări neprevăzute. În această lume, contrabandistul cu mutră de iepure se simţea ca la el acasă, întocmai ca cehul acela cu două milioane de paie din plastic şi ca bietul O'Toole care-şi nota cu grijă momentele cînd urina.

Am trecut de capătul unei străzi numite „Rua Dean Furnes", care se pierdea ca şi celelalte într-o ţară a nimănui, şi m-am oprit o clipă în faţa casei guvernatorului, o casă spoită în roz. Pe verandă se aflau două şezlonguri, iar prin ferestrele larg deschise se vedea o odaie goală, avînd pe perete portretul unui militar (probabil Preşedintele) şi dedesubt un şir de scaune proptite de perete, în poziţia unui pluton de execuţie. Santinela îşi mişcă uşor puşca automată, astfel încît mi-am văzut de drum, mergînd spre banca naţională, unde un alt paznic făcu aceeaşi mişcare de avertisment, în clipa cînd mă oprii.

În dimineaţa aceea, citisem în cabina mea magnifica Odă a lui Wordsworth din „Tezaurul" lui Palgrave. Ca şi cărţile lui Scott, „Tezaurul" lui Palgrave mai păstra urmele lecturii tatălui meu sub forma unor pagini îndoite la colţuri ; ştiind atît de puţine lucruri despre el, ajunse-

sem să iau drept indicii toate aceste urme, și să mă bucur de ceea ce-l făcuse și pe el să se bucure. Astfel, la începutul activității mele la Bancă, văzusem în aceasta o „temniță", potrivit terminologiei lui Wordsworth, — dar oare ce loc anume îi apăruse tatălui meu ca o temniță, făcîndu-l să sublinieze pasajul cu pricina ? Poate că tocmai locuința noastră, maică-mea vitregă și eu însumi fiind temnicerii.

Îmi spun uneori că viața omului e influențată de cărți în mai mare măsură decît de semenii săi : din cărți aflăm indirect despre iubire și despre suferință. Chiar dacă avem fericirea de a ne îndrăgosti, ea se datorește faptului că am fost condiționați de lecturile noastre, iar dacă eu unul n-am cunoscut niciodată dragostea, e poate din pricină că biblioteca tatălui meu nu cuprindea cărțile cuvenite. (În cărțile lui Marion Crawford nu cred că există prea multă dragoste pasională, iar în cele ale lui Walter Scott poți găsi doar o umbră a ei).

Îmi amintesc foarte vag viziunea care precede imaginea temniței : ea s-a pierdut pesemne foarte de timpuriu „în lumina zilei obișnuite", dar în clipa cînd am pus jos „Tezaurul" lui Palgrave și m-am gîndit la mătușă-mea, mi-am spus că ea, una, nu a lăsat niciodată viziunea să se piardă. Poate că simțul moral este o tristă compensație, pe care învățăm să o prețuim ca pe o răsplată pentru faptele noastre bune. Din viziunea despre care vorbesc lipsește orice morală. Nașterea mea era rodul a ceea ce maică-

mea vitregă ar fi numit „un act imoral", un act săvîrșit de forțele întunericului. Pășisem în viață datorită unei libertăți imorale. De ce să mă simt, atunci, ca-ntr-o temniță ? Adevărata mea mamă nu se simțise desigur niciodată închisă în vreo temniță.

E prea tîrziu acum, i-am spus în gînd domnișoarei Keene, care-mi lansa apeluri disperate din Koffiefontein. Nu mă mai aflu acolo unde crezi că mă aflu. A fost poate o vreme cînd ne-am fi putut consola unul pe celălalt și cînd ne-am fi putut simți bine în temnița noastră, dar eu nu mai sînt același om pe care-l priveai cu duioșie cîndva, pe deasupra dantelelor. Am evadat. Nu mai semăn cu portretul fotografic pe care mi l-ai făcut... Am pornit înapoi spre debarcader și, aruncîndu-mi privirea peste umăr, am zărit cîinele scheletic care mă urmărea. Presupun că, pentru el, orice străin reprezenta speranța.

— Hei, omule ! auzii eu un glas. Ce ești așa grăbit ?

Era Wordsworth, la numai cîțiva pași de mine. Se sculase de pe o bancă de lîngă statuia lui Urquiza, eliberatorul, și înainta spre mine cu brațele întinse și cu fața despicată de rana largă a zîmbetului său.

— Uitat pe bătrînu' Wordsworth, omule ? mă întrebă el, frîngîndu-mi mîinile amîndouă și rîzînd atît de zgomotos și atît de temeinic, încît îmi împroșca fața cu balele fericirii lui.

— Ia te uită, dumneata, Wordsworth ? exclamai eu, la fel de bucuros. Ce naiba cauți aici ?

— Fetiţa mea scumpă spus la mine plec la Formosa şi aştept pe dom' Pullen.

Am băgat de seamă că era îmbrăcat la fel de elegant ca importatorul cu nas de iepure şi că purta şi el o valijoară nou-nouţă.

— Cum o duce mătuşă-mea, Wordsworth ? îl întrebai eu.

— O.K. o duce, îmi răspunse el, dar cu o lucire melancolică în ochi, şi se grăbi să adauge : Dansează cam prea mult. Geaba spus eu la ea nu mai eşti fetiţă. Dacă nu potoleşte... Omule, eu foarte îngrijorat, zău !

— Iei vaporul cu mine ?

— Sigur că da, dom' Pullen ! Laşi pe moş Wordsworth ocupă de toate. Cunosc tipii de la vama din Asuncion. Unii din ei băieţi buni. Alţii, răi al dracului ! Lasă pe mine vorbesc cu ei. Nu vrem păcălească pe noi.

— Dar, Wordsworth, să ştii că n-am nimic de contrabandă !

În clipa aceea, dinspre fluviu se auzi sirena vaporului, care-şi chema pasagerii.

— Omule, laşi pe moş Wordsworth ocupă de toate. Tocmai fost la vapor s-arunc o privire şi zărit acolo tip foarte rău. Trebuie ferim de el !

— De ce să mă feresc, Wordsworth ?

— Eşti în mîini bune, dom' Pullen. Acum lasă-n pace pe moş Wordsworth.

Deodată îmi apucă mîna şi, strîngîndu-mi degetele, mă întrebă :

— Ai poza aia, dom' Pullen.

— Vorbeşti de fotografia portului Freetown? Da, o am.

— Place de tine, dom' Pullen, exclamă el, cu un suspin de satisfacţie. Totdeauna vorbeşti pe şleau cu moş Wordsworth. Acum du-te la vapor.

Tocmai mă depărtam de el, cînd ţinu să adauge :

— Ai un „C.T.C." pentru Wordsworth ?

I-am dat tot mărunţişul pe care-l aveam în buzunar. Oricîte necazuri mi-ar fi pricinuit în lumea aceea moartă a trecutului meu, acum eram încîntat să-l revăd.

Hamalii încărcau ultimele lăzi prin sabordurile negre de fier, deschise în coasta vasului. Mi-am croit drum printre pasagerii de pe puntea inferioară ; ici-colo cîte o femeie cu trăsături de indiană îşi alăpta pruncul. M-am căţărat pe treptele ruginite ale scării ce ducea spre puntea de clasa întîi. Nu l-am zărit pe Wordsworth venind la bord, şi nici la prînz nu l-am văzut. Îmi spuneam că o fi călătorind la clasa a doua, pentru a putea folosi în alte scopuri diferenţa de cost, căci eram convins că mătuşă-mea îi dăduse un bilet de clasa întîi.

După masă, O'Toole îmi propuse să vin în cabina lui ca să bem un păhărel.

— Am un „Bourbon" [1] fain, îmi explică el şi, deşi nu eram băutor de alcool, preferînd totdeauna un pahar de „sherry" înainte de masă, sau unul de „porto" după masă, am acceptat bucuros invitaţia, fiindcă era ultima noapte petrecută la bord împreună cu el. Pasagerii erau din nou cuprinşi de neastîmpăr, ai fi zis că-i lovise un soi de demenţă. În bar începuse să

[1] Un fel de whisky, fabricat în Statele Unite.

cînte o orchestră de amatori, şi un marinar cu nişte braţe şi picioare păroase, deghizat stîngaci în femeie, ţopăia printre mese, cerînd un partener de dans.

În cabina căpitanului, lipită de cea a lui O'Toole, cineva cînta la ghitară şi o femeie scotea nişte ţipete ascuţite : nu acestea erau zgomotele pe care te-ai fi aşteptat să le auzi din cabina unui căpitan de vapor.

— Nimeni n-o să poată dormi în această noapte, îmi spuse O'Toole, turnîndu-mi „Bourbon" în pahar.

— Încă puţin sifon, dacă nu te superi, îl rugai eu.

— Aşadar am ajuns. Crezusem c-o să rămînem împotmoliţi la Corrientes. Ploile au întîrziat mult de tot anul acesta.

Şi, parcă înadins pentru a atenua acest reproş adus vremii, un tunet prelung bubui, acoperind sunetele ghitarei.

— Ce impresie ţi-a făcut Formosa ? mă întrebă O'Toole.

— Nu era mare lucru de văzut acolo. Cu excepţia închisorii : o foarte frumoasă clădire în stil colonial.

— Pe dinăuntru nu-i chiar aşa de frumoasă, remarcă O'Toole.

Un fulger lumină brusc peretele, făcînd să pîlpîie becurile din cabină.

— Ai întîlnit un amic, nu-i aşa ?

— Un amic ?

— Te-am văzut stînd de vorbă c-un tip de culoare.

Fără să ştiu de ce, am devenit bănuitor, deşi O'Toole îmi era foarte simpatic.

— A, voia bani de la mine, i-am răspuns. Dar nu te-am văzut pe ţărm.

— Eram pe pasarelă şi mă uitam cu luneta căpitanului.

Apoi, schimbînd brusc vorba :

— Nu-mi iese din cap că ai cunoscut-o pe fiică-mea, Henry. Nu-ţi poţi imagina cît de mult îmi lipseşte fata asta. Nici nu mi-ai spus cum arăta.

— Arăta splendid. E o fată foarte drăguţă.

— Da, ca şi maică-sa, pe vremuri. Dacă-ar fi să mă mai însor vreodată, aş lua o fată urîţică.

Rămase multă vreme pe gînduri peste paharul lui, în timp ce eu cercetam cu privirea cabina. Spre deosebire de ceea ce făcusem eu în prima zi, el nu încercase deloc să-şi transforme cabina într-un cămin vremelnic. Valizele lui zăceau pe podea, pline cu haine — nu se ostenise să le atîrne pe undeva. Un brici lăsat pe marginea lavoarului şi o carte de buzunar la căpătîiul patului păreau să fie singurele lucruri pe care le despachetase. Deodată ploaia începu să izbească în punte, — o adevărată rafală.

— Cred c-a venit iarna ! oftă el.

— Iarna în iulie.

— Am ajuns să mă obişnuiesc. N-am văzut zăpadă de şase ani încoace.

— De şase ani te afli pe meleagurile astea ?

— Nu numai astea, căci înainte de a veni aici am fost în Tailanda.

— Pentru cercetări ?

— Mda... Într-un anume sens...

Dacă era atît de zgîrcit la vorbă, mă întrebam cît de mult timp îi trebuia ca să descopere faptele necesare anchetelor pe care le întreprindea ?

— Cum mai merg statisticile urinare ?

— Peste patru minute și treizeci de secunde pe ziua de azi, îmi răspunse el. Și adăugă, pe un ton lugubru, ridicînd paharul : Și încă n-am ajuns la capăt !

Cînd următorul bubuit de tunet se stinse, O'Toole îmi spuse, într-un efort vizibil de a umple cu ceva tăcerea :

— Va să zică nu ți-a plăcut Formosa ?

— Nu prea. Firește, s-ar putea să fie un loc grozav pentru pescuit.

— Pescuit ! exclamă el cu dispreț în glas. Vrei să spui contrabandă !

— Tot aud vorbindu-se despre contrabandă. Contrabandă, cu ce ?

— Păi, asta e industria națională a Paraguay-ului. Ea aduce un venit aproape la fel de mare ca acela realizat prin vînzarea *maté* [1]-ului, și mult mai mare decît cel obținut prin ascunderea unor criminali de război cu conturi de bancă în Elveția. Și, oricum, mult mai mare decît îmi aduce mie munca de cercetare.

[1] O iarbă din care se face o infuzie, numită „ceai de Paraguay".

— Ce anume se trece prin contrabandă ?

— Whisky scoțian și țigări americane. Totul este să găsești în Panama un agent care să cumpere cu toptanul și care să expedieze marfa cu avionul la Asuncion. Coletele poartă mențiunea „mărfuri în tranzit". Plătești doar o mică taxă la vama aeroportului internațional și-ți încarci coletele la bordul unui avion particular. O să te miri văzînd cîte „Dakote" particulare există în Asuncion. Pilotul avionului astfel încărcat decolează spre Argentina, situată chiar pe celălalt mal al fluviului. La vreo cîteva sute de kilometri de Buenos Aires, aterizezi pe vreo *estancia* — mai toți contrabandiștii ăștia au cîte un teren de aterizare. N-o fi, poate, construit anume pentru „Dakota", dar ăsta e riscul pilotului. Îți încarci apoi marfa în camioane, și cu asta basta. Ești așteptat de oamenii care distribuie marfa și cărora le lasă gura apă după ea. Guvernul îi înfometează percepîndu-le taxe de o sută și douăzeci la sută din valoarea mărfii.

— Dar Formosa ?

— A, Formosa e bună pentru nenorociții ăia care se canonesc să-și transporte marfa pe fluviu în sus. Nu toate mărfurile care ajung din Panama sînt transportate cu avioane „Dakota". Ce-i pasă poliției dacă unele colete rămîn pe țărm ? La Asuncion poți cumpăra whisky scoțian mai ieftin decît îl găsești la Londra, iar golanii de pe străzi îți vînd țigări americane excelente la un preț derizoriu. Nu-ți trebuie altceva decît o barcă și o legătură bună. Numai că într-o bună zi ajungi să te plictisești

de jocul ăsta — poate că şi din pricina vreunui glonţ rătăcit prea aproape de tine... Atunci îţi procuri o participaţie la un avion „Dakota" şi devii mare capitalist. Te tentează, Henry ?

— La bancă n-am primit formaţia cea mai potrivită, i-am răspuns eu, dar mi-am amintit de mătuşă-mea şi de valizele ei burduşite cu bancnote şi lingouri de aur — poate că aveam în sînge o vocaţie pe care o asemenea carieră ar fi putut s-o trezească la un moment dat. Văd că ştii o mulţime de lucruri despre acest subiect.

— Face parte din cercetările mele sociologice.

— Nu te-ai gîndit niciodată să le aprofundezi şi mai mult ? Spiritul frontierei, Tooley !

Îl tachinam numai fiindcă mi-era simpatic. Pe maiorul Charge sau pe amiral nu i-aş fi putut tachina în felul acesta.

Îmi aruncă o privire lungă şi tristă, ca şi cum ar fi vrut să-mi răspundă sincer :

— Într-o slujbă cum e a mea nu poţi pune deoparte destui bani ca să cumperi un avion „Dakota". Şi apoi, Henry, riscurile sînt prea mari pentru un străin. Tipii ăia nu sînt totdeauna siguri, se mai întîmplă ca vreun avion să fie deturnat, sau ca poliţiştii să devină prea lacomi. E uşor să dispari în Paraguay — sau nici măcar nu trebuie să dispari : cine-o să facă scandal pentru un cadavru, două ? Generalul menţine ordinea, asta vrea poporul după războiul civil din care abia a ieşit, iar un om mort nu mai deranjează pe nimeni. În Paraguay nu există magistraţi care anchetează crimele.

— Aşadar, preferi să trăieşti decît să fii însufleţit de spiritul frontierei...

— Ştiu că nu pot face mare lucru pentru fiică-mea care s-a dus la o distanţă de trei mii de mile, dar în tot cazul îi trimit cîte un cec lunar. Un om mort nu poate semna cecuri.

— Presupun că celor de la C.I.A. nu le pasă.

— Te implor, Henry, nu da crezare acestor prostii ! Îţi repet, Lucinda e romantică. Visează un tată ieşit din comun, şi cînd colo, ce fel de tată are ? Mă are pe mine ! De aceea, născoceşte tot felul de lucruri. O anchetă despre malnutriţie nu are nimic romantic.

— Cred c-ar trebui s-o aduci înapoi acasă, Tooley.

— Care casă ? exclamă el, iar eu mă uitai în cabină, punîndu-mi aceeaşi întrebare.

Totuşi, nu eram pe deplin convins. Oricum, tatăl mi se părea mult mai vrednic de încredere decît fiica.

L-am lăsat în faţa sticlei de „Old Forester" şi m-am întors în cabina mea, situată pe cealaltă punte. O'Toole locuia la babord, iar eu la tribord. Eu priveam spre Paraguay, iar el spre Argentina. Ghitara continua să se-audă din cabina căpitanului, şi cineva cînta într-o limbă pe care n-o puteam identifica — poate *Guarani*. Nu-mi încuiasem uşa cabinei, şi totuşi aceasta nu se deschise cînd încercai s-o împing. Ca s-o deschid, a trebuit să-mi vîr umărul. Prin deschizătură l-am văzut pe Wordsworth : se uita la uşă şi avea un cuţit în mînă. Cînd m-a zărit, a lăsat jos cuţitul.

— Intră, şefule, îmi şopti.
— Păi, cum să intru ?
Baricadase uşa cu un scaun. Îl trase mai încolo, ca să pot intra.
— Trebuie am grijă, dom' Pullen.
— Grijă de ce ?
— Prea mulţi oameni răi pe vaporu' ăsta, prea mulţi pungaşi.
Cuţitul lui era un briceag cu trei lame, un tirbuşon, un deschizător de conserve şi un cleşte de scos pietricelele din copitele cailor : un briceag de şcolar. Wordsworth îl închise şi-l vîrî în buzunar.
— Ei, ciobănaşule, ce doreşti de la mine ? îl întrebai eu.
Wordsworth îmi răspunse, scuturînd din cap :
— Mătuşă-ta-i o minune de femeie. Nimeni nu vorbit vreodată aşa cu moş Wordsworth. „Tu, fiu al bucuriei !“ spus ea la mine, cu voce tare, în plină stradă, în faţa cinemaului. Eu iubesc pe mătuşă-ta, dom' Pullen ! Gata mor pentru ea oricînd ar ridica un deget şi-ar spune la mine : „Mori, Wordsworth !“
— Da, da, toate astea-s frumoase, dar ce-ţi veni să te baricadezi în cabina mea ?
— Venit pentru poza aia.
— Nu puteai s-aştepţi pînă debarcăm ?
— Mătuşă-ta zis către mine, Wordsworth, adu cît mai repede poza ca s-o punem la adăpost, altfel nu mai calci pe-aici.
Mă cuprinse din nou o bănuială : nu cumva rama fotografiei ascundea, ca şi lumînarea

aceea, aur ? Sau poate că fotografia însăşi acoperea nişte bancnote de mare valoare ? Cele două ipoteze erau neverosimile, dar cînd era vorba de mătuşă-mea nimic nu era imposibil.
— Am prieteni la vamă, îmi spuse Wordsworth. Ei nu păcălesc pe mine, pe cînd tu eşti străin aici, dom' Pullen.
— Poza asta nu-i altceva decît o fotografie a portului Freetown.
— Da, dom' Pullen, dar mătuşă-ta zice...
— Bine, fie ! Ia-o. Unde-o să dormi ?
Wordsworth îmi arătă cu degetul spre podea :
— Simt mult mai bine colo jos, dom' Pullen. Acolo oamenii cîntă, dansează şi petrec, ei nu poartă cravată şi nu spală pe mîini înainte de masă. Nu place la mine mîncarea care pute-a săpun.
— Ia o ţigară, Wordsworth.
— Dacă n-ai nimic contra, dom' Pullen, fumez asta.
Şi scoase dintr-un buzunar mototolit o ţigară peticită.
— Tot mai consumi marijuana, Wordsworth ?
— Păi, e un fel de doctorie, dom' Pullen. Nu prea simţit bine zilele astea. Avut multe necazuri.
— În legătură cu ce ?
— Cu mătuşă-ta, dom' Pullen. Ea totdeauna fără griji cînd păzită de moş Wordsworth. Nu cheltuieşte nici un sfanţ cu mine. Are însă acum un tip care-o costă mulţi, mulţi bani. Şi-i prea bătrîn pentru ea, dom' Pullen. Mătuşă-ta nu mai e o fetiţă. Are nevoie de bărbat tînăr.

— Păi nici dumneata nu prea mai ești tînăr, Wordsworth.

— Dar nu-s nici cu picioarele-n groapă ca tipu' ăla, dom' Pullen ! N-am încredere-n el. Cînd venit aici, el foarte bolnav. „Te implor, Wordsworth, te implor Wordsworth", zice mereu, numai miere-i pe buzele lui. Locuiește într-un hotel ieftin, dar n-are un sfanț. Au să-l dea afară de-acolo, și i-e o frică nebună ! Cînd vine mătușă-ta să-l vadă, dumnealui bîzîie ca un bebeluș. Nu-i bărbat, zău că nu-i, dar în schimb e-un ticălos. Spune vorbe mieroase, ce-i drept, da'-i un ticălos. Atunci de ce părăsit mătușă-ta pe Wordsworth pentru ticălos ca el ? Răspunde la mine de ce, omule, de ce ?

Își lăsă trupul mătăhălos pe cușeta mea și începu să plîngă. Era ca un izvor subteran care se căznește să iasă la suprafață, țîșnind prin crăpăturile unei stînci.

— Wordsworth, nu cumva ești gelos din cauza mătușii Augusta ?

— Păi era drăguța mea, omule ! Acum, părăsit pe mine și zdrobit inima.

— Sărmanul meu Wordsworth !

Altceva nu i-am putut spune.

— Vrea ca eu plec, urmă el. Vrea ca eu aduc pe tine și apoi plec. Zis la mine : „Dau ție cel mai mare „CTC" din viața ta, te întorci la Freetown și găsești fată". Da' eu nu vreau banii ei, dom' Pullen, nu mai vreau să-ntorc la Freetown, și nu mai vreau nici o fată. Eu iubesc pe mătușă-ta ! Vreau să rămîn cu ea, cum zice cîntecul : „Rămîi cu mine, grabnic se-nnoptează ! Rămîi... Rămîi... Nu-s lacrimile-amare". Dar ale mele sînt amare, zău, omule !

— Unde naiba ai învățat acest cîntec, Wordsworth ?

— Îl cîntam totdeauna la catedrala „Sf. Gheorghe" din Freetown. „Grabnic se-nnoptează". Cîntam acolo mulțime de cîntece triste ca ăsta, care amintește acuma de drăguța mea. „Aicea zăbovind, noi altceva nu-ți cerem decît să te-adorăm". Așa e, omule ! Da' dumneaei vrea să părăsească pe mine, vrea ca eu să plec și să n-o mai văd niciodată !

— Cine-i tipul cu care este ea, Wordsworth ?

— Nu vreau rostesc numele lui. Arde limba din gură dacă i-l rostesc. Omule, eu credincios mătușii tale de multă vreme !

Ca să-i abat atenția de la suferința lui, și nu ca să-i fac vreun reproș, l-am întrebat :

— O mai ții minte pe fata aceea din Paris ?

— Aia care voia să facă „zig-zig" ?

— Nu, nu aia. Fata din tren.

— A, da, desigur. Aduc aminte de ea. Nu cumva crezi că făcut ceva rău cu ea ? Păi, omule, era doar ca o corabie în trecere, nu rămas în port decît o zi. Prea tînără pentru moș Wordsworth.

— Tatăl fetei e la bordul acestui vapor.

— Nu mai spune ! exclamă el, privindu-mă cu uimire.

— Mi-a pus întrebări în legătură cu dumneata. Ne-a văzut pe țărm.

— Cum arată ?

— E la fel de înalt ca dumneata, dar foarte slab. Pare nefericit și îngrijorat, și poartă o haină de tweed, sportivă.

— Dumnezeule ! Îl cunosc. Văzut pe el de multe ori la Asuncion. Trebuie ferești de *el* ca de dracu' !

— Zice că se ocupă cu anchete sociale.

— Ce-nseamnă asta ?

— Cercetează tot felul de lucruri.

— A, poate că ai dreptate. Află de la mine că tipu' mătușii tale nu-nghite deloc pe individ, să nu-l vadă-n ochi !

Avusesem intenția să-i abat gîndurile, și izbutisem : Wordsworth îmi strînse cu putere mîna cînd ieși din cabină, cu fotografia aceea ascunsă bine sub cămașă.

— Omule, știi ce ești pentru bietu' Wordsworth ? Sprijin ești, dom' Pullen. O, rămîi lîngă mine...

CAPITOLUL 4

ÎND, DUPĂ micul dejun, m-am dus pe punte, ajunsesem aproape de Asuncion. Falezele roșcate păreau niște faguri de miere, din pricina grotelor căscate în trupul lor. Chiar pe buza prăpastiei atîrnau cîteva colibe pe jumătate distruse, iar niște copii goi, cu burțile umflate de malnutriție, se zgîiau la noi și la vaporul care luneca, slobozind vînturi din sirena lui, aidoma unui om sătul ce se întoarce

agale acasă după un prînz îmbelșugat. Deasupra colibelor, ca un castel medieval dominînd vreun sat cu bordeie de chirpici, se înălțau formidabilele bastioane albe ale firmei „Shell".

O'Toole se așeză lîngă mine, tocmai cînd funcționarii biroului de imigrări se urcau la bord.

— Te pot ajuta cu ceva ? mă întrebă el. Vrei să te duc undeva cu mașina ?

— Nu, mulțumesc, cred că voi fi așteptat.

Pasagerii de la clasa a doua începuseră să debarce.

— Dacă te pot ajuta, oricînd, cu orice... Cunosc mai toate ițele. Mă găsești la ambasadă. Am titlul de al doilea secretar. Prezintă unele avantaje.

— Ești foarte drăguț.

— Ești un prieten al Lucindei... Katmandu pare să fie al dracului de departe. Poate că o fi sosit totuși vreo scrisoare.

— Îți scrie regulat ?

— Îmi trimite ilustrate, îmi răspunse O'Toole aplecîndu-se peste parapet.

— Nu cumva e amicul dumitale ? mă întrebă el deodată.

— Cine ?

Mi-am întors privirile spre șirul de pasageri care se îndreptau spre pasarelă și l-am zărit pe Wordsworth.

— Omul cu care-ai stat de vorbă pe țărm.

— Toți oamenii de culoare mi se par foarte asemănători de la distanța asta.

— Un african nu se vede pe-aici decît rareori. Presupun că-i amicul dumitale.

După terminarea formalităţilor, am aşteptat cu bagajul meu la colţul unei străzi care purta numele lui Benjamin Constant [1]. Îl căutam în zadar din ochi pe Wordsworth. Pasagerii aşteptaţi de familiile lor schimbau îmbrăţişări şi plecau cu maşina. Fabricantul ceh de materiale plastice îmi oferi un loc în taxiul lui. Un băieţaş îmi propuse să-mi lustruiască pantofii, iar un altul încercă să-mi vîndă nişte ţigări americane. O stradă lungă, cu colonade, care urca în pantă drept în faţa mea, părea plină de prăvălii de băuturi spirtoase ; nişte femei bătrîne, rezemate de ziduri, ofereau spre vînzare pîine şi fructe îndesate în coşărci. În ciuda prafului şi a fumului scos de automobilele vechi, aerul era îmbălsămat de mireasma dulce a florilor de portocali.

Auzind un fluierat, m-am întors şi l-am văzut pe Wordsworth coborînd dintr-un taxi. Mi-a luat cele două valize grele, ca şi cum ar fi fost nişte cutii goale, de carton.

— Căutat mai întîi un prieten, îmi spuse. Prea mulţi pungaşi aici.

În viaţa mea nu pusesem piciorul într-un taxi atît de rablagit : căptuşeala de pe banchetă era ruptă, lăsînd să se vadă peste tot umplutura. Wordsworth o netezi cu palma, ca s-o facă mai confortabilă. Apoi începu să gesticuleze către şofer, care păru să-i priceapă gesturile.

[1] Benjamin Constant (1767—1830), om politic şi scriitor francez, autor al romanului „Adolphe".

— Facem mai întîi mic ocol, urmă să-mi explice Wordsworth. Vreau să văd dacă lăsat pe noi în pace.

Şi-şi scoase capul pe fereastră, în timp ce taxiul se urnea, cu scrîşnete şi zdruncinături. Celelalte taxiuri, întîlnite în drum, erau destul de elegante ; cîte un şofer striga către noi, pesemne înjurături la adresa bătrînului nostru şofer, care avea o mustaţă albă şi o pălărie turtită.

— Dar dacă *nu* ne lasă în pace ? Ce ne facem atunci ? întrebai eu.

— Avem mare grijă, îmi răspunse Wordsworth în doi peri.

— Am impresia că ai ales cel mai hodorogit taxi.

În faţa catedralei defilau în pas de gîscă nişte soldaţi, iar în mijlocul peluzei verzi se înălţa, pe un soclu, un tanc preistoric. Pretutindeni se vedeau portocali, unii în floare, alţii cu rod.

— Şoferu-i prieten bun cu mine.
— Vorbeşti spanioleşte ?
— Păi el nu ştie spanioleşte.
— Dar ce limbă vorbeşte ?
— Vorbeşte jargon indian.
— Şi cum te înţelegi cu el ?
— Dau la el fumeze.

Cu excepţia unui zgîrie-nori — noul hotel — oraşul avea o înfăţişare foarte victoriană. Nici nu mai băgai de seamă maşinile, care păreau anacronice aici : pe străzi treceau căruţe trase de catîri, iar ici-colo vedeai chiar oameni călări. Am trecut pe lîngă o bisericuţă baptistă, albă şi

crenelată, apoi pe lîngă un colegiu universitar construit în stilul unei abaţii neo-gotice, iar cînd am ajuns în cartierul rezidenţial am văzut nişte clădiri mari de piatră, înconjurate de grădini cu boschete ; casele acestea, ale căror porticuri cu coloane se înălţau deasupra unor trepte de piatră, îmi aminteau de cartierul mai vechi al Southwood-ului, deşi la Southwood casele erau îndeobşte divizate în apartamente, piatra cenuşie era văruită, iar pe acoperişuri se zbîrleau ca nişte ţepi antenele de televiziune. În locul portocalilor şi al bananierilor, puteai vedea rododendroni lăsaţi în părăsire şi peluze tunse.

— Cum îl cheamă pe prietenul ăla al mătuşii mele ? îl întrebai eu pe Wordsworth.

— Nu mai ţin minte, îmi răspunse el. Nu vreau ţin minte. Vreau uit.

O căsuţă în ruină, cu coloane corintice şi cu ferestrele sparte, purta numele de *Şcoală de arhitectură,* pe o firmă stricată de ploi şi de vînturi ; dar în ciuda stării de paragină a caselor, se vedeau pretutindeni flori. O tufă de iasomie îşi scotea la vedere florile albe şi albastre.

— Oprim aici, îi spuse Wordsworth şoferului, trăgîndu-l de umăr.

Era o clădire enormă, cu o pajişte mare şi neîngrijită, care se termina într-o pădurice de un verde întunecat — un crîng de bananieri, portocali, lămîi, grape-fruit şi *lapacho.* Pe cele două faţade pe care le puteam vedea prin grilajul porţii, nişte trepte mari de piatră duceau spre intrări separate. Zidurile erau năpădite de licheni, şi păreau să aibă vreo patru etaje.

— E o casă de milionar ! exclamai eu.

— Aşteaptă niţel, îmi zise Wordsworth.

Poarta de fier era ruginită şi închisă cu lacăt. Pe stîlpii ei erau sculptaţi în relief ananaşi, dar poarta, acoperită cu sîrmă ghimpată, îşi pierduse orice demnitate. O fi trăit poate aici un milionar, îmi spuneam, dar acum nu mai e.

Wordsworth mă conduse pînă după colţul străzii, de unde ne-am apropiat de casă prin spatele ei, trecînd printr-o portiţă pe care avu grijă s-o încuie, şi de unde am mers mai departe prin păduricea aceea cu arbori şi tufe înmiresmate.

— Hei ! strigă el către clădirea masivă de piatră.

Nu primi însă nici un răspuns.

Prin masivitatea şi liniştea ei, clădirea îmi amintea de marile cavouri de familie din cimitirul din Boulogne. Era şi acesta un sfîrşit de drum...

— Mătuşă-ta cam tare de ureche, îmi spuse Wordsworth. Nu mai e tînără.

Vorbea pe un ton de regret, ca şi cum ar fi cunoscut-o ca fată, deşi ea avusese peste şaptezeci de ani cînd îl agăţase în faţa Palatului Grenada. Am urcat treptele de piatră ce duceau spre vestibul.

Era un vestibul spaţios, pardosit cu o marmură plină de crăpături, şi lipsit de orice mobilier. Ferestrele erau oblonite, şi singura lumină izvora dintr-un bec chior atîrnat în tavan. Nici un scaun, nici o masă, nici o canapea, nici un tablou. Unicul indiciu al prezenţei omeneşti era

o mătură proptită de un perete, deşi ar fi putut să fie lăsată acolo cu o generaţie în urmă, de către un servitor pus să facă curăţenie după mutarea locatarilor.

— Hei ! strigă din nou Wordsworth. Hei ! Dom' Pullen aici !

Am auzit un clinchet de tocuri înalte pe unul din coridoarele de sus. O scară de marmură roz ducea spre primul etaj : la capătul ei apăru mătuşă-mea. Era prea puţină lumină ca s-o pot vedea limpede, şi se prea poate ca propria-mi imaginaţie să fi desluşit în glasul ei un ton mai bătrînicios, mai tremurător decît cel pe care-l cunoşteam.

— Iată-te, Henry ! Fii bine venit acasă ! îmi spuse.

Şi coborî încet scara, agăţîndu-se de balustradă, probabil din pricina semiîntunericului.

— Îmi pare rău că domnul Visconti nu-i aici ca să te-ntîmpine, adăugă ea. Îl aşteptam să sosească ieri.

— Domnul Visconti ?

— Da, domnul Visconti. Iată-ne din nou împreună. Ai adus cu bine poza ?

— O am, zise Wordsworth, ridicînd valiza lui nou-nouţă.

— Domnul Visconti va răsufla uşurat. Se temea de vameşi. Arăţi bine, Henry, rosti ea sărutîndu-mă pe obraz şi răspîndind în jur un parfum de lavandă. Hai, dă-mi voie să-ţi arăt odaia.

Şi mă conduse spre primul etaj, al cărui palier era la fel de golaş ca şi vestibulul. Deschise

apoi o uşă şi intră într-o cameră care conţinea un pat, un scaun şi un dulap, dar nimic altceva. Mătuşă-mea socoti pesemne că aveam nevoie de o explicaţie, căci îmi spuse :

— Mobilierul trebuie să sosească într-una din zilele astea.

Deschizînd o altă uşă, am văzut o încăpere şi mai pustie, unde nu se aflau decît două saltele puse una lîngă alta direct pe podea, o măsuţă de toaletă şi un taburet care păreau noi.

— Îţi las ţie patul, dar nu mă pot lipsi de măsuţa de toaletă, îmi explică mătuşă-mea.

— E odaia dumitale ? o întrebai.

— Sînt zile cînd simt lipsa cristalelor mele veneţiene, dar o să vezi ce frumos arată camera după ce ridici storurile, şi o s-arate şi mai frumos cînd o să sosească mobila... Ţi-o fi foame, Henry ! Wordsworth o să-ţi aducă valizele. Am pregătit o mică gustare.

Interiorul sufrageriei nu mă mai putea uimi : era o încăpere enormă, luminată pe vremuri de trei candelabre, ale căror fire electrice ieşeau acum ca nişte bălării din găurile tavanului. Era acolo şi o masă, dar fără nimic pe ea, iar în chip de scaune nişte lăzi.

— E o mobilă cam rudimentară, dar după ce-o să se întoarcă domnul Visconti totul o să fie în ordine, o să vezi.

„Gustarea“ era alcătuită din conserve şi dintr-un vin de regiune, roşu şi dulceag, ca o doctorie vîrîtă pe gît unui copil. Amintindu-mi de biletul meu de vapor, clasa întîi, mi-a fost ruşine.

— Ne-am gîndit să organizăm o petrecere în cinstea ta, după ce se întoarce domnul Visconti, îmi spuse mătuşă-mea. O casă ca asta e făcută pentru petreceri. O să fie şi un grătar în grădină, la care o să frigem un bou întreg, arborii au să fie luminaţi cu becuri colorate, şi o să avem, fireşte, şi o mică orchestră cu muzică de dans. O harfă şi o ghitară, aşa e moda aici. Polka şi galopul sînt dansurile naţionale. O să-l invit pe şeful poliţiei, pe episcopul iezuit (fireşte, de dragul conversaţiei lui), pe ambasadorul britanic şi soţia lui. Nu însă şi pe ambasadorul Italiei — ar fi o lipsă de tact. Trebuie să-ţi găsim nişte fete drăguţe, Henry.

O aşchie a lăzii pe care şedeam îmi zgîria coapsa piciorului.

— Înainte de toate, va trebui să faci rost de ceva mobilă, Tante Augusta...

— E de la sine înţeles. Regret că nu-l pot invita pe ambasadorul italian — e un bărbat atît de chipeş... dar, în situaţia dată... Vreau să-ţi spun ceva, Henry, ceva de care nu ştie decît Wordsworth...

— Unde-i Wordsworth ?

— În bucătărie. Domnul Visconti preferă să mîncăm în intimitate. După cum îţi spuneam, Henry, domnul Visconti şi-a luat un paşaport argentinian, pe numele Izquierdo.

— Nu mă miră, Tante Augusta.

Şi i-am povestit despre percheziţia făcută de cei doi poliţişti în apartamentul ei.

— Apropo, adăugai, generalul Abdul a murit.

— Mă aşteptam la asta. Poliţiştii au luat cu ei ceva ?

— Doar o ilustrată din Panama.

— Ce nevoie aveau de ea ?

— Se gîndeau că are poate vreo legătură cu domnul Visconti.

— Ce absurdă pare să fie poliţia ! Ilustrata aia trebuie să fi fost de la Monsieur Dambreuse. L-am întîlnit pe vapor, în drum spre Buenos Aires. Bietul de el, a îmbătrînit enorm ! Nici nu l-am recunoscut pînă n-a început să-mi vorbească despre întreprinderea lui metalurgică şi despre familia lui din Toulouse.

— Dar el, te-a recunoscut ?

— Nu, dar nici nu-i de mirare. Pe vremea cînd locuiam la „St. James and Albany", aveam părul negru, nu roşu. Roşul era culoarea preferată a domnului Visconti. Mi-am păstrat părul roşu anume pentru dînsul...

— Poliţia a făcut percheziţie în numele Interpolului.

— E absurd să-l trateze pe domnul Visconti ca pe-un criminal de război oarecare. Pe aici se ascund o mulţime de criminali dintr-ăştia. Martin Bormann se află dincolo de graniţă, în Brazilia, şi se spune că abominabilul doctor Mengele de la Auschwitz e undeva în apropierea graniţei boliviene, într-un corp de armată. De ce nu întreprinde Interpolul ceva în legătură cu *ei* ? Domnul Visconti s-a purtat totdeauna frumos cu evreii. Chiar cînd a făcut afacerile alea cu Arabia Saudită. De ce l-or fi alungat din Argentina, unde se descurca binişor cu negoţul

de antichități ? Domnul Visconti mi-a spus că la Buenos Aires un american și-a permis să facă anchetele cele mai impertinente. Domnul Visconti vînduse un tablou unui client particular din Statele Unite, iar americanul acela, care pretindea că-i reprezentantul Muzeului Metropolitan, afirma că tabloul ar fi fost furat...

— Nu cumva americanul acela se numea O'Toole ?

— Ba da.

— Află că acum e aici, la Asuncion.

— Știu, dar a constatat că oamenii de aici nu-s chiar atît de dispuși să-l ajute. La urma urmei, Generalul are sînge nemțesc în vine.

— O'Toole, care se afla cu mine la bordul vaporului, mi-a spus că face o anchetă socială.

— Nu-i adevărat. Cum nu-i adevărat nici că ar fi reprezentantul Muzeului Metropolitan. Lucrează în C.I.A.

— E tatăl lui Tooley.

— Care Tooley ?

— Fata din „Orient Expres".

— Interesant ! Mă întreb dacă asta nu ne-ar putea fi de oarecare folos ! gîndi mătușă-mea cu glas tare. Spui că era cu tine pe vapor ?

— Da.

— Poate că te-a urmărit. Atîta zarvă pentru cîteva tablouri ! Acum parcă-mi aduc aminte că tu și fiică-sa v-ați împrietenit în tren... Și apoi, spaima ei că rămăsese însărcinată...

— Tante Augusta, asta n-avea nici o legătură cu mine !

— Păcat, în actualele împrejurări...

Wordsworth își făcu apariția, încins cu șorțul de măcelar pe care-l purtase și în ziua cînd îl văzusem pentru prima oară, în apartamentul de deasupra restaurantului „La Coroana și Ancora". Pe vremea aceea, talentele lui de spălător de vase erau recunoscute și apreciate, pe cînd acum treceau drept ceva normal.

— Gata cu mîncatul ? întrebă el.

— Vom servi cafeaua în grădină, îi spuse mătușă-mea, pe un ton princiar.

Ne-am așezat la umbra unui bananier. Aerul era îmbălsămat cu miresme de portocal și de iasomie, și o lună lividă luneca prin paloarea albastră a cerului matinal : arăta la fel de uzată și de subțire ca o monedă veche, iar craterele ei aveau aceeași culoare ca și cerul, astfel încît aveai impresia că vezi universul prin găurile lunii. Nu se auzea nici un păcănit de automobil. Treapădul unui cal aparținea aceleiași lumi străvechi a tăcerii.

— Da, e foarte multă liniște aici, îmi spuse mătușă-mea. Doar cîte o împușcătură după ce se lasă întunericul. Poliția e cîteodată grăbită s-apese pe trăgaci. Am uitat cîte bucăți de zahăr obișnuiești, una sau două ?

— Tante Augusta, aș vrea să-mi spui ceva mai mult. Îți mărturisesc că sînt cam nedumerit. Casa asta mare, lipsită de mobilier... și apoi, prezența lui Wordsworth aici, lîngă dumneata...

— L-am adus de la Paris. Călătoream cu o sumedenie de bani lichizi — aproape tot ce-mi mai rămăsese, deși mai păstrasem destui bani la Berna ca să-ți plătesc biletul de vapor. O

doamnă bătrînă și fragilă ca mine are nevoie de un însoțitor care s-o păzească.

Pentru prima oară o auzeam că-și recunoaște vîrsta.

— Puteai să mă iei cu dumneata.

— Nu eram sigură de atitudinea ta în anumite chestiuni. Ții minte ce șocat ai fost la Istanbul cînd ai văzut lingoul acela de aur ? Păcat că generalul Abdul a încurcat lucrurile. Acum ne-ar fi prins bine cele douăzeci și cinci de procente.

— Unde s-au dus toți banii dumitale, Tante Augusta ? Nu mai ai nici măcar un pat în care să dormi.

— Saltelele sînt foarte confortabile, și dealtfel nu mi-au plăcut niciodată paturile moi. Cînd am ajuns aici, sărmanul domn Visconti era într-o stare foarte proastă. Locuia pe veresie într-un mic hotel, de-a dreptul oribil. Își cheltuise toți banii pe pașaportul acela nou și pe șperțurile date poliției. Dumnezeu știe cum se descurcă doctorul Mengele, presupun că are un cont la o bancă din Elveția. Am sosit taman la timp aici. Domnul Visconti era și bolnav, sărăcuțul, din pricină că se hrănea doar cu *mandioca* [1].

— Așadar, i-ai dăruit pentru a doua oară toți banii dumitale, Tante Augusta ?

— Firește că da, dar ce-ai fi vrut ? Avea nevoie de ei. Am cumpărat casa asta pe nimic (cineva a fost asasinat între pereții ei în urmă

[1] Un fel de lipie făcută din făina plantei numită *casava*.

cu vreo douăzeci de ani, iar oamenii sînt foarte superstițioși) și am investit restul banilor într-o afacere bună. Deținem o jumătate din acțiunile unei întreprinderi foarte promițătoare.

— Nu cumva e vorba de un avion „Dakota" ?

Mătușă-mea chicoti ca o fetiță ațîțată.

— Domnul Visconti o să-ți povestească totul, îmi spuse.

— Unde e ?

— Intenționa să se întoarcă ieri, dar a plouat cam mult și drumurile sînt foarte proaste.

Aruncă o privire plină de mîndrie spre casa goală, și adăugă :

— De azi într-o săptămînă n-o să mai recunoști locul. După ce candelabrele vor fi atîrnate în vestibul, și după ce va veni mobila. Tare-aș fi vrut ca să fie gata înainte de sosirea ta, dar s-au produs unele întîrzieri în Panama. Multe depind de Panama.

— Dar poliția ?

— A, n-o să se amestece într-o afacere solidă, mă asigură mătușă-mea.

Domnul Visconti nu se întoarse însă nici a doua zi din locul unde se afla. Lăsînd-o pe mătușă-mea să doarmă pe saltelele ei, și pe Wordsworth să deretice prin casă, am ieșit să mă plimb în oraș. Se făceau pregătiri pentru nu știu ce sărbătoare. Pe la colțurile străzilor erau parcate mașini împodobite festiv, pline cu fete frumoase. În fața catedralei și a academiei militare, care se priveau una pe alta peste micul tanc memorial, defilau în pas de gîscă soldați. Se vedeau pretutindeni portretele Generalului

— uneori în uniformă, alteori în civil, arătînd ca un muşteriu ghiftuit şi simpatic al unei *bierstube* [1] bavareze. La Buenos Aires circulau poveşti sinistre în legătură cu începutul domniei Generalului — adversari aruncaţi din avion drept în junglă, cadavre ale unor oameni legaţi cu sîrmă de mîini şi de picioare, plutind spre malul argentinian al celor două fluvii... Pe străzi găseai însă ţigări ieftine, în magazine puteai cumpăra whisky pe un preţ de nimic, nu trebuia să plăteşti impozit pe venit (cel puţin aşa pretindea mătuşă-mea), şi chiar şperţurile erau acceptabile dacă o duceai bine şi puteai plăti regulat, iar portocalele zăceau sub pomi fără să le culeagă nimeni, fiindcă se vindeau la piaţă cu cîţiva gologani duzina, şi pretutindeni mirosea a flori. Speram ca banii investiţi de domnul Visconti să dea roade. Existau pe lume locuri şi mai rele decît acesta, pentru a-ţi încheia viaţa.

Dar în seara celei de-a doua zile, cînd m-am întors din oraş, domnul Visconti nu era acasă, iar mătuşă-mea se certa cu Wordsworth. Traversînd peluza, îi auzeam glasul sunînd, în gol din vestibul, lîngă treptele ce coborau spre grădină.

— Nu mai sînt drăguţa ta, Wordsworth, înţelege odată ! Am păstrat destui bani ca să te întorci în Europa...

— Nu vreau banii tăi, replică Wordsworth.

— În trecut mi-ai luat o grămadă de bani.

[1] Berărie (germ.).

Toate „C.T.C."-urile alea pe care le-ai primit de la mine şi de la prietenii mei...

— Luat banii tăi fiin'că atunci tu iubit pe mine, culcat cu mine, plăcea la tine zig-zig cu Wordsworth. Acum nu mai culci cu mine, nu mai iubeşti pe mine, aşa că nu mai vreau banii tăi afurisiţi. Dă-i-i *lui !* Îţi ia tot ce ai. Cînd nu mai ai nimic, vii la Wordsworth, eu lucrez atunci pentru tine, culc cu tine şi tu iubeşti pe mine din nou, faci zig-zig la fel ca pe vremuri.

Stăteam în faţa treptelor. Nu puteam face cale întoarsă, căci m-ar fi zărit.

— Nu pricepi, Wordsworth, că totul s-a terminat, acum, cînd îl am din nou pe domnul Visconti ? Domnul Visconti vrea ca tu să pleci, şi tot ce vrea el vreau şi eu.

— I-e frică de Wordsworth.

— Dragul meu Wordsworth, ţie ar trebui să-ţi fie frică ! Vreau să pleci chiar azi, nu pricepi ?

— O.K. Plec. Tu ceri la mine şi eu ascult. Nu mi-e frică de omu' ăla, da' plec fiin'că tu nu mai culci cu mine.

Mătuşă-mea schiţă un gest ca şi cum ar fi vrut să-l îmbrăţişeze, dar Wordsworth îi întoarse spatele şi coborî treptele. Nici nu mă zări, deşi eram la doi paşi de el.

— La revedere, Wordsworth, îi strigai eu întinzîndu-i mîna.

Ţineam ascunsă în palmă o bancnotă de cinci dolari ; Wordsworth o privi, însă nu o luă.

— La revedere, dom' Pullen, îmi spuse. Se întunecă, omule, se întunecă, zău, și ea nu rămîne cu mine.

Și, strîngîndu-mi cealaltă mînă, o porni prin grădină.

Mătușă-mea ieși pe trepte pentru a-l vedea plecînd.

— Cum o să te descurci fără el în casa asta uriașă ? o întrebai.

— Se găsesc foarte ușor servitori, și mult mai ieftin decît Wordsworth, cu bacșișurile alea ale lui. Mi-e milă, zău, de bietul Wordsworth, dar nu era decît un surogat. Totul a fost un surogat din ziua despărțirii mele de domnul Visconti.

— Pesemne că-l iubești mult pe domnul Visconti. Oare o merită ?

— După mine, da. Îmi plac bărbații insensibili. Nu mi-au plăcut niciodată bărbații care aveau nevoie de mine. Nevoia devine un drept. Credeam că Wordsworth are nevoie de banii mei și de confortul pe care i-l asiguram la „Coroana și Ancora", dar aici nu există confort pentru nimeni, și ai văzut că n-a vrut să primească nici măcar un „CTC". Wordsworth m-a cam dezamăgit. Și taică-tu era destul de insensibil, adăugă ea, fără nici o legătură.

— Totuși am găsit fotografia dumitale în „Rob Roy".

— Poate că nu era destul de insensibil, îmi replică ea și adăugă cu venin în glas : Gîndește-te la micuța învățătoare căreia îi spunea

„Dolly, dragă" și în brațele căreia și-a găsit să moară !

Acum, cînd Wordsworth plecase, casa mi se păru de două ori mai goală. Am cinat în tăcere, iar eu am băut prea mult din vinul acela dulceag, cu gust de doctorie. O dată am auzit huruitul depărtat al unei mașini, iar mătușă-mea se grăbi să se ducă la fereastra mare ce dădea spre grădină. Unicul bec atîrnat în tavanul enorm nu lumina pînă acolo, astfel încît mătușă-mea părea zveltă și tînără în rochia ei neagră, — n-aș fi putut s-o iau drept o femeie bătrînă, pe întunericul acela.

— „Întunecată e noaptea, iar el nu se-arată", rosti ea cu un zîmbet speriat, și adăugă : Taică-tău m-a învățat versurile astea.

— Da, le-am învățat și eu de la el... într-un fel : a lăsat îndoită pagina respectivă din antologia lui Palgrave.

— Și desigur c-a învățat-o și pe draga de Dolly... Ți-o poți imagina recitînd aceste versuri ca pe-o rugăciune, deasupra mormîntului din Boulogne ?

— *Dumneata* nu ești insensibilă, Tante Augusta !

— Tocmai de aceea am nevoie de un bărbat insensibil. Gîndește-te ce viață îngrozitoare ajung să ducă *două* ființe sensibile : amîndouă suferă, se tem să vorbească și să acționeze, se tem să nu-și facă vreun rău. Viața poate fi suportabilă doar cînd suferă numai unul singur. E ușor să te acomodezi cu propria-ți suferință, dar nu și cu suferința altuia. Nu mă tem c-aș

putea să-l fac pe domnul Visconti să sufere. Nici n-aş ştii cum. Încerc o senzaţie admirabilă de libertate. Pot spune ce-mi place, fără măcar să-i zgîriu pielea aia groasă de meridional.

— Dar dacă te-ar face *el* să suferi ?

— Doar pentru scurtă vreme, Henry. Ca acum, de pildă. Cînd întîrzie şi nu ştiu de ce, şi mă tem...

— Nu poate fi vorba de ceva grav. Dacă ar fi fost un accident, ai fi aflat de la poliţie.

— Dragul meu, ne aflăm în Paraguay ! Mă tem de poliţie.

— Atunci, de ce rămîi aici ?

— Domnul Visconti n-a prea avut de ales. Poate c-ar fi mai în siguranţă în Brazilia dacă ar avea mai mulţi bani. Dacă o să cîştige destul, poate c-o să ne mutăm acolo. Domnul Visconti a visat totdeauna să facă avere, şi e convins că o va face aici, în sfîrşit. De atîtea ori era cît pe ce să reuşească ! Cu Arabia Saudită, de pildă, apoi cu nemţii...

— Dacă-o să facă avere acum, n-o să-i rămînă prea mult timp ca să se bucure de ea.

— Nu despre asta e vorba. O să moară fericit dacă o să se ştie bogat. O sumedenie de lingouri de aur ! Totdeauna i-au plăcut la nebunie lingourile de aur. Înseamnă că-şi va fi atins ţelul vieţii sale.

— De ce ţineai să vin şi eu aici, Tante Augusta ?

— Eşti singura mea rudă, Henry, şi-i poţi fi de mare folos domnului Visconti.

Ideea asta nu prea mă atrăgea.

— Păi, nu ştiu o boabă spanioleşte.

— Domnul Visconti are nevoie de un om de încredere ca să-i ţină registrele. Scriptologia a fost totdeauna punctul lui slab.

Mi-am plimbat privirea prin încăperea pustie. Becul acela chior pîlpîia sub apăsarea unei furtuni iminente. Lada de sub mine îmi zgîria coapsa. Mă gîndeam la cele două saltele şi la măsuţa de toaletă de la etaj. Registrele nu păreau să aibă nevoie de un contabil.

— Aveam intenţia să plec îndată după sosirea mea aici.

— Să pleci ? De ce ?

— Îmi spuneam c-a venit poate momentul să duc o viaţă aşezată.

— Păi, ce altceva ai făcut ? Atîta amar de vreme...

— Voiam să spun c-aş vrea să mă însor.

— La vîrsta ta ?

— Nu-s nici pe departe la fel de bătrîn ca domnul Visconti.

O rafală de ploaie începu să biciuiască ferestrele. I-am povestit mătuşii mele despre domnişoara Keene şi despre seara aceea, cînd aproape c-o cerusem în căsătorie.

— Suferi de singurătate, îmi spuse mătuşă-mea. Asta e tot. Aici, însă, nu te vei simţi singur.

— Cred că domnişoara Keene mă iubeşte puţin. Şi-mi place să mă gîndesc că aş putea s-o fac fericită.

Mă apăram fără prea multă convingere, aşteptînd, ba chiar sperînd ca mătuşă-mea să mă contrazică.

— Ce-aţi mai avea de vorbit după un an ? mă întrebă ea. Domnişoara Keene ar sta aplecată peste dantelele ei — nici nu-mi închipuiam că mai există femei care să croşeteze dantele ! — iar tu ai citi vreo revistă de grădinărit. Cînd tăcerea ar deveni de nesuportat, ea ar începe să-ţi povestească pentru a nu ştiu cîta oară o întîmplare din Koffiefontein. Ştii la ce anume te-ai gîndi în clipele cînd te-ai perpeli în patul vostru dublu, neputînd să adormi ? Nu la femei : ele nu te interesează îndeajuns — altminteri nici nu te-ai gîndi să te însori cu domnişoara Keene. Te-ai gîndi la moartea de care te apropii cu fiece zi ce trece. Ar fi la fel de aproape ca peretele din dormitor. Şi ţi-ar fi tot mai frică de peretele acela, fiindcă nimic nu te-ar putea împiedica să te apropii de el în fiece noapte, în timp ce domnişoara Keene ar citi iar tu ai încerca zadarnic să dormi. Ce anume citeşte domnişoara Keene ?

— S-ar putea să ai dreptate, Tante Augusta, dar oare nu acelaşi lucru se întîmplă cu toţi cei de vîrsta mea, pretutindeni în lume ?

— Nu, aici nu-i la fel. Mîine s-ar putea să fii împuşcat în plină stradă de vreun poliţist, pentru că nu înţelegi limba *Guarani*, sau să fii înjunghiat într-o *cantina* de vreun individ, pentru că nu vorbeşti spaniola şi-i dai impresia că te ţii cu nasul sus. Săptămîna viitoare, cînd vom avea un „Dakota“ al nostru, poate c-o

să se prăbuşească deasupra Argentinei, cu tine cu tot. (Domnul Visconti e prea bătrîn ca să mai zboare împreună cu pilotul). Dragul meu Henry, dacă o să locuieşti cu noi, n-o să mai ai impresia că te apropii din zi în zi de un ultim perete. Peretele acela te va găsi şi fără ajutorul tău, dar pînă atunci fiece zi trăită ţi se va părea un soi de triumf. „De data asta l-am păcălit“, îţi vei spune cînd va veni noaptea, şi vei dormi buştean. Sper că peretele nu l-a găsit încă pe domnul Visconti. Dacă l-a găsit totuşi, va trebui să mă duc să-mi caut eu însămi peretele.

CAPITOLUL 5

MURMURUL DEPĂRTAT al unei mulţimi uriaşe mă trezi a doua zi dimineaţa ; la început am crezut că mă aflu din nou la Brighton şi că aud pietrişul de pe plajă răvăşit de valurile mării. Mătuşă-mea se şi trezise şi pregătise micul dejun, cu nişte grape-fruit-uri culese în grădină. Dinspre oraş se auzeau frînturi de muzică.

— Ce se întîmplă ? o întrebai.

— E sărbătoarea lor naţională. Wordsworth mă prevenise, dar am uitat. Dacă te duci în oraş, pune-ţi ceva roşu pe tine.

— De ce ?

— E culoarea partidului de guvernămînt. Partidul liberal are culoarea albastră, dar nu-i sănătos să porţi ceva albastru. Toţi se feresc.

— N-am nimic roșu.

— Am eu, o eșarfă roșie.

— Nu pot purta o eșarfă de damă.

— Vîr-o în buzunarul de la piept. O să arate ca o batistă.

— N-ai vrea să vii cu mine în oraș, Tante Augusta ?

— Nu. Trebuie să-l aștept pe domnul Visconti. Cu siguranță că azi o să vină. Sau măcar o să-mi trimită un mesaj.

N-aveam de ce să mă tem că m-aș face de rîs purtînd o eșarfă. Mai toți trecătorii întîlniți pe stradă purtau eșarfe roșii la gît și multe din eșarfele astea aveau imprimat pe ele portretul Generalului. Numai burghezii se mulțumeau să poarte cîte o batistă simplă, iar unii dintre ei o țineau ascunsă în palmă, lăsînd-o să se străvadă printre degete, — poate c-ar fi preferat să arboreze culoarea albastră. Pretutindeni se vedeau steaguri roșii : ai fi zis că-n oraș erau la putere comuniștii, dar aici roșul era culoarea conservatorilor. La fiece colț de stradă eram împiedicat să trec de cîte o procesiune de femei cu eșarfe roșii, care purtau portrete ale Generalului și pancarte cu lozinci despre marele partid „Colorado". Grupuri de *gauchos* soseau în oraș pe cai cu frîie roșii. Un bețiv ieși pe ușa unei cîrciumi și căzu pe caldarîm cu fața în jos, lăsînd să i se vadă pe spate chipul surîzător al Generalului, în timp ce caii treceau peste el. Mașini împodobite festiv și ticsite cu fetișcane frumoase purtînd în păr camelii roșii, treceau necontenit pe străzi. Pînă și soarele părea roșu prin pîcla dimineții.

Mișcarea mulțimii mă împinse înspre bulevardul „Mariscal Lopez", unde se desfășura parada. Pe cealaltă parte a bulevardului se înălțau tribunele rezervate guvernului și diplomaților. L-am zărit pe General primind salutul mulțimii ; în tribuna alăturată l-am putut vedea pe amicul meu O'Toole, undeva în fund, înghesuit într-un colț de către un atașat militar corpolent — era pesemne tribuna rezervată ambasadei americane. I-am făcut semn cu mîna și cred că m-a văzut și el, fiindcă a schițat un surîs și a început să discute cu grăsanul de-alături. Pe urmă a trecut un alai care mi-a astupat vederea.

Alaiul era alcătuit din niște oameni în vîrstă, îmbrăcați în straie ponosite — cîțiva purtau cîrji, iar unii păreau să fie ciungi. Fluturau cu toții drapele cu însemnele fostelor lor unități militare. Luptaseră în războiul din Chaco [1] și presupun că, o dată pe an, aveau parte de acest moment de mîndrie. Păreau mai umani decît coloneii care veneau după ei, țepeni ca niște statui în automobilele lor, cu ciucuri și epoleți de aur pe uniformele lor de gală, și toți cu cîte o mustață neagră, ce-i făcea să semene leit unii cu alții ; ai fi zis că-s niște popice

---

[1] Războí între Bolivia și Paraguay pentru ținutul Chaco (1932—1935). În urma acestui război, Bolivia a pierdut două treimi din teritoriul disputat.

vopsite care aşteaptă să fie culcate la pămînt de-o bilă.

După vreo oră, sătul să tot privesc, am pornit-o spre centrul oraşului, spre hotelul cel nou în formă de zgîrie-nori. Aş fi vrut să cumpăr un ziar de limbă engleză, dar n-am găsit decît un *New York Times* vechi de cinci zile. Înainte de a intra în hotel, un individ cu un aer distins, de intelectual — poate era diplomat sau profesor universtar — mi se adresă în şoaptă.

— Ce doriţi ? făcui eu.

— Aveţi ceva dolari U.S.A. ? se grăbi el să mă întrebe, iar cînd văzu că scutur din cap (n-aveam de gînd să calc legile locale privitoare la valută) se depărtă. Din nefericire, cînd am ieşit din hotel cu ziarul sub braţ, individul se afla din nou pe trotuarul din faţă, şi, nerecunoscîndu-mă, îmi puse aceeaşi întrebare :

— Aveţi ceva dolari ?

I-am răspuns din nou că n-am, iar el mi-a aruncat o privire scîrbită şi dispreţuitoare, ca şi cum i-aş fi jucat un renghi copilăros.

Am pornit din nou spre periferia oraşului şi spre locuinţa mătuşii mele, fiind oprit la colţurile străzilor de coada cîte unui grup de manifestanţi. O clădire mare ca un palat şi acoperită cu flamuri avea la faţadă o sumedenie de pancarte roşii — era probabil sediul partidului „Colorado". Nişte oameni corpolenţi, îmbrăcaţi în straie de oraş, asudau alergînd în sus şi-n jos pe treptele largi de la intrare ; toţi purtau la gît eşarfe roşii. Unul

dintre ei se opri şi mă întrebă ce vreau — cel puţin aşa mi se păru.

— „Colorado" ? îl întrebai eu.

— Da. Eşti american ?

Bucuros să dau peste cineva care vorbea englezeşte, i-am răspuns :

— Nu. Sînt englez.

Individul, cu o faţă de buldog simpatic, dar cam nebărbierită, scoase un soi de lătrat care nu părea deloc amabil ; în aceeaşi clipă, mi-a venit să strănut — poate din pricina căldurii şi a miresmei florilor. Fără să mă gîndesc, mi-am scos din buzunarul de la piept eşarfa roşie căpătată de la mătuşă-mea şi mi-am suflat nasul. Un gest cît se poate de prost inspirat. M-am pomenit întins pe trotuar, fără să ştiu cum ajunsesem acolo, şi cu nasul sîngerînd. Eram înconjurat de nişte oameni graşi, îmbrăcaţi toţi în haine negre şi avînd toţi mutre de buldogi. Alţii asemenea lor apărură în balconul clădirii partidului „Colorado", uitîndu-se la mine cu dezaprobare şi curiozitate. Am auzit cuvîntul „Ingles", repetat mereu, şi deodată un poliţist mă apucă zdravăn şi mă ridică în picioare. Abia mai tîrziu aveam să-mi dau seama ce noroc avusesem : dacă mi-aş fi suflat nasul în apropierea vreunui grup de *gauchos*, aş fi putut să primesc un pumnal între coaste.

Mai mulţi oameni graşi mă însoţiră pînă la comisariatul de poliţie — se afla printre ei şi individul care mă lovise. Purta eşarfa mătuşii mele — dovada crimei.

— E o greșeală la mijloc, îl asigurai eu.

— Greșeală ? îngînă individul.

Cunoștințele lui de limbă engleză erau foarte sumare.

La comisariat — o clădire impunătoare, construită anume pentru a face față și unui asediu — toți începură să vocifereze, furioși. Nu mai știam cum să mă port. Repetam mereu „Ingles“, dar fără nici un efect. O dată am lansat și cuvîntul „Ambasador“, dar nu figura în vocabularul lor. Ofițerul de poliție era tînăr și părea îngrijorat — cred că superiorii lui erau duși la defilare. Cînd am repetat „Ingles“ pentru a treia oară și „Ambasador“ pentru a doua oară, mă lovi, dar fără convingere — o lovitură care abia dacă mă duru. Descopeream ceva nou : violența fizică, întocmai ca tratamentul dentar, e rareori atît de cumplită cum ne temem c-ar putea să fie.

Am încercat din nou „greșeală“, dar nimeni n-a fost în stare să traducă acest cuvînt. Eșarfa trecu din mînă în mînă, și un deget îi arătă ofițerului o pată de muci. Ofițerul apucă de pe biroul lui un cartonaș care aducea cu un act de identitate și mi-l flutură pe la nas : presupun că-mi cerea pașaportul.

— L-am lăsat acasă, i-am spus.

Atunci, vreo trei sau patru dintre oamenii aceia grași începură să discute aprig, pesemne că nu erau de acord în privința sensului vorbelor mele.

În chip ciudat, tocmai individul care mă lovise se dovedi a fi cel mai binevoitor. Nasul continua să-mi sîngereze, iar el îmi dădu batista lui ; nu era prea curată, și mă temeam de o infecție mortală, dar nu voiam să-i refuz ajutorul, așa că îmi tamponai ușor nasul și-i dădui înapoi batista. Cu un gest mărinimos, individul refuză batista, apoi scrise ceva pe o bucată de hîrtie și mi-o arătă. Era o adresă — numele unei străzi și un număr. Arătînd spre podea și apoi spre mine, îmi întinse creionul. În jurul nostru se strînseseră toți ceilalți, ațîțați de curiozitate. Scuturai din cap. Mă simțeam în stare să merg pînă la locuința mătușii mele, dar n-aveam habar cum se numea strada. Prietenul meu — căci începusem să-l socotesc astfel — scrise pe hîrtie numele a trei hoteluri. Scuturai din cap.

Pe urmă, am făcut o gafă care a stricat totul. Din nu știu ce pricină, stînd acolo în încăperea aceea încinsă și aglomerată, lîngă biroul ofițerului, cu o santinelă înarmată la ușă, mi-am amintit brusc de dimineața înmormîntării mamei mele vitrege ; mi-a venit din nou în minte capela aceea ticsită de rude, și am auzit din nou glasul mătușii mele ridicîndu-se peste șoaptele pastorului : „Am asistat o dată la o incinerare prematură“... Mă așteptasem ca incinerarea să rupă monotonia vieții mele de pensionar, dar ea provocase o adevărată ruptură ! Mi-am amintit cît sînge rău îmi făcusem din pricina ploii care-mi putea strica mașina de tuns iarbă. Am izbucnit în rîs, iar rîsul acesta a trezit din nou ostilitatea tuturor. Redevenisem străinul obraznic care-și suflase nasul în eșarfa-

emblemă a partidului „Colorado !" Individul care mă lovise primul îmi smulse din mînă batista, iar ofițerul, împingîndu-i cît colo pe cei ce-i stăteau în cale, se apropie de mine și mă trase zdravăn de urechea dreaptă, care începu și ea să sîngereze. Încercînd cu disperare să-mi amintesc numele vreunui personaj pe care l-ar fi putut cunoaște și ei, am rostit numele cel nou al domnului Visconti.

— Señor Izquierdo ! exclamai eu, fără nici un efect.

Apoi :

— Señor O'Toole.

Ofițerul, care tocmai se pregătea să-mi administreze o nouă scatoalcă, își opri mîna în aer, îngăduindu-mi să spun :

— Ambasada... Americano...

Ceva din vorbele astea păru să-și facă efectul, deși nu eram sigur că efectul era în favoarea mea. Ofițerul chemă doi polițiști, care mă împinseră afară pe un coridor și mă închiseră într-o celulă. L-am auzit pe ofițer telefonînd ; singura mea speranță era că tatăl lui Tooley cunoștea într-adevăr „ițele". În celulă nu se afla nici un obiect pe care să mă pot așeza, — doar o pînză de sac, sub o fereastră zăbrelită, prea înaltă pentru a-mi îngădui să văd altceva decît un petic de cer. Cineva scrisese pe perete, în spaniolă, o rugăciune sau poate o înjurătură — n-aveam cum să știu ce anume. M-am așezat pe pînza de sac, pregătindu-mă pentru o lungă așteptare. Peretele din fața mea m-a făcut să-mi amintesc de vorbele mătușii : drept care, am încercat să-i fiu recunoscător peretelui, că rămînea la distanță.

Pentru a-mi trece vremea, mi-am scos stiloul și am început să mîzgălesc pe peretele văruit. Mi-am scris inițialele, enervîndu-mă însă, ca de obicei, fiindcă-mi aminteau de un sos celebru, cunoscut sub aceleași inițiale : H.P. Am scris apoi data nașterii mele, 1913, lăsînd alături un loc gol, pe care altcineva să-l poată completa cu anul morții mele. Mi-a venit ideea să redactez un soi de cronică de familie — îmi puteam astfel umple timpul, în cazul cînd aș fi fost deținut pe o perioadă mai lungă ; am notat așadar anul morții tatălui meu, 1923, apoi moartea mamei mele vitrege, survenită cu mai puțin de-un an în urmă. Despre bunicii mei nu știam nimic. Rămînea mătușa Augusta, singura mea rudă apropiată. Se născuse prin 1895, dar nefiind sigur am pus un semn de întrebare după această dată. Ce-ar fi să încerc să reconstitui pe perete biografia mătușii mele ? mi-am zis, mai ales că peretele începuse să capete un aer mai prietenos, mai familiar. Cum nu dădeam crezare chiar tuturor poveștilor ei, mă gîndeam c-aș putea descoperi vreo eroare cronologică. Mătușă-mea mă văzuse la botez, dar după aceea nu mă mai văzuse niciodată, ceea ce însemna că plecase din casa tatălui meu prin 1913, cînd avea vreo optsprezece ani — probabil curînd după fotografia aceea. Perioada petrecută la Brighton în tovărășia lui Curran se situa desigur după primul război mondial, de aceea am scris : „Biserica pentru cîini, 1919", adăugînd încă un

semn de întrebare. Curran o părăsise pe mătușă-mea, care plecase la Paris, unde, în stabilimentul de pe Rue de Provence, îl întîlnise pe domnul Visconti — poate chiar în momentul cînd tatăl meu murea la Boulogne. Mătușă-mea era pe atunci trecută de douăzeci de ani. Am început apoi să reconstitui perioada italiană, — călătoriile între Milano și Veneția, moartea unchiului Jo, conviețuirea cu domnul Visconti, întreruptă în urma eșecului planului lui privitor la Arabia Saudită. Am pus, provizoriu, anul 1937 în dreptul Parisului și al domnului Dambreuse, fiindcă mătușă-mea se întorsese în Italia și-și reluase viața alături de domnul Visconti în casa din spatele redacției ziarului *Il Messaggero*, încă înainte de izbucnirea celui de-al doilea război mondial. Despre ultimii douăzeci de ani din viața ei nu știam nimic, pînă în momentul apariției lui Wordsworth. Trebuia să recunosc : în această cronologie, nu găseam nimic fals în sine. Toate întîmplările pe care mi le povestise — și destule altele — încăpeau perfect în acest lung interval de timp. Am început să mă gîndesc la natura certei dintre mătușă-mea și mama mea vitregă. Ea trebuia să fi avut loc cam în perioada pretinsei sarcini — dacă povestea asta era cumva adevărată...

Deodată ușa celulei se deschise și un polițist aduse un scaun. Luînd acest gest drept un semn de bunăvoință, m-am ridicat de pe sac pentru a mă așeza, dar polițistul mă îmbrînci

cu brutalitate. O'Toole intră în clipa aceea în celulă. Părea stînjenit.

— Am impresia că ai dat de bucluc, Henry, îmi spuse.

— E o greșeală la mijloc. Am strănutat și mi-am suflat nasul...

— Da, dar ți l-ai suflat într-o eșarfă a partidului „Colorado", chiar în fața sediului acestui partid.

— Așa e, numai că, pentru mine, eșarfa era o simplă batistă.

— Ai dat de bucluc.

— Probabil.

— Ai putea să capeți ca nimica o pedeapsă de zece ani închisoare. Ai ceva împotrivă dacă mă așez ? Am stat ore-ntregi în picioare la parada aia afurisită.

— Poftim, așază-te !

— Aș putea să le cer încă un scaun.

— Nu te osteni. Am început să mă obișnuiesc cu sacul ăsta.

— Am impresia că ți-ai agravat situația prin faptul că ți-ai suflat nasul în eșarfă tocmai în ziua sărbătorii lor naționale. Au luat-o drept un gest provocator. Altfel s-ar fi putut mulțumi să te expulzeze. Ce te-a făcut să apelezi la mine ?

— Spuneai că cunoști toate ițele, iar dumnealor nu păreau să priceapă cuvintele „Ambasada engleză".

— Mă tem că în țara asta compatrioții dumitale nu prea contează. Noi sîntem cei care le furnizăm armele, și apoi mai e și hidrocentrala

cea nouă pe care-i ajutăm s-o construiască... nu departe de Cascada Iguazu. Ea va deservi și Brazilia, dar Brazilia va trebui să le plătească dreptul de folosință. E o afacere bună pentru țara asta.

— Foarte interesant ! i-am spus, cu oarecare țîfnă.

— Firește că aș dori să te-ajut, urmă O'Toole. Doar ești un prieten al Lucindei. Apropo, am primit o ilustrată de la ea. Nu e la Katmandu, ci la Vientiane. Nu știu de ce.

— Uite ce e, O'Toole, dacă nu mă poți ajuta altfel, ai putea măcar să telefonezi la ambasada britanică. În cazul cînd aș fi condamnat la zece ani închisoare, mi-ar plăcea să am un pat și un scaun.

— Firește, pot obține asta pentru dumneata. Presupun că aș putea să-ți aranjez și punerea în libertate — șeful poliției e un bun prieten al meu...

— Cred că și mătușă-mea îl cunoaște.

— Nu conta pe asta. Vezi dumneata, am primit unele informații proaspete în legătură cu această mătușă. Poliția nu pare dispusă să acționeze, am impresia că s-au dat ceva bani, dar noi facem presiuni asupra ei. Pari să fii amestecat cu niște persoane destul de dubioase, Henry !

— Mătușă-mea e o femeie de șaptezeci și cinci de ani ! exclamai eu, aruncînd o privire spre însemnările pe care le făcusem pe perete : Rue de Provence, Milano, *Il Messaggero*. Cu vreo nouă luni înainte, aș fi calificat eu însumi drept

„dubioasă“ cariera mătușii mele, dar acum nu găseam nimic rău în acest *curriculum vitae* al ei, în orice caz nimic atît de rău ca propria mea carieră, de trei decenii, la Bancă.

— Nu văd ce-ai putea avea contra ei, replicai eu.

— Prietenul dumitale, negrul acela, a venit să ne vadă.

— Sînt sigur că nu v-a spus nimic împotriva mătușii mele.

— Adevărat, n-a spus nimic împotriva ei, dar a avut multe de spus în legătură cu domnul Izquierdo. De aceea i-am convins pe cei de la poliție să-l scoată din circulație pentru cîtva timp.

— Toate astea fac parte din activitatea dumitale de cercetător social ? Nu cumva domnul Izquierdo suferea de malnutriție ?

— Cred că te-am cam mințit, Henry ! îmi șopti O'Toole, cu un aer jenat.

— Lucrezi la C.I.A., cum îmi spusese Tooley ?

— Păi, oarecum da, dar nu tocmai, bîigui el, agățîndu-se de zdreanța murdară a minciunii, ca de o umbrelă răsucită de vînt.

— Ce anume ți-a povestit Wordsworth ?

— Era într-o dispoziție sumbră. Dacă mătușa dumitale n-ar fi atît de bătrînă, aș fi zis că-i îndrăgostit de ea. Părea să fie gelos pe acel Izquierdo.

— Unde e Wordsworth acum ?

— Pe aproape. Vrea s-o revadă pe mătușa dumitale după ce lucrurile se vor liniști.

— E vreo speranță să se liniștească ?

— S-ar putea, Henry. Dacă toţi ar fi rezonabili...

— Chiar şi povestea cu strănutul meu ?

— Cred că da. Cît despre afacerea de contrabandă a domnului Izquierdo, nu s-ar sinchisi nimeni de ea, nici cît de-un peso devalorizat, dacă dumnealui ar fi rezonabil. Dar ia spune, *dumneata* îl cunoşti pe domnul I ?

— Nu l-am întîlnit niciodată.

— Îl cunoşti poate sub un alt nume ?

— Nu.

— Henry ! oftă O'Toole. Aş vrea să te-ajut. Oricare din prietenii Lucindei poate conta pe mine. Am putea lichida toată povestea asta în decurs de cîteva ore. Visconti nu-i un personaj important... ca Mengele sau ca Bormann.

— Credeam că e vorba de Izquierdo...

— Dumneata, prietenul dumitale Wordsworth şi eu însumi ştim că-i vorba de acelaşi om. Şi poliţia ştie, dar ea îi protejează pe indivizii ăştia, în orice caz, atîta vreme cît au bani. Visconti a rămas aproape lefter, dar a apărut domnişoara Bertram şi i-a achitat datoriile.

— N-am habar de toate astea. Eu am venit doar în vizită.

— Presupun că Wordsworth a avut un motiv temeinic ca să te întîlnească la Formosa. Oricum, aş dori să stau puţin de vorbă cu mătuşa dumitale, iar un cuvînt de-al dumitale mi-ar putea înlesni o asemenea întrevedere. Dacă i-aş convinge pe cei de la poliţie să-ţi dea drumul, am putea merge amîndoi s-o vedem...

— Ce anume urmăreşti ?

— Mătuşa dumitale e desigur îngrijorată acum în legătură cu Visconti. Eu sînt în măsură s-o liniştesc : n-au să-l mai ţină în puşcărie decît vreo cîteva zile, pînă cînd o să le spun eu să-i dea drumul.

— Îi oferi un soi de tîrg ? Te previn că nu va face nimic care s-ar putea întoarce împotriva domnului Visconti.

— Vreau doar să stau de vorbă cu ea, Henry. Cu dumneata de faţă : s-ar putea să n-aibă încredere în mine, singur.

Mă simţeam foarte incomod pe bucata aceea de sac, aşa că nu vedeam nici un motiv să refuz.

— S-ar putea să am nevoie de-o oră-două ca să obţin punerea dumitale în libertate, îmi mai spuse O'Toole. Astăzi, toate merg brambura.

Şi se ridică să plece.

— Cum mai merge statistica dumitale, O'Toole ?

— Parada asta a încurcat toate lucrurile. Mi-a fost frică să beau cafea la micul dejun. Să stai cîteva ore în picioare, fără să te poţi uşura ! Aş face mai bine să şterg cu totul ziua de azi : nu-i ceea ce se numeşte o zi normală.

I-a trebuit mai mult de o oră-două ca să-i convingă pe poliţişti să-mi dea drumul, dar după plecarea lui au uitat să ia scaunul din celulă, ceea ce mi s-a părut un gest binevoitor din parte-le, ca şi faptul că mi-au trimis o strachină cu zeamă de arpacaş. Spre surprinderea mea, nu m-am plictisit, deşi nu mai aveam nimic substanţial de adăugat la cronica de pe perete, cu excepţia a două date îndoielnice,

privitoare la Tunis și la Havana. Am început să redactez în gînd textul unei scrisori către domnișoara Keene, scrisoare în care-i evocam actuala mea situație : „Am insultat partidul de guvernămînt din Paraguay și m-am compromis se pare cu un criminal de război căutat de Interpol. Pentru primul delict pedeapsa maximă este de zece ani. Mă aflu într-o celulă strîmtă, de trei metri pe doi, neavînd alt culcuș decît o bucată de sac. N-am habar ce urmează să mi se întîmple, dar mărturisesc că nu sînt cu totul nefericit, căci istoria asta mă pasionează."

Dar n-aveam de gînd să aștern pe hîrtie această scrisoare : domnișoara Keene n-ar fi fost în stare să concilieze imaginea autorului ei cu imaginea omului pe care-l cunoscuse cîndva.

Se întunecase de-a binelea cînd au venit în sfîrșit să-mi dea drumul. M-au condus pe același coridor pînă-n biroul ofițerului de poliție, unde mi-au înapoiat solemn eșarfa roșie a mătușii. Tînărul ofițer m-a bătut prietenește pe spate și m-a împins în stradă, unde O'Toole mă aștepta într-un „Cadillac" arhaic.

— Sînt dezolat, îmi spuse el. Mi-a luat mai mult timp decît aș fi crezut. Mă tem că domnișoara Bertram e îngrijorată și din pricina dumitale.

— N-aș crede că persoana mea contează la fel de mult ca aceea a domnului Visconti.

— Sîngele apă nu se face, Henry !

— „Apă" nu e cuvîntul cel mai potrivit pentru domnul Visconti.

În uriașa clădire erau aprinse doar două lumini. În timp ce străbăteam păduricea din fundul parcului, cineva ne lumină fețele cu o lanternă, dar aceasta se stinse înainte ca noi să putem vedea cine o aprinsese. Cînd am ajuns pe peluză m-am uitat înapoi, dar n-am zărit pe nimeni.

— Ați pus sub supraveghere casa ? îl întrebai eu pe O'Toole.

— Nu eu, Henry !

Era vizibil neliniștit : deodată își vîrî mîna în haină.

— Ești înarmat ? îl întrebai.

— Trebuie să fii precaut.

— Împotriva unei doamne bătrîne ? Mătușă-mea locuiește singură aici.

— Nu se știe niciodată.

Am traversat peluza și am urcat treptele. Becul din sufragerie își arunca reflexele pe două pahare goale și o sticlă de șampanie, la fel de goală ; cînd am apucat-o, sticla era încă rece. Cînd am lăsat-o jos, am răsturnat unul din pahare, iar zgomotul acestuia a răsunat în toată casa. Mătușă-mea se afla pesemne în bucătărie, fiindcă apăru numaidecît în pragul ușii.

— Unde naiba ai fost, Henry ?

— La închisoare. Domnul O'Toole m-a ajutat să ies.

— Nu m-aș fi așteptat să-l văd vreodată pe domnul O'Toole în casa mea. Mai ales după ceea ce i-a făcut domnului Izquierdo în Argentina. Va să zică, dumneata ești domnul O'Toole ? !

— Da, domnişoară Bertram. M-am gîndit că n-ar strica să avem o discuţie amicală. Ştiu cît de îngrijorată trebuie să fiţi în legătură cu domnul Visconti.

— Nu sînt cîtuşi de puţin îngrijorată în legătură cu domnul Visconti.

— Mă gîndeam că, poate... neştiind unde anume se află... de atîta timp...

— Ştiu perfect de bine unde se află, îl întrerupse mătuşă-mea. Se află în closet.

Şi, parcă înadins pentru a-i adeveri spusele, dinspre closet se auzi cum cineva trage lanţul.

CAPITOLUL 6

AŞTEPTAM CU O curiozitate aţîţată să-l văd pe domnul Visconti. Puţini bărbaţi ar fi putut să fie atît de iubiţi sau iertaţi într-o măsură atît de mare, iar mintea mea îmi şi oferea o imagine gata să i se potrivească : imaginea unui italian înalt, zvelt, oacheş, la fel de aristocratic ca şi numele lui. Dar iată că omul care apăru în prag venind în întîmpinarea noastră, era un bărbat scund, gras şi chel ; iar cînd îmi întinse mîna, am văzut că degetul mic îi era rupt, ceea ce dădea mîinii înfăţişarea unei gheare de pasăre. Omuleţul acesta avea nişte ochi căprui, blajini, aproape lipsiţi de expresie. Puteai citi în ei tot ce doreai. Dacă mătuşă-mea citea în ei dragoste, sînt sigur că O'Toole citea necinste.

— Aşadar, iată-te în sfîrşit, Henry ! mi se adresă el. Mătuşa dumitale era tare îngrijorată.

Vorbea foarte bine englezeşte, aproape fără pic de accent.

— Dumneata eşti domnul Visconti ? îl întrebă O'Toole.

— Numele meu e Izquierdo. Cu cine am plăcerea ?...

— Numele meu este O'Toole.

— În cazul acesta, *plăcere* nu-i cuvîntul cel mai potrivit, spuse domnul Visconti cu un surîs care părea fals din pricina unui gol mare între dinţii din faţă.

— Te credeam la adăpost, în închisoare.

— Poliţia şi cu mine am ajuns la o înţelegere.

— Tocmai pentru asta am venit şi eu aici, pentru o înţelegere.

— O înţelegere e totdeauna posibilă, zise domnul Visconti, ca şi cum ar fi citat dintr-un autor bine cunoscut (poate din Machiavelli), — cînd există avantaje egale de ambele părţi.

— Presupun că există, în cazul de faţă.

— Mi se pare că mai sînt două sticle de şampanie în bucătărie, îi spuse domnul Visconti mătuşii mele.

— *Două* sticle ? îngînă ea.

— Păi sîntem patru, draga mea.

Şi întorcîndu-se spre mine, adăugă :

— Nu e cea mai bună şampanie. A străbătut un drum lung şi a cam fost zdruncinată din Panama pînă aici.

— Deduc că relaţiile dumitale cu autorităţile din Panama s-au normalizat, îi spuse O'Toole.

— Așa e: Cînd poliția m-a arestat la propunerea dumitale, și-a închipuit că arestează din nou un om sărac. I-am putut convinge că am redevenit, cel puțin potențial, un om cu resurse.

Mătușă-mea veni din bucătărie cu sticlele de șampanie.

— Adu și paharele, ai uitat paharele ! o mustră domnul Visconti.

O priveam fascinat pe mătușă-mea : n-o mai văzusem niciodată primind ordine de la cineva.

— Luați loc, prieteni, luați loc, ne îndemnă domnul Visconti. Vă rog să ne scuzați pentru aspectul rudimentar al acestor scaune. Am trecut printr-o perioadă de oarecare penurie, dar acum sper că toate dificultățile noastre au luat sfîrșit. În curînd vom fi în stare să ne primim cum se cuvine prietenii. Domnule O'Toole, îmi ridic paharul în cinstea Statelor Unite. Nu-ți port pică nici dumitale, nici marii dumitale țări.

— E foarte frumos din partea dumitale, îi răspunse O'Toole. Dar spune-mi, te rog, cine-i individul din grădină ?

— Un om în situația mea trebuie să-și ia unele măsuri de precauție.

— Dar nici nu ne-a oprit.

— E vorba doar de dușmanii mei.

— Cum preferi să-ți spun, Izquierdo sau Visconti ? îl întrebă O'Toole.

— Am avut răgazul să mă obișnuiesc oarecum cu amîndouă numele. Haideți să golim această sticlă și să destupăm alta. Cînd cauți adevărul, șampania e mai eficace decît orice detector de minciuni. Ea îl încurajează pe om să fie expansiv, ba chiar nepăsător în îndrăzneală, pe cînd detectoarele de minciuni te îmbie doar să minți și mai abitir.

— Vorbești din experiență ?

— Am fost pus în fața unui asemenea detector, înainte de a pleca din Buenos Aires. Rezultatele n-au fost, cred, de prea mare folos pentru poliție — sau pentru dumneata. Îmi închipui că le-ai primit, nu-i așa ? Mă pregătisem cu grijă să fac față. Mi-au încins brațele cu două curele de cauciuc, făcîndu-mă să cred că vor să-mi ia tensiunea. Poate că mi-au și luat-o, în treacăt. M-au avertizat că, oricîte minciuni aș înșira eu, aparatul lor va spune totdeauna adevărul. Îți poți imagina reacția mea la auzul acestei amenințări. Scepticismul e o predispoziție pe care catolicul o are încă din naștere. La început mi-au pus o serie de întrebări nevinovate, de pildă care-i mîncarea mea preferată ? sau dacă gîfîi cînd urc scările ? În timp ce răspundeam la aceste întrebări nevinovate, mă gîndeam la bucuria pe care-aș încerca-o în ziua cînd aș revedea-o pe scumpa mea prietenă aci prezentă, ceea ce a făcut să-mi bată inima cu putere și să-mi crească vertiginos pulsul, încît dumnealor nu puteau pricepe ce anume mă emoționa atîta în legătură cu urcatul unor scări sau mîncatul unor *cannelloni*. După ce mi-au dat un răgaz ca să mă liniștesc, mi-au aruncat în obraz numele de Visconti : „Dumneata ești Visconti, nu-i așa ?" „Ești Visconti, criminalul de război !" Dar asta n-a avut nici un efect asupră-mi, pentru că o învățasem pe bătrîna mea menajeră

să-mi spună „Visconti“ în fiece dimineață cînd venea să deschidă obloanele : „Scoală Visconti, criminal de război ce ești !“ Vorbele astea deveniseră pentru mine o formulă familiară, care însemna : „Cafeaua e gata“... După aceea au revenit la întrebarea privitoare la urcatul pe scări, dar de data asta eram foarte calm. Cînd m-au întrebat însă de ce îmi place să mănînc *cannelloni*, m-am gîndit la iubita mea și m-am emoționat din nou, astfel încît la următoarea întrebare, care era mult mai serioasă, cardiograma — dacă așa se numește — a devenit mult mai normală, deoarece între timp încetasem să mă mai gîndesc la iubita mea. În cele din urmă și-au ieșit din fire, atît din cauza mea cît și din cauza aparatului. Vezi cum îmi dezleagă limba șampania asta ? Îmi vine să spun tot.

— Am venit aici pentru a propune un tîrg, domnule Visconti. Sperasem să te scot din circulație pentru un timp, ca s-o pot convinge pe domnișoara Bertram în absența dumitale.

— N-aș fi acceptat nimic, înainte de a vorbi cu domnul Visconti, se grăbi să precizeze mătușă-mea.

— Am putea să-ți mai pricinuim încă destul necazuri în această țară. Ori de cîte ori am face presiuni asupra poliției, te-ar costa o grămadă de bani ca s-o mituiești. Să presupunem acum că i-am convinge pe cei de la Interpol să claseze dosarul dumitale și că le-am spune polițiștilor că nu ne mai interesează cazul, astfel încît ți-ai recăpăta libertatea de mișcare...

— N-aș avea încredere deplină în dumneata, îl întrerupse domnul Visconti. Aș prefera să rămîn aici. Dealtfel, am legat unele prietenii...

— Bine, rămîi dacă vrei. Poliția n-ar mai avea cum să te șantajeze.

— E o propunere interesantă, admise domnul Visconti. Evident, îți închipui că am și eu ceva de oferit în schimb, nu-i așa ? Dă-mi voie să-ți umplu din nou paharul.

— Sîntem dispuși să încheiem un tîrg, zise O'Toole.

— Sînt un om de afaceri, replică domnul Visconti. La vremea mea am dus tratative cu multe guverne — Arabia Saudită, Turcia, Vaticanul...

— Și cu Gestapo-ul.

— Oamenii ăia nu erau niște gentlemeni. Doar forța împrejurărilor m-a silit să tratez cu ei.

Felul lui de a vorbi îmi amintea de acela al mătușii Augusta : probabil că se maturizaseră împreună.

— Îți dai seama desigur că am primit și alte oferte, de la niște particulari.

— Un om în situația dumitale nu-și poate permite luxul unor asemenea oferte. Dacă nu tratezi cu noi, nu vei fi niciodată în stare să locuiești în casa asta. În locul dumitale, nici nu m-aș mai osteni să cumpăr mobilă.

— Mobila nu mai e o problemă, replică domnul Visconti. Avionul meu „Dakota“ nu s-a întors gol, ieri, din Argentina. Domnișoara Bertram a și aranjat ca firma „Harrods“ din Buenos Aires să trimită mobilierul pe adresa unui amic,

proprietar de *estancia*. Atîtea și atîtea candelabre, pentru atîtea și atîtea țigări. Patul a costat mai scump. Cîte lăzi de whisky ne-a costat, iubito ? Firește, nu am plătit firmei „Harrods“, ci amicului meu. E o firmă onorabilă. În zilele noastre e nevoie de multe lăzi de whisky sau de țigări pentru a mobila cîteva încăperi, și recunosc deschis că niște bani gheață mi-ar prinde bine. Cîteodată un biftec e mai necesar decît un candelabru. Panamezii nu mai pot livra nimic timp de două săptămîni. Mă aflu în situația unui om de afaceri cu perspective serioase, dar în criză de numerar.

— Îți ofer securitate, nu bani, replică O'Toole.

— Sînt deprins cu lipsa de securitate. Nu mă deranjează defel. În situația mea, numai banii pot fi un argument convingător.

Mă întrebam ce credit bancar i-aș fi putut acorda domnului Visconti doar pe temeiul afirmațiilor sale, cînd mătușă-mea îmi șopti, apucîndu-mă de mînă :

— Cred c-ar fi mai bine să-l lăsăm pe domnul Visconti singur cu domnul O'Toole.

Apoi, cu glas tare :

— Henry, vino cu mine o clipă. Vreau să-ți arăt ceva.

— Domnul Visconti are cumva sînge evreiesc în vine ? o întrebai eu pe Tante Augusta, odată ajunși afară.

— Nu, îmi răspunse ea. Cel mult, sînge sarazin. Totdeauna s-a înțeles perfect cu Arabia Saudită. Îți place de el, Henry ? mă întrebă ea deodată, pe un ton rugător care mă emoționă

adînc în împrejurările acelea : nu-i venea deloc ușor să se milogească.

— E cam prea devreme ca să pot face o asemenea apreciere. Nu mi se pare prea demn de încredere.

— Păi, dacă-ar fi fost, crezi că l-aș fi iubit, Henry ?

Mă conduse prin bucătărie (un scaun, un stelaj pentru uscarea veselei, o sobiță veche, de gaz, și o sumedenie de cutii de conserve îngrămădite pe podea) pînă în spatele casei. Curtea era plină de lăzi.

— Uite mobila noastră ! îmi spuse mătușă-mea cu mîndrie în glas. Destul pentru două dormitoare și o sufragerie. Ba, chiar și cîteva scaune și mese de grădină, pentru mica noastră petrecere.

— Dar mîncarea și băutura ?

— Tocmai despre asta discută acum domnul Visconti.

— Se așteaptă realmente ca oamenii de la C.I.A. să suporte cheltuielile pentru petrecerea voastră ? Ia spune-mi, Tante Augusta, ce s-a întîmplat cu toți banii aceia pe care-i aveai la Paris ?

— Mi-au trebuit mulți bani pentru a cumpăra bunăvoința poliției, și apoi a trebuit să găsesc o locuință demnă de poziția domnului Visconti.

— Ce poziție ?

— Păi la vremea lui a tratat de la egal la egal cu atîția cardinali și prinți arabi. Nu cumva îți închipui că o țărișoară ca Paraguay-ul l-ar putea ține-n frîu multă vreme...

În fundul grădinii se aprinse o lumină, apoi se stinse.

— Cine tot dă tîrcoale pe-acolo ? întrebai eu.

— Domnul Visconti nu prea are încredere în asociatul lui. A fost de atîtea ori trădat !

Fără să vreau, mă întrebam cîți oameni trădase el însuși : pe mătușă-mea, pe nevastă-sa, pe toți cardinalii și prinții aceia, pînă și Gestapo-ul.

Mătușă-mea îmi spuse, așezîndu-se pe una din lăzile mai mici :

— Sînt atît de fericită, Henry, că te afli aici și că domnul Visconti s-a întors cu bine ! Poate c-am început să îmbătrînesc, dar să știi că un pic de viață de familie m-ar face fericită. Tu și cu mine și cu domnul Visconti, lucrînd împreună...

— Făcînd contrabandă cu țigări și whisky ?

— Da.

— Cu tipul din grădină ca să ne păzească ?

— N-aș vrea, Henry, să-mi închei zilele într-o apatie totală.

De undeva din interiorul imensei case, se auzi glasul domnului Visconti :

— Draga mea, mă auzi, draga mea ?

— Da.

— Adu-mi fotografia, draga mea !

Mătușă-mea se ridică de pe ladă.

— Cred că tîrgul a fost încheiat. Vino, Henry.

Am lăsat-o, însă, să plece fără mine. Am pornit-o spre pădurice, departe de casă. Stelele străluceau atît de puternic pe bolta joasă a cerului, încît cred că puteam fi lesne văzut de cineva care ar fi privit printre copaci. O briză călduță

împrăștia în jur mireasmă de portocali și de iasomie. Era ca și cum mi-aș fi vîrît capul într-o cutie cu flori proaspăt tăiate. Cînd am ajuns în umbră, o lumină mă fulgeră drept în față, apoi se stinse din nou, dar de data asta eram pregătit, așa că știam exact unde stătea individul. Am aprins un chibrit pe care-l scosesem din buzunar. La flacăra lui, am văzut un bătrînel cu niște mustăți lungi, rezemat de un *lapacho :* gura i se căscase de uimire, încît i-am putut vedea gingiile știrbe, înainte de a se stinge chibritul.

— *Bueñas noches,* i-am zis, folosind una din puținele expresii pe care le reținusem din glosarul meu, iar bătrînelul mormăi ceva drept răspuns. Mă pregăteam să fac cale întoarsă, cînd m-am împiedicat de o moviliță de pămînt, iar bătrînelul își aprinse lanterna ca să-mi vină în ajutor. Îmi spuneam că domnul Visconti nu putea încă să-și permită luxul de a angaja un paznic sadea. Poate că, odată cu al doilea transport din Panama, va fi în stare să-și ofere un paznic ceva mai eficace.

În sufragerie i-am găsit pe toți trei, aplecați asupra fotografiei. O recunoscui după ramă, fiindcă stătuse timp de patru zile în cabina mea.

— Nu pricep, zise O'Toole.

— Nici eu, spuse domnul Visconti. Mă așteptam la o fotografie cu Venus din Milo.

— Știi prea bine că nu pot să sufăr torsurile, dragul meu, făcu Tante Augusta. Ți-am vorbit despre crima aceea din tren. Am găsit fotografia asta în odaia lui Wordsworth.

— Nu pricep despre ce naiba e vorba, exclamă O'Toole. Ce crimă în tren ?

— E o poveste prea lungă ca să ți-o spun acum, îi răspunse mătușă-mea. Și apoi, Henry o cunoaște, iar pe el poveștile mele nu-l amuză deloc.

— Nu-i adevărat, protestai eu. În noaptea aceea, la Boulogne, eram pur și simplu obosit...

— Uite ce e, interveni O'Toole, nu mă interesează ce s-a întîmplat la Boulogne. Am făcut o ofertă pentru un tablou pe care domnul Visconti l-a furat...

— Nu l-am furat, replică domnul Visconti. Prințul mi l-a dat de bună voie, pentru a-l dărui feld-mareșalului Goering drept recunoștință...

— Desigur, desigur, știm toate astea. Prințul nu ți-a dat însă o fotografie reprezentînd niște femei africane...

— Trebuia să fi fost Venus din Milo, repetă domnul Visconti, scuturînd perplex din cap. N-ar fi trebuit s-o înlocuiești, draga mea. Era o fotografie foarte frumoasă.

— Trebuia să fie un desen al lui Leonardo da Vinci, stărui O'Toole.

— Ce-ai făcut cu fotografia aia ? întrebă domnul Visconti.

— Am aruncat-o. N-am nevoie de nici un tors care să-mi amintească de...

— O să pun să te vîre din nou la zdup mîine dimineață, amenință O'Toole. Oricîte șperțuri ai da ! Ambasadorul în persoană...

— Prețul convenit era de zece mii de dolari, dar voi accepta plata în moneda locală, dacă vă convine mai mult.

— Pentru fotografia unor negrese din Africa ? ! mîrîi O'Toole.

— Dacă ții realmente la fotografie, sînt dispus să ți-o dăruiesc împreună cu cealaltă.

— Care cealaltă ?

— Fotografia prințului.

Domnul Visconti întoarse rama și începu să rupă cartonul din spatele ei.

— Dorește careva un whisky ? întrebă mătușă-mea.

— Nu, draga mea, nu merge după șampanie.

Domnul Visconti scoase din ramă un mic desen care fusese ascuns înapoia fotografiei din Freetown. Un desen nu mai mare de douăzeci și cinci de centimetri pe optsprezece. O'Toole îl privi cu mirare.

— Poftim. E ceva în neregulă ? îl întrebă domnul Visconti.

— Păi, mă așteptam la o Madonă.

— Leonardo nu era interesat special de madone. El a fost inginerul-șef al armatei papale. Al Papei Alexandru al VI-lea. Ai auzit despre acest Alexandru ?

— Nu sînt catolic, răspunse O'Toole.

— A fost Papa Borgia.

— Un ticălos ?

— În unele privințe, semăna cu patronul meu. răposatul mareșal Goering... După cum se poate vedea, acesta e un aparat ingenios pentru luarea cu asalt a zidurilor unui oraș. Un fel de excavator, care seamănă cu cele folosite azi pe șantierele de construcții, dar manevrat de forța brațelor. Aparatul ăsta poate smulge din temelii

un zid, azvîrlindu-i pietrele spre catapulta care se vede aici, şi care le proiectează asupra oraşului. De fapt, oraşul e bombardat cu propriile lui ziduri. Ingenios, nu-i aşa ?

— Zece mii de dolari pentru asta... Măcar funcţionează ?

— Nu sînt inginer, răspunse domnul Visconti. Nu pot emite o judecată de ordin practic, dar sfidez pe oricine s-ar încumeta în zilele noastre să deseneze atît de frumos un excavator.

— Cred că ai dreptate, zise O'Toole.

Şi adăugă, pe un ton plin de respect :

— Aşadar, acesta e adevăratul McCoy ![1] De aproape douăzeci de ani sîntem pe urmele dumitale şi ale acestui obiect.

— Şi unde anume trebuie să ajungă ?

— Prinţul a murit în închisoare, presupun deci că va trebui să-l predăm guvernului italian.

Şi O'Toole scoase un suspin, nu ştiu dacă de uşurare sau de dezamăgire.

— Puteţi păstra rama, îi spuse domnul Visconti, binevoitor.

L-am însoţit pe O'Toole prin grădină, spre poartă. Nu se mai vedea nici o urmă a bătrînului paznic.

— Mă apucă năbădăile cînd mă gîndesc că guvernul Statelor Unite va trebui să plătească zece mii de dolari pentru un desen furat, îmi spuse O'Toole.

[1] Horace McCoy (1897—1955), scriitor american, autor al unor romane poliţiste celebre, cunoscut şi prin versatilitatea lui.

— Furtul e greu de dovedit. A fost poate un cadou oferit lui Goering. Mă întreb de ce l-or fi închis pe prinţ ?

Ajunsesem lîngă maşina lui, cînd O'Toole îmi spuse :

— Azi am primit o scrisoare de la Lucinda. Prima scrisoare în ultimele nouă luni. Îmi pomeneşte de un amorez al ei. Zice că au plecat spre Goa cu autostopul, deoarece Vientiane nu-i convenea tînărului.

— E un pictor, îi explicai eu.

— Pictor ? îngînă O'Toole, aşezînd cu grijă desenul lui Leonardo pe bancheta din spate.

— Pictează tablouri înfăţişînd conserve de supă „Heinz".

— Glumeşti ? !

— Leonardo a desenat un excavator, iar dumneata ai plătit zece mii de dolari pentru acest desen.

— Presupun că n-o să pricep niciodată arta. Unde e Goa ?

— Pe litoralul Indiei.

— Fata asta mă bagă în boală ! oftă O'Toole, dar cred că ar fi fost la fel de neliniştit chiar dacă fata n-ar fi existat. Neliniştile se lipeau de el ca muştele de o rană deschisă.

— Îţi mulţumesc că m-ai scos din închisoare, i-am spus.

— Orice prieten al Lucindei...

— Cînd îi scrii, adaugă salutările mele afectuoase.

— Îl îmbarc pe amicul dumitale Wordsworth pe următorul vapor. Ce-ar fi să pleci cu el ?

— Păi, familia mea...
— Visconti nu ți-e nici un fel de rudă. Omul ăsta nu-i genul dumitale, Henry !
— Mătușă-mea...
— O mătușă nu-i o rudă prea apropiată. Nu-i ca o mamă.
Nu-și putea urni mașina.
— Ar fi timpul să primesc o mașină ceva mai nouă, adăugă el. Gîndește-te la ce ți-am spus, Henry !
— O să mă gîndesc.
Cînd m-am întors, l-am găsit pe domnul Visconti rîzînd, sub privirea dezaprobatoare a mătușii Augusta.
— Ce se întîmplă ?
— I-am spus că zece mii de dolari e prea puțin pentru un Leonardo.
— Bine, dar nici nu era al lui ! exclamai eu. Și apoi, i se asigură în plus și securitatea personală. Dosarul lui e clasat.
— Domnul Visconti nu a pus niciodată preț pe securitatea lui personală, îmi replică mătușă-mea.
— Vaporul pleacă poimîine de-aici. O'Toole are de gînd să-l îmbarce pe Wordsworth și ar vrea ca eu să-l însoțesc.
— Mătușa dumitale pretinde că ar fi trebuit să cer o sumă de două ori mai mare pentru un Leonardo, îmi spuse domnul Visconti.
— Are dreptate.
— Bine, dar nu-i nici un Leonardo, ripostă domnul Visconti. E doar o copie. Tocmai de aceea l-au băgat la zdup pe prinț.

Domnul Visconti se sufoca de atîta rîs.
— O copie aproape perfectă, adăugă el. Prințul se temea de hoți, așa că păstra originalul într-o bancă. Din nefericire, banca aceea a fost distrusă de aviația americană. N-a știut nimeni, în afară de prinț, că și desenul lui Leonardo a fost distrus în bombardamentul acela.
— Dacă era o copie atît de perfectă, cum de a ghicit Gestapo-ul ? întrebai eu.
— Prințul era foarte bătrîn, îmi răspunse domnul Visconti, mîndru că n-are decît vreo optzeci de ani. Cînd m-am dus să-l văd, în numele Mareșalului, a pledat pentru desenul lui. Mi-a spus că e doar o copie, dar eu nu l-am crezut. Mi-a arătat atunci desenul. Dacă te uiți cu lupa la roata de angrenaj a excavatorului, poți vedea inițialele falsificatorului, gravate în sens invers. Am păstrat desenul în memoria prințului, gîndindu-mă că s-ar putea să se dovedească folositor într-o bună zi.
— I-ai prevenit pe cei de la Gestapo ?
— Mă temeam că ar putea supune unei expertize desenul. Și apoi, prințul nu mai avea mult de trăit, ajunsese la o vîrstă foarte înaintată.
— Vîrsta dumitale de acum.
— Nu mai avea pentru ce trăi, pe cînd eu o am pe mătușa dumitale...
M-am uitat la Tante Augusta : colțurile buzelor îi tremurau.
— Ai făcut foarte rău, foarte, foarte rău, murmură ea.
Domnul Visconti se ridică și, apucînd fotografia din Freetown o rupse în bucățele.

— Şi acum, spuse el, să ne bucurăm de binemeritata noastră odihnă.

— Aş fi vrut să-i restitui fotografia asta lui Wordsworth ! protestă mătuşă-mea, dar domnul Visconti îşi petrecu braţul pe după mijlocul ei şi urcară amîndoi scările de marmură, înlănţuiţi ca doi bătrîni care s-ar fi iubit o viaţă întreagă, o viaţă lungă şi plină de greutăţi.

CAPITOLUL 7

— MI TE-AU DESCRIS ca pe-o viperă, i-am spus domnului Visconti.

— Cine anume ?

— Nu inspectorii, de fapt, ci şeful poliţiei din Roma.

— Un fascist ! exclamă domnul Visconti.

— În 1945 ?

— În orice caz, un colaboraţionist.

— Păi războiul se terminase...

— Totuşi a fost un colaboraţionist. Totdeauna se colaborează cu învingătorii. Învinşii sînt ajutaţi...

Şi vorbele astea sunau ca un citat din Machiavelli.

Stăteam în grădină şi beam şampanie, — în casă ar fi fost cu neputinţă să o facem : cîţiva lucrători transportau mobila, iar alţii se cocoţaseră pe nişte scări. Electricienii reparau instalaţia electrică şi atîrnau candelabrele. Mătuşă-mea dirija operaţiunile.

— Am preferat să fug decît să redevin colaboraţionist într-o nouă formă. Nu poate nimeni proroci cine va ieşi învingător pînă la urmă. Colaborarea e întotdeauna un expedient temporar. Nu că aş ţine prea mult la securitatea mea personală, dar îmi place să supravieţuiesc. Uite, dacă domnul *questore* [1] m-ar fi descris ca pe un şobolan, n-aş fi ridicat nici un fel de obiecţie. De fapt, nutresc un sentiment de simpatie faţă de şobolani. Viitorul lumii le aparţine. Dumnezeu, aşa cum mi-l imaginez eu, a creat o serie de posibilităţi pentru cazul cînd vreunul din prototipurile lui ar da greş — acesta e şi sensul evoluţiei. O specie supravieţuieşte, alta se stinge. N-am priceput niciodată de ce protestanţii au combătut cu atîta înverşunare ideile lui Darwin. Dacă el s-ar fi concentrat asupra evoluţiei oilor şi caprelor, poate că ar fi apelat la sentimentul religios.

— Bine, dar şobolanii...

— Şobolanii sînt nişte fiinţe dotate cu o inteligenţă superioară. Ori de cîte ori vrem să descoperim ceva nou în corpul omenesc, experimentăm pe şobolani. Şobolanii ne-au luat-o oricum înainte într-o privinţă : ei trăiesc sub pămînt, pe cînd noi am început să trăim sub pămînt abia în timpul ultimului război. Şobolanii au înţeles încă de acum cîteva mii de ani pericolul existenţei în aer liber. În ziua cînd va exploda bomba atomică, şobolanii vor supravieţui. Ce privelişte admirabilă va fi pentru ei lumea pustie ! deşi eu sper că vor fi îndeajuns de

[1] Chestor de poliţie (ital.).

înțelepți ca să rămînă sub pămînt... Îi și văd evoluînd foarte rapid. Sper că nu vor repeta greșeala noastră, născocind roata.

— E totuși ciudat că-i urîm atîta, replicai eu. Băusem trei pahare de șampanie și constatam că puteam să-i vorbesc la fel de liber domnului Visconti, cum îi vorbeam lui O'Toole.

— Unui laș, urmai eu, îi spunem că-i un șobolan, deși nu șobolanii, ci noi înșine sîntem lași. Ni-e frică de ei.

— Domnul *questore* nu se temea de mine, dar simțea poate că-i voi supraviețui, și asta îl tulbura. Era stăpînit de sentimentul acela tulbure de invidie pe care-l încearcă doar cei ce se bucură de o poziție sigură în societate. Dumneata nu cred că-l încerci, măcar că ești mult mai tînăr decît mine : explicația e că trăim amîndoi aici, într-o binecuvîntată nesiguranță. Cine se curăță mai întîi ? Dumneata ? Eu ? Domnul O'Toole ? Totul depinde de problema : cine-i cel mai bun șobolan ? Iată de ce într-un război modern bătrînii citesc listele de morți cu oarecare satisfacție : s-ar putea să supraviețuiască mai îndelung decît propriii lor nepoți.

— Am întîlnit odată un șobolan în grădina mea, i-am spus eu domnului Visconti, îngăduindu-i să-mi umple din nou paharul. Stătea nemișcat, ca să nu fie văzut în stratul de flori. Blana lui părea zbîrlită, ca penele unei păsări surprinse de ger. Nu avea aspectul respingător al șobolanilor cu blana lucioasă și netedă. Fără să mă gîndesc, am azvîrlit o piatră spre el. Nu l-am nimerit, dar în loc s-o ia la fugă, cum m-aș fi așteptat, a pornit șontîc-șontîc : pesemne că i se rupsese o lăbuță. A pornit încet de tot spre o spărtură din gard. La un moment dat s-a oprit, epuizat, și a întors capul ca să mă privească. Avea un aer deznădăjduit, încît mi-a fost și milă de el. N-am mai putut s-arunc nici o piatră. Șobolanul s-a tîrît pînă la spărtură și s-a strecurat prin ea. În grădina vecinului era un motan, și știam că șobolanul n-avea nici o șansă. Se îndrepta spre o moarte sigură, dar era plin de demnitate. Toată dimineața, mi-a fost rușine de mine însumi.

— Asta îți face cinste. Vorbind în numele speciei, ca un șobolan onorific, te iert pentru piatra aceea. Mai bea un pahar.

— Nu-s obișnuit să beau șampanie de dimineață.

— Nimic nu poate fi mai folositor pentru noi în momentul de față decît să fim bine dispuși. Soția mea e fericită acum, cînd face pregătiri pentru petrecerea noastră.

— Soția dumitale ?

— Da. Deși termenul e prematur, aseară ne-am hotărît să ne căsătorim. Acum, cînd vremea apetitului sexual a trecut pentru noi, căsătoria nu mai prezintă nici un risc de infidelitate sau de plictiseală.

— Ați trăit mult timp împreună fără să fiți căsătoriți.

— Viața noastră a fost ceea ce francezii numesc *une vie mouvementée* [1]. Acum pot lăsa pe umerii dumitale o mare parte din povara mun-

[1] O viață agitată (franc.).

cii mele. Asociatul meu trebuie să fie ţinut sub supraveghere, dar îl poţi lăsa în seama mea. Mă voi ocupa, de asemenea, de relaţiile cu poliţia. Şeful poliţiei va veni aici mîine seară. În treacăt fie spus, are o fată adorabilă. Păcat că nu eşti catolic, — ar fi un socru admirabil pentru dumneata, dar cine ştie, poate că vom găsi o soluţie la problema asta.

— Vorbeşti de parcă m-aş stabili aici pentru toată viaţa.

— Ştiu că expresia „pentru toată viaţa" sună lugubru, la fel ca atunci cînd spui „închisoare pe viaţă", dar în ţara asta „pentru toată viaţa" poate să însemne o zi, o săptămînă sau o lună. Şi n-o să mori într-un accident de circulaţie.

— Vorbeşti de parcă aş fi un tînăr dornic de aventură. O'Toole ar dori să mă îmbarc pe vapor chiar mîine.

— Dar acum faci parte din familie, replică domnul Visconti, punîndu-şi pe genunchiul meu mîna ca o gheară de pasăre şi înfigîndu-şi puţin degetele pentru a mi-l strînge.

— Nutresc pentru dumneata sentimente paterne, adăugă el, cu un surîs care, deşi se voia tandru, nu era dintre cele ce se asociază de obicei cu paternitatea : dinţii lipsă anulau acest surîs. Pesemne că m-a surprins privindu-i gura, căci se grăbi să-mi explice :

— Pe vremuri am avut o dantură excelentă. O dantură de aur, lucrată de un mare meşter. E singurul gen de bijuterie pe care o femeie îl poate aprecia la un bărbat. Femeilor le place să-şi lipească de aur buzele. Din nefericire, naziştii erau ahtiaţi după aur, astfel încît m-am

gîndit că-i mai sigur să-mi scot dinţii, deşi m-am străduit să rămîn în relaţii amicale cu dumnealor. Unul din ofiţerii de la Gestapo avea un sertar burduşit cu dinţi de aur şi băgasem de seamă că mi se uita întotdeauna în gură, nu în ochi.

— Şi cum le-ai explicat lipsa dinţilor ?

— Le-am spus că i-am schimbat pe ţigări. Mă întreb ce m-aş fi făcut fără dinţii aceia atunci cînd a trebuit să o şterg ; înainte de a ajunge la Milano şi la iezuiţii lui Mario nu mai aveam decît un dinte.

Mătuşa Augusta ieşi din casă şi ni se alătură.

— Aş bea şi eu un pahar, zise ea. Sper că mîine n-o să plouă. O să las sufrageria liberă pentru dansatori, la caz că totuşi o să plouă. Camera ta, Henry, începe să arate destul de mobilată. Treaba merge cam încet, din pricina anumitor neînţelegeri. Eu le tot vorbesc în italiană, iar ei nu înţeleg. Mă surprind căutîndu-l din ochi pe Wordsworth — el avea darul de a se face înţeles...

— Draga mea, parcă ne înţelesesem să nu-i mai pronunţi numele !

— Ştiu, dar e absurd să ne împovărăm sufletele cu gelozie, la vîrsta noastră. Închipuie-ţi, Henry, că domnul Visconti s-a arătat cam tulburat cînd i-am spus că l-am întîlnit pe Achille pe vapor. Bietul Achille ! Nu se mai putea mişca din pricina gutei !

— Prefer ca morţii să rămînă morţi, zise domnul Visconti.

— Nu ca Pottifer ! rîse mătuşă-mea.

— Cine era Pottifer ? o întrebai eu.

— Eram pe punctul de a-ţi spune, la Boulogne, dar nici nu voiai să asculţi.
— Spune-mi acum.
— Am prea multe lucruri de făcut.
Era limpede că singurul mod de a o face să-mi ierte atitudinea de la restaurantul din Gara Maritimă Boulogne era s-o rog insistent :
— Te rog, Tante Augusta, spune-mi, vreau neapărat să ştiu...
Mă simţeam ca un copil care se preface că vrea să asculte o poveste, pentru a amîna ora de culcare. Ce anume căutam eu să amîn ? Poate clipa cînd trebuia să mă hotărăsc în sfîrşit să iau vaporul spre patrie, pentru a-mi regăsi gherghinele şi pe maiorul Charge şi pentru a-i răspunde domnişoarei Keene, sau, în caz contrar, să trec graniţa spre lumea mătuşii Augusta, în care trăisem pînă acum ca simplu turist. Privind şampania panameză ale cărei bule străluceau ca nişte balonaşe dănţuind pe apă la un iarmaroc, mi se părea de neconceput c-aş putea să renunţ pentru totdeauna la tărîmul de basm al colonelului Hakim, al lui Curran şi al lui O'Toole...
— De ce zîmbeşti ? mă întrebă mătuşă-mea.
— Mă gîndeam la O'Toole care ia azi avionul spre Washington cu falsul desen al lui Leonardo.
— Nu azi. Azi nu decolează nici un avion spre nord. Va fi şi el aici, mîine seară, la petrecerea noastră. L-am invitat, înainte să plece de-aici. Odată intrat în stăpînirea lucrului pe care şi l-a dorit, e un om de-a dreptul fermecător. Ba chiar frumos, de o frumuseţe tristă.
— Dar poate că astăzi, cînd are răgazul să examineze desenul...

— Domnul O'Toole nu-i un expert în materie de artă, spuse domnul Visconti. Omul care a făcut acel fals era un geniu. Un ţăran, aproape analfabet. Deşi trăia pe moşia prinţului, era înzestrat cu o mînă şi un ochi nemaipomenit ! Prinţul n-avea habar ce comoară de om trăia pe moşia lui, pînă-n ziua cînd poliţia l-a arestat pe ţăran în urma unei descinderi — asta s-a întîmplat în primele zile ale domniei lui Mussolini. Omul fabrica bancnote false. Îşi înjghebase o mică tipografie în fundul fierăriei domeniului. Bancnotele lui false erau extraordinar de reuşite, dar el le împărţea lucrătorilor din jur, fără să-şi dea seama de talentul lui. Prinţul nu izbutea să priceapă cum de se îmbogăţiseră oamenii lui, aşa, deodată — nu exista lucrător care să n-aibă un aparat de radio. În cercurile socialiste, prinţul şi-a cîştigat astfel reputaţia unui patron luminat — i-au propus chiar să candideze ca deputat al lor. Pe urmă, lucrătorii au început să-şi cumpere frigidere, ba chiar şi motociclete. Fireşte, au mers prea departe : unul dintre ei şi-a cumpărat un Fiat ! Şi apoi, hîrtia folosită de falsificator nu era de calitate. Cînd omul a ieşit din închisoare, prinţul l-a primit cu braţele deschise şi a avut mare grijă să-i furnizeze materialul cel mai potrivit pentru a copia desenul lui Leonardo.
— Nemaipomenit ! Şi spui că era analfabet ?
— Da, iar asta îl ajuta efectiv la falsificare. Nu avea de pildă nici o idee preconcepută în materie de scris. Pentru el, literele erau doar nişte forme abstracte. E mult mai uşor să copiezi ceva lipsit de sens.

Căldura matinală era din ce în ce mai apăsătoare, ca și mireasma florilor. Sticla de șampanie era aproape goală. Mă gîndeam la țara lotușilor.

„S-asculți cum își vorbesc în șoaptă,
Mîncînd la lotuși, zi de zi".

În care versuri din poemul lui Tennyson [1] apăreau cuvintele : „Plîng florile cu lungi petale" ? Aici plîngeau pomii, cu lacrimi de aur. Am auzit o portocală căzînd : s-a rostogolit cîțiva centimetri, apoi s-a oprit printre alte zece.

— La ce te gîndești, dragul meu ?

— Tennyson a fost întotdeauna poetul meu preferat ; ajunsesem să cred că Southwood-ul are ceva tennysonian. Poate bisericuța veche, sau rododendronii, sau dantelele domnișoarei Keene. Mi-au plăcut întotdeauna aceste versuri : „Apoi ia-ți micul tău gherghef / Și-n roz pictează papagalul"... Cu toate că domnișoara Keene nu lucra la gherghef.

— Southwood-ul îți lipsește chiar și aici ?

— Nu, i-am răspuns. Există însă și un alt Tennyson, pe care-l găsesc aici mai mult decît acolo : „Moartea-i sfîrșitul vieții, vai, de ce-i un chin viața ?"

— Domnul Pottifer nu credea că moartea-i sfîrșitul vieții.

— Mulți oameni nu cred.

— Da, dar el acționa în consecință.

[1] E vorba de unul din cele mai cunoscute poeme ale lui Tennyson, „The Lotus-Eaters" (Mîncătorii de lotuși. sau lotofagii), în care poetul englez evocă un episod din „Odiseea" lui Homer.

Mi-am dat seama că mătușă-mea ardea de nerăbdare să-mi vorbească despre Pottifer. I-am surprins privirea domnului Visconti, care scutură ușor din umeri.

— Cine era Potiffer ? o întrebai eu pe Tante Augusta.

— Un consilier fiscal, îmi răspunse ea, sec.

— Atîta tot ?

— Era un om foarte mîndru.

Era limpede că remarca făcută de mine la Boulogne încă o mai ustura, și că va trebui să-i smulg cu țîrîita povestea.

— A, da ?

— Lucrase mai înainte la administrația financiară, ca perceptor de impozite.

Soarele strălucea printre portocali, lămîi și arbuștii de grape-fruit. Sub *lapachos*-ii de culoarea trandafirului creșteau florile albastre și albe ale tufelor de iasomie. Domnul Visconti turnă în cele trei pahare ceea ce mai rămăsese din șampanie. Luna transparentă aproape că atinsese linia orizontului. Somerset House, impozitele pe venit... Toate astea erau la fel de departe ca „Mare Crisium" sau ca „Mare Humorum" de pe discul palid al lunii.

— Vorbește-mi, te rog, despre el, Tante Augusta, o îndemnai eu cam în silă.

— I-a venit ideea să-și prelungească viața după moarte cu ajutorul serviciului telefonic pentru persoanele absente. O idee nu tocmai fericită pentru clienții lui, printre care mă număram și eu. Asta se întîmpla pe vremea cînd războiul mă despărțise pentru a doua oară de

domnul Visconti. În Italia n-avusesem niciodată obiceiul de a-mi plăti impozitele. Obligaţia de a le plăti a fost un adevărat şoc pentru mine. Mai ales că micul venit pe care-l realizam a fost socotit ca nelegal. Cînd mă gîndesc la turneele alea interminabile, între Roma, Milano, Florenţa şi Veneţia, făcute înainte de moartea lui Jo şi înainte de a-mi uni forţele cu domnul Visconti...

— A fost cea mai fericită zi din viaţa mea, o întrerupse domnul Visconti. Dar, draga mea, începuseşi să-i povesteşti lui Henry despre Pottifer.

— Trebuie să-i dau unele detalii de epocă, altfel Henry n-ar putea înţelege nimic din povestea acelei întreprinderi.

— Care întreprindere ? o întrebai eu.

— Întreprinderea născocită de domnul Pottifer pentru a se ocupa de cazul meu şi de cazul altor cîtorva doamne aflate în aceeaşi situaţie. Îi dăduse şi un nume, „Meerkat Products Ltd." Noi, doamnele, am fost numite directoare, iar veniturile noastre (într-adevăr, nemuncite !) au fost înregistrate ca onorarii. Onorariile astea apăreau în registre şi ajutau întreprinderea să realizeze ceea ce domnul Pottifer obişnuia să numească „un mic deficit sănătos". În zilele acelea, cu cît o firmă avea un deficit mai mare, cu atît îi sporea valoarea în clipa cînd trebuia să lichideze. N-am priceput niciodată de ce.

— Mătuşa dumitale nu-i o femeie de afaceri, îmi spuse domnul Visconti cu duioşie în glas.

— I-am acordat încredere domnului Pottifer, şi bine am făcut. În cursul carierei sale de inspector fiscal ajunsese să nutrească o adevărată ură împotriva administraţiei pe care-o slujea. Ar fi făcut orice ca s-ajute pe cineva să scape de impozite. Era foarte mîndru de abilitatea lui de a escamota o lege sau alta. Obişnuia să dispară timp de trei săptămîni după promulgarea vreunei noi legi fiscale, — se retrăgea ca un călugăr, să mediteze.

— Ce era „Meerkat", şi ce anume producea ?

— Nu producea nimic, fiindcă dacă ar fi produs ceva ar fi trebuit poate să realizăm beneficii. După moartea domnului Pottifer, am căutat cuvîntul „Meerkat" într-un dicţionar : cuvîntul desemnează un mic mamifer sud-african, asemănător cu un „ichneumon". Cum nu ştiam nici ce înseamnă un „ichneumon", am căutat în dicţionar şi am văzut că e vorba de o fiinţă care distruge ouăle de crocodil — o ocupaţie cam neproductivă, pe cît mi se părea. Cred că perceptorii luau „Meerkat"-ul drept o provincie din India.

În grădină apărură doi lucrători care cărau un suport de metal negru.

— Ce-i asta, draga mea ?

— Grătarul pentru *barbecue* [1].

— Pare enorm.

— Aşa şi trebuie să fie, dacă vrem să frigem un bou întreg.

— Tante Augusta, încă nu mi-ai explicat ce era cu serviciul acela telefonic.

[1] Grătar mare, pe care se frige cîte un animal întreg.

— Era ceva foarte penibil... Ni se tot cereau impozite — exorbitante, ca de obicei — și ori de cîte ori încercam să-i telefonez domnului Pottifer auzeam o voce care-mi spunea : „Domnul Pottifer e la o ședință cu perceptorii. Vă va chema personal". Am tot încercat așa timp de aproape două săptămîni, pînă cînd m-am gîndit să-l sun noaptea, pe la ora unu. Am primit același răspuns : „Domnul Pottifer e la o ședință cu perceptorii..." Atunci mi-am dat seama că la mijloc era ceva necurat. Adevărul a ieșit în cele din urmă la iveală. Domnul Pottifer murise cu trei săptămîni înainte, dar în testamentul lui insistase ca fratele lui să păstreze telefonul și să apeleze la serviciul acela special, pentru răspunsuri automate.

— Dar de ce ?

— Cred că unul din motive era concepția lui despre nemurire, dar mai cred că asta făcea parte din războiul pe care-l ducea împotriva fiscului. Era un adept fervent al tacticii tărăgănelilor. „Nu răspunde niciodată la toate întrebările lor", obișnuia el să-mi spună. „Silește-i să le scrie din nou. Și fii ambiguă. Ai tot timpul să precizezi ce anume ai vrut să spui, mai tîrziu, în funcție de împrejurări. Cu cît ți se mărește dosarul, cu atît le dai de lucru mai mult. Personalul se schimbă des. Un funcționar nou trebuie să studieze dosarul de la început. Birourile sînt ticsite. Pînă la urmă, funcționarii preferă să cedeze..." Cînd se întîmpla ca vreun perceptor să devină prea presant, domnul Pottifer îmi spunea c-a sosit momentul să fac o aluzie la o scrisoare

inexistentă, ceva cam în genul : „Se pare că n-ați acordat nici o atenție scrisorii mele din 6 aprilie 1963"... Putea să treacă o lună întreagă pînă ca perceptorul cu pricina să recunoască deschis că n-a găsit nici urmă de scrisoare. Domnul Pottifer trimitea atunci o copie a scrisorii, cuprinzînd o referință pe care de asemenea perceptorul n-avea cum s-o găsească. Dacă era nou în sectorul lui, perceptorul arunca desigur vina asupra predecesorului său ; oricum, după cîțiva ani de tratament aplicat de domnul Pottifer, ajungea să se îmbolnăvească de nervi. Cred că în ideea domnului Pottifer de a continua după moarte (firește că în ziare n-a apărut nici un anunț, iar înmormîntarea a fost foarte discretă), intra și această tactică a tărăgănelilor. Nu s-a gîndit nici o clipă la situația penibilă în care-și punea clienții, ci numai la necazurile pricinuite perceptorilor.

Mătușa Augusta oftă adînc, un oftat la fel de ambiguu ca scrisorile domnului Pottifer. Nu-mi dădeam seama dacă era un suspin de melancolie, legat de moartea lui Pottifer, sau un suspin de ușurare, legat de faptul că-mi spusese în sfîrșit povestea pe care-o începuse în Gara Maritimă din Boulogne.

— În această binecuvîntată țară a Paraguay-ului, nu există impozite pe venit, astfel încît nu e nevoie să comiți evaziuni fiscale, spuse domnul Visconti ca și cum ar fi adăugat poveștii o morală.

— Domnul Pottifer n-ar fi fost prea fericit aici, replică Tante Augusta.

În noaptea aceea, tocmai cînd mă pregăteam să mă dezbrac, ea veni în camera mea şi, aşezîndu-se pe marginea patului, îmi spuse :

— Acum e destul de plăcut aici, nu-i aşa ?

— Foarte plăcut.

Tante Augusta observă de îndată poza ei, pe care-o scosesem din „Rob Roy" şi o lipisem într-un colţ al oglinzii. Un dormitor lipsit de o fotografie denotă mai întotdeauna un locatar lipsit de inimă : omul simte nevoia prezenţei altora înainte de a adormi, aşa cum în copilărie unii nu pot adormi fără să se ştie vegheaţi de cei patru apostoli.

— De unde ai poza asta ? mă întrebă Tante Augusta.

— Am găsit-o într-o carte.

— E o fotografie făcută de taică-tu.

— Aşa m-am gîndit şi eu.

— A fost o zi foarte fericită. Pe vremea aceea zilele fericite nu erau prea numeroase. Numeroase erau certurile legate de viitorul *tău*.

— Al meu ?

— Da, cu toate că tu nici nu te născuseşi încă ! Aş vrea şi acum să-ţi pot cunoaşte viitorul. Ai de gînd să rămîi cu noi ? Eşti atît de evaziv !

— E prea tîrziu ca să mai găsesc loc pe vapor.

— O mai fi existînd vreo cabină liberă.

— Nu prea mă atrage ideea de a călători timp de trei zile împreună cu bietul Wordsworth.

— Există avioane...

— Adevărat. Aşa că vezi, nici nu trebuie să mă grăbesc să iau o hotărîre. Pot pleca săptămîna viitoare, sau peste două săptămîni. Putem aştepta, ca să vedem cum merg lucrurile.

— Am sperat totdeauna că vom putea fi împreună într-o bună zi.

— Totdeauna, Tante Augusta ? Ne-am cunoscut abia cu vreun an în urmă.

— De ce crezi c-am venit la incinerare ?

— Era incinerarea surorii dumitale.

— Da, fireşte, uitasem...

— Avem tot timpul să facem planuri. S-ar putea foarte bine ca nici dumneata să nu doreşti să te stabileşti aici. La urma urmelor, eşti o mare călătoare, Tante Augusta !

— Acesta e capătul călătoriei mele, îmi răspunse ea. Poate că, pentru mine, călătoriile erau un fel de surogat. Cît timp domnul Visconti a stat lîngă mine, n-am vrut niciodată să călătoresc. Ce anume ai lăsat la Southwood, de te atrage înapoi acolo ?

Întrebarea asta mi-o puneam şi eu, de mai multe zile, iar acum m-am străduit din răsputeri să-i dau răspunsul cel mai bun. I-am vorbit despre gherghinele mele, ba chiar şi despre maiorul Charge şi peştişorii lui aurii. Începuse să plouă, făcînd să foşnească pomii în grădină ; un grapefruit căzu cu zgomot pe pămînt. I-am vorbit mătuşii despre ultima seară petrecută cu domnişoara Keene şi despre scrisoarea ei tristă şi nehotărîtă, trimisă din Koffiefontein. Pînă şi amiralul răsări din amintirile mele, cu obrajii înroşiţi de „Chianti" şi cu capul acoperit de un coif

de hîrtie roşie. Pachetele de „Omo" depuse pe prag erau şi ele acolo. Mă simţeam uşurat, cum se simte un pacient căruia i s-a administrat o doză de „pentothal", aşa că-mi lăsam gîndurile în voie, să-mi dicteze cuvintele. I-am vorbit mătuşii despre firma „GĂINA", despre Peter şi Nancy de la restaurantul „Abaţiei" de pe Latimer Road, despre clopotele de la biserica Sf. Ioan şi despre placa pusă în cinstea consilierului Trumbull, patronul sinistrului orfelinat. Am sfîrşit prin a mă aşeza pe pat lîngă Tante Augusta, care şi-a petrecut braţul pe după umerii mei în timp ce-i povesteam viaţa mea lipsită de peripeţii.

— Am fost foarte fericit, încheiai eu, ca şi cum m-aş fi scuzat.

— Da, dragul meu, ştiu, zise ea.

I-am povestit cît de drăguţ se purtase cu mine Sir Alfred Keene, apoi i-am vorbit de bancă şi de ameninţările adresate acesteia de Sir Alfred, că-şi va transfera contul la o altă bancă, dacă nu voi rămîne director.

— Dragul meu băiat, toate astea s-au sfîrşit acum ! exclamă ea şi începu să mă mîngîie pe frunte cu palma ei ofilită, ca şi cum aş fi fost un şcolar fugit de la şcoală, iar ea mi-ar fi promis că nu va trebui să mă întorc niciodată acolo, că toate necazurile mele se sfîrşiseră, şi că puteam rămîne acasă de-aci înainte.

Deşi eram un bărbat în toată firea, i-am spus, lăsîndu-mi capul pe pieptul ei :

— Eram fericit, dar de la o vreme mă cam plictiseam.

CAPITOLUL 8

ERA O PETRECERE mai mare decît îmi închipuisem eu c-ar putea să fie, după ce-o văzusem pe mătuşă-mea singură, pierdută în casa aceea pustie şi nemobilată. Nu-mi puteam explica această participare masivă decît prin faptul că printre cei o sută de invitaţi prezenţi nu se număra nici un prieten adevărat, dacă nu cumva O'Toole putea fi socotit un astfel de prieten. Pe măsură ce numărul invitaţilor sporea, mă întrebam din ce văgăuni şi de pe ce drumuri îi adunase domnul Visconti. Strada era ticsită de maşini, printre care două automobile blindate, căci şeful poliţiei venise, aşa cum făgăduise, însoţit de o nevastă foarte grasă şi foarte slută şi de o fiică frumoasă, pe nume Camilla. Se afla acolo pînă şi junele ofiţer care mă arestase ; el îmi trase o scatoalcă zdravănă pe spinare, ca să-mi arate că nu-mi purta nici o pică. (Încă mai aveam un plasture pe ureche, acolo unde mă lovise cu prilejul primei noastre întîlniri.) Cred că domnul Visconti dăduse o raită prin barurile tuturor hotelurilor din oraş şi că-şi invitase toate cunoştinţele, poftindu-le să vină împreună cu amicii lor. Petrecerea asta trebuia să fie apoteoza lui. După aceea, nimeni nu şi-ar mai fi adus aminte de celălalt Visconti care zăcuse bolnav şi sărac într-un hotel sordid, lîngă clădirea galbenă, în stil victorian, a gării.

Porţile enorme, curăţate de rugină, fuseseră larg deschise ; în *sala*, candelabrele străluceau ;

luminile ardeau pînă și în odăile goale, iar între copacii din grădină și deasupra pistei de dans amenajate pe peluză fuseseră atîrnate globuri colorate. Pe terasă, doi muzicanți își acordau unul o ghitară, altul o harfă. O'Toole era prezent ; cehul care nu izbutise să-și vîndă cele două milioane de paie din plastic, venise cu nevastă-sa, de la hotelul „Guarani". Deodată l-am zărit, mișcîndu-se discret prin mulțime și dispărînd îndată după aceea, ca un iepure în vreo văgăună din grădină, pe agentul de import-export care luase masa împreună cu noi pe vapor : l-am recunoscut după silueta lui subțire și cenușie, și după nasul lui de iepure, care tot fremăta. Pe peluză boul fumega și sfîrîia în proțapul lui de fier, iar mirosul de carne friptă alunga mireasma de portocali și de iasomie.

Amintirile mele despre această petrecere sînt foarte confuze, poate din pricină că băusem prea multă șampanie înainte de masă. Femeile erau mai numeroase decît bărbații, așa cum se întîmplă deseori în Paraguay, unde populația masculină a fost decimată de două războaie cumplite, — încît m-am pomenit de cîteva ori dansînd și vorbind cu frumoasa Camilla. Muzicanții cîntau îndeobște polci și galopuri, dansuri pe care nu le cunoșteam, dar pe care, spre uimirea mea, mătușă-mea și domnul Visconti le executau impecabil, prinzîndu-le ritmul printr-un soi de instinct. Ori de cîte ori îmi aruncam privirea asupra dansatorilor, pe peluză sau în *sala*, îi zăream printre ei. Camilla, care vorbea foarte puțin englezește, încerca în zadar să mă

învețe pașii : simțeam că o face din obligație, așa că nu prea răspundeam. La un moment dat, i-am spus :

— Îmi pare bine că nu mă aflu în închisoare în seara asta.

— Cum adică ?

— Vezi plasturele ăsta ? E locul unde m-a lovit.

Încercam să leg o conversație, dar ori de cîte ori muzicanții făceau o pauză, Camilla se grăbea să plece de lîngă mine.

Deodată, O'Toole veni lîngă mine și-mi spuse :

— Grozavă petrecere. Grozavă. Păcat că nu-i și Lucinda aici. Și ei i s-ar fi părut grozavă. Tipul care stă de vorbă cu mătușa dumitale e ambasadorul Olandei. Adineaori l-am văzut pe ambasadorul britanic. Și pe cel nicaraguayan. Mă întreb cum de-a reușit domnul Visconti să mobilizeze corpul diplomatic. Presupun că grație numelui lui — dacă e adevăratul lui nume... La Asuncion nu prea ai ce face ; de aceea, dacă primești o invitație de la cineva care se numește Visconti...

— L-ai văzut pe Wordsworth ? îi tăiai eu vorba. Mă așteptam oarecum să apară și el.

— La ora asta o fi pe vapor. Vaporul pleacă pe la șase dimineața, de îndată ce se luminează de ziuă. Avînd în vedere situația, n-aș crede că prezența lui aici ar fi binevenită.

— Ai dreptate.

Musafirii se îmbulzeau pe treptele terasei, aplaudînd și strigînd : „Brava". Am zărit-o pe Camilla acolo, dansînd cu o sticlă pe cap. Domnul Visconti mă trase de braț, spunîndu-mi :

— Henry, aş vrea să ţi-l prezint pe reprezentantul nostru la Formosa.

Întorcîndu-mă, i-am întins mîna omului cenuşiu cu mutră de iepure.

— Am călătorit cu acelaşi vapor de la Buenos Aires, i-am amintit eu, numai că el nu ştia englezeşte.

— Dumnealui se ocupă de traficul nostru fluvial, îmi explică domnul Visconti ca şi cum ar fi vorbit despre o mare întreprindere legală. O să vă vedeţi des. Şi acum vino, vreau să ţi-l prezint pe şeful poliţiei.

Şeful poliţiei, care vorbea englezeşte cu accent american, începu prin a-mi spune că studiase la Chicago.

— Aveţi o fată frumoasă, îl complimentai eu.

— Are o mamă frumoasă, îmi răspunse el, cu o plecăciune.

— A încercat să mă înveţe să dansez, dar n-am ureche muzicală, iar dansurile dumneavoastră sînt noi pentru mine.

— Polca şi galopul. Sînt dansurile noastre naţionale.

— Denumirile lor sînt foarte victoriene, i-am spus, cu intenţia de a face un compliment, dar şeful poliţiei se depărtă brusc.

Tăciunii de sub bou începuseră să se înnegrească, iar din boul însuşi nu prea mai rămăsese decît scheletul. Masa fusese copioasă. Musafirii se aşezaseră pe nişte bănci în grădină, în faţa unor măsuţe la care îşi aduceau farfuriile umplute cu carne friptă de la grătar. Vecinul meu de bancă, un grăsam, îşi umpluse farfuria de vreo patru ori cu cîte-o halcă enormă.

— Aveţi o poftă grozavă, i-am spus.

Mînca aidoma acelor gurmanzi din ilustraţiile victoriene, care înfulecă zdravăn, cu un şervet la gît, cu capul aplecat şi cu coatele în afară.

— E o nimica toată, îmi răspunse el. Acasă, mănînc opt kilograme de carne pe zi. Un bărbat trebuie să fie puternic.

— Cu ce vă ocupaţi ?

— Sînt şeful vămii, îmi răspunse grăsanul arătînd cu furculiţa spre o fată pirpirie şi palidă care şedea ceva mai încolo şi care nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani.

— E fiică-mea, îmi spuse. Îi tot repet să mănînce mai multă carne, dar e la fel de încăpăţînată ca şi maică-sa.

— Care e mama ei ?

— A murit. În războiul civil. N-avea pic de vlagă. Nu mînca deloc carne.

Acum, în zori, îl regăseam lîngă mine. Şeful vămii mă apucă pe după umeri şi mă strînse la piept de parc-am fi fost prieteni de cînd lumea.

— Uite-o pe Maria, îmi spuse. Fiică-mea vorbeşte binişor englezeşte. Trebuie să dansezi cu ea. Îndeamn-o să mănînce mai multă carne.

M-am depărtat împreună cu fata.

— Tatăl dumitale spune că mănîncă vreo opt kilograme de carne pe zi, începui eu.

— Da, e adevărat, îmi răspunse fata.

— Mă tem că nu cunosc dansurile voastre.

— Nu face nimic. Am dansat destul.

Am pornit spre copaci şi am găsit două scaune. Un fotograf se opri lîngă noi şi-şi ridică *flash*-ul. Faţa fetei era uimitor de albă, iar ochii

ei păreau speriaţi în lumina *flash*-ului. Apoi totul se şterse, încît abia-o mai puteam vedea pe fată.

— Cîţi ani ai ? o întrebai.

— Paisprezece.

— Tatăl dumitale e de părere c-ar trebui să mănînci mai multă carne.

— Nu-mi place carnea.

— Dar ce anume îţi place ?

— Poezia. Poezia engleză. Îmi place foarte mult poezia engleză.

Şi fata începu să recite, foarte serios :

„Corăbii de stejar avem, Stejari bărbaţii noştri sînt"...

Şi adăugă numaidecît :

— Da, şi „Fiica Lordului Ullin" [1]. Îmi dau adesea lacrimile cînd citesc „Fiica Lordului Ullin".

— Dar Tennyson ?

— Da, cunosc şi poezia lordului Tennyson. Şi el e trist. Îmi plac foarte mult lucrurile triste.

Începuse să capete încredere în mine, descoperind o preocupare comună.

Oaspeţii se înghesuiau pe pista de dans, căci harpistul şi ghitaristul atacaseră o nouă polcă : prin ferestrele salonului puteam vedea valurile de dansatori tălăzuindu-se spre marginea terasei. La rîndul meu am citat acest vers din poemul „Maud" [2] : „Scurta noapte trece-n palavre şi vin".

[1] Una din poeziile lui Thomas Campbell (1777—1844), poet englez.

[2] Poem publicat de Tennyson în 1855.

— Nu cunosc acest poem, îmi spuse fiica şefului vămii. E trist ?

— E un poem foarte lung, şi are un deznodămînt foarte trist.

Am încercat să-mi amintesc unele din versurile mai triste, dar singurul care mi-a venit în minte a fost : „Urăsc groapa hîdă din fundul dumbrăvii", vers prea puţin inteligibil în afara contextului.

— Dacă vrei, i-am spus, o să ţi-l împrumut. Mi-am luat cu mine un volum cu opera poetică a lui Tennyson.

Zărindu-l pe O'Toole că se apropie de noi, am socotit că mi se iveşte prilejul s-o şterg, fiindcă mă simţeam tare obosit şi mă cam durea urechea.

— Ţi-o prezint pe Maria, i-am spus lui O'Toole. Studiază literatura engleză, întocmai ca fiica dumitale.

Era un om trist şi serios : se putea înţelege de minune cu fata. Era aproape două noaptea. Aş fi vrut să găsesc un locşor liniştit, în care să pot dormi puţin, dar nu străbătusem nici jumătate din grădină, cînd am dat peste cehul acela, care stătea de vorbă cu domnul Visconti.

— Henry, îmi zise acesta, avem o ofertă.

— O ofertă ?

— Dumnealui posedă două milioane de paie din plastic, pe care ar fi dispus să ni le vîndă la jumătate din preţul de cost.

— Două milioane, asta-i cam cît populaţia Paraguay-ului.

— Nu la Paraguay mă gîndeam.

Cehul îmi spuse, zîmbind :

— Dacă i-aţi putea convinge să bea „maté" cu un pai din plastic...

Nu părea să ia prea în serios discuţia asta de afaceri. În schimb, domnul Visconti îşi lăsase imaginaţia să zboare, amintindu-mi de mătuşă-mea în momentele cînd începea să brodeze vreo poveste. Probabil că imaginaţia i se aprinsese la auzul cifrei „două milioane", o cifră rotundă, de o sonoritate aleasă.

— La Panama mă gîndeam eu, urmă domnul Visconti. Dacă agentul nostru de acolo ar izbuti să le aducă în Zona Canalului... Gîndeşte-te la toţi acei marinari şi turişti americani...

— Marinarii americani obişnuiesc să consume băuturi nealcoolice ? îl întrebă cehul.

— Nu ţi s-a spus niciodată că berea e mult mai ameţitoare cînd e sorbită printr-un pai ?

— Cred că-i doar o legendă.

— Vorbeşte protestantul din dumneata. Orice catolic ştie că o legendă — cînd crezi în ea — are acelaşi efect şi aceeaşi valoare ca şi adevărul. Gîndeşte-te la cultul sfinţilor.

— Bine, dar s-ar putea să fie şi protestanţi printre americani.

— În acest caz, am putea aduce probe medicale. Ele sînt forma modernă a legendelor. Efectul toxic al alcoolului sorbit printr-un pai. Cunosc eu un medic de-aici, doctorul Rodriguez, care m-ar putea ajuta. Statisticile privitoare la cancerul de ficat. Să presupunem că am izbuti să convingem guvernul panamez să interzică vînzarea paielor odată cu băuturile alcoolice. Paiele ar fi vîndute atunci pe sub mînă şi s-ar cere în proporţii fantastice. Primejdia ascunsă dublează atracţia. Cu beneficiile realizate aş putea înfiinţa „Institutul de cercetări Visconti"...

— Dar astea sînt paie din *plastic !*

— N-avem decît să le botezăm paie *condiţionate :* în ziare vor apărea articole care vor demonstra că ele sînt la fel de puţin nocive ca şi filtrele ţigărilor.

I-am lăsat pe cei doi să-şi continue discuţia. Trecînd pe lîngă marginea pistei de dans am zărit-o pe mătuşă-mea dansînd „galop" cu şeful poliţiei : părea neobosită. Fiica şefului poliţiei, Camilla, era în braţele şefului vămii. Între timp, rîndurile dansatorilor se răriseră ; un automobil cu placa mineralogică a corpului diplomatic tocmai pleca.

Am găsit un fotoliu în curte, în spatele bucătăriei, unde mai rămăseseră vreo cîteva lăzi mari, nedesfăcute, pline cu mobilă. Am adormit aproape numaidecît. Am visat că individul cu faţa de iepure îmi pipăie pulsul şi-i spune domnului Visconti c-am murit de gălbează. Mă căzneam să vorbesc pentru a dovedi că sînt viu, dar domnul Visconti poruncea unor siluete vagi ce se ţineau mai în fund, să mă îngroape mai adînc, un pic mai adînc — le poruncea folosind nişte cuvinte luate alandala din poemul „Maud". Am încercat să strig către mătuşă-mea, care stătea acolo, îmbrăcată într-un costum de baie ce-i scotea în relief pîntecele umflat, şi care-l ţinea de mînă pe domnul Visconti. M-am trezit gîfîind şi căutînd cuvintele, şi am auzit harfa şi ghitara care continuau să cînte.

M-am uitat la ceas și am văzut că se făcuse aproape patru dimineața. Răsăritul nu era departe, luminile fuseseră stinse în grădină, iar florile păreau să-și împrăștie mireasma și mai puternică în răcoarea zorilor. Mă simțeam parcă îmbătat de ideea că sînt în viață și am avut, într-o clipă de hotărîre, certitudinea că nu-l voi mai revedea niciodată pe maiorul Charge, cum nu voi mai revedea nici gherghinele, nici urna goală, nici pachetul cu „Omo“ în prag, nici vreo scrisoare din partea domnișoarei Keene. Am pornit spre păduricea cu pomi fructiferi, strîngînd la piept această hotărîre — cred chiar că eram conștient de prețul pe care trebuia să-l plătesc pentru ea. Dansatorii rămași trebuiau să fie pe undeva în *sala*, fiindcă peluza era pustie acum, iar dincolo de porți nu puteam vedea nici un automobil, deși am auzit păcănitul de motor al unei mașini ce se depărta pe alee în direcția orașului. În aerul înmiresmat al zorilor mi-a venit din nou în minte un vers din „Maud“ : „O ultimă roată scrîșnind pe nisip și pe piatră se duce...“ Era ca și cum m-aș fi întors cu bine în lumea victoriană, în care cărțile tatălui meu mă învățaseră să mă simt mai acasă decît în vremurile noastre moderne. Păduricea cobora în pantă ușoară spre alee și urca apoi iarăși spre poarta din fund. Intrînd în această văioagă, am călcat pe ceva tare ; m-am aplecat și am cules acel obiect — era briceagul lui Wordsworth. Lama pentru scos pietricele din potcoavele cailor era desfăcută, — pesemne că avusese de gînd să deschidă briceagul și, în graba lui, scosese din greșeală o altă lamă. Scăpărînd un chibrit, am zărit în lumina lui pîlpîitoare trupul întins pe pămînt și fața neagră înstelată cu petale albe, pe care briza ușoară a zorilor le smulsese din portocali.

Am îngenuncheat și i-am pipăit pulsul. În trupul negru nu mai era pic de viață, iar mîna mi-era udă de sîngele unei răni pe care n-o vedeam.

— Bietul Wordsworth ! începui eu să vorbesc cu voce tare, pentru a-i dovedi asasinului, dacă se ascundea cumva pe aproape, că Wordsworth avea totuși un prieten. Mă gîndeam la ciudata lui dragoste pentru o femeie bătrînă, dragoste ce-l smulsese din pragul unui cinematograf din Grenada, unde obișnuia să stea mîndru în uniforma lui de paznic, pentru a-l aduce să moară aici, în iarba jilavă de pe malurile fluviului Paraguay. Știam însă că, dacă acesta era prețul pe care trebuia să-l plătească, el l-ar fi plătit bucuros. Era un romantic, și ar fi găsit în unica formă de poezie pe care-o știa — poezia pe care-o învățase la Freetown, în catedrala St. George, — cuvintele potrivite pentru a-și exprima dragostea și moartea. Mi-l puteam lesne imagina refuzînd pînă-n ultima clipă să admită că *ea* îl alungase pentru totdeauna, și recitînd un imn pentru a-și face curaj, în vreme ce se îndrepta spre casă, prin văioaga din pădurice :

„Dacă-i cer să mă primească,
EA-mi va spune că nu vrea ?
Nu, cît cerul și pămîntul
Nu vor dispărea.“

Chiar dacă textul liturgic era modificat pe ici pe colo, sentimentul fusese totdeauna sincer.

Nu auzeam alt zgomot decît propria-mi răsuflare. Am închis briceagul și l-am vîrît în buzunar. Îl scosese oare în clipa cînd intrase în grădină, cu intenția de a-l înjunghia pe Visconti ? Am preferat o altă ipoteză, și anume că Wordsworth venise mînat pur și simplu de dorința de a mai apela încă o dată la iubita lui, înainte de a abandona orice speranță, iar cînd auzise zgomot de pași printre copaci își scosese grăbit briceagul ca să se apere, și îndreptase împotriva acelui dușman nevăzut lama nefolositoare, menită să extragă pietricelele din copitele cailor.

M-am întors încetișor spre casă pentru a-i comunica mătușii Augusta, cu cît mai multe menajamente, vestea. Muzicanții continuau să cînte pe terasă, frînți de oboseală, aproape adormiți peste instrumentele lor, dar cînd am intrat în *sala* am văzut că rămăsese acolo doar o singură pereche : mătușă-mea și domnul Visconti. Mi-am amintit de casa din spatele redacției ziarului ***Il Messaggero***, unde se întîlniseră după o lungă despărțire și dansaseră printre canapele, sub privirile uluite ale prostituatelor. Acum dansau un vals lent și nu mă observaseră : doi oameni bătrîni, uniți prin egoismul adînc al unei pasiuni incurabile. Stinseseră luminile, iar în încăperea aceea uriașă, luminată doar de razele zorilor ce se strecurau dinspre terasă, rămîneau bălți întregi de întuneric între ferestre. Le pierdeam și le regăseam fețele în timp ce se mișcau. La un moment dat umbrele îi dădură mătușii Augusta un aer de tinerețe, înșelător : arăta

întocmai ca femeia tînără din fotografia luată de tatăl meu, o femeie copleșită de fericire ; peste cîteva clipe, am recunoscut în ea pe femeia bătrînă care-o sfidase pe domnișoara Paterson cu atîta cruzime și gelozie nemiloasă.

„Tante Augusta“, am chemat-o eu cînd a trecut pe lîngă mine, dar n-a reacționat la auzul acestui nume ; parcă nici nu m-ar fi auzit. Se mistuiră amîndoi în umbră, dansînd valsul neobositei lor pasiuni.

Am făcut cîțiva pași prin încăpere și, văzînd că veneau spre mine, am strigat-o din nou :

— Mamă, Wordsworth a murit !

M-a privit peste umărul partenerului ei și mi-a răspuns :

— Da, dragul meu, toate la timpul lor, dar nu vezi că acum dansez cu domnul Visconti ?

Lumina unui *flash* risipi umbrele. Mai am și acum fotografia : toți trei surprinși de fotograf ca un grup de familie. Domnul Visconti își întoarce spre mine zîmbetul complice al gurii lui știrbe ; eu stau cu mîna întinsă într-o chemare încremenită, iar maică-mea mă privește cu o expresie tandră și mustrătoare. Am tăiat din fotografie o altă față, a cărei prezență n-o observasem în încăpere, fața unui bătrînel cu mustăți lungi. Mi-o luase înainte cu vestea, iar domnul Visconti avea să-l concedieze ceva mai tîrziu, la stăruințele mele (maică-mea n-a vrut să ia parte la discuție, zicînd că-i o chestiune ce se cuvine rezolvată între bărbați), astfel încît Wordsworth avea să fie oarecum răzbunat.

Nu pretind că am avut răgazul să mă gîndesc prea mult la bietul negru. Domnul Visconti n-a făcut încă avere, iar afacerile noastre de import-export îmi răpesc din ce în ce mai mult timp. Am avut perioade bune şi perioade rele, iar fotografiile luate la ceea ce am ajuns să numim „marea noastră petrecere" şi în care apar distinşii noştri oaspeţi, s-au dovedit a fi, nu o dată, folositoare. Avem acum un „Dakota" în exclusivitate, căci asociatul nostru a fost împuşcat mortal de un poliţist, pentru că nu se putea face înţeles în limba *Guarani*. Îmi petrec mai tot timpul liber învăţînd acea limbă. La anul, cînd fiica şefului vămii va împlini şaisprezece ani, mă voi căsători cu ea, — o căsătorie ce se bucură de asentimentul domnului Visconti, şi al tatălui fetei. Evident, între noi e o mare diferenţă de vîrstă, dar fata e o copilă blîndă şi ascultătoare, şi citim adesea, în serile calde şi înmiresmate, versurile lui Browning.

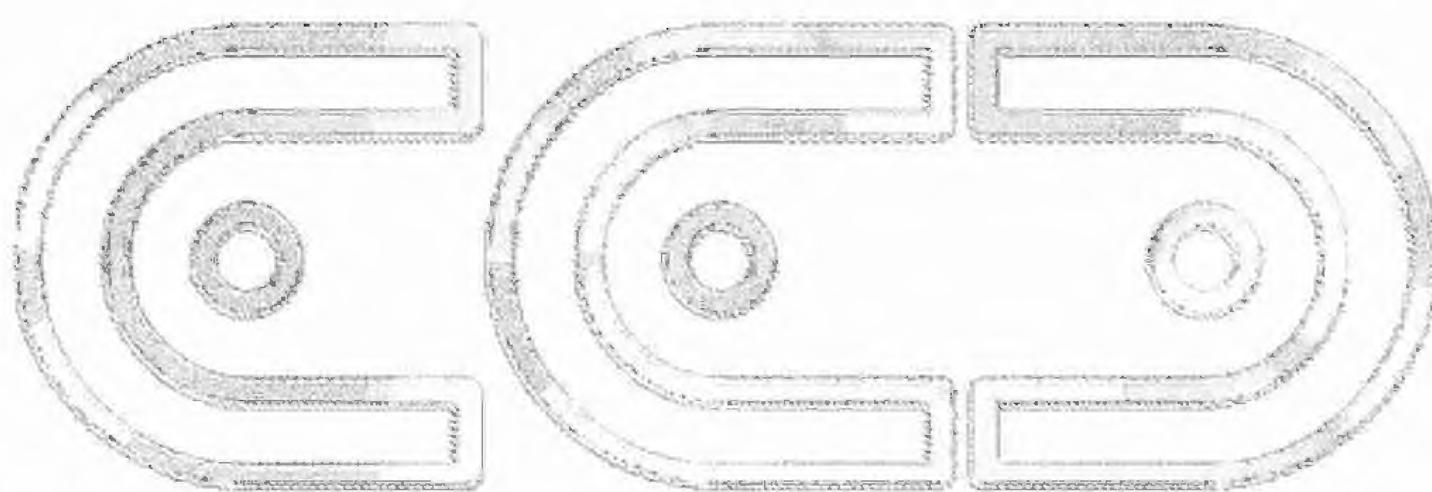
„Domnul e în raiul lui —
Toate-s bune pe pămînt !"

Lector: DENISA SÖLLNER
Tehnoredactor : V.E. UNGUREANU
Bun de tipar : 02.03.1982. Coli tipar 13.



Comanda nr. 10 635
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii",
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti,
Republica Socialistă România






Scanare și prelucrare digitală



de

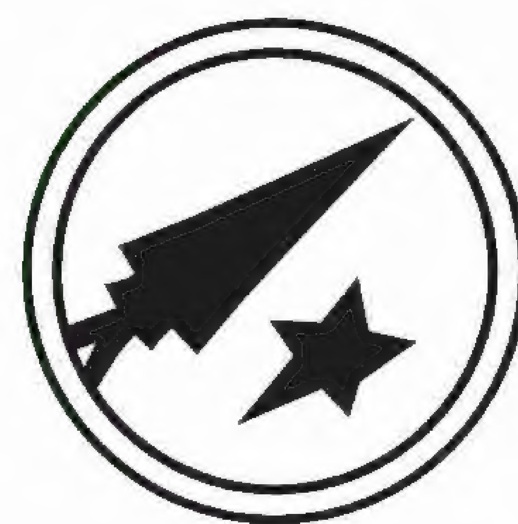




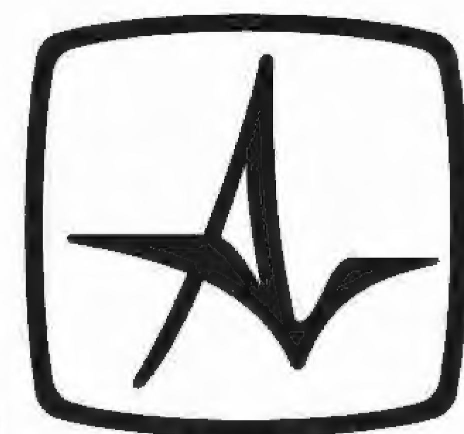
Anonim



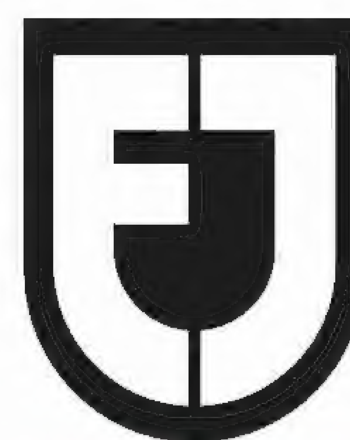
și



CAT Graur

Antwerpen



2024



